روسیەنڭ مفصل جغرافیاسی

وجغرافیای عمومیدن ٤ نچی جزء.

بو کتاب روسیەنڭ جمیع احوالینی تفصیلا بیان ایدوی ایله برابر روسیەده اولغان یوز اون بر تورلی اهالینڭ ترجمۀ حاللرینیده مشتملدر.

راستوف دون امامی محمد وفا نادییفنڭ اثریدر.

مؤلفنڭ کندی مصارفیله طبع اولنمشدر.

قزانده، شرف مطبعەسی ١٩٠٧ یل.

Казань.
ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФІЯ ШАРАФЪ.
1907 Г.

بسم الله الرحمن الرحيم

روسيه

روسيه‌نڭ شمالنده اولغان چيگی وارانگير فيئوردادن باشلاب بهرنك (بيرينغوف) بوغازينه قدر بحر منجمد شمالی. شرقنده بهرنك بوغازندن پوسييته كورفزينه قدر بحر محيط كبيرنڭ روسيه‌نی آمريقا ايله ياپونيادن آيرغان قسميدر. پوسييته كورفزندن پامير يالپاق طاغلرينه قدر چين مملكتی‌در. پامير يالپاق طاغندن آسترخان دڭزينه قدر: بخارا، خيوا، آفغانستان، عجمستان مملكتلريدر. آسترخان دڭزندن آرارات طاغلرينه قدر ينه عجمستاندر. آرارات طاغندن قامپوش برونينه قدر قاره دڭزدر. قامپوش برونندن پروت منصبنه قدرينه قاره دڭز اولوب روسيه‌نی دولت عثمانيه‌نڭ آسيا قطعه‌سندن هم آوروپا قطعه‌سندن هم بلغاريه‌دن آيرادر. آندن صوڭ دونای نهرينڭ كيلين تارماغی وپروتنڭ توبانكی نصفی اولوب روسيه‌نی رومانيادن آيرادر. آندن پروتنڭ يوقاريغی نصفی ايله باغانالر اوتوزتوب اشلنكان چيك اولوب روسيه‌نی آفستريا ومجارستاندن آيرادر. بويله اشلنكان چيكدن پولانگين برونينه قدر گيرمانيا مملكتی‌در.

پولانكين برونندن آلاندسفاف بوغازينه قدر بحر بالطق. آندن بوتنيك كورفزيله چيكلانه‌در، تورنيو مورنيو نهرلرينه‌قدر. مذكور نهرلر ايله چيكلانه‌در اسقانديناويا طاغلرينه قدر. اسقانديناويا طاغلرندن وارانگير فيئوردا گه قدر چيكلانه‌در تانانهريله.

روسیه قولنده اولغان قاره هم صولرنك مساحهٔ سطحیه‌سی

بتون کرهٔ ارضنك یکره‌ی ایکی اولوشندن بر اولوشی مقدارنده‌در. اما ربع مسکون‌نك آلتی اولوشندن بر اولوشی مقدارنده‌در.

روسیه یرینك شمالده‌گی چیتندن جنوبده‌گی چیتنه قدر، ٤٢ درجه مسافه‌اولوب (٤٤٠٠)چاقرم مقدارنده‌اوله‌در. شرقده‌گی‌چیتندن غربده‌گی‌چیتنه‌قدر ١٧٢ درجه‌مسافه‌اولوب«١٠٠٠٠»چاقرم مقدارنده اولادر.

«روسیه‌ده اولغان صولرنك مساحهٔ سطحیه‌سی» توقز ملك مربع میل اولوب آسترخان دگزی ایله آرال کولندن عبارتدر.

روسیه مملکتینك ایڭ شرقی نقطه‌سی، دیژنیف بورنیدرکه فیررو آطه‌لرینی مبدأ طول اعتبار ایدوب حساب ایتکانده (٢٠٨) درجه طول شرقیده اوله‌در. ایڭ غربی نقطه‌سی، پروصنی نهرینك منصّبیدرکه، (٣٥) درجه (٢٠) دقیقه طول شرقیده اوله‌در.

روسیه‌نك ایڭ غربی بلده‌سی حساب اولنغان قالیشه بلده‌سندن، ایڭ شرقی پورت‌لرندن صانالغان پیترو پاڤلوفسکی پورتینه قدر صوزلغان تیمر یولنك اوزنلغی، ماسقوا، وایرقوتسکی، آرقلی کیچوب حساب ایتکانده (١٤٢٦٣) چاقرم مقدارنده اوله‌در.

روسیه‌نك قاره‌دن اولغان چیك‌لرینك اهمیتی:

هر بر دولتنك چیك‌لرینك زور اهمیتی واردر. زیرا هر بر دولتنك اوزینه کورشی اولغان دولت‌لر ایله سوداسی چیك آرقلی اوله‌در. هم هر بر دولتنك اوزینك دوشمانلرینی تجاوزدن منع ایتویده چیك‌لری آرقلی اوله‌در. اکن دگزدن اولغان چیك‌لر، هم دوشماندن صاقلانمق ایچون قاره‌دن اولغان چیك‌لرگه قاراغانده قات قات فائده‌لیدر. شونك ایچون‌ده دگز ایله احاطه اولنغان دولت‌لرنك،

دكز ايله احاطه اولنمغان دولتلرگه نسبة، تجارتنی توسیع هم حدودنی محافظه‌سی، قات قات آسان اولمق ایله خلق آره‌سنده شهرت تابقاندر.

روسیه‌نڭ چین ایله اولغان حدودی حرب نقطهٔ نظرندن قورقنچسزدر. زیرا روسیه ایله چین حدودلرینڭ بعض یرلرنڭ هیچ کم گه لازم بولماغان بوش استیپلر و بعض یرلرنڭ کچمك ممکن اولمغان طاغلر واردر. اما مانجوریا بویندن عبارت اولغان حدودمز، هر نه قدر آچق اولسه‌ده، مانجوریا اهالیسی مدنیتدن محروم اولدقلری ایچون روسیه ایله محاربه‌ایتارگه اقتدارلری یوقدر.

سودا توغروسنڭ، چین ایله اولغان حدودمزده، زیاده اهمیتلی ایکی شهرمز واردرکه‌بری کاختته شهری اولوب روسیه‌غه چقه تورغان چای‌لر بو شهر آرقلی چقادر. ایکنچیسی سیمیریچنسگی شهری اولوب روسیه‌دن چین گه چقه تورغان مال‌لر بوشهر آرقلی اوزاتله‌در.

چین‌دن روسیه گه چقه تورغان مال‌لر: قاره چای، طاقطه چای، وباشقه مال‌لر اولوب صوڭغی بیش یل ایچنده اون آلتی میلیون روبل‌لك چقمشدر. اما روسیه‌دن مذکور مدتده چقارلغان: تورلی ماتیریا، وتیمردن، وییزدن اشلانگان تورلی اشیا، ایکی میلیون روبل‌لك مقدارنده اولمشدر.

بخارا، وخیوا خانلقلری ایله اولغان حدودمز حرب نقطهٔ نظرندن قورقنچسزدر. چونکه بو خانلر قاچ مرتبه‌لر مغلوب اولغاچ روسیه حمایه‌سینه کرمشلردر. سودا نظرندن بو ایکی خانلق روسیه‌ده اشلانگان مال‌لرغه بازار صاناالغانلقلرندن بیك مهم‌لردر.

آفغانستان: بو خانلق ایله اولغان حدودمز حرب نقطهٔ نظرندن پك اهمیتلی‌در. زیرا بو دولت روسیه گه مقابله ایتارلك قوتکه مالك اولماسه‌ده، روسیه ایله انگلیز مستملکاتی آره‌سنڭ اولدیغندن بو خانلقنی هر ایکی دولت یکدیگرندن محافظه ایتمکده‌لردر. هم

بو دولتلرنڭ محاربه میدانی اولماسی‌ده سیاست نقطهٔ نظرندن پك یراق دگلدر. سودا نقطهٔ نظرندن هیچ اهمیتی یوقدر. زیرا آفغانی انگلیز مالینه باشقه هیچ بر دولتنڭ مالی مقبول دگلدر.

ایران دولتی ایله اولغان حدودمز: حرب نقطهٔ نظرندن اهمیتسزدر. زیرا ایران ایله بحرا حدودمز آسترخان دڭزی اولوب بو دڭزده ایراننڭ بحریه‌سی (فلوتی) اولمادیغندن اهمیتی یوقدر. قاره‌دن اولغان حدودمز ایڭ جسور اولغان قافقاز عسکری ایله محافظه اولندیغندن قاره‌دن اولغان حدودمزده قورقنچسز اولوب قالادر.

سودا نقطهٔ نظرندن اورته درجه‌ده اهمیتی واردر. زیرا جنوبی ایرانی: بندرعباس وبوشیر شهرلرنده انکلیزلر بیوك بیوك مخزن‌لر صالدروب اوز مالللرینی تولدرزدقلرندن منكور شهرلر عادتا انکلیز بازاری اولوب قالمشلردر. شمالی ایرانده‌ده انکلیزلر روس یاپون محاربه‌سندن استفاده ایدوب روسیه تجارتنه آیاق چالمشلردر.

دولت عثمانیه ایله اولغان حدودمز: حرب نقطهٔ نظرندن بیك خوفلی دگلدر. چونکه عثمانلی دولتی کوب محاربه‌لرده مغلوب اولغانلقندن حاضرگی زمانده بزم ایله محاربه ایدرگه قالقشوی بایتاق یراقدر.

قالقشسه بیله هم قاره دڭزدن هم قاره‌دن مقابله ایدارلك قوتمز حاضردر. قاره‌دن اوڵگی زمانده عثمانلیلر قولنده اولغان گوزل مدافعه اورنلری «قریپست»لر شبیکی زمانده روسلر قولنده اولغانغه عثمانلیلرنڭ غالب کلولری بایتاق یراق کورینه‌در. هم دڭزدن قاره دڭز بحریه‌مز عثمانلیلر بحریه‌سندن هم عددچه هم صفاتچه فوق اولدقلرندن دڭزدن غالب کیلولری تاغیده یراقدر.

سودا نقطهٔ نظرندن‌ده اهمیتی یوقدر. زیرا روسیه‌گه یقین ولایتلرینڭ اهالیسی اوزلرینه لازم اشیانی اوزلری حاضرلدكلرندن باشقه دولتلرنڭماللرینی هیچده آلمیلر.

اما ایچکی ولایتلرینه انکلیزلر هر تورلی مال‌لرینی تولدروب باشقه دولتلرگه سودا ایدرگه یول قالدرمامشلردر.

(۱۹۰۱) سنه سنده : آشلق، پنیر، یفاك، شکر، مای وباشقه ماللر یکرمی‌ایکی میلیون روبله‌لق عثمانلی توفرافینه چقاریلوب یه‌ش سبزوات، توتون، وکاغددن اشله‌نگان شیلر، وزیتون مایی جمله‌سی (جیدی یارم) میلیونلق روسیه‌غه کرتلمشدر.

روما‌نیا دولتی ایله اولغان حدودمز : حرب نقطهٔ نظرندن اهمیتسزدر. زیرا بو دولتده بزم ایله محاربه ایدرلك قوت یوقدر. هم دوست دولتلرمزدندر. سودا نقطهٔ نظرندنده اهمیتی یوقدر. چونکه بزم فابریقه‌لرمزده اشله‌نگان ماللرنك چوغی زومانیاده‌ده اشله‌نوب اشله‌نمگانلریده آفستریادن کیتورلمکده‌در.

آفستریا ایله اولغان حدودمز حرب نقطهٔ نظرندن اهمیتلیدر. زیرا بوحدوددن باشمزغه کیلگان بیوك بلالر کچدی ایسه‌ده تکرار کیلولرینی ملاحظه ایدوب مدافعه اورنلری حاضرلنمشدر. بوحدودبوینك طبیعی استحکاملر اولمدیغندن ایکی قات استحکاملر حاضرلنمشدر: اوّلگی قاتنك اولغان مدافعه اورونلری: نوؤوگیئورگیئوسکی، ؤارشاؤا، ایؤانغورد، بریست — لیتؤسکی، بیندیریناملرنده اولغان اورنلردر. ایکنچی قاتنك اولغانلری اوست — دؤینسکی، دؤینسکی، قوؤنا، اوصوؤیست، کییف ناملرنك اولغان اورونلردر. بو استحکام‌لر جمله‌سی جنوبی روسیه‌نی خصوصا پتربورغ ایله ماسقؤا ایله اولغان یول‌لرنی صاقلامق ایچون حاضرلنمشلردر.

سودا نقطهٔ نظرندن اهمیتی یوقدر. زیرا آفستریاده اشلنگان مال‌لرنك جمله‌سی اوزمزده هم اشلندیکندن آفستریادن آنچق بعض تیمر اشیا، چالغی، اوراق کبی‌لر وؤینگریا ؤیناسی وبر

مقدار مانوفاکتورا روسیه‌گه کیتورلمکده‌در. ۱)

آلامانیا= گیرمانیا ایله اولغان حدودمز: قارادن اولغان حدودمزنڭ ایڭ اهمیتلیسی شایله‌در. آلامانیا حدودمز حرب نقطهٔ نظرندن اولغان مرتبهٔ اهمیتی آوستریا حدودمزنڭ اهمیتی درجه‌سنده اولوب یوقاریده تحریر ایتدیکمز ایکی فات استحکاملر هر ایکی حدودمزنی محافظه ایچون اشلانمشلردر. سودا نقطهٔ نظرندن دها زیاده مهمدر. زیرا بزدن آوروپاغه چقارلغان، وآوروپادن بزگه کرتلگان مال‌لرنڭ کوبی گیرمانیه آرقلی کچدیکلرندن گیرمانیه آوروپا ایله تجارتمزنڭ یولی الوغ یول مرتبه‌سنده اولوب قالادر. بیگراکده بالطیق دڭزی قیالی اولغان وقتلرده.

اسوچ – نوروچ ایله اولغان حدودمز: حرب نقطهٔ نظرندن هیچ اهمیتی یوقدر. شونڭ ایچون آرامزده استحکاملرده اشلانمگاندر. حتی تبعه‌لرمز یکدیگرمزنڭ یرینه کوچوب یوریمکده‌لردر: مثلا بزم تبعه‌دن اولغان (لوپار) لر یاز وقتنده اوزلرینڭ حیوانلری وبلان کتولری ایله نوروچ دڭزی ساحللرینه کوچوب آنده یازنی اوتکاروب قش وقتی ینکاچ قاتی وقوتلی قار یاوملرندن صاقلانور ایچون اسوچ لوپارلری ایله برگه فنلاندیا اورمانلرینه چقوب قشنڭ شدتلی ودهشتلی وقتلرینی ییلدن اشق اولغان اورمانلرده کچره‌لر. بویله کچشوب یورولرندن طیغان آدمده یوقدر. هم آره‌مزده صاقچی عسکرلرده یوقدر.

روسیه‌نڭ دڭزلری: باشقه دولتلرده اولغان کبی، روسیه‌نڭده بحراً اولغان چیكلری ایڭ اهمیتلی صانالغان چیكلردر. آنڭ ایچون

---

۱) دڭزو قاره‌دن ۱۹۰۱ سنه‌سنده روسیه‌دن آفستریاغه (۳۰ یارم) میلیونلق تورلی مال‌لر چقاریلوب کوبراگی حبوبات، شکر، حیوان اولمشدر. بزگه (۲۷) میلیونلق یوقاریده تحریر ایتلگان مال‌لر کرتلمشدر.

شولوق سنه‌ده بزدن گیرمانیه‌گه (۱۷۹) میلیونلق: حبوبات، اورمان، جیتن، یون، شکر، حیوان، کبی تورلی مال‌لر چقاریلوب گیرمانیه‌دن بزگه (۲۰۰) میلیونلق تورلی فابریقه آلاتلری، وتورلی ماکینالر کرتلمشدر.

روسیه‌ده اولغان مال‌لرنی باشقه دولت‌لرگه اوزاتمق، وباشقه دولتلرده اولغان مال‌لرنی روسیه‌که کیتورمك ایچون ایڭ اوچوزلی وایڭ موافق اولغان یول‌لر دڭزلردر. اوشنداق یولچی‌لر ایچون اقتصاد جهتندن دڭز یول‌لری ایڭ موافق یول‌لردر.

بو دڭزلر: بحر منجمد شمالی، بحر ابیض، محیط کبیر ومحیط کبیردن حاصل اولغان قامچاتقه دڭزی، اوقوچقه دڭزی، ایران حدودنده اولغان آسترخان دڭزی، عثمانلی وبالقان حکومتلری چیگنده اولغان قاره دڭز، هیچ کمنڭ چیگنده اولمغان آزاق دڭزی، اسوچ-نوروچ چیگنده اولغان بالطق دڭزندن عبارت‌لردر.

وبو دڭزلردن حاصل اولغان صولر: منجمد شمالیدن حاصل اولغان قاندالاق خلیجی ایله اونیغا، دوینا، میزین، خلیج‌لری وچین دڭزی پیچورا دڭزی، پوسته‌ضور دڭزی، قارا دڭزی‌درلر.

بوغازلر ایسه: وایغاچ، قاررا، ماتوچکین شار قابقه‌سی بوغازلریدر.

منجمد شمالیده اولغان آطه‌لر: صولوتست، قالغویف، وایغاچ، یاڭا یر، یاڭا سیبیر، اشپچبرغ آطه‌لری‌در.

منجمد شمالیده واپورلر

یازوقتلرنده شرق شمالی یللری منجمد شمالی بوزلرینی سیبیریا ساحل‌لرینه قووب کتورکانلری ایچون، منجمد شمالی مذکور وقتلرده واپورلرنڭ یوروی ایچون بیك قورقنچلی اوله‌در.

شولای بولسه‌ده صوڭغی سنه‌لرده: روس وباشقه دولتلرنڭ سودا واپورلری ینیسی نهری منصبندن آوروپاغه، سیبریا مال‌لرینی کتوره باشلادیلر. هم دڭز احوالینه بیك ماهر اولغان اسوبچلی (نوردینشیلد)

سیبیریانڭ ساحللرینی کچوب بیرینغوف بوغازینه چقه‌شدر.

آوروپای روسی‌ده مورمان ساحللری بالق توتمق ایچون مناسب اولغانغه کوره هر سنه‌ده یارم میلیون روبله‌لق بالق ویره‌در. بو ساحللر بویندن (کیت) هم توتولغانلقندن صوڭغی سنه‌لرده روسلر هم توته باشلادیلر. برنچی مرتبه‌ده زور اولغان کیت (گرینلاندیا) کیتی اولوب مڭ اوچ یوز پود ایت، توقسان پود میق ویره‌در. ایتی تورلی قانصیر والرغه کیتودن باشقه یاندروب کولنی آشلق چاچه تورغان ییرکه‌ءالونسه تیرس ویرگان فائده‌نی ویره‌در.

الڭ زور ومایلی کیت بهاسی اون مڭ روبله‌که قدر چقادر شپچبرغ آطه‌سی اطرافنده: مورژا، تولین توتولادر.

منجمد شمالیده زور بوزلرنڭ حصولی.

صوقلق (٥=) درجه‌ده اولغانده سیبیریا ساحلی بوینده اولغان دڭزده، اول ایگنه کبی بوزلر وجودکه کلوب بو بوزلر بر برینه قوشیلوب اورته‌سی قالون، چیتلری نازك، توگاراك بوزلر حاصل اوله‌در. شرق شمالی ییللر بو بوزلرنی بر برینه قوشیوندن مربع یوز چاقرم زورلغنده بوزلر حاصل اوله‌در. بو بوزلرغه ییللرنڭ دڭزنی صوغوندن محیط دڭزنده بیوك طاغلر کبی تولقنلر حاصل اولوب بو وقتلرده مذکور دڭزده واپورلر یوررلك بولمیدر. اما قطب شمالی طرفندن اسطوانه (بوره‌نه) کبی بوزلر کلوب ییللرنڭ بو بوزلرنی بر برینه قوشیوندن دڭزده سیاحت ایدوچی آدملرنی عجبکه قالدررلق قالون بوزلر حاصل اوله‌در. قش وقتلرنده مذکور دڭزده شمالی، یاکه شرق شمالی‌گنه اولغان ییللر مذکور بوزلرنی سیبیریا ساحلینه کتوروب آلتی یوزدن سکز یوز چاقرمغه قدر کیكلکده بوز صالری طوبلانه‌در. یاز باشلرنده ییللر جنوبکه ایلانوب شو طوبلانغان بوزلرنی اوواتوب تکرار شمال طرفینه آلوب کیته‌در. کوب وقت اوزماینچه تکرار شرق

شمالی ییللری چقوب تکرار سیبیر یا ساحللرینه ایلته‌در. بو دڭزده ییللر شرق شمالیدن یاکه شمالیدن جنوبی‌که وبالعکس تیز تیز آلشنوب تورغانغه بو دڭزلر (قارا دڭزی وحاتانغه کورفزی) هیچ بر وقت بوزدن آرولانمیلر. شونڭ ایچون منجمد شمالینڭ آوروپا قسمندن یاکًا یرکه بوغاز آرقلی، یاکه بتونلای ایلانوب سیبیر یا ساحللرینه واپورلرنڭ کلوی ممکن اولمیدر. شمالدن کلکان بوزلر، یاکًا یر آطه‌سنه توبلانوب قالغانلقدن یاکًا یرنڭ آوروپای روسی ایچون اولغان فائده‌سی ظاهر اوله‌در.

فرض ایله‌لم اکر یاکًا یر آطه‌سی اولماسه ایدی شمالدن کلکان بوزلر آوروپای روسی‌ساحللرینه طوبلانوب آوروپای روسیده سنه بویی قپالی اولور ایدی، وهیچ بر واپور کره آلماس ایدی وروسیه‌گه هیچ بر فائده‌ده ویره آلماز ایدی.

بحر ابیض.

منجمد شمالینڭ بحر ابیض‌دن عبارت قسمنده ایون، اییول، آؤغوست آیلرنده بوزلر اولمغان ایچون مذکوز آیلرده واپورلر هم کره بیله‌لر. لکن مذکور دڭز بایتاق یراق اولغانلقدن آنچق سنه‌ده بر مرتبه آوروپادن واپورلر کیلوب کیده بیله‌لر. مذکور وقتلرده واپورلرنڭ کرویده قورقنچسز دگلدر. چونکه آرخانگلسکی ایله، اونیغا کورفزینه منجمد شمالیدن آلتی ساعت صو کروب، آلتی ساعتدن صوڭ تکرار چغا باشلیدر، ایمدی کروب چغا تورغان صولرنڭ قارشی کیلولرندن دهشتلی صو ایلانوی حاصل اولوب بو ایلانولی اورنلردن واپورلرنڭ اوتوی بیك قورقنچلی اوله‌در. وچقوب تورغان آطه‌لرندن ییللر اوچرغان قوملرده دڭزده‌گیلر ایچون یخشی حاللردن‌دگلدر. ومذکور دڭز منبت اراضی‌دن یراق اولغانغه تجارت ایچون اهمیتی یوقدر. آنچق جنوبدن کیلگان وبحر ابیض‌غه قوشلغان

نهرلرنك بوينده غايت كيك ايكنه‌لي اورمانلر اولوب، صوڭغى سنه‌لرده چيت دولتلر ايله اولغان اورمان تجارتي باياتاق آلغه كيتمشدر؛ وكراكي كبي ترتيبكه قويلسه بو اورمان تجارتي دولتمزگه غايت كوب فائده ويره‌چكدر. روسيه اهاليسنك بحر ابيض ساحللرينه كوڭللريني جلب ايتكان شي بحر ابيضده اولغان بالق بايلغيدر.

بحر ابيض طريقيله تجارت

بحر ابيض ساحلنده اولغان بلده‌لر (پورت‌لر) آرخانگلسكي، ميزين، اونيغه ايله اولغان تجارت: بو پورت‌لرغه روسيه‌دن واوروپادن كتوريله: جيتن، حبوبات، اورمان، صمالا، جيتن اورلغي. موشتي اما چقاريله آنچق بالق.

١٩٠٤ سنه‌سنده ٨ ميليونلق، حبوبات، جيتن، اورمان، صمالا، جيتن اورلغي موشتي بحرابيض اسكله‌لرينه كتورلگاندر. بحرابيض اسكله‌لرندن بر ميليون روبله‌لك بالق چقارلغاندر.

بحر بالطيق بالطييسكي موره

اولگي زمانده روسلر وارازسكي ديوب اسم ويرمشلر. بالطيق دڭزينك روسيه النده اولغان قسمندن: بوتنيك (بوتنيچسكي)، فنلانديا (فينسكي)، ريغا (ريژسكي) كورفزلري حاصل اوله‌در. وبوقسمده: قواركين، آلاندسفان موائونزوند بوغازلري واردر. آلاندسكي، غوتلاند، قوتلين، داغو، ايزيل، موائون، ۋورمس آطه‌لري واردر. بالطيق دڭزينك تجارت ايچون غايت كراك اولديغني ايڭ اوّل مسكاو ايمپيراتورلري بلمشلردر. وپيتر پيروى (برنچي پيتر و) زماننده شاعرنك بوى پيتر پيروى‌گه (پيتر! ياورو پاغه ترزه كيسارگه كيراك)

دیمشدر. وشاعرنك شول سوزینی تکلاب، حاضرگی زمانلاغی استلاندیا، ولیفلاندیا، وپترسبورغ گوبرنالری اولغان یرلر (۱۷۲۱) سنه سنده «نیشتادت» معاهده‌سیله روسیه‌غه توتاشدرلمشدر. وبالطیق دڭزی آوروپانك ایك معرفتلی وتجارتکه ماهر اولغان دولتلرینه: انگلتره، فرانسه، غوللاندیا، بلچیقا، آلامانیا کبی‌لرگه ایاڭ یقین اولغان یولدر. وآندن باشقه روسیه‌نك ایك کیراکلی نهرارینك: ۋولغا، شمالی دوینا، دنیپر کبی‌لرنك منبعلری، بالطیق دیڭزینه آغاتورغان نهرلرنك منبعلرینه، غایت یقین اولوب بونهرلرنی قناللر ایله برلاشدروب، بتون روسیه‌ده بولغان مالارنی بالطیق دڭزی آرقیلی آوروپاغه اوزاتورغه، وآوروپادن کراك اولغان مالارنی کتورورگه، توغری ویڭگل صو یوللری اشلنگاندر. شو یازدیغمز سببلر ایچون حاضرگی زمانده بحر بالطیق سوداسی، بتون روسیه سوداسندن اوچ قات آرتقدر. —

بحر بالطیق تجارت ایچون غایت مهم اوله‌توروب بحر بالطیقده واپورلرنك یوروینی مشکللاشدرگان سببلرده آز دگلدر. اوسببلرنك برنچیسی: بحر بالطیق باشقه دڭزلرگه نسبة غایت صایدر، شونك ایچون دڭزده یوروچیلر آنی محیط آطلاسینك (لوژانسی) دییوب تسمیه ایده‌لر. بو دڭزنك: غوتلاندیا آطه سیله قورلاندیا آطه‌سینك آراسنده اولغان قسمی ایك تیران یری اولوب بو قسمنك تیرانلکیده، (۱۱۵) ساژیندن آرتق دگلدر. اورته‌چه تیرانلکده اولغان یرلری یکرمی ساژیندر. ایك صای اولغان یرلریده بزم ایچون بیك کراکلی اولغان فینلاندیا کورفزیدر. سببلرنك ایکنچیسی‌ده: بحر بالطیقده آطه‌لر کوبلکندن تولقنلری تورلی یاقدن اولوب واپورلرنك یوروی بیك مشکل اوله‌در. سببلرنك اوچنچیسی‌ده: بالطیقنك توبی آز وقتنك ایچنده آلوشنادر، شویله که اوّلدن هیچ شیٔ اولمغان یرده

بردن آطه‌لر ظاهر اوله‌در. واوالدن تیران اولغان برده صایاق، وصای اولغان برده تیران‌لك کبی شیلر اویلاماغان بردن چقدیغندن قاپیتان‌لر هرسنه‌ده علامت‌لر قویمایـنچه واپورلرینی یورته آلمدیقلرندن کوب زحمت ومشقت‌لر ایله گنه وظیفه‌لرینی یرینه یتکره بلمکده لردر.

بالطیقنك صوی

بالطیق دگزی محیط دگزینه اوچ تار بوغازلر ایله توتاشقانلغندن بالطیقـکه محیطدن بیك آز مقدار صو کره‌در، اما اطرافی غایت صولی اولغانلقدن (٢٦) قدر آرو وتاتلی صولی ضور نهرلر قوشلادر. شونك ایچون بالطیق نك صونده آنچق مك اولشدن اون اوچ اولش قدر توز واردر، اماباشقه دگزلرده مگه اوتوز سکز اولش قدر توز واردر. بالطیقنك توزی آز اولغان ایچون شمال دگزی ایله بر کیکلکده (عرضده) اوله تورب شمال دگزینك هیچ بر اسکله‌سی توکماغسانده بالطیقنك جمله اسکله‌لری وکورفزلری بوز ایله قپالی اوله‌در، اویله بوزکه بعض سنده‌ده ڤواغا بوزی قالنلغنده اوله‌در. ١٨٠٩ سنه‌سنك بزم قوماندیر بارقلای دیتوالی بتون عسکرینی طوپ‌لری، وبارچه آثاری ایله قوارکین بوغازی آرقلی واظی‌دن اومیئوکه کوچرمشدر. وتاتی قشلرده بوغازلرنك هر قابوسی توکوب آرقلی چانالر ایله یوریلر. کوب یوزسنه‌لردن بیرلی بالطیق بوز سنه‌ده بر مرتبه بتون بتون‌که بوز ایله قپالی اوله کالمشدر. اما باشقه سنه‌لرده کوب اسکله‌لری آلتی آی بوز ایله قپالی اولوب، آنچق ایباوا اسکله‌سی کوب سنه‌لر بتونلای توکمی اوزادر. وبالطیق صونده توز آز اولدیغندن باشقه دگز صولرینه نسبةً یگـکل وبوش اولوب ڤاپورلر تیراندنگنه یوروب‌صو آز وقتده آزغنه یوك آلورغه مجبور اوله‌لر. وتوزسز صوده هر شی تیز چریدیکندن بالطیق واپورلری باشقه دگز واپورلرینك یارتی وقتنه‌گنه توزه‌لر.

بالطيقنكٔ هواسی.

یاز وقتنده بعضا صولر قاره بولوطقه کوتاریلوب بو بولوطلرنکٔ صوی واپور اوزرینه توگلسه شبهه‌سز خراب ایتدیکندن بولوطنی آتوب صولرینی واپور توغریسنه کلوب یتمزدن اول دکٔزگه توکمك ایچون واپورلرده طوپلر یورتورکه مجبور اوله‌لر. یاز باشی وکوز وقتلرنده بالطیق‌ده غایت قوتلی ییللر وتومانلر اولدیغندن بو وقتلرده بالطیقده واپورلر یورتمك بیك قورقنچلی اولوب بو قورقنچدن قورتلمق ایچون کوب یرلرینه فنار ومایاقلر قویلغاندر، بیکراك خوفلی وقتلرده قلاوزلر آلوب بو قورقنچدن قورتیله‌لر.

بالطیقده بالق تجارتی.

بالطیقن باشقه دکٔزلرمزده گی کبی بالق کوب دگلدر، بالطیقدن توتولغان بالقلر: کیل، صالاقوشقه، قوروشقه، سیغا، لوصوص بالقلرندن عبارت اولوب سنوی میلیون یارم روبله‌اق توتیلالر. بو دکٔزده کندی ساحلنده اولغان اون اوچ ملکٔ اهالیدن باشقه چیت ولایتلردن بالقچیلر کلوب یازغان مقدار توتلغان بالقغه شریك اوله‌لر. بحر بالطیقنکٔ صوی دائما بر تورلی اولماوینکٔ سببی: بالطیقنکٔ شمالی ساحللری ایچنده ژولقان قوتی اولدیغندن دائما یوقاری کوتارلمکده‌لردر. بو قوت شمدیکی زمانده‌ده فنلاندیاده وشویتسیاده حکم ایتمکده اولوب، بو ساحللر همان کوتاریلوب‌تورمقده‌درلر. بو حالنکٔ اولدیغنی ودوامنی اثبات ایچون بر قاچ ماده نقل ایده‌مز: برنچی اوپصالا بلده‌سی اولچه بالطیق کنارنده اولوب شمدی ایسه بر میل قدر دکٔزدن اوزاقده‌در؛ وایکی آراده بولون وباطاقلق واردر. ایکنچی لولیئو بلده‌سیله پتیئو بلده‌سیده اوّل دکٔز کنارنده اولمشلر حتی بو کونده اوّلکی دوقلرنکٔ

(واپورلر تعمیر اولنه تورغان یر) اثری ویاقرلر وواپور توبلری تابلمقده‌در. اوچونچی وازا بلده‌سی اول دڭز کنارنده اولوب تدریج ایله دڭز یراقلانه یراقلانه ١٨٤٨ سنه‌سی ضور یانغین‌دن صوڭ، اوّلگی اورنندن اوچ چاقرم قدر یراقده قالغان‌دڭز کنار بنه بلده‌نی توزومشلردر. وبو بلده‌یه نیقولایشتادت دییه اسم ویرمشلردر. (٦٧—١٧٦٦) سنه‌لرنده شویدلر استحکام (قرپیست) اشله‌گانده دڭز کناربنی غرانیتدن صالمشلرده شو صالدیقلری غرانیت استحکامغه واپورلر باغلامق ایچون تیمر بوجرالر صوغوب قالدرمشلر شمدی بو بوجرالر اولقدر یراقده قالمشلرکه دڭزده صو الڭ آرتقان وقتده‌ده واپور بایلمك ممکن اولمیدر. شو یازدیغمز عموم سبب وواقعه‌لردن آڭلاشیله‌درکه بالطیق ساحللری یوز سنه‌ده ایکی فوطدن دورت فوطغه قدر کوتاریله‌لر.

بالطیق کلمه‌سنده تورلی اختلافلر واردر، بعضلر بالطیق ایسطو-لاطیش لغتنده «آق» معناسنده اولغان بالطایسکی کلمه‌سندن آلنغاندر دییورلر. زیرا بالطیقنڭ ساحللری آق بور وآق طاشدن، عبارت اولوب بتون بالطیقنڭ آق دییه تسمیه اولنوینه سبب اولمشدر. بعضلر بالطیق اسقاندینا ویا لغتنده (پویاس) معناسنده اولغان بیلت کلمه‌سندن آلنغاندر دییورلر.

بحر محیط کبیر.

محیط کبیرنڭ روسیه‌ده اولغان قسمندن: بیرینغوف، قامچاتقه، اوقوچقه، ویاپون دڭزاری حاصل اولغاندر.

ومذکور قسمده اولغان بوغازلر: بیرینغوف بوغازی، تاتار بوغازی، لاپیریظوف بوغازلری‌در. مذکور قسمده خلیج بر اولوب بیرینغوف دڭزنده اولغان آنادیر خلیجندن عبارتدر.

اوقوچقه دگزی ایله یاپون دگزنده اولغان کورفزلر.

«پینزینسکی» ایله گیژیگینسکی کورفزلری اوقوچقه دگزندن حاصللر. بیوك پیترو- پیترو یلیکی ایله پوسییطه کورفزلری یاپون دگزندن حاصللر.

بیرینغوف دگزی ایله اوقوچقه دکزلرنده بولغان آطه‌لر.

قوماندورسکی آطه‌لری بیرینغوف دگزنده‌لر. شانتارسکی آطه‌لری ایله، ساخالین آطه‌سی اوقوچقه دگزنده‌لر.

بیرینغوف، قامچاتقه، اوقوچقه، یاپون دگزلرینك سودا توغروسندن اهمیتلری.

بیرینغوف دگزی ایله، قامچاتقه دگزلرینك ساحللری یلنك کوبراك وقتنده صووق وبوز ایله قپالی اولوب، توروچیلری بیك آز اولدیغندن تجارتچه اهمیتلی دگللردر. اوقوچقه دگزنده واپورلر یورسه‌لرده، ساحللری ٥٠٠—٩٠٠ فوطفه قدر توکوب بوز ایله احاطه اولندیغندن صووی غایت صالقین اولوب، قیاشنك یلیسی توشکانده بخار کونار یلوب، غایت قویی تومان اوله‌در؛ اویله تومان که واپورنك باشندن قاراغانده قویروغی کورنمسلك مرتبه‌ده قویی اولوب واپورلر اچون غایت مشکل اوله‌در.

یاپون دگزی محیط کبیردن حاصل اولغان دگزلرنك هر قایوسندن اهمیتلیدر. زیرا سیبیریا تیمر یولینك منتهاسی اولوب بتون روسیه‌نك خصوصا سیبیریانك بتون بایلغی‌نی محیط کبیر آرقلی بتون آوروپا وآسیا وآمیریقه‌غه اوزاتورغه، ومذکور مملکتلرنك تورلی ماللرینی سیبیریاغه، وروسیه اچروسینه، کرتورگه واسطه اوله‌در.

وبو دڭزنڭ ساحللرینڭ هـواسی اولچـاولی اولوب آشلق، اوزم وایمن اورمانلری اوسه‌در.

وبو ساحللر هر نه قدر طبیعی استحکام وغاوانلر ایله محکم‌لنمش ایسه‌لرده، قارشیسنده اولغان یاپونیا دولتی غایت اجتهادلی ومعرفتلی واهالیسی غایت محـارب اولدیغندن بزم ایچون هر جهتچه زیاده قورقنچلی‌در.

بیرینفوف دڭزینی بیرینغوف دیبوب تسمیه‌نڭ وجه‌سی، بو دڭزنی تابوچی شول اسمده اولوبدر. زیرا بو دڭـزنی روسیه‌لی بحری طائفه‌سندن بیرینغ اسملی بر آدم تابقاندر. وقامچاتقه قاره‌سنی قامچاتقه تسمیه‌نڭ ودڭزینڭ قامچاتقه دڭزی دیه تسمیه‌نڭ وجه‌سی بو دڭز ساحلندن غایت بهالی قامچاتلر توتولوبدر. قامچاتقه یارم آطه‌سیله قوماندورسکی آطه‌لرندن قامچات توتار ایچون آمیریقه‌دن اوفاق قایقلرده یوزلر دانه آلیئوطلر کلوب بر بر دانه‌سی مڭ یارم بهاسنده اولغان قامچاتلر توتوب کیته‌لر.

آسترخان دڭزی=قاسپیسکی موره.

کول هیئتنده اولسه‌ده، دڭزگه مخصوص حیوانلری اولوب، صویده اچی توزلی وغایت ضور اولدیغندن دڭز تسمیه اولنه‌در. وآندن باشقه‌ده آسترخـان دڭزی کیك وضور اولغان صودن قالغان بر کیساکدر. زیرا اوّلـکی زمانده بتون توران توبانلـکی یاکه آرالو-قاسپی چقورینی قاپلاغان بیك ضور صو اولوب، کوب زمانلر اوزوی ایله یوقاریغی یرده اولغان صولر تدریج ایـله قوروب وکیبوب آنچق بو کیك یرنڭ تیران وچقور اولغان یرلرنده گنه صو قالوب شول قالغان صو آسترغان دڭزندن عبارت اولوب قالغاندر. حتی

بعض جغرافیوندن نقل واردرکه آستر خان دڭزی ایله بصرۀ کورفزینڭ آراسی آچق قاره اوامینچه بتونلای صو ایله قپالی اولوب محیط هندیگه توتاش اولمشدر. آستر خان دڭزینڭ یری محیط هندی سطحندن (۸۳) فوط توباندر. توبان اولدیغنی دها آچق آڭلامق ایچون، تیرق منصبندن مانغشلاقغه قدر بر خط صزق صزسالڭ بو صزقنڭ شمالنده اولغان قاسپینڭ تیرانلگی اون سازین اولوب جنوبنده اولغان قاسپینڭ تیرانلگی دورت یوز سازینگه قدر واردر، وایڭ تیران یریده قورانهرینڭ منصبی اولوب بش یوز اون آلتی سازین تیرانلکنده‌در.

بو دڭزنڭ ساحللریده خصوصاً شمالی ساحلی آچق توبان قوملقدن عبارت اولوب قوتلی یللر اولغانده دڭز دولقنلری اوچ چاقرمغه قدر قوری یرلرگه یاییلوب—دڭزنڭ بتکان وقاره‌نڭ باشلانغان یرینی آیرمق ممکن اولمیدر؛ وکوب یرلرنده آلتی چاقرمغه قدر مسافه‌نی قوبی قامش اوسوب قاپلاب ساحللرده واپورلر توقتاردای مناسب یرلریده یوقدر؛ آنچـق تیرق منصبنده ساحللر بر پارچه دڭزدن یوقاری اولسه‌لرده بو ساحللرگه مال کترردای یوللر صالورغه ممکن اولمغانی ایچون بو بویده‌غی غاوانلر سودا یورتی اولمینچه آنچق براغودلر توقتار ایچون استانسه اولورغه یاراب قالالر. تیمر یوللر ایسه آنچق پتروفسکیدن باکوغه قدر دڭز بویندن باراددر. شرقی ساحللرنده تیمر یول الڭ برنچی غاوان اولغان قراصنی ۋودسکیدن روسیه‌نڭ اورته آسیا (سبریدنی آزیا) ده‌گی یرلریه اوزادر. امـا عجمستانغه تجارت مالنی یوروته تورغان یول (طارغووی پوت) آسترآباد آرقلی باراددر.

آستر خان دڭزینڭ تجارت جهتندن اولغان اهمیتی

بو دڭز ایله چیت دولتلردن آنچق عجمستان ایله سوداغز اولوب اول سوداغزده اهمیتسزدر. اما اچریده اولغان سودا اوچون بو

دڭز اوزینه قوشلغان ژولغا نهریله زاقافقازیا مال‌لرینی روسیه ایچریسینه، وروسیه ایچنده اولغان مال‌لرنی زاقافقازیاغه اوزاتـورغه واسطه اولغانلقندن بیوك اهمیتی واردر. خصوصا صوڭغی سنه‌لرده آبشران یارم آطه‌سنده نفط سوداسینڭ آلغه کیتوی آستریخان دڭزی سوداسنه ایکنچی جان ویرمشدر. مذکور سببلر ایله برابر ترکمن‌لرنڭ روسیه‌گه تابع اولوی، وخراسان، خیوا، بخارا ایله‌سودا ایچون زاقاسپییسکی قرایغه‌تیمر یول اشلاو بودڭزنڭ سوداسینی عادتدن‌طش ترقی ایتدرمشدر.

مذکور سببلر ایچون بو دڭزنڭ سوداسی اوّلگی سوداسنه قاراغانده آلتی مرتبه آرتمشدر. بو دڭزنڭ اڭ کوب فائده ویره تورغان جهتی بالقینڭ کوبلگی اولوب؛ ژولغا، اورال، قورا، تیرق نهرلرینڭ دڭزگه یقین قسملریله نفس آستریخان دڭزی هر سنه‌ده (۳۰) میلیون روبله‌لك بالق ویره‌در.

قاره دڭز

بو دڭزنی — قاره دڭز دیوب تسمیه واقعا صوی قاره اولغانی ایچون دگلدر. زیرا بو دڭزڭ صوی غایت صاف وآقدر. بلکه غایت تیران اولدیغندن کوب فورتونالر اولوب طاغلر کبی دولقنلر حاصل اولغانده قاره اولوب کورنگانی ایچوندر. بو دڭزده فورتونالرنڭ کوبلگندن کوب واپورلر هلاك اولغانی ایچون اوّل زمانده یونانیلر قوناق قبول ایتمی تورغان دڭز دیوب تسمیه ایتمشلردر.

بو دڭزنڭ آنچق جنوبی ساحل‌لرنده برقاچ لیمان اولوب باطومغه باشقه‌لری جمله‌سی ترکیه الننده‌لردر. اماقریمنڭ جنوبی‌ساحلننده طوگمی‌طورغان فیدوسیا ایله سیژاستوپول غایت گوزل اولغان اسکله‌لردر. قاره دڭزدن باشقه دڭزلرگه، قاره دڭز بوغازی «بوسفور» وچناق قلعه بوغازی «داردانیل» آرقلی چقیلوب بو بوغازلر دولت عثمانیه طرفندن

غایت نوتلی استحکاملر ایله مستحکم اولدقلرندن محاربه وقتنده قاره دکز روسیه ایچون ایچ دکز یرنده اولوب قالادر.

آزاق دڭزی

تار اولغان کیرچ بوغازیله قاره دڭزدن آیراغان کیك بر کورفزدرکه آزاق دکزی دیوب تسمیه اولنه‌در. بو دکزنڭ صوینڭ آزلغی وساحللرینڭ غایت توبانلکندن کلگان صایلغی واپورلر یوروی ایچون چیتنلك ویره‌در. بو دڭزنڭ اڭ تیرانییرلری‌ده یکرمی سازینغه بالغ اولمیدر. اما ساحلگه یقین یرلری بیگراك صایلانوب آنچق فوط‌فوط یارم مقدارنده‌در. شونڭ ایچون طاغانروغ بلدەسنه کیله تورغان دڭز واپورلری ٣ یاکه ٤ چاقرم مسافه‌گه توقتاب اوفاق واپورلر یاکه قایقلر ایله یولچی ویوك قبول ایدرگه مجبور اوله‌لر.

آرابات استریلقه‌سی

آزاق(١) دڭزینه توتاش صاصی‌صولی وقامش‌ایله قپالی یوزیکرمی چاقرم بوینده اولغان باتاق سلسله‌سندن عبارتدر. یاز وقتنده بو باتاقدن فنا ایسلی بخار کوتاریلوب هواده بوشلك حاصل اوله‌در. بو بوشلکنڭ هواده حکم ایتوندن قریمغه مخصوص بیزگاك خسته‌سی (کریمسکی لیخارادکه) ظهور ایتدیکندن چیت ولایتلردن کیلگان آدملر ایچون زیاده قورقنچلی اولادر.

قاره(٢) دڭزنڭ روسیه ایچون اولغان اهمیتی

بو دکز روسیه النده اولمازدن اوّل جنوبی روسیه بوش صحرادن

١) آزاق دڭزی هرسنه‌ده (٩) میلیون پود اوفاق بالق ویروب چرناه وراوبلستی وآضوف نهری بوینده اولغان قطعه‌نی تربیه ایده‌در.

٢) ١٨٨٩ سنه‌سنده قاره دکز وآزاق دڭزی اسکله‌لرندن (٣٤٥) میلیون روبله‌لق اخراجات، (٧٠) میلیونلق ادخالات اولمشدر. ١٨٩٠ سنه‌دن ١٨٩٤ سنه‌گه قدر هر بر سنه‌ده (٦٢٩) میلیونلق اخراجات، (٤٤٩) میلیونلق ادخالات اولمشدر.

عبارت ایدی. ٢نچی یقاتیرینا زماننده قاره دڭزنڭ شمالی ساحللری روسیه‌گه توتاشدریلوب وبعض یرلرینه تجارت ایچون مناسب شهرلر صالنوب وتیمر یوللر تمدیداولنوب مذکور صحرالر روسیه مهاجرلری ایله تولدرلمشدر.

مذکور شهرلرنڭ بری آدیسسا بلهسی اولوب هر سنهده بتون روسیه‌ده اولغان تجارتنڭ بش اولوشندن بر اولوشی قدر تجارتی اوله‌در. آدیسسا روسیه‌گه شمندوفر ایله توتاشقاچ تجارتی مذکور مرتبه ترقی ایتمشدر. آدیسسانڭ داخلی روسیه‌گه باشقه قاره دڭز، آزاق دڭزی، مرمره دڭزی، آق دڭز، بحر احمر، محیط کبیر، حتی چین دڭزی اسکله‌لری ایله علاقهٔ تجاریه‌سی واردر.

آوروپای روسی

روسیه دنیاده‌اولغان دولتلرنڭ هر برینڭ یرندن کیڭ یرگه مالك اولوب عالم سیاسیاتده بیوك اهمیتنی حائزدر. بویله کیڭ روسیه اورال طاغلری، اورال صوی، آسترخان دڭزی ایله اوروپای روسی آسیای روسی نام‌لرنده اولغان ایکی قطعه‌گه بولنه‌در.

روسیه‌ده اولغان تیگز ییرنڭ سطح ظاهریینڭ منجمد شمالی سطحینه نسبتی

قافقازدن هم قاره دڭزدن باشلاب منجمد شمالی‌گه قدر اولغان مسافه ۋولغاواورال نهرلرینڭ مجرای سفلی‌لرندن عبارت اولغان قسمینڭ توبان یرلری منجمد شمالی سطحندن (١١٥٨) ساژین مقدارنده توباندر. قالغان قسمینڭ توبان یرلری منجمدشمالی سطحندن (٧٠) ساژین مقداری یوقاریدر. بوتوبان اولغان یرلرنڭ اطرافنده بیوك طاغلردر.

مذکور توبان یرلرنڭ اورتەلرندن کیچوب نهرلرینی ایکی طرفقه آیرغان «بایر» اوفاق طاغلر تخمینا (۱٤۰) سازین بیوکلکنده‌لردر. مستا نهریله، لووات نهری آراسنده اولغان والدایسکی طاغلری‌نڭ اورتەچه یرلری (۱۱٤) سازین بیوکلکنده‌اولوب ایڭ یوقاری نقطەلری قامیستق نامنده اولغان (۱۵۰) سازین بیوکلکندەدر.

مذکور اوفاق طاغلر جملەسندن: روسیه اورتەسنده اولغان یوقاریلق، یاکه آلاأونسکی طاغلری، بوطاغلر شمالده «والدایسکی» طاغلرندن باشلانوب جنوبده «دانسسکی کرازْ» نام طاغلرغه، بلکه آزاق دیڭزینه، قدرصوزلوب (۱٫۳۰۰) چاقرم بوینده‌لردر. بوطاغلرنڭ بر طرفنده: غربی دوینا ودنیپر نهرلری اولوب ایکنچی طرفنده: ۋولغا، اوقا، دون نهرلری قالادر.

دخی پریوالوژسکی یوقاریلقی=طاغلری: بوطاغلر نیژنیدن وفرزاندن باشلانوب ساریچن‌که قدر سوزلالر. بوطاغلرنڭ سمبر ایله صامار آراسنده بورطاغلرندن عبارت اولغان قسمینه «ژیغولیوسکی» طاغلری دییوب ایتلەدر. بوطاغلرنڭ ایڭ بیوك اولغان قسمی صیزران یقیننده اولغان «بیلایا» طاغی اولوب سطح بحردن (۱۵۸) سازین بیوکلکندەدر.

پریوالوژسکی طاغلری: ساریچندن جنوبده بیوك اولمغان طاغ اولوب قافقاز طاغلرینڭ بوتاقلرینه قدرصوزیلوب ساریچن‌نڭ جنوبنده اولغان قسمنه «یرگینی» نامی‌ویریلەدر. بویرگینی طاغلرینڭ بر طرفندەدون نهری وایکنچی طرفنده اوفاق صحرا نهرلری اولوب قالادر. پریڤالوژسکی طاغلری (۱۱۰۰) چاقرم بوینده‌در.

دخی بالطیق اطرافندەاولغان طاغ توتالی (پریبالطیسکی غراد)

بوطاغلر فنلاندیا کورفزینڭ جنوبی ساحلنی تشکیل ایدن بیوك اولمغان یوقاریلقدن باشلانوب بویوقاریلقنی (گلینت) دییوب تسمیه اولنه‌در. بوطاغلرنڭ ایڭ بیوك یری ویندین بلده‌سی اطرافنده لیوڤونسکی شویتصاریه دییوب تسمیه اولنغان یرده‌گی قسمیدر. بوطاغ لرنڭ ایڭ بیوك ذروه‌سی (مونغا-میگن) نامنده‌گی ذروه اولوب (١٥٢) ساژین بیوکلکنده‌در.

دخی والدای طاغلرندن شرق طرفنده طاغ توتالی واردرکه والدایسکی-اورالسکی یوقاریلغی یاکه شمالی اووال طاغلری دییوب تسمیه اولنوب وولغا نهرینه قوشلغان نهرلر ایله بیلی نهری وبالطیق دڭزینڭ برقسمی آراسندن اوزادر.

منکور یوقاریلقنڭ جنوبی قسمی (دانسسکی) بورطبقه‌سندن عبارت اولوب دون، ودونسا نهرلرینڭ اوڭ طرفندن ودنیپر نهرینڭ صول طرفندن اوزادر. بوطاغدن بیك کوب کوزل مرتبه‌لی بیر کومری چیقادر. روسیه‌ده اولغان منکور توبان اولغان یرنڭ جیکلرندن بیوك طاغلرنڭ بوتاقلری اولغان اوفاق طاغلر واردرکه منکور توبان یرنڭ شرقنده اورالدن آییرلغان (اوبشچی صرت) نامنده بیوك اولمغان طاغ ساراتوف طرفینه صوزیلادر. غربنده قارپات طاغلرندن آییرلغان (آورالطین) نامنده طاغ واردر. بوطاغلرنڭ بیوکلکی (١٧٠) ساژین مقدارندندر. آورالطین طاغلری ڤواینسکی، پادولسکی گوبیر-نالرینه صوزیلادر. پادواسکی کوبرناسندن کییف، یقاتیرینصلاف گوبیرنالرینه قدر صوزلغان یوقاریلقغه (طاش توتالی) نامی ویریلوب دنیپر نهری توبنده اولغان بوصاغالرده بوطاغنڭ بوتاقلریدر.

قارپات طاغلرینڭ ایڭ بیوك اولغان بوتاقلری ویصلا نهری ساحلنده اولغان (اولاقوش، هم صاندومیر) طاغلری اولوب (٢٩٠) ساژین بیوکلکنده‌در.

روسیەنڭ قالغان قسملری آنچق تیگز مسافەلردن عبارت اولوب بر قاچ کیساك ایدوب بیان ایدیلەدر.

برنچی شمالی اورال طاغلری تربندن باشلاب منجمد شمالیغه قدر تدریج ایلەتوبانلانەبارغان مسافەدر. بو مسافەنڭ منجمد شمالی یقیننده اولغان قسمی (١٣) سارژین تیرانلکده طوکغان طوندرالردن عبارتدر. منکور طوندرالرنڭ جنوبی طرفی اوزلەگان بطاقلردن عبارت اولوب بطاقلرنڭ جنوبی طرفلری اورال- آلا اونسکی طاغلرندن شمالغه تاباتوبانلانوب کتکان مسافەدرکه بر مقدار تربیه بعدنده آشلق چاچورکەده صالح اولەدر.

٢نچی اورال--والدایسکی طاغلرندن جنوبکه هم روسیه اورتەسنده اولغان یوقاریلقنڭ شمالی قسمندن جنوبکه توبانلانوب کیتکان مسافەدن عبارت اولوب اوسکی قاطلاوی آشاق اوسدره تورغان توفراق اولویله برابر ایکنچی قاطلاوی قاچ تورلی کراشدن عبارتدر. بو قاطلاونڭ تورلی کیساکنی تورلی اسملر ایله اسملانیلەدر. مثلا پوتیلیوف پلیطاسی، نوغورداینوزی، قورلاندیا گیپسی کبیلر.

٣نچی روسیەنڭ مرکزنده اولغان تیگز یر

بو تیگز یر روسیه اورتەسنده اولغان بایرلر (بیوك اولمغان طاغلر ایله)، اوقا نهرینڭ سطح مائلی اولغان شرقی قسم ایله، دنیپر نهرینڭ سطح مائلی اولغان غربی قسمگه آیریلادر. غربی قسمی سطح بحردن (٦٠) یاکه (٧٠) سارژین یوقاری اولغان وآورپاده الڭ کیاك بطاقدن عبارت پینسکی بطاغنی اچینه آلغان مسافەدن عبارتدر.

شرقی قسمی: ۋولغانهرینڭ مجرای علیاسنڭ سطح مائلیەاوقاوقاما نهرلرینڭ سطح مائللرندن عبارتدر. بو مسافەطاس شکلنده اولغان طاش کومری قاطلاوینی مشتمل اولوب بو قاطلاو ماسقوایقیننده سطح ارضدن ٤٥—٤٧ سارژین توباندر. بو تیرانلکده اولغان یر طاسنڭ توبی مقامنده اولوب

آرلوف، طولا، تامبوف، تویر، قوستراما، ؤاتکه، پیرم گوبیرنالرندن ایلانگان مسافه کنارلری مقامندهدر. بو گوبرنالرده کومر طبقه‌سی اوستکه چقار مرتبه‌ده‌صایدر. بو شرقی قسم سطح بحردن آنچق ٤٥-٥٥ سارژین یوقاریدر.

٤ نچی مرکزده اولغان تیگز یرنك جنوبنده چیرك آرشیندن ٣ آرشینغه قدر قالونلقده قاره توفراق ایله قپالی، (٩٠) میلیون دیساننه مقدارنده مسافه‌دن عبارت اولوب غربده (٥١) شرقده (٥٧) درجه عرض شمالیده شمالی بولغان چیکی، غربده (٤٧) شرقده (٥٤) درجه عرض شمالیده جنوبی اولغان چیکیدر. بو یر مذکور روشده کیك وتیران اولوب غایت منبت اولدقندن آمریقاده‌گی (صاوان)دن صوك دنیاده برنچی منبت یر صایلهدر. بو مسافه‌گه کوزل خدمت ایدیلوب آشلق چاچکانده بتون آوروپانی تأمین ایدراك آشلق ویره‌چکدر.

٥نچی قاره دگز اطرافنده اولغان مسافه اولوب بعض یرلری قاره توفراق ایله قپالی اولوب توفراق آستنده غرانیت طبقه‌سی اولدیغندن یاغمور صولرینی آسقه یبارمیدر، شونك ایچون بو قاره توفراقده هر شی گوزل اولوب اوسه‌در. قوملق اولغان غیر منبت قسمده واردر. اما استرحان دگزی اطرافنده اولغان استیبلرنوز قاتوش توفراق ایله قپالی اولدقلرندن غیر منبتلردر.

طاغلر

آوروپای روسی غایت کیك تیگز بردن عبارت اولوب اطرافی بیوك طاغلر ایله احاطه اولنغاندر. بوطاغلر: اورال، قافقاز، قریم، ونلانی طاغلر ندن عبارتلردر. بوطاغلر روسیه‌نك اورته‌سندن غایت یراق اولوب بوطاغلردن چقاتورغان: تیمر، جیز، چوین، باقر وباشقه‌معدنلرنی کتورمك بهاغه توشدیکندن آلوچیلری آز اولغانغه روسیه‌گه اقتصاد جهتندن فائده‌لری آز اولادر.

اورال صره طاغلری

بو طاغلرنی اوّل زمانده (ریفییسکی غورا) هم (قامننی غورا) دیوب تسمیه ایتمشلردر.

اورالنڭ جنوبی بر تارماغیني (صرت) دیوب تسمیه ایتمشلردر. اورال طاغلرینڭ قابرغالری قوملق، طاشلق، کراشلك اولوب دره‌لری غرانیتلقدر. اورال طاغاری ایکی مڭ چاقرم اوزنلغنده‌در. بو طاغلرنڭ اوستکی قاطلاوی طبیعتچه، قوه‌انباتیه‌چه تورلی‌اولغانغه، جنوبی، وسطی، شمالی اسملرنده اوچ قسمگه بولنه‌لر.

انچی قسم. —جنوبی اورال، اوفا نهرینڭ جغا تورغان یرندن باشلاب بر برینه موازی اولغان: شرقی یاکه ایلمینسکی طاغاری، غربی یاکه اورینغایسکی طاغلرندن عبارتدر.

اورینغایسکی طاغلرنڭ جنوبی اورالنڭ ایاڭ بیوك دره‌تپه‌لری اولوب بری (یامان طااو) دره‌سیدرکه (٧٧٠) ساژین بیوکلکنده‌در. ایکنچیسی—(ایریمل) دره‌سیدر. بو دره (٧٢٠) ساژین ارتفاعنده‌در. چاقرم حسابیله چاقرم یارم مقدارنده‌در. اورینغایسکی طاغ اریناڭ (بیلی) نهریله (اورال) نهری آره‌سنده اولغان دره‌سینی (ایریندیق) دیوب تسمیه‌ایتمشلردر. ایریندیقدن جنوبده طاشلق اولغان صرت حاصل اولوب (غوبیرلینسکی) نامن ویرلمشدر. قرغزاستیبلرندن کچوب آرال کولینه قدر صوزیلادر. آندان آری (اوست-اورت) طاغینه توتاشوب اورال نهری ساحلنده‌اولغان قسمنی (دژابیق-قاراغای) تسمیه اولنه‌در. اماشرق‌جنوبیگه صوزیلغان کیساکنی (موغادژارسکی) طاغلری دیوب ایتوله‌در.

ایلمینسکی طاغلری‌نڭ شرقی قابرغالری، فوری وزیاده‌سیله سیچاق واورمانسز اولوب آنچق حیوان آصرارغه یارارلقلردر. جنوبی قابرغالرینڭ بولون‌لری شمالدن بیوك طاغلر ایله قپالی، اما جنوبدن آچق اولغانغه یلی جیللر تأثیر ایدوب هواسی یلی وآچق یرلرنده قاون، قاربوز عادتدن طش گوزل اولوب اوسه‌در. اوریتغایسکی طاغلرینڭ شمالی قابرغاسنی اورال شویتصاریه‌سی دیبوب تسمیه ایتلر.

(وسطی اورال) بو طاغلر اوفا نهرینڭ منبعندن باشلانوب پیچورا نهرینڭ منبعنه قدر صوزیلالر. بو طاغلرده بیك کوب تورلی معدنلر تابلدغندن معدنلر خزینه‌سی دییوب اسم ویرمشلردر. بو طاغلر یقاتیرینبورغ بلده‌سی یقیننده طارایوب و قار صاقلانوب کیتکلگی آنچق ۳۲ چاقرم قارصاق طاغلردر. بو طاغلرنڭ طاغ اولوارینه بلنمیدر. آنچق آوروپا ایله آسیا آره‌سینی آیرمق ایچون بر طرفینه آوروپا ایکنچی طرفینه آسیا دییوب یازلغان باغانالر طاغ توبه‌سینه اوتورتلغانلقدن شو باغانالردن طاغ ایکانلگی بلنه‌در. وشویردن سیبیرگه ضور آربا یولی و تیمر یولی اوزادر. اورال طاغلری بو یرده هر نه قدر بیوك اولمسه‌لرده هواده اولغان آلشنوغه همان چیك اوله‌لر. شویله‌که طاغنڭ غربی قابرغاسی قدیمگی یوکا اورمانلری ایله قپالی اولوب شرقی قابرغاسنده هیچ بر یوکا آغاچی اولماینچه آنچق ایگنه‌لی اورمانلر ایله قپالیدر. بو طاغلر شمالغه تابا بیوکلانوب دهشتلی وکورلمامش بر صورتده اولوب طاغلرنڭ آرالری اول قدر تیران وتار اولوب کیتکان‌درکه قارلری یازموسمنده‌ده بتمیدر. اما قاچقانار، بلاغودات، قامنی، قونژاقوفقه، دینیژکین، پاودینسکی ذروه‌لری چاقرم یارمغه قریب بیوکلکده اولوب اوته‌سندن اوته آلمازلق مرتبه قویی اولغان ایگنه‌لی اورمانلر

بیگرلک کوبی کیدر آغاجندن عبارت اولغان اورمانلر ایله قپالیدر. بو کیدر آغاچی معلوم کیدر اچیتلاوگی ویره‌در. بو طاغلرز یاده‌سیله قورقنچلی اولدیغندن خالیدرلر. آنچق تیریلاری گوزل طونلرغه کیته‌تورغان تورلی وحشی بر تقچلر آرتندن بو اورمانلرده آوچیلق ایدرگه آولسز کوچوب یوری تورغان (واغوللر) گنه کلوب یوریمکده‌لردر.

شمالی اورال طاغلری

اورال صره طاغلرینک الک بیوککی (۷۹۰) سازین بیوکلکنده اولغان (تیلپوس-ایس) ذروه‌سی شمالی اورالده اولوب ایگمه‌لی اورمانلر ایله قپالی اولغان باطقاقلق بولونلر ایله بربرندن آیرلغان طاشلق توبه‌لردن عبارتدر. شمالی قسمنده اورمانلردن آچق اولوب طاغ قابرغالرنده آنچق شکر باشی شکلنده اوسه تورغان بر تورلی آغاچ اوسه‌در.

بویرده بولونلرنی قاپلاغان طورفلرده (مامنت) سویاککی زیاده ایری بولان هم زیاده‌سیله قالین آغاچ توپلری چقادر. شمالی اورالغه بیوک بولمغان (پای=غوف) نامنده اولغان صره طاغلری توتاشوب بوصره طاغلر وایغاچ بوغازینه‌قدر صوزلالر. پیچورا نهری منبعنه یاقین یردن باشلانوب پیچورا نهریله شمالی دوینا ومیزین نهرلرینی تقسیم ایدوب یعنی پیچورا نهرینی بر طرفنده، شمالی دوینا ایله میزین نهرلرنی ایکنچی طرفنده قالدرب بو نهرلرنک اورته‌سنده‌غی یردن بیوک اولمغان غرانیتدن عبارت توتاللر صوزلادر.

منجمد شمالی‌غه قدر، وپیچورا نهرینک غرب طرفنده اولغان قسمنی تیمانسکی طاغلری دیوب تسمیه اولنه‌در. اورال طاغلرندن چقارلغان معدنلرنک کوبیسی شمالی اورالدن چقاریلادر: زیاده‌سیله چوقلق اوزره تیمر، آلتون، پلاطینا، طاپاص، آمنست، زمرد، چوقچه مالامیت، لاپیس-

لازول کبی‌لر جمله‌سی شمالی اورالدن چقادر. وصوڭغی سنه‌لرده اورال‌نڭ هر ایکی قابرغاسندن چوق طاش کوموری چقارراق کومر قاطلاولری‌ده تابلمشدر.

قافقاز طاغلری

قافقاز طاغلری بر بر ینه کوب طاغلر نڭ توتاشووندن تشکل ایتکان بر صره طاغدن عبارت اولوب اول صره طاغنی وجودکه کتورگان طاغلر نڭ ایڭ بیوکلری شونلردر: برنچی (آلبرز) طاغیدرکه بیش چاقرم (١٥٣)سازین بیوکلکنده‌در. ایکنجی (یحطااو) طاغی دورت چاقرم (٤٢٠) سازین بیوکلکنده‌در. اوچونچی (قازبیك) طاغی‌دورت چاقرم (٣٦٤) سازین بیوکلکنده‌در.

(چورنی غورا) بوتاقلرندن: بیشطااو، ماشوق، قاباردین، چیچین، آندین، داغستان، صورام طاغلری غلاوٗنی قافقاز طاغارینه توتاشقان درلر. وقافقاز صره طاغلرینڭ جنوبنده (مالا قافقاز) صره طاغلری واردرکه ایڭ بیوك اولغان توپه‌سی: آلا گیزم توپه‌سیدر. دخی مرتفع اولغان آرمنستان آچقلغنده چوق صره طاغار واردر. بو صره طاغلردن ایڭ مشهوری دولت عثمانیه حدودنده اولغان (آراغداغ) صره‌طاغی اولوب بوطاغنڭ ایڭ بیوك تپه‌لری کچوك وبیوك (آرارات) توپه‌لرتی اولوب بوتپه‌لر دورت چاقرم (٤١٧) سازین ارتفاعنده‌درلر.

قافقاز طاغلرینڭ ایچکی طبقه‌سی هم تپه‌لری صوری غرانیتدن عبارت اولوب قابرغالری راقغه مائل ایزوٗزقه طبقه‌سندن عبارتدر. قافقاز طاغلری کوتارلگانده یرنڭ قابوغی بیك قالین قاطلاو حرکت ایدوب، یر ایچنده اریگان طراحیت ایله بازالتلر اوسکه چقوب مایع

اولدقلرندن طاغ آرالرینی تولدرمشلردر. هم بو طاغ آرالرینی تولدرغان شیلر شمدیکی کونده‌غلاونی صره طاغلرنڭ تپه‌لری یقیننده وغروزین وایریوان طاغلرنده کوب وقت تصادف ایتمکده‌درلر.
شونڭ ایچونده قافقاز طاغلرینڭ متوسط بیوکلکده اولغان‌لری ٣ چاقرمغه یاقین ارتفاعده اوله‌توروب آرالرنده تیران بواونلر وطاغ تپه‌لرنده کول‌لر آز اولدیغندن آلپه طاغ‌لری کبی گوزل منظره تشکیل ایتمه‌میورلر.
قافقاز طاغ‌لری بش توتال اولوب ایکی (٦٠) چاقرمدن (١٢٠) چاقرمغه قدردر.

بویی (١٢٠٠) چاقرمغه قریبدر. شمالدن برنچی توتال بیوك اولمغان طاغ‌لردن تشکل ایدوب بتون بتون اورمان ایله قپالیدر.
ایکنچی توتال برنچی‌گه موازی وبرنچی‌دن بیوك‌رك، بازالتلی، غرانیتلی، تباشیرلی طاغ توتالی اولوب زیاده تکا، کنارلری کیسکان کبی بربرندن آیرلغان‌درلر.

اوچونچی اورته توتال برنچی وایکنچی‌دن بیوك اولوب دائم قار ایله قپالیدر. الڭ باش قافقاز صره طاغلرینڭ شو اوچونچی توتالدن عبارتدر. برنچی توبان وقارصاق توتال (٣) چاقرم بیوکلکده‌در.
جنوبدن برنچی توتال اورمان‌لر ایله قپالی وایکنچی اوشنداق غرانیت، تباشیرلی طاغ‌لردن عبارت‌در. وجنوبدن برنچی توتال زاقافقازسکی قراینڭ شمالی چیگی اولوب قالادر. بو صره طاغ‌لر اوچلرینڭ ترتیبسز اولوب وتوغری یلقلری بتوب دڭز ساحلینه چقالر. بو طاغلرنڭ توغری یلغی بتکان یرلر داغستان وآبخازیه‌در. غرب شمالیدن شرق جنوبیگه‌قدر توتال، توتال اولغان صره طاغلرنڭ آراسنده یوزلرچه طاغ‌لر واوشنداق اویصو یرلر، بولون‌لر واردر. هم طاغ‌لرنڭ قابرغالرنده نفس طاغ‌لردن قارصاغراق ارتفاع‌لر واردر.

قافقاز طاغلرنده معادن

بو طاغلرده اولغان معدنلر بو وقتقه قدر آز ازلنگان هم آز اشلنگاندر.

طاغلردن آغا تورغان نهرلرنك کنارلرندن آز آز آلتون چقادر. اڭ کوب آلتون چغه تورغان یری قدیم قولچیدکه آغا تورغان (ری‌أون) نهرینك منبعی اطرافنده‌در. کموش، ڤلادی‌قافقاز یاقیننده اولغان «آلا گیر» ضاۋودنده اشلانه‌در. جیز، توز، طاش کومری «مالا قافقازدن» چقاریلادر. خصوصاً تیمر ایله (مارغانصوی رودا) کوبلك اوزره چقادر. قافقاز طاغلرنده «نیفط» چغا تورغان قاطلاو بتون صره طاغلرینی احاطه ایدوب اڭ کوب چغا تورغان یرینك باکو بلده‌سی یقیننده‌در.

قریم طاغلری

بو طاغلر قافقاز طاغلری هیئتنده اولوب قافقاز طاغلرینه توتاش اولدقلری ایچون قافقاز طاغلرندن حساب ایتمك ممکن اولسه‌ده جنوبی قابرغالرنده اولغان ایز ڤوزقه، کراش وبور قاطلاولرینی یووب جنوبی قابورغالری شمالی قابورغالرینه نسبتاً غایت تیکا اولمق ایله قافقاز طاغلرندن آیرلالر. بو طاغلرنك اڭ یوقاری اولغان تپه‌لری (رومان‌-قوش) تپه‌سی (٧٢٣) سازین بیوکلکنده‌در. (کیمال‌- آغیریك) تپه‌سی (٧١٦) سازین بیوکلکنده‌در. (چاطیر داغ) تپه‌سی (٧١٥) سازین بیوکلکنده‌در. چاقرم حسابیله بر یارم مقدارنده‌در.

قریمنك جنوبی ساحلی، توز صاوتی شکلنده اولغان طاغلر ایله شمالی صووق ییللردن صاقلانوب قریم یارم آطه‌سی هوا جهتنچه هم اوسترمك جهتنچه آورۋپای روسیه‌ده برنجی یر اولوب روسیه‌نك ایتالیاسی دییوب

تسمیه اولنه‌در. دکز بو ینده اولغان آلوپقه، (اوری آندا) لیوادییا، یالطه بلده‌لری یفك توسنك اولغان نار آغاچلرندن، قوزی ومیندال وشفتالو آغاچلرندن عبارت اولغان اورمان قدر ضور باقچه‌لر ایچنك اولوب، زیاده‌سیله گوزل منظره تشکیل ایده‌لر. وروسیه‌ده اولغان بتون کبار طاقمینك محل‌تنزهیدرلر. یاز موسمنده روسیه‌نك هر طرفندن بیوك‌لر ذکر ایتدیکمز بلده‌لرگه کلوب یازنی اوتکاروب اولرینه‌عودت ایده‌لر. بوطاغلرنك قابرغالرنده «ایسپولین» چیتلاوغی، واوزم‌نك آوروپاده اولغان هرنوعیسی مبذول اولوب اوسه‌در، وبونلرغه باشقه صوداق، بایدار، آلمین، قاچین بولونلرنده زیاده گوزل نوع آلما، آرمود، رزدالو، اوروك باقچه‌لری اولوب بو بولونلر آنچق باقچه‌دن عبارت اولوب قالالار. طاغلردن دها یوقاری چقغاچ بوطاغلرنی (بوقا) اورمانلری قاپلاغاندر. تپه‌لرینه چقارغه یقینلاشقانده ایگنه‌لی اورمانلر ایله قپالی اولوب الك تپه‌لری چاقرم مقداری ارتفاعنده، صالنوب توره تورغان غرانیت‌دن عبارت‌اولوب تولقین منظره‌سی‌تشکیل ایده‌لر. الك تپه‌لرنده ۲چاقرمدن ۳چاقرمغه قدر کیکلکده طاغلرنك بوینه عجیب منظره‌لی یایلالر تشکیل ایده‌لر. بویایلالرده قش موسمنده برنك اوستی قار ایله قپالی اولدیغی کبی یاز موسمنده آلپه طاغلرینك اوستنده اوسه تورغان اولانلر ایله قپالی اولوب حیوانلر اوتلاتو اوچونده بیك فائده‌لیدرلر.

شمالی قابرغالری‌نك کوبراکی کراش نوعسندن برتورلی معدن ایله قپالی اولمش صکره صولر بو معدننی یووب شمالی قابرغالرینك تکا اولوب قالمشدر. وبوطاغلر بربرندن اوزیلوب آرالرنده تیران چوقرلر حاصل اولودن باشقه، طاغلرنك اورته وتوبلرنده تیشکلر حاصل اولمشدر. وبوطاغلر قافقاز طاغلرینك خلافنچه زیاده ترتیبسز صورتده‌لردر.

فینلاندیه طاغلری

بو طاغلر (مواؤنیوء) نهریله (تائو) نهری آراسنده باشلانوب شرقده اینار کولینه قدر امتداد ایتکان صره طاغ ما آنسیلقه دیوب تسمیه اولنه‌در. آندن صوڭ جنوبکه تابا صوزلغان «۱۱۵» سا‌ژین بیوکلکنده یالپاق طاغ اولوب فینلاندیه‌نڭ جنوبنی قابلاغاندر. بو یالپاق طاغلرنڭ بواونلرنده‌اڭ بیوکلرندن اولغان اوچ کولنڭ سطح مائللری واردرکه صایمه، په‌یانی، نه‌سی اسمنده‌لردر. بو طاغلرنڭ تپه‌لرنده وبعض قابرغالرنده ایگنه‌لی اورمانلر اولدیغندن کندی حاللرنده آشلق چاچارگه یاراماسه‌لرده فینلاندیانڭ اجتهادلی اهالیسی طاغلردن اورمانلرنی کیسوب نهرساحللرنده وکوللر یقیننده اولغان آشلق اوسدره تورغان توفراقنی قازوب شوطاغ تپه‌لرنده وقابرغالرنده اولغان آشلق اوسدرمی تورغان یرلرگه تاراتوب طبعی آشلق چاچه تورغان یر هیئتینه کرتمشلردر. بو طاغلردن چقا تورغان معدنلر: بر پارچه تیمر، جیز، غرانیت، مرامور، پارفیر، تباشیر بیاك كوب چغوب دها باشقه فائده‌لی معدنلریده واردر.

روسیه‌ده اولغان نهرلر هم کوللر

آوروپای روسینڭ خریطه‌سینه نظر ایتکانده اڭ كوللك یر فینلاندیا کورفزی بویی‌اولوب کورینه‌در. فنلاندیا کورفزی بوینده اولغان مسافه‌نڭ توفراق آستنده اولغان طبقه‌سی غرانیت‌دن عبارت اولغانغه کوره مذکور مسافه‌ده یاغمور صولری آسقه کیته آلماینچه—هر بر چقور یرلرگه توبلانوب کوللر حاصل اولغاندر. والدایسکی طاغلری آوروپای روسیده اولغان کیڭ تیگزلککه آغا تورغان نهرلرنڭ

جمله‌سینڭ منبعلری اولوب قالادر. آلااونسکی طاغلرینڭ توبان قسمینی قاپلاغان‌اورمانلر، هواده حاصل اولغان رطوبتنی صاقلادقلرندن باتقاقلر حاصل اولوب بو باتقاقلر آوروپای، روسیده اولغان نهرلرنڭ چوغینه منبع اوله‌لر.

ژولغا، دنیپر، غربی دوینا وباشقه‌لری کبی‌لرگه.

نهرلرنڭ صولری کوب و آز بولوی

منبعلرنده وساحللرنده‌اورمانلر اولمغان یاکه کیسلگان نهرلرنڭ یاز باشی صولری چوق اولوب، سچاق وقوری یاز وقتنده آیرم آچق بلنورلك مرتبه آزایه‌در. اما منبعلرنده وساحللرنده‌اورمانلر اولغان نهرلرنڭ‌صولری یاز باشی وقتنده هم یازوقتنده بر تیگز اوله‌در. زیرا اورمانلر رطوبتنی اوزلرنده صاقلاب اوزلرندن چقا تورغان نهرلرگه هر وقت رطوبتنی تیگز تقسیم ایده‌لر. اما آچق اولغان نهرلر یاز باشی بردن رطوبتلری چوق کیدوب یاز وقتنده صولری آزایه‌در. دخیده آوروپای روسی نهرلرینڭ اوڭ ساحللری دائما طاغلق اولوب بعضا (٥٠) ساژین بیوکلکنده طاغلری واردر. اما صول طرف ساحللری آچق وبتاقلق واوزن اوزن کوللر ایله قپالی اولوب یاز باشی اون چاقرمغه قدر صولری یابلادر. وشو یایلولرنی عوام (پای موی) دییه تسمیه ایده‌لر. وبو کوللرینی‌ده عوام اسکی دییه تسمیه ایده‌لر.

روسیه‌نڭ شمالغه تابا کتکان توبانلگی، تدریج ایله توبانلانه توبانلانه منجمد شمالیغه قدر کیدوب شرقنده اورال طاغلری، جنوبنده شمالی اووال‌طاغلری، غربنده‌اولونتسکی وماآنسیلقوطاغلری ایله‌احاطه اولنغاندر. تیمانسکی‌طاغ توتالینڭ بر طرفنده پیچورانهرینڭ سطح مائلی وایکنچی‌طرفنده‌دوینانهرینڭ سطح مائلی‌اولوب بو سطح مائللرنی‌ایکی‌طرفقه

تقسیم ایلەدر. بو طرفنڭ خصوصیتی هواشدتلی وقتلەیغمورلرنڭ چوق اینوندن چوق اوفاق نهرلر حاصل اولەدر. بو توبانلك‌نڭ شمالی قسمی دها توبان وتیگز اولوب بو قسمنده نهرلردن (توندرا)لر حاصل اولەدر. بو توبانلکنڭ مشهور نهرلرندن (قارا) نهری اولوب آوروپا ایله آسیانی بر برندن آیروب منصبنده قارا خلیجینی حاصل ایدەدر.

۱ نچی پیچورا نهری (۲۰۰۰) چاقرم بوینلەدر. اورال طاغلرینڭ غربی قابرغاسندن، پیرم گوبرناسندن چقوب پیچورا خلیجینه آقادر. پیچوراغه قوشلغان تارماقلری زیاده سرعتلی آقوب نفس پیچورانڭ منصبنده کورفز حاصل اولوب اول کورفزده چوق آطەلر واردر. نفس کورفز (پوستا ضور خلیجی) نامیله شهرت تابمشدر.

۲ نچی (میزین) نهری (۷۵۰) چاقرم بوینده اولوب منصبکه یقین قسمنده واپورلر یوررلك تیرانلانەدر.

۳ نچی شمالی دوینا (٦٨٤) چاقرم بوینده اولوب (صوحون) و(یوغ) ایله (لوضو) نهرینڭ بر برینه قوشلووندن حاصل اولەدر. بو نهرگه اوڭ طرفندن «ویچوغدا» وصول طرفندن «وآغو» نهرلری قوشولوب ضورایەدر. بو نهرنڭ مجرای اعلاسیله مجرای وسطی‌سی شمالی اووال ایله آلونیتسکی طاغلقلرینڭ اسکی ایگنەلی اورمانلری ایله قپالی وتورلی کورکلی برتقچلر ایله تولو اولغان یرلرندن آغادر.

بو نهر بوینده اولغان بولونلرنی یاز باشی بتون بتون صو قاپلاب بولونلر حیوان تربیه‌سی ایچون زیاده فائدەلی اولوب (خولموغورسکی صقوط) اسمیله مشهور اولغان صغر واوگوزلر شو بولونلرده تربیەلانەلر. بو نهرنڭ مجرای سفلی‌سی «ویچوغدا» ایله بولاشقاچ زیاده کیڭایوب پراخودلر یوررلك اولەدر. ودها توبان کتکاچ ساحللری توندرالردن عبارت اولوب آغویلە آقربن‌لانەدر.

منصب یقیننده بو نهر دورتکه آیریلوب دورتنڭ بری گنه قوم آولانوو-
ندن صاغ قالوب پاراغودلر یوررگه صالح اوله‌در. بو نهر بحر ابیض‌غه
یالغز و گوزل اولغان یولدر.

٤ نچی (اونیغا) ناوغورد گوبرناسنده اولغان «ۋوژ» کولندن
چقوب «لاچا» کولینه آقاتورغان قسمنه «سوید» اسمی ویریلوب
لاچادن چققانینه اونیغا اسمی ویرلمشدر. بو نهر اونیغا دیگان خلیج‌غه
آغادر. بو نهرنڭ مجرای اعلی و مجرای اوسط قسملرینڭ توبلری زیاده
طاشلق اولوب آنچق صاللر آغوزرغه صلاحیتلی‌در. مجرای اسفلی
تیران اولوب پراخودلر هم یوریدر.

شمالی توبانلکده اولغان کوللر و نهرلر

ایڭ مشهور اولغان کوللر «ایماندرا» «اینارا» کوللری
و پاتسیئوکی نهر یله ایڭ مشهور اولغان نهرلردن «قولا»، «تانا» نهر-
لری‌درکه مجرالری نورڤیگییا حدودی بوینده‌در.

بالطیق توبانلگی = بحر بالطیقه‌که تابا توبانلانوب کتکان مسافه

بو توبانلك بر ایکی دکزنڭ اورته‌سنده اولغان فنلاندیا ایله‌قواسکی
یارم آطه‌لرندن عبارت اولغان یردر. بو بر ایکی دکزدن کلگان
شرقی شمالی ایله غرب جنوبی ییللرینڭ حکمی آستنده قالوب دکزلردن
کیتورگان رطوبتلردن چوق یغمورلر توشوب، بو یرنڭ توفراق آستنده‌گی
طبقه‌سی غرانیتلی اولدیغندن یغمور صولرنی اوزینه جذب‌ایتدیگنچه،
بو برده کوب کوللر هم کوب بطاقلر حاصل اوله‌در.

و فنلاندیا طاغلریده تورلی شکل و هیئتده و ترتیبسز اولوب
تورلی طرفقه امتداد ایدولرندن بو توبانلکده اولغان نهرلرنیده مختلف

آغشده قیاه‌لر. شویله‌که بوتنیك کورفزینه‌آغاتورغان تورنیؤو نهری اوزینه قوشلغان مونیؤو نهریله غایت بورغالانوب آغادر. وبونهر روسیه‌نك اسوچ حدودنده اولغان چیکی‌در.

فینلاندیا کورفزینه «پیانه» کولندن چققان زیاده شارلداب آغاتورغان کومین نهری آغادر. لادوغا کولینه صایما کولندن چققان ؤاقصا نهری آغادر. بونهر منبعندن آلتی چاقرم مسافه‌ده (۵)سازین ارتفاعنده اولغان یردن توشوب «ایماترا» شارلداوغنی حاصل ایله‌در.

فینلاندیادن جنوبکه هم شرق‌گه کیته‌کاچ بالطبق سطح مائلی: اولونتسکی، والدایسکی سریدنی روسکی، هم قارپانسکی طاغلریله محدود اوله‌در.

بو توبانلك: کوللر سطح مائلی، وغربی دوینا، ونیمان وویصلا نهرلرینك سطح مائللرینه منقسم اوله‌در.

بوتوبانلك‌نك شرق شمالی طرفنده بیك کوب کوللر اولدیغندن شول کوللر کوب اولغان مسافه نی نیؤا، لادوغا سطح مائللری دییوب تسمیه ایده‌لر.

لادوغا کولینه یتمش قدر نهرلر قوشیلوب آندن آنچق بر نهر «نیوا» چقادر. بوکول بتون سنه بویی آلشنماینچه توراد‌ر. بوکول (۱۷۵) چاقرم بوینده (۱۰۵) چاقرم کیکلکنده وایکی سازین یارم تیرانلکده اولوب قدیم‌ده (نیوا) دییوب تسمیه ایتمشلردر.

بوکولنك شمالی ساحلی غرانیتلی‌اولوب فنلاندیانی آکدرادر. بوکولده (والاآم) ایله (قونیوتست) آطه‌لری واردرکه گوزل مناسترینك بولویله اشتهار ایتمشلردر. بوآطه‌لر فنلاندیا طاغلرینك اوزلگان کیساکلری صایله‌در.

بو آطه‌لر تیراسنك کول تیرانلانوب (٥) سارین تیرانلکنك اوله‌در.

بو کول‌دن چققان (نیوا) نهری آلتمش چاقرم بوینده اولوب فنلاندیا کورفزینه آغادر. بو نهردن اوّلگی زمانده کچوك واپورلرغنه‌یوریمش ایسه‌ده صوکغی زمانده مجرای سفلی‌سنده (١٣) چاقرم بوینده دگز قنالی قازوب بیوك واپورلرغه کررگه‌ده ممکن قیلنمشدر.

غرب جنوبی طرفندن لادوغا کولینه «ساس» نهری آغادر، اوزینه قوشلغان «تیخوینقا» نهریله برابر. دخی بو کولگه (٢٠٠) چاقرم بوینده اولغان (سویر) نهری آغادر. سویر نهری اونیغا کولنی لادوغا کولینه توتاشدرغاندر.

اونیغا کولی.

بو کول لادوغا کولندن بر پارچه کچوك اولوب (٢١٠) چاقرم بوینده (١٠) چاقرم ایکنده‌در. بو کول سطح بحردن (١٦) سارین مقداری مرتفع اورنده‌در. اطرافنده اولغان اوفاق کوللردن کوب اوفاق نهرلر چقوب بو کولگه آقمقده‌لردر.

بو کولگه آغانورغان بیوك نهرلردن: «صونا» نهری اولوب «کیواچ» نامنده کورکام شارلداوغی واردر. ٢نچی «ویتیغرا» نهری اولوب واپورلرنك یوقاری چقولرندن مانع اولغان بوساغالری واردر. بوساغالردن کچمك ایچون کوب اورنلرده (شلوز)* لر اشلانگاندر.

ایلمین کولی

بو کول سطح بحردن توقز سارین مقداری مرتفع اورنده اولوب (٦٠) چاقرم بوینده و(٣٠) چاقرم ایکنده‌در. بو کولنك ساحللری بطاقلقدن عبارتدر.

(*) صونی جمع ایدوب توره تورغان قابقه‌لردن عبارتلردر.

ژولغوف نهری (١٢٦) چاقرم بوینده اولوب ایلمین کولینه آغادر. وبو ایکی کولنی (ایلمین کولیله لادوغا کولینی) بر برینه قوشادر.

مستا، لوۋات، شیلون نهرلری ایلمین کولینه آقوب، مستا نهرینك مجرای اعلاسی «تسنو» دیوب تسمیه اولنه‌در. مستانهرینك بوروۋتسكی نامنده اولغان قسمی اوتوز چاقرم بوینده اولوب واپورلر یوروی ایچون قورقنچلیدر.

كوللر سطح مائلی‌نك غربی قسمنده «چود» یاكه «پاپپوص» نامنده بر كول وجوده كلوب سطح بحردن ١٤ سازین مرتفع اورنده حصوله كلمشدر. بوكول «ناروا» نهری آرقلی فنلاندیا كورفزینه آغادر. (ناروا) بلده‌سی یقیننده ناروا نام شارلداوق واردر. چود كولینك جنوبی طرفی پصقوف دیوب تسمیه اولنه‌در. (اوسترو) بلده‌سندن توبانگی قسمنده واپورلر یوری تورغان (ۋیلیقه) نهری بوكولگه آغادر. غرب طرفندن «ایمباخ» نهری بوكولگه آغادر. بو نهرلرنك بارچه‌سی نارواشارلداوغی ایله دگزدن آیرلغانلردر. ونارۋسكی‌یه قدر هر ایكی طرفدن واپورلر یوررلك تیرانلكده‌لردر.

«غربی دوینا» بونهر تۋیر گوبیرناسنده اوستاشقوف اویازنده اولغان «دونیتس» كولندن چقادر. بونهرنك منبعی ۋولغا منبعدن یقین مسافه‌ده‌در. بونهرده یاز باشی واپورلر یوروب یاز موسمنده واپورلر یوررلك صوی قالمیدر. وبونهرده اولغان «قوگینغا اوزسكی» بوصاغالری دۋینسكی‌دن توبان اولغان قسمنده واپورلر یوروندن مانع اوله‌لر.

غربی دۋینا منصبنه یقین یرده: آآلیفلاندسكی، وآآقورلاندسكی نهرلری ریغا كورفزینه آغالر.

زیاده کیك منصب تشکیل ایدوب بحر بالطیقه (ۋینداۋا) نهری آغادر.

«نیمان» بو نهرنك سطح مائلی: روسیای وسطی ارتفاعینك غربی قابرغاسنده‌در. بو نهر (٨٥٠) چاقرم بوینده اولوب «مینسکی» گوبیرناسنده (٩٠) سازین ارتفاعنده اولغان بر طاغدن چقوب پروسیاغه تعلق ایدن وپروسیا النده اولغان (قوریشغاف) کورفزینه قویادر. بو نهرده یاز وکوز وقتلرنده غربی دۋینا کبی اوله‌در.

بو نهرگه قوشلغان الك مشهور تارماقلردن: اوك طرفندن «ویلییا» صول طرفندن «شارا» «وچورنوغانژا» نهرلریدر.

«ۋیصلا» نهری آفستریانك روسیه حدودنده اولغان قارپات طاغلرینك شمالی قابرغاسندن چقوب، لوبلین طاغلرینه قدر امتداد ایدوب لوبلین طاغلرینه یتکاچ شمالغه تابا بر ولوب پری‌پالطیسکی طاغلرینه یتکاچ غرب شمالی‌گه آغادر.

بو نهر پروسیا النده اولغان (فریشغاف)، ایله (دانتسیغ) کورفزینه اوچ تارماق ایله قویادر. بو نهرنك روسیه النده اولغان قسمنده واپورلر یوریدر. ۋیصلانك تارماقلرندن الك مشهورلری: اوك طرفنده «ۋیپرژ» ایله «ناریف» نهرلری اولوب ناریف که اوك طرفندن (بوبر) وصول طرفندن (غربی بوغ) و (موخاوتیست) قوشیلادر. بوغ ایله ناریف که کوب اوفاق نهرلر قوشیلوب بو نهرلرنك صولرینی کوبایته‌لر.

آۋروپای روسینك جنوبکه تابا اولغان توبانلکی

بو توبانلك دنیپر نهرینك سطح مائلندن عبارت اولوب شو روشچه تحدید اولنه‌در.

شمالنده: آلائونسکی طاغلرینك جنوبی قابرغالری، شرقنده روسیای وسطی ارتفاعلریله بو ارتفاعنك دانیتسکی کراژدن عبارت اولغان جنوبی قسمی، غربنده اوراطین طاغلریله تاش توتال اسمنده اولغان طاغلردر. بو توبانلکنك شمالی قسمی بحر بالطیق تأثیرنده قالوب، زیاده رطوبتلی اولدیغندن: «پینسکی»، «وفاچای بالوطه»ناملرنده اولغان زیاده کیك بطاق وجوده کلمشدر.

مذکور طاغلرنك صمولینسکی گوبیرناسی بیلسکی اویازنده (۱۰۰) سازین ارتفاعنده اولغان تپه‌سندن دنیپر نهری چقادر. بو نهر قاره دکزکه آقوب قاره دکزگه قوشیلغان یرینه دنیپرسکی لیمان تسمیه اولنه‌در. دنیپر نهری (۲۰۰۰) چاقرم بوینده اولوب اوچ قسمگه آیریلادر.

یوقاری قسمی «بحرای علیاسی» طاغلق ساحللر آراسندن آقوب صمولینسکیدن باشلاب یاز باشی بیوك واپورلر هم یوریدر. اما یاز موسمنده صوی آزایوب کچوك واپورلرده آنچق (اورشا)غه قدر کوچکه کره‌در.

اورته قسمی (مجرای وسطی) راغاچیفدن قریمنچوغ که قدر قسمندن عبارت اولوب تیگز اولغان ساحللر آراسندن آغادر. بو قسمنده دنیپرگه الك بیوك نارماقلری قوشیلادر.

بو قسمده بتون یاز ؤاپورلر یوریدر.

توبان قسمی (مجرای سفلی) بو قسمنك توبنده تاش توتاللر چوق اولوب یقاتیرینصلافدن توبان دنیپر بوصاغالری دییوب مشهور، ینمش چاقرم بوینه صوزلغان بوصاغالر حاصل اوله‌در. بو بوصاغالرنك جمله‌سی ۱۳ دانه اولوب الك قورقنچلیلریندن (ستاری ـ قایدانسکی) بوصاغاسیدر که بر چاقرم مسافه‌ده صونی (۹) فوط تـوبانلنه‌در.

(نیناسیتیتسکی) بوصاغاسی ١٢ فوط ژوانی بوصاغاسی ٨ فوط تو بانلاندروب صونڭ الڭ کوب وقتنده‌ده واپورلر ایچون قورقنچلی اوله‌در. وصو آز وقتلرده بتون بتونگه واپورلرنڭ کچوی ممکن اولمسلق مرتبه‌ده‌در.

بو قسمده واپورلرنڭ سیر وسفرلری آنچق شلوزلری یاردمیله ممکن مرتبه‌گه کلمشدر.

دنیپرلیمانی (٦٠) چاقرم بوینده (١۵) چاقرم ایڭنده اولوب خیرصون بلده‌سندن باشلانه‌در. لیمان‌نڭ صوی صای اولدیغندن بیوك واپورلر خیرصون‌گه کره آلمیلر.

دنیپرگه قوشلغان نهرلرنڭ الڭ مشهورلری: اوڭ طرفندن (بیریزینا) «پرپیات»، «تیتیریف» وصول طرفندن: «صوژ»، «دیصنا»، «سیمو»، «صولا»، «پسیل»، «ژورصقلا» نهرلرندن عبارتدر. بیریزیناغه قوشلغان: «سویسلوپه» نهریله «پرپیات»گه قوشلغان «پینا» ایله «یاسیلد» کچوك نهرلردر. دنیپر نهری سطح مائلی‌نڭ جنوبی قسمی؛ اورمانلر ایله قپالی اولوب، بو اورمانلرنڭ چوغی یمش آغاچلرندن عبارتدر. اورمانسز اولغان یرلرنده: بغدای، چگندر، قاربوز، قاوون، توتون، وکندر اورلق چاچیلوب چوق سنه‌لر گوزل اولوب اوسمکده‌لردر.

قاره دڭز هم آزاق دڭزی طرفینه اولغان تو بانلك

آوروپانك غرب جنوبی طاغلری محیط آطلاسیدن ایسه تورغان رطوبتلی ییللرنی بو توبانلکگه ییبارمگانی ایچون کوب یرلری قوری استیپدن عبارتدر.

بو توبانلانوب کیتکان مسافه‌ده اولغان طاغلردن آغا تورغان نهرلرنڭ مشهورلری: «پروت» طوناغه قوشیلوب طونانڭ بر قسمی روسیه ایله رومانیا آراسنده چیك اوله‌در.

دنیستر قارپات طاغلرینك اورمانلی یرندن چغوب روسیه‌ده اولغان قسمی (۹۰۰) چاقرم بوینده‌در. بو نهرنك مجراسنده اولغان چوق بوصاغالر سیرسفائن ایچون مشکلاك کتوره‌در. منصبی بیك کیك اولدغندن صای اولغان دنیسترلیمانی حاصل اوله‌در.

(بوغ) و(اینغول) بو نهرلر آز صولی اولوب دنیسترلیمانینه قویالر. جنوبی بوغ ایمانی واپورلر یوررلك تیراندر.

قریم یارم آطه‌سینك مشهور نهرلرندن (صالگیر) نهری اولوب سیواشقه قویادر.

قاره دکز هم آق دکز ساحللری بوینده کوب توز کوللری اولوب بیگراك کوب یریده پره‌قوپ برزخیدر.

(دون) نهری: طولسکی گوبیرناسی یپفانسکی اویازنده سطح بحردن (۹۰) سازین ارتفاعده اولغان کیبوب باراتورغان (ایۋانوۋسکی) کولندن چغوب آزاق دکزینه آغادر. دون نهرینك مجراسی بیك آز آوشقن اولدیغندن بایتاق اوزون مسافه‌ده آغوی بیك آفریندر. دون سطح مائلینك شمالی قسمی چوق یاغمورلی اولوب رطوبتلی. جنوبی قسمی یاغمورسز وقوریدر. یازموسمنده دوننك تارماقلری قوریدیغندن دوننك صوینده صایلانه‌در.

دون نهرینه اوك طرفندن: (صوصنا)، (شمالی دونتست) نهرلری قوشیلادر. شمالی دونتستکه (اوسقول) نهری قوشیلادر.

صول طرفندن: (وارونژا)، (بیتوغ)، (خوپر) نهرلری قوشیلادر.

خوپر نهرینه: (ۋورونا)، (میدویدیتصا)، (ایلوولا)، (مانچ) نهرلری قوشلوب مانچ یاز وقتنده کیبو مرتبه‌سنه یته‌در. دون نهری منصب یقیننده کوب تارماقلرغه آیریلوب آنچق اوچ تارماقی ۋاپورلر یوررلك تیران اولادر.

(قوبان) شمالی قافقاز طاغلری توبندن آغادر. قوبان (٦٠٠) چاقرم بوینده اولوب ایکی قولغه آیریلادر. بو قولی قاره دڭزکه و دیگری آزاق دڭزینه آقادر. وایکی قول آراسنده حاصل اولغان آطهغه (تامان) دییوب اسم ویرمشلردر.

آوروپای روسینڭ شرق جنوبی توبانلکی

بویالپاقلق آسترخان دڭزی سطح مائلیله قاسپی اطـرافنده اولغان توبان یرنی اچینه آلادر. ڤولغا سطـح مائـلی: آفستریا، آلامانیا، فرانسه مملـکتلری کیکـلـگنده‌در. بو یالپاقلقنڭ چیاکلری: شمالی اووال، والدایسکی، وسطی روسیه‌ده اولغان بیوك اولمغان طاغلر ایله بوطاغلرنڭ ڤولوڑسکی طاغلرینه تابا صوزلغان بوتاقلریدرکه قایسیلری اوزلرینڭ شرقی قابرغالریله مذکور مسافه‌که غربی چیاك اولالر. ڤولغا نهری (٣،٤٠٠) چاقرم بوینده اولوب مجراسی بیاك تورلی طبیعتده‌در. شونڭ‌ایچون: مجرای‌علیا، وسطی، سفلی‌ناملرنده اوچکه بولنه‌در. مجرای علیاسی (یوقاری قسمی) تڤیر گوبیرناسنده اوصطاشـکوف اویازنـده اولغان (آلااونسـکی) طاغلرینڭ ایك یوقاری اولغان دروه‌سنده ڤولقانسکی اورماننده اولغان «قایسی دروه‌نڭ آسترخان دڭزینه ڤولغانڭ قوشیلغان یریندن یوقاریلغی ١١٨ ساڑین مقدارنده‌در» بطاقلر آراسنده اولغان عوام لساننده „ایئوردان“ تسمیه قلنغان چشمه‌سندن باشـلانوب، بو صو بایتاق اوفاق کوللرنی اوزوب صوڭغی کولنی ڤولغا دیوب تسمیه اولنه‌در. ڤولغا اوفاق نهر شکلنده باشلانوب „سیلیڑارفقه“ نهریله برلاشکاچ پراخودلر یوررلك مرتبه‌ده ضورایه‌در. بو یرده ڤولغا تار ومرتفع اولغان ایکی ساحل آراسندن زیاده سرعتلی آقادر. یاز باشی

آپریل ۱۵ که قدر عادی هیئتده اولوب آپریل ۱۵ دن صوڭ ۲ سازین قدر آرتوب بیوك طاشلرنی بیله آقتهدر: بو وقت پراخودلر ایچون هم مشکل اولهدر.

ژولغانڭ آقوی اعتباریله اولغان اورته قسمی: ریبنسکیدن باشلاب صارپه منصبنه قدر اولوب بعض برلرنڭ چاقرم یارمدن دورت چاترمغه قدر، وبعض یرلرنده کیڭلکیده ۲۵ چاقرمغه یتهدر. ژولغانڭ بو قسمینڭ اوڭ طرف ساحللری طاغاق وصول طرفلری بولونلقدن عبارت اولوب توباندر.

یاز وقتنده قزاندن یوقاری پراخودلر ایچون بر پارچه مشکل اولسهده قزاندن توبان الڭ بیوك نهر پراخودلری هیچ بر مانع سز یورمکدهدرلر.

ژولغایه بو قسمنده بتون ضور نهرلر قوشلادر. بو قسمدهده صو توبنده کوملگان آغاچلر وآطهلر اولوب وبعض یرلری بردن صایلانوب پراخودلرنڭ یولی آلوشنادر. ساراتوف قارشیسنده بیك کیڭ صایلق حاصل اولوب پراخودلر ایچون بیك مشکل اولهدر.

ژولغانڭ آقوی اعتباریله اولغان توبان قسمی: یوقاری قسمنه نسبة شرق جنوبی طرفقه بورولوب، صارپه منصبندن باشلانغاندر. ژولغانڭ بو قسمی تارماقلرغه تقسیم اولنوب بو تارماقلر تکرار ژولغایه قوشلادر. بو تارماقلردن آنجق „آفتوبه“ اسمنده اولغانی واپورلر بوررلكاولوب باشقهلری هیچقایوسی واپورلر یوررلكتوکلدر.

بو قسمده ایکی یوز چاقرم الامتدادنده، ژولغادن ایکی یوز تارماق آیرلادر. بو تارماقلردن ایڭ مشهورلری اوڭ طرفده «باختیمیر» وصولده «بوضان» در. بوضان باشقه اوفاق تارماقلر ایله برلاشوب غایت کیڭ صواوق، حاصل ایدهدر. وبو صولوقنی «کوك دڭز» دیبوب تسمیه اولنهدر.

ژولغایه قوشلغان بیوك نهرلر: یوقاری قسمیله اورته قسمنك اولوب بو نهرلرنك جملهسی والدای طـاغلرینك بوتاقلرندن، وشمالی اووال طاغلرندن چقالر.

ژولغایه قوشلغان نهرلرنك ایـك مشهورلری: «تویرصا»، «مولوغا»، «شیقصنا»،— اوزینه قویا تورغان: «بیلی اوزر» ایـله «قوورژا»، «قاستراما»، «اونژا»، «ویتلوغا»، «قـاما» نهرلریدر. استیب طرفندن ژولغایه قوشولغان نهرلرنك ایك بیوکی صامارا نهریدر.

قاما نهری آوروپانك ضور نهرلرندن اولوب (١٦٠٠) چاقرم امتداد ایدهدر. قاماغه ضور ضور نهرلر قوشلوب، پراخود یورر قدرلی ضورلق حاصل ایدهدر. قاماغه قوشلغان نهرلرنك ایـك مشهورلری: اوڭ طرفندن «ویاتقه» وصولدن، «چوصووا»، «بیلی»، اوزینه قوشلغان «اوفا» نهریلهدر.

ژولغایه قوشلغان اوفاق نهرلرنك مشهورلری

اوڭ طرفندن: واضوضا، غژات، ایـله اوقا، صورا، سوییاغا، صاریا نهرلریدر.

اوقا روسیهنك مرکزنده اولغان بیوك نهرلردن اولوب «١٢٧٣» چاقرم مسافهگه امتداد ایدهدر. اوقاغه هر ایکی طرفدن بیوك نهرلر قوشلب پراخودلر یوررلك مقدارنده ضور نهـر اولوب کیتهدر. اوقا نهری بویدان بویغه بر تیگز آقش ایله آقادر.

اوقاغه قوشلغان نهرلرنك ایك مشهورلری: صول طرفندن «ژیزدرا»، «اوغرا»، «ماسقوا»، «کلازما» نهرلریدر. اوڭ طرفندن «ضوشا»، «اوپا»، موقشا»، «تسنو»در.

ڤولغانهری اوزینه قوشلغان نهرلریله برابریکرمی ایکی گوبیرنانی مشتمل اولوب کندی ڤولغا توغز گوبیرنادن اوزادر. بو گوبیرنالرنڭ هوالری همقوهٔ انباتیه(۱) لری مختلف(۲) اولوب معیشت(۳) ایچون هرقایوسی مساعدلردر. بو گوبیرنالرنڭ معیشت ایچون مساعدهلی بلکه گوزل اولولری، ڤولغا نهرنده اولغان تجارتنی بیك آلغه یبرهدر. ملڭلر ایله خدمتچیلر ڤولغا بوینده اولغان پریستنلرده خدمت ایله کندیلرینی وعائلهلرینی = سیمیالرینی تربیه ایدهلر، شونڭ ایچون ڤولغا نهرینی فقیرلر آناسی دییوب تسمیه ایدهلر.

ڤولغانڭ توبان قسمیله آیرلغان، آسترخان دڭزی قارشیسنده اولغان توبان یرنڭ هواسی قوری اولدیغندن قارصولرندن دائم آقمی تورغان ضور صولر حاصل اولوب بوصولرنڭ چقورلرغه توپلانووندن کوب یرلرده تیران اولمغان، توزلی کوللر بطاقلر وچامور = گرازلر حاصل اولوب بوکوللرنی (خاقا) یاکه اوفاق صحرا نهرلری دییوب تسمیهایدهلر.

صحرا نهرلرندن مشهورلری: بیوك اوزین، کوچك اوزیندر. بو یرده گی کوللردن اڭ مشهورلری: «باصقنچاق» و«ایلطون» کوللریدر.

اورال نهری = ریقا اورال

بو نهر (۱۹۰۰) چاقرم بوینهدر. وبو نهر اورال طاغلرینڭ جنوبی قابرغالرندن چقوب طاغلر آراسنده اولغان قسمی بیك سرعتلی آغادر. استرخان دڭزی قارشیسنده اولغان توبان صحراغه چقغاچ بو نهر کیڭایوب آغشینی آقرینلاندر. ساحللرینه بیللر قوم وتوز کتوروب اووهدر. اورالنڭ قوشلغان صولرینڭ اڭ اوزونلری: اوڭ طرفنده «صاقمار» اولوب صولنده «ایلاك» نهرلریدر.

---

(۱) اوسدره تورغان قوت، (۲) تورلیچه، (۳) ترکلك.

قافقاز طاغ‌لرینك شمالی قابرغالرندن چققان نهرلر: قوما، اوزینه قوشلغان پادقومقه نهریله.

تیرق نهری اوزینه قوشلغان «مالقا» هم «سوندژا» نهرلریله‌در.

قنال‌لر

(آوروپای روسیه)=یاوراپیسکی روسیه‌ده اولغان ضور نهرلرنك منبعلری بر برینه یقین اولدیغندن بو نهرلرنی قنال‌لر قازوب بر برینه قوشقاچ بو قنال‌لر واسطه‌سیله(۱) روسیه ایچنده اولغان مال‌لرنی بالطیق آرقلی چیت مملکت‌لرگه چقاروب، وچیت مملکت‌لرده اولغان بزگه لزوملی مال‌لرنی روسیه ایچریسنه کتوررگه، اوچوزلی صویولی وجودکه کلوب مملکتمز سوداسینك آلغه کیدوینه برنچی سبب وجوده کلمشدر. (بو قنال‌لر روسیه‌نك ایکی یرنده: غرب شمالی، وغرب بنده‌لردر.)

غرب شمالیده اولغان قناللر: ژولغا نهرینی فنلاندیا کورفزینه توتاشدرالر اوچ نارمق‌ایله: مارئینسکی، تیحوینسکی، ویشنوژولوتسکی نارمقلری ایله.

غربده اولغان قناللر: ژولغا نهرینی بیلی موره‌غه توتاشدرا گیرتسوغا آلیکساندرا ویرتیبیرگسکی یولی ایله.

مارئینسکی صویولی: ریبنسکی بلده‌سنده ژولغایه قوشلغان شیقصنانهرینی، بیلی اوزرنی ایلانگان، „بیلا اوزرسکی آبخودنی قنال“ نامنده اولغان قنال، توتاشدرادر قوورژا نهرینه؛ قوورژا نهرینی مارئینسکی قنالی توتاشدرا ویتغرا نهرینه؛ ویتغرا نهرینی، اونیژسکی کولینی ایلانگان «اونیژسکی آبخودنی قنال» نامنده اولغان قنال، توتاشدرادر «سویر» نهرینه؛ سویر نهرینی لادوغا کولینی ایلانگان قنال‌لر: سویرسکی ساسسکی، لادوژسکی.

---

(۱) آرقلی

فناللریله فنال پتر پیروؤی، فنال ایمپراتور آلیکساندر افطاروی توتاشدرالر نیوا نهرینه؛ نیوا نهری قویا فنلاندیا کورفزینه.

مارینسکی نامنی اولغان صو یولی باشقه یوللرغه نسبتاً کوب صولی وتیزان اولدیغندن بو یول ؤولغادن پترسبورغکه برنچی یول صایلەدر. ریبنسکیدن پترسبورغکه قدر اولغان اوزونلغینی (١٠٧۵) چاقرمدر.

تیحوینسکی صو یولی: مالوغا بلاسنده ؤولغایه قوشلغان مالوغا نهری، چاغودوشچا نهرینه توتاشوب چاغودوشچا نهرینی تیخؤینغه نهرینه فنال تیخؤینسکی توتاشدرادر.

تیخؤینقه نهری ساسسکی نهرینه توتاشوب ساسسکی نهرینی نیؤاغه پیتر پیروؤی، لادوژسکی، ایمپیراطور آلیکساندر اؤتاروی، ساسسکی فنالاری توتاشدرالر.

تیخؤینسکی صو یولی صای اولوب بو طریقله ؤولغادن پیترسبورغکه تیخؤینغه نامل اوفاق پراخودلارغنه یوریدر. بو صو بولینك بویی (٨۵٠) چاقرمدر.

ؤیشنیؤولوتسکی (صو یولی): تؤیر بلدەسنده ؤولغایه قوشلغان تؤیرتسا نهرینی تسنانهرینه ؤیشنیؤولوتسکی فنالی توتاشدرادر. تسنا نهری مستینو کولینه وبو کول آرقلی مستا نهرینه توتاشوب مستا نهرینی سویرصوف ایله ویشیرسکی نامرنده اولغان فناللر ؤولوخوف نهرینه توتاشدرالر. ؤولوخوف نهرینی نیواغه لادوژسکی، پیترپروؤی، آلیکساندر افتاروی فناللری توتاشدرالر. نیوافنلاندیا کورفزینه توتاشادر. بو طریق (١،٣٠٩) چاقرم بوینده‌در.

غربده اولغان فنال: ؤولغا نهرینی بحر ابیضغه توتاشدرا آنچق بر تارماق، اول تارماق گیرتسوغا ـ ویرتیمبرغسکی تارماغیدر.

گیرتسوغا- و یرتیمبیرغسکی تارماغی-: ریبنسکی بلده‌سنده‌ۋ ولغایه قو شلغان‌شیقصنانهر ینی‌پاراضو و یتسا نهر ینه‌توتاشدرا گیرتسوغاو یر تیمبیر- غسکی قنالی. پاراضو و یتسانهر ی‌قو بینسکی کولینه‌توتاشوب‌قو بینسکی کو لی نوتاشادر صوخون‌نهر ینه؛ صوخون نهر ی‌شمالی دو یناغه تو تاشوب‌شمالی دوینا دوینسکی غو باغه قو یادر، دوینسکی غو بابیلی مور‌ه‌دن حاصلدر. شمدیکی زمانده بو دورت یولنڭ ایڭ مهم اولغانی مارینسکی طریقیدر. زیرا بو طریق ایله روسیه داخلندن پترسبورغ‌که ملکلر ایله بارقدار تورلی اشلنمگان مال وآشلق ایله کلوب، پترسبورغدن‌الا داخلی ولایتلرگه لازم‌اولغان تورلی یورت وقر کیراکلری اولغان اشیالر بو یول ایله کنوریله‌در.

روسیه‌نڭ غربنده قاره دڭزنی بالطیق دڭزینه قوشقان قنالر

بیریزینسکی، اوگینسکی، دنیپروۋسکی-بوغسکی، آوغوستو- ۋسکی قناللریدر.

بیریزینسکی قنال: دنیپرگه قو یاتورغان بیریزینه نهر ینی ضاپدنی دوبناغه قو یا تورغان آوللا نهر ینه قوشادر.

اوگینسکی قنال دنیپرگه توتاشقان پر یپات نهر ینه قو یاتورغان یاسیلدا نهر ینی نیمان‌غه قو یا تورغان شارو نهر ینه توتاشدرادر. بو قنال اوزمان وضال یورولکنر.

دنیپر و وسکی- بوغسکی قنال. پر یپات دنیپرگه تو یادر، پر یپاتکه یاسیلدا قو یادر، یاسیلداگه پینا نهر ی قو یادر، مذکور قنال پینا نهر ینی موخاویست نهر ینه قوشادر، موخاویست ضاپدنی بوغ نهر ینه قو یادر، ضاپدنی بوغ ویصلاغه،- ویصلا بالطیق دڭزینه‌قو یادر. ویصلاده اوفاق پراخودلر گیزار ایچون مساعده واردر.

آوغوستووسکی قنال. ضاپدنی بوغ‌گه قوشلغان ناریف نهرینه تویا تورغان بو بر نهرینی چورنی غانژا ایله نیمان نهرینه قوشادر.

صایما کولی فنلاندیا کورفزینه قوشلادر صایمسکی قنال‌ایله. بو قنال ویلمینستراندادن ویبورغگه یقین برگه قدر امتداد ایتکان‌در.

بو قطعه‌ده شمندوفر اشلنگاچ بو قنال‌لر بتون بتون اهمیتدن توشدکلری ایچون بو زمانده قناللردن پراخودلر هم سیر ایتمیدر.

آوروپای روسی = یاۋراپیسکی راسیانك هواسی

آوروپای روسی (٤٠) درجه عرض شمالیدن باشلاب (٧٠) درجه عرض شمالی‌گه قدر امتداد ایده‌در. بو (٣٠) درجه اولغان مسافه‌نك ایك شمالی اولغان قسمی زیاده صووق اولوب قالغان قسم‌لرینك هواسی اورته‌چه‌در. ایك جنوبی اولغان قسمی «ریئون» نهری بوینده اولوب سنه‌نك اورته‌چه هواسی وقتنده سچاق (١٥) درجه‌گه یتوب بو اطرافده مامق، شیکر قامشی یتشه‌در. ایك شمالی اولغان قسمی: قولسکی یارم آطه‌سی اطرافنده بولوب سنه‌نك اورته‌چه = هواسی وقتنده سچاق «()» نول درجه‌گه توشه‌در. بو اطرافده اولغان یرلر طوندرادن عبارت اولوب، اوستلرنده آنچق ضعیف اولغان‌موخ اوسه‌در. روسیه‌نك اقصای‌شمالیله اقصای‌جنوبی آراسنك هواچه بر قدر آیرما اولدیغی کبی یغمورلر جهتندنده کوب آیرما واردر. (٦٠) درجه عرض‌شمالینك جنوبی طرفی غرب جنوبی بیل‌لرینك حکمی آستنده اولوب بو بیل‌لر محیط آطلاسیدن بیك قوتلی رطوبت = یووشلك کتوره‌لر. اکن بو یووشلك حکم ایتکان یرلرینك جمله‌سنده برتیگز توگلدر. آوروپای روسینك ایك غربنده یووشلك بیك قوتلی ویغمورلرده چوق اولوب شرق طرفنه کتدکچه ضعیفلانوب

یغمورلرده تدریج ایله آزایه وارهدر. شویله که پترسبورغده سنهده توشکان صولر (۲۰) دویما و یغمورلی کونلرده (۱۵۰) قدر اولوب، شرقده اولغان آسترخانده توشکان صولر (۵) دویما ویغمورلی کونلرده آنچق (۷۰) قدر اولهدر.

هوانڭ بولوطلی اولوینڭده سچاقلق وصووقلق حاصل ایتوده بیك کوب تأثیری واردر. شویله که یاز وقتنده هوا بولوطلی اولغان کون بولوطسز کونگه نسبة صالقنراق اولهدر. زیرا بولوطلر یرنڭ اوستنی قیاشنڭ کودره تورغان شعاعلرندن صاقلیدر. اما قش وقتنده بولوطلی کون بولوطسز کونگه نسبة یلیراق اولهدر. زیرا بولوطلر یردن چقغان یلیلقنی یرنڭ اوستندن یوقاری کوتاریلورگه ویرمیلر.

یازدیغمز سببلرگه باشقهده بر عرضده اولغان شرقی بلدهلر ایله غربی بلدهلرنڭ صووقلق و یلیلقده مختلف اولولرینه سببلر واردر. آوروپای روسینڭ شرقی قسمنه زیاده صووق اولغان منجمد شمالیدن ایسکان ییللر هیچ بر توقتاوسز کلوب بو یرنی قش وقتنده زیاده صووقلاتهدر. اما غربی قسمنه ایرشودن مانع اولغان طاغلر اولدیغندن بو طرف اولقدر صووق اولمیدر. هوانڭ شو روشچه اختلافینڭ اوسه تورغان شیلرگهده بیوك تأثیری واردر. اوسوی ایچون رطوبت=یووشلك لازم اولغان اورمانلر، جنوبده طاش توتال نام طاغلرده دیصنا وسیما نامارنده اولغان طاغلرده بتهدر.

واوفا نهرینڭ منصبنه توغری خط=صزق تصور ایدوب شو صزقده بتهلر.

یمش آغاچلری: آلما، اورك و باشقهلرینڭ اوسه تورغان یرلرینڭ شمالدهگی چیگی اوزادر ربویل، و پترسبورغ، وقزان بلدهلرندن. اما قاربوز وقاون اوسه تورغان یرنڭ شمالده اولغان چیگی: کییف بلدهسیله اوفا بلدهسی آراسندن اوزادر. عموما اوسه

،ورغان شیلر، وبو شیلرنڭ مدار تعیش اولولری اعتباریله آوروپای ،وسی یدی اقلیم = پلاصه‌گه بولنه‌در:

۱ نچی منجمد اقلیمی: زامبل جدید، قالفویف، وایغاچ آطه‌لرینی اچینه آلادر.

۲ نچی طوندرالر اقلیمی: بو اقلیم جنوبده «اوصا» نهرینه «تسیلمی» نهرینه، میزبن خلیجینڭ جنوبی قسمی طرفینه قدردر. بو قطعه‌ده اوسه‌در: موخ، هم جیلاکلردن: موروشقه، بروسنیقه، بر جیلاگی، قاره جیلاك.

۳ نچی اقلیم ایگنه‌لی اورمانلر اقلیمیدر. بو اقلیم غربی دوینا، یوقاری ایدل، چوصوۋی نهرلرینه قدردر. شمالنده یاصمق، صولی؛ جنوبنده (٦٠) درجه عرض شمالینڭ جنوبنده: صابان آشلق، آرش، کون‌باغار اوسه‌در.

٤ نچی اقلیم یافراقلی اورمانلر اقلیمیدر: بو اقلیمده کوزدن چاچلگان آرش، بغدای یاز باشنده چاچلگان صابان آشلق، کیندر اورلق اوسه‌در. جنوبده چیگی: پریپات، دیصنا، سیما نهرلریدر. عاصلی (٥٢) درجه عرض شمالیده‌در.

۵ نچی اقلیم: بغداینی کوزدن چاچوب فائده‌لنه تورغان اقلیمدر. بو اقلیم (٤٨) درجه عرض شمالیغه قدر امتداد ایده‌در. بو اقلیمده: طاری، قاره بغدای، چوگندر، توتون هم باقچه‌لرده یمش آغاچلری: آلما، غروشا، چیریشنا، اسلیۋا اوسه‌در.

٦ نچی اقلیم: قوقوروز، قاون، قاربوز باصولرده اوسوب توت آغاچی هم اوزم آغاچی اوسه تورغان اقلیمدر. (٤٨) درجه عرض شمالیدن باشلاب قافقاز یاغه هم قاره دڭزگه قدردر.

٧نچی اقلیم: زیتون اوسوب بتون سنه بویی یاشل اولغان زاقافقازیه تسمیه اولنغان قطعه‌دن عبارتدر.

روسیه تصرفنده اولغان یر عمومیتله انسانلرنك صحتی ایچون فائده‌لی اولوب صحت وعافیت اراضیسی تسمیه ایتمك ممکندر. آنچق کنارلرنده آزاچق خسته‌لك پیدا اوله تورغان بعض یرلر واردر. شویله‌که منجمد شمالی ساحل‌لری بوینده تسینغا خسته‌سی حکمفرما اوله‌در. فینلاندیه‌کورفزی بوینك بوغازهم کوکراك خسته‌سی حکمفرمادر.

لیتوۋسکی هم پولسکی باتاق‌لری بوینده قولتون خسته‌سی حکمفرمادر. سیۋاش یقیننده قاره دکز ساحل‌لرنده قریم‌غه مخصوص بیزگاك حکمفرمادر. قافقازیه‌ده باقوده واطرافنده قافقازیه‌غه مخصوص بیزگاك حکمفرمادر.

بتون روسیه‌ده اولغان اهالی

بتون روسیه‌ده ایرکاك ودیشی ١٣٧میلیون اهالی واردر. هر سنه‌ده یوزآدم‌که ٣یارم وجوده کلوب ٢یارم وفات‌ایده‌در. بناءعلیه یوزآدم‌گه برآدم آرتوب هر برسنه‌ده (١)میلیون (٤٠٠) مك آدم تخمیناً آرتمش اوله‌در. روسیه دنیاده‌غی پادیشاهلق‌لر آراسنده اهالی جهتندن ٣نچی مرتبه‌ده‌در.

برنچی مرتبه‌ده چین پادیشاهلغی، ٢نچی مرتبه‌ده بتون مستملکاتی ایله حساب ایتکانده انگلتره اولوب ٣نچی مرتبه‌ده روسیه دولتیدر. ١٨٩٧سنه‌سی تحریر نفوسنده بتون روسیه‌ده (١٢٨,٩٦٧,٦٩٤) نفوس اولمشدر. بو سنه‌یه قدر آرتقانی حساب اولنورسه (١٤٠) میلیون‌غه ایرشه‌در.

١٨٩٧ سنه‌سنده روسیه‌نك بتون قطعه‌لرنده اورته حساب ایله شو روشده حساب اولنمشدر.

آوروپا قطعه‌سنده	٩٤ یارم	میلیون
پریویسلاسکی قرایده	٩ یارم	میلیون
فینلاندیه بیوك کنازلکنده	٢ یارم	میلیون
سیبیریا قطعه‌سنده	٦	میلیون
قافقازیه قطعه‌سنده	٩	میلیون
اورته آسیا سیبیریدنی آزیاده	٨	میلیون
یکون:	١٢٩ یارم	میلیون

روسیه‌ده حساب عمومیده بر مربع میل‌گه نه قدر اهالی اصابت ایدوب خصوص ولایتلرده نه قدر اصابت ایتدیکی شو روشده بیان اولنه‌در:

حساب عمومیده بر مربع میل‌گه ٣٠٠ آدم اصابت ایده‌در.

اما خصوص ولایتلرنك بعضسنده چوق بعضسنده آزدر.

آوروپا قطعه‌سیله قافقازیه قطعه‌سنده برمربع میلده (١٠٠٠) آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

اورته آسیا مستملکانده ٨٨ آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

سیبیریاده ٢٠ آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

آوروپای روسیده اهالیسی اڭ چوق اولغان گوبیرنالر شو گوبیرنالردر

اوقانهری‌نك سطح مائلی بوینده گوبیرنالردن: ماسقوا، رەزان، طولا، قالوغا، آرلوف، تامبوف گوبیرنالریدر.

دون نهری سطح مائلی‌نك شمالی طرفی بوینده اولغان گوبیرنالردن: ۋارونژ، قورسکی، خارکوف گوبیرنالریدر.

دنیپر نهری سطح مائلینك شمالی طرفی بوینده اولغان گوبیرنالردن: چیرنیغوف، پالطاۋا، کییف، پادولسکی گوبیرنالریدر.

پریۋیسلانسکی قرای‌ده اهالیسی چوق اولغان گوبیرنالردن حساب اولنوب بر مربع میل‌ده (٤٠٠٠) آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

صایدیغمز گوبیرنالردن الڭ چوق اهالیلی اولغانلری: ماسقۋا بر مربع میل‌ده (٤٠٠٠)، کییف، بر مربع میل‌ده (٣٥٠٠)، ۋارشاۋا بر مربع میل‌ده (٥٩٠٠) آدم امرار حیات ایتمکده‌درلر.

آز اهالیلی گوبیرنالر: شرق شمالیده وجنوب طرفنده اولغان گوبیرنالردر.

الڭ آز اهالیلی گوبیرنا—آرخانگیلسکی گوبیرناسی اولوب بر مربع میل‌ده آنچق (٢٠) آدم امرار حیات ایتمکده‌در. آزلقده ٢نچی مرتبه‌ده اولغان گوبیرنا «استرخان» گوبیرناسی اولوب بر مربع میل‌ده (٢٠٠) آدم امرار حیات ایتمکده‌در. گوبیرنالرده اهالینك آزلغی وکوبلکی مرکزکه یراق ویقین اولوی اعتبار یله‌در. مرکزگه یقین اولغان گوبیرنالرنڭ اهالیسی چوق اولوب مرکزدن یراقلانغان صاین تدریج ایله اهالیسیده آزایه باراددر. کییف، ماسقۋا، ۋارشاۋا، عالم سیاسیانده روسیه‌نڭ مرکزی پایه‌سنده اولدقلرندن تجارتچه هم زراعتچه فائده‌لی اولوب کندیلرینه واطرافلرینه بیك کوب اهالی طوپلانوب قالمشدر.

شمالی گوبیرنالرنڭ هوالری زیاده صووق‌اولوب زراعتچه هم فائده‌لری آز اولدیغندن بو گوبیرنالرغه آز اهالی توپلانمشدر.

شرق جنوبی گوبیرنالری بیك کیك استیپلردن قوملق، وتوزلق صحرالردن عبارتلودر.

روسیه آوروپاسینك اهالیسی باشقه آوروپا دولتلرندن اسوچ نورو جنك اهالیسندن کوب اولوب قالغان آوروپالیلرنك هر قایوسینقندن آزدر=سیراکدر. اسوچ نوروجده=شوبتسیا ای نورویکیاده، برمربع میلده (٦٠٠) آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

بالقان یارم آطه‌سنده اولغان دولتلرده بر مربع میلده (٢٠٠٠) آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

آفستریا ومجارستان=آفستریا وینگیریاده بر مربع میلده (٤٠٠٠) آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

فرانسه‌ده برمربع میلده (٤٠٠٠) آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

آلامانیا=کیرمانیاده برمربعده (٥٠٠٠)آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

انکلتره=آنگلیاده برمربع میلده (٦٠٠٠)آدم امرار حیات ایتمکده‌در.

بلچیقا=بیلگیاده برمربع میلده (١٠٠٠٠)آدم امرار حیات ایتمکده‌در. اراضیسنه نسبةً الڭ چوق اهالیلی اولغان دولت بلچیقا قراللغیدر.

روسیه‌ده اهالی بیك کوب تورلی اولوب آوروپا دولتلرینك هیچ برنده بوقدر تورلی قوملر و مختلف ملتلر یوقدر. روسیه‌ده بر یوز اون بر تورلی اقوام و ملل اولوب ایڭ چوغی صلاویان نسلیدر. صلاویانلردن ایڭ کوبی روس جماعتی اولوب بو روسلر الڭ معرفتلی و باش اولغان جماعت صایلر. روسلرنڭ باش صایاوی ایمپیراتور روس نسلندن اولوب روسیه دولتینڭ اصلینی قوروچی روسلر اولغانقه‌در.

آوروپای روسیده (٨٠) میلیون روس ملتی واردر: وآسیای

روسینكده=یارم اهالیسی روس ملتیدر. بتون روسیەده اولغان روسلر (٩٠) میلیون حسابنده اولوب بتون اهالیسینك ٥/٣ ی روس و ٥/١ ی قالغان ملتلردن عبارتدر.

روسلر لسان اعتباریله(١) ٣ گه بولنەلر: ۋیلیقاروس، مالاروس بیلاروس. ۋیلیقاروسلر (٦٠) میلیون قدر اولوب آورو پای روسینك اورته قسمنه بویدان بویغه یرلاشوب (٣٦) گوبیرناغه اوتورمشلردر. دخی دانسكوی اوبلستنده وروسیەنك باشقه قسملرنده بونلر كوب اولوب، كوبلكلری و تحریر ایتدبكمز خصوصیتلری(٢) ایچون غالب و حاكم اولدر. لسانلریده ترقی ایتدریلوب ایك تمیز و صاف اولغان لسانی: ۋلادیمر و ماسقۋا گوبیرنالرنده اولغان ۋیلیقا روسلرنك لسانیدر.

مالاروسلر (١٥) میلیون قدر اولوب: دنیپر نهرینك اورته و توبان قسملری بوینه، دونصادن باشلاب بوغ نهرینك جنوبی قسمنه قدر یرلاشمشلردر.

خارقوف، پالطاۋا، كییف، پادولسكی، چیرنیغوف، ۋولینسكی گوبیرنالرندەدرلر. قورسكی، ۋارونیژ گوبیرنالرینك برار قسملرنده، وناوی راسییسكی قراینك چوق اهالیسی (٥٢٪) مالاروسلردر. دخی: تاۋریچسكی گوبیرناده وضاپدنی بوغ نهرینك صول ساحللری بوینده: و سیدلیتسكی، لوبلینسكی گوبیرنالرنده، و قوبانسكی اوبلستده قوبان نهری بوینده مالاروسلر یرلاشمشلردر.

مالاروس لسانینك ایك تمیز و صاف اولغانی، چیرنیغوۋسكی گوبیرناسیله پالطاۋا گوبیرناسنده اولغان مالاروسلرنك سویلگان لسانیدر.

---

(١) سویلاشولری ایله (٢) یوقاریده یازلغان توغریلر ایچون.

بیلاروس‌لر (٥) میلیون قدر اولوب، ضاپدنی دوینا، ودنیپر، نهرلریك یوقاری قسملری بوینچه، ویتبسکی، موغیلوڤسکی گوبیرنالری‌یله‌مینسکی گوبیرناسینك بو گوبیرنالرغه کورشی اولغان ایکی اویازدلرنده، دخی ڤیلینسکی، صمولینسکی، گوبیرنالرینك اوّلگی گوبیرناغه کورشی اولغان اویازدلرنده امرار حیات ایتمکده‌درلر.

صلاڤیانلر آراسنده ٢ نچی مرتبه‌ده اولغان قوم روسیه‌نك پالاك‌لری بولوب‌بو پالاق‌لردن (٧) میلیون‌قدر اهالی: پریویسلانسکی گوبیرنانك اصل اهالیسی‌درلر. بو ٧ میلیونغه باشقه بر میلیون قدر پالاق: لیتوڤسکی، وبیلاروسسکی گوبیرنالرده، ومالاروسیسکی گوبیرنالرینك بعض‌لرنده: ڤولینسکی، کییڤسکی، پادولسکی گوبیرنالرنده کیك یرلرگه مالك اولوب پامیشچیك بر خواجه‌سی اولمق‌لق ایله امرار حیات ایتمکده‌درلر. روسیه‌ده اولغان مجموع پالاق‌لر سکز میلیونغه یته‌در.

دخی صلاڤیانلر جمله‌سندن: نوڤاراسییسکی قرایغه هجرت ایتکان بلغارلر ایله‌صرب‌لر، وچیخلر، اولوب جمله‌سی (١٥٠،٠٠٠) مقدارنده‌درلر. بو مهاجرلر هر نه قدر آیرم قریه‌لر تشکیل ایدوب اوتورسه‌لرده شمدیکی حالده زیاده‌سیله روسلاشمشلردر. روسیه‌ده اولغان صلاڤیانلرنك مجموعسی (١٠٠) میلیون مقدارنده‌در.

صلاڤیانغه باشقه اولغان ملت‌لر روسیه‌نك کنارلرنده‌گنه بولنوب عددلریده تخمیناً گنه معلوم‌در.

«لیتوف» نسلی: ($٣\frac{١}{٢}$) میلیون اهالی اولوب، غربی دوینا، هم نیمان نهرلرینك توبانگی قسملری بوینچه: «قوڤنا» وقورلاندسکی گوبیرنالرنده وڤیلنسکی گوبیرناسینك کوبراگنده (غربی قسمنده)

صوو الفسکی گوبیرنانڭ شمالی قسمنده، لیفلاندسکی گوبیرنانڭ جنوبی پارتیسنده، وهم ڤیتبسکی گوبیرنانڭ غربی قسمنده معیشت ایتمکده درلر.

بو نسل منقسم(١) اوله‌در: لیتوف، ژمود، لاطیش اسمنده اولغان قسملرگه. لیتوفلر: ڤیلینسکی هم صوو الفسکی گوبیرنالرنده، ژمودلر: قوڤینسکی گوبیرناده، لاطیش (ایتتی‌لر): ایفلاندسکی، قورلاندسکی، وینبسکی گوبیرنالرنده معیشت ایتمکده درلر.

روسیه‌نڭ شمالی قسمنده وشرقنده اورال طاغلرینڭ شرق طرفینه قدر اولغان مسافه‌ده (فین) نسلی اقامت ایدوب جمله فینلر، دورت ملیون یارم مقدارنده درلر. بو فینلر جغرافیه تقسیمیله دورتکه منقسم اوله‌لر: ١ نچی پریبالطییسکی فینلر، اولگی زمانلرده فنلاندیانڭ اورته‌سنده هم شمالنده اولغان اهالیله قولسکی یارم آطه‌سنده وقولسکی‌نڭ جنوبی طرفنده لادوغا واونیغا کوللرینه قدر اولغان اراضیده اقامت ایتمشلر. پریبالطییسکی فینلری جمله‌سندن اصل فینلر (صواؤ-مالایف)لر. بو فینلر فنلاندیانڭ بتون غربی قسمنده اقامت ایتمکده‌لر، آنچق ساحل بویی مستثنی اولدیغی حالده؛ وقوریللر: (ویبورغسکی، آرخانگلسکی، اولینتسکی) گوبرنالرنده‌لر، لکن بو گوبرنالرنڭ شرق طرفی مستثنا اولدیغی حالده؛ وتویرسکی گوبرنانڭ قالغان قطعه‌سنده اولغان فینلر. اوپارلر بو مسافه‌نڭ شمالنده کوچمه‌لک ایله معیشت ایده‌لر عددلری یدی مڭ مقدارنده‌در.

٢ نچی ایستلر اولوب: جودسکی کولیله، فینسکی، وریژسکی کورفزلری آراسنده معیشت ایتمکده‌لردر. ایستلاندسکی هم لیفلاندسکی

---

(١) بولنه‌در.

گوبیرناسینڭ شمالی نصفنده معیشت ایدنلریده واردر. بتون پربیاطیپسکی فینلر (۳)ملیون مقدارندەدرلر.

۳ نچی قسم فینلر پری اورالسکی=اورال یقیننده اولغان فینلر اولوب یارم ملیون مقدارنده‌درلر. بوفینلر شونلردن عبارتدر: (پیرمەك)لر قاما نهری بوینده اولوب ۷۷ مڭ مقدارنده‌اردر. (اوتیاك)لر، واتکه نهری بوینده اولوب (۲۷۰)مڭ مقدارنده‌درلر. (ظیران)لر ویچیغدا نهریله پیچورا هم‌میزین نهرلری بوینده اقامت ایتمکده‌درلر. آوروپای روسینڭ شرق شمالیینده میزین نهرندن باشلاب اورال طاغلرینه قدر هم‌قارسکی خلیجینه قدر (صاموئید)لر معیشت ایدوب بارچه‌سی (۵)مڭ مقدارنده‌درلر.

٤ نچی قسم فینلر، پربوولژسکی فینلری اولوب (چیرمش) دییوب تسمیه اولندلر. اڭ کوبی واتکه نهریله ویتلوغا نهری آراسنده اولوب جملەسی (۳۰۰) مڭ مقدارنده‌در: موقشی=موردوا تسمیه اولنغانلری، اوقا، تسینا، ژواغا نهرلرینڭ توبانگی قسملری آراسنده وشرقده بیلی نهرینه قدر مسافەده معیشت ایدوب (۷۹۰)مڭ مقدارنده‌درلر.

فین نسلینڭ کورشیسی اولغان ملت تاتار مانی اولوب بتون روسیه‌ده اولغان تاتارلر یکرمی سکز ملیون مقدارنده‌در.

بوتاتار ملتی کندی آرالرنده برقاچ صنفکه آیرلالر: قزان تاتارلری، آسترخان تاتارلری، قریم تاتارلرینڭ جملەسی ملیون یارم مقدارنده‌در. باشقورتلر، جنوبی اورال طاغلرینڭ هر ایکی قابرغاسینڭ ایسکیدن ایسکی اولغان اهالیسی اولوب (۷۵۰)مقدارنده‌درلر. شرق طرفنده صورادن باشلاب بیلی نهرینه قدر، وسماله چوصوۋی

نهربنه قدر اولغان مسافه‌ده میشر = میشچیراك‌لر، معیشت ایده‌لر. جمله‌سی (۱۳۸)مڭ مقدارنده‌در. دخی تیپتارلر، جمله‌سی (۱۲۸) مڭ مقدارنده‌در. دخی چوواش‌لر، (٦٨٥)مڭ مقدارنده اولوب: قزان، اوفا، پیرمسکی گوبیرنالرنده معیشت ایتمکده‌درلر.

دخی تاتارلرغه نسلداش‌اولغان قرغزلر، آوروپای روسینڭ اورال‌ایله ۋولغانهری آراسنده آسترخان دڭزی ساحلنده معیشت‌ایده‌لر.

آوروپای روسیده مانغول نسلندن اولغان وزیاده‌سیله مانغول قیافتنده اولغان قالمق‌لر واردر. ۋولغانڭ توبان قسمینڭ‌اوڭ طرفنده آسترخان‌گوبیرناسنده، واستاوراپول گوبیرناسینڭ بر قسمنده،ودانسکوی اوبلستنڭ بر قسمنده معیشت ایده‌لر.

دخی آوروپای روسینڭ اصل اهالیسی آراسنده تارالغان اطرافدان کلگان (۵) ملیون قدر اهالی واردر. بومهاجرلردن الڭ برنچی‌لری یهودیلر اولوب روسیه‌گه‌اورته عصرلرده‌ایکی طریق ایله کلمشلردر. بری جنوبدن کلوب زاقافقازیاغه، قریم‌غه اوتورمش‌لر. ایکنچی‌لری غربدن گیرمانیادن کلوب، پواشه‌نی المزگه توشورگاچ یرلی اهالی آراسینه کروب لیتوۋسکی، پولسکی، بیلاروسسکی، مالاروسسکی قطعه‌لرینڭ اهالیسی آراسینه کروب گوبیرنا، اویاز، میستیچقه، قریه‌لرنڭ هر قایوسینه برلاشمش‌لردر. عددلری (٤)میلیون مقداریدر. بتون کرهٔ ارضده اولغان سکز میلیون یهودی‌لرنڭ نصفینی تشکیل ایده‌لر.

«قارایم»لر (۳) مڭ مقداری اولوب نوۋوراسیسکی قرایده معیشت ایتمکده‌درلر.

آلامانیا=گرمانیادن هجرت ایدوب کلگان آلامان=نیمچ لرنڭ مقداری

بر میلیون یدی‌یوز ایللی ملك‌اولوب (٢٥٥) مڭی بوتنیك کورفزی، فینلاندیا کورفزلری ساحللرنده، فینلاندیا بیوك کنازلکنده‌تعیش ایدرلر.

اوست زییسکی گوبیرناسنده اولغان نیمچلر؛ غوردلرده معیشت ایدوچی‌لر ایله آشلق چاچوچی زور پامیشچیك‌لردن عبارت اولوب جمله‌سی (١٥٠) ملك قدردرلر. ساراتوف وپیترسبورغ گوبرنالرنده اولغان نیمچ مهاجرلاری قریه=قولونیالر تشکیل ایدوب ۋولغانڭ توبان قسمینڭ هر طرفنده ودنیپرنڭ توبان قسمی بوینده ودنیپرنڭ شرق جنوبیسنده، آزاق دڭزی ساحللرنده وبونلرغه باشقه پریۋیسلانسکی قراینڭ غرب جنوبیسنده دینپروغوۋسکی، قالیشسکی، کیلیتسکی گوبیرنالرنده (٢٠٠) ملك مقدارنده معیشت ایتمکده‌درلر. وقافقازیه‌ده، استاوراپول گوبیرنالرنده (٢٢) ملك مقدارنده حساب اولنمقده‌درلر.

«رومین»لر (٧٠٠) ملك مقدارنده اولوب: پروت، ودنیستر، وجنوبی بوغ نهرلری آراسنده بیسارابیه، وخیرصون گوبیرنالرنده معیشت ایتمکده‌درلر.

قاره دڭز ساحلنده (٧٠٠) ملك قدر یونان‌ایلر=غریقلر اقامت ایتمکده‌در.

وقاره دڭز ساحلنده‌اوق (٣٥) ملك قدر (ارمن)لر ایله (١٤) ملك قدر قبطی=(چیغان)لر اقامت ایتمکده‌در.

دین ومذهب

روسیه‌ده هر دین اهلی اوزینڭ اعتقاد وتدیننده(١) سربستدر(٢) وبر دین‌دن ایکنچی دین‌گه کوچارگه نظاماً جائز ودرستدر. آنچق پراواصلاونی دیندن ایکنچی دینکه استر نندایین دین اولسون کوچارگه

(١) دین توتو، (٢) اختیارلیدر.

نظاماً ممنوعدر. اما پراواصلاونی دین‌گه چقارغه نظاماً منع یوقدر.

ایر ایله خاتوننك بری پراواصلاونی‌ایکنچیسی، باشقه دین اهلندن اولورسه اصل پراواصلاونی اولوب ایکی آراده وجودکه کلگان بالاده پراواصلاونی‌دین حساب اولنه‌در. پراواصلاونی هر دین ومذهب‌دن چوق اولوب بتون روسیه‌ده اولغان اهالینك ٪۷۰ پراواصلاونی و ٪۳۰ ی باشقه مذهب‌لردندر.

روسیه‌ده پراواصلاونی مذهبنده: ویلیقه روس، مالا روس، بیلاروس، صرب، بلغار، غروزین، غریق و بونلرغه اوخشاشلیلر بدر.

ریمسکی قاتالیچسکی مذهبنده (۹) میلون اهالی اولوب پولشا ملکتنده وغربی کوبیرنالرده اقامت ایتمکده‌درلر.

پروتیستان‌اق قبول‌ایدارگه نظامادن واردر. ایستو-لاطیشسکی قراینك چوق اهالیسی هم فنلاندیاده بر مقدار اهالی وروسیه‌نك هر طرفنده اولغان قاولونیاده توروچی آلامانلر پروتوستان‌در. جمله افرادی (۵) میلیون قدردر.

آرمن‌غریغوریان، آرمن قاتالیچسکی مذهبلر آنچق آرمنلرده‌در.

خرستیان اولمیان مذهبلر

یهودیلر (٤) میلیون قدردر.

اسلام، آوروپای روسینك جنوبنده وشرقنده (١٤) میلیون قدر مسلمانلر واردر. دین اسلامده اولغان صنفلر: تاتارلر، باشقورطلر، قافقازیه‌نك طاغ اهلی، وزا قافقازیه‌ده تعیش ایدن اهالینك بعضیسی، هم اورته آزیاده‌گی اهالینك خریستیانغه باشقه‌لریدر.

وبوتحریر ایتدیکمز مذهبلرگه باشقه روسیه‌نك شمالی گوبرنالرنك

مجوسیلر وباشقه مذهبلر صامايیدلر شمائیزلر کبی‌لر هم بایتاق واردر.

مجوسی‌لرنڭ چوغی (بوددا) مذهبیله (لامائز) مذهبنده اولوب بتونسی قالموق ایله برگه حساب ایتکانده (٤٠٠،٠٠٠) قدر واردر.

روسیه‌ده خریستیانغه باشقه اولغان بتون مذهبلرنڭ اهالیسی روس جغرافیه‌لرنده یازلدیغنه کوره (١٤) میلیون مقدارنده کورلمکده ایسه‌ده باشقه ملتلرنڭ جغرافیه‌لرینه قاراغانده واسلاملردان فاضل ذات‌لرنڭ نقل ایتدیکینه کوره روسیه‌ده اولغان اسلاملرنڭ غنه مقداری (٢٨) میلیون حسابنده‌در. تحقیق‌گه قریب اولغانیده اوشبودر.

روسیه‌نڭ اداره جهتندن بولنوی

روسیه بو اعتباردن (٥)که منقسم اوله‌در.

١نچی آوروپای روسی (یاوراپییسکی روسیا) ٢نچی فینلاندیا بیوك کنازلگی ٣نچی قافقازیه قطعه‌سی ٤نچی سبیر قطعه‌سی ٥نچی اورته آسیادرلر.

بوقسملرنڭ هر بری اوز مرتبه‌سنده گوبرنالرگه واوبلستلرغه منقسم اوله‌لر.

آوروپای روسی (٥٩) گوبیرنـا، بر اوبلست، (٥) غرادا‌ناچالنیکلك، (٢) وایوننی گوبرناطورلقدن عبارتدر.

فینلاندیا بیوك کنازلگی (٨) گوبرنادن عبارتدر. قافقازیه قطعه‌سی (٧) گوبرنا (٤) اوبلست (١)اوقروغدن عبارتدر. سبیریا قطعه‌سی (٤) گوبرنا (٤) اوبلست (١) آندیلادن عبارتدر. اورته آسیا (٩) اوبلست (١) آندیلدن عبارتدر. آوروپای روسی طبیعت خصوصیتی وموافق معشیت اولوی اعتباریله تقسیم اولنه‌در اون

قسم گه: ۱ نچی شمالی قسم ۲ نچی بالطیقنك شمالی اطرافی ۳ نچی بالطیقنك جنوبی اطرافی ٤ نچی مرکزده اولغان قسم ۵ نچی معادن ضاوودلری قسمی ٦ نچی قاره توفراق قسمی ۷ نچی صحرادن عبارت اولغان قسم ۸ نچی آسییای روسی ۹ نچی زاقافقازیه قطعه‌سی ۱۰ نچی سبیریا هم اورته آسییا.

شمالی روسیه‌نك مساحهٔ سطحیه‌سی

شمالی روسیه آرخانگلسکی هم ؤاوغدسکی گوبیرنالرندن عبارتدر.

آرخانگلسکی گوبرناسینك مساحهٔ سطحیه‌سی (۱٦) ملك مربع میل‌دن عبارت اولوب انکلتره ایله فرانسه‌نك آوروپاده اولغان یرلری کیکلیگنده‌در.

بوقدر کیك بیرنك هر بر طرفی بوتیگز اولورغه ممکن اولماینچه تورلی طبیعتده اولدیغندن ۳ قطعه گه بولنه‌در:

برنچی— قطعه‌سی فنلاندیا حدودندن باشلاب اونیغا نهرینه قدر صوزلادر. بوقطعه‌ز یاده‌صووق ورطوبتلی اولوب (اوپار)لر ایله مسکوندر. بوقطعه‌لری سکنه‌سنك بعضلری آلین=بولان ویرتقچ حیوانلر آولاب وبالق توتوب کونلرینی کیچرمکده‌درلر. جنوبی طرفی بحرابیض بویی اولوب، ویلیقه روس‌لرنك (راسفوانق) لرندن عبارت اولغان (پاموز) تسمیه اولنغان اهالی ایله مسکوندر. بوبیر زراعتکه صالح اولمغانی ایچون(۱) اهالیسی دکزدن بالق وسائره‌لرنی آولاب معیشت ایتمکده‌درلر. بحرابیض ساحل‌لرندن فائده‌اندکلری کبی «نورمان» ساحل‌لرندنده فائده‌لنه‌لر.

۲ نچی قطعه. اونیغا نهربندن باشلاب میزین نهرینه قدر امتداد ایله‌در. بوقطعه گوبرنانك الڭ گوزل قطعه‌سیدر. قرلرنك جیتن اوسوب بولونلرنك حیوانلر خصوصاً میزینسکی دیوب مشهور اولغان آتلر آصرالادر.

۳ نچی قطعه میزین نهرندن باشلاب اورال صره طاغ اورینه قدر امتداد

ایده‌در. بو قطعه‌نك جنوب طرفنده ایگنه‌لی اورمان‌لر وبعض یرلرنده آشلق هم اوسه‌در. اما شمالی قسمنده کینش طوندرالر اولوب هیچ بر آشلق اوسمیدر. هواسی دهشتلی صووق اولوب اهالیسی آزدر. جنوبنك ظیران‌لر وشمالنده صامائیدلر تورادر. بتون گوبرناسنده آنجق (١٧٠) ملك اهالی اولوب بر مربع میل‌گه (٢٠) آدم اصابت ایده‌در. شو آز اهالینك‌ده معیشت‌لری زیاده آغراق وزحمت ایله‌در.

انچی قطعه‌یی روس لاپوندستانی (روسکایه لاپلاندیا) تسمیه اولنوب بو قطعه مرتفع یانصی‌لردن عبارت‌در. اطرافی (٥٠) ساژین‌دن بیوك اولمغان غرانیت تاغ‌لر بله احاطه اولنغان‌در. اچریسنده (١٠٠٠) فوطه(*) قدر واصل‌اولغان طاش‌لق طاغ‌لر واردر. بوطاغ‌لرنك الك توپه‌لری دائما قار وبوز ایله قپالی اولوب اورته قاتلاولری (تویرا) تسمیه اولنغان اوفاق آغاچلقلر، وتوبان قاتلاولری اورمان‌لر ایله قپالیدر. توبان قاتلاولرنده بعض یرلرنده گوزل قاین اورمان‌لری، وبعض یرنده اوسنلری (موخ) واوفاق آغاچلر ایله قپالی اولغان کیك کیك بطاق‌لر واردر. وبعض یرلری فوری اولوب آلین‌لر آشی تورغان «یاگیل» تسمیه اولنغان اولان‌لر ایله قپالیدر.

بو مرتفع یانصی یرنك اطرافنده ملك‌دن زیاده کول‌لر اولوب بو کول‌لر طاوش وشارلداوق‌لر ایله آغاتورغان نهرلر ایله دگزگه توتاشقان‌در. بو قطعه‌ده یاز اوچ آی اولوب آدم وحیوان‌لرغه راحت ویرمی تورغان چبن‌لر بیك کوب اوله‌در. قش (٩) آی اولوب زیاده صووق اوله‌در، بعض کون‌لرده غرادسلرده(**) گی تری کومشلر ...تی توکادر. وبیك قوتلی ییللر ایله قار یاغوب بعضا بر کیچه‌ده چقر ...ه‌ارگه (٥) ساژین قالونلقنده قار جمع ایده‌در. یاز باشی قار صولری ...دن کیدوب کوب یرلرنی صو آستنده قالدره‌در. وشمال طرفندن

(*) بر فوط بر ساژیننك یدی اولوشندن بر اولوشیدر. ... ساژیندر.
(**) مقیاس‌الحراره.

دكز دن كلگان قوتلی بیللر وقارانغی قویی تومانلر آوچلیق ایله کیچنه تورغان بوقطعه اهالیسینه بیك كوب ضرر كتوره‌در. بوقطعه‌ده آدملرگه آشارلق آنچق (موروشقه) تسمیه اولنغان بر تورلی جیلاك اوسه‌در.

بوقطعه‌نك غربی قسمنده (لوپار) یاكه (لاپوندلر) معیشت ایده‌لر. عددلری، ایكی مك یارم اولوب بعضلری (پراواصلاونی) خرستیانلق قبول ایدوب بعضلریده (لوتیران) مذهبنی قبول ایتمشلردر. بوقسم نك اهالیسی آلین توتوب وكوچبه‌لك ایدوب معیشت ایتمكده‌درلر.

بوقطعه‌یه یاز باشی بولوط بولوط سوریسینك كلوب آلینلر بوقسمدن قاچوب زیاده صووق اولغان منجمد ساحلنه یاز اونكارمكده لردر. كوز آیلری كلدكده بوآلینلر نكرار مركزده اولغان طوندرا واورمانلرغه عودت ایدیورلر. لوپارلرنك تعیشی آلین آصرامق ایله اولدیغیچون آلینلر آرتندن كوچوب یورمكنی التزام ایده‌لر. اورتچه معیشت ایدن هر برلوپارنك اك كیمی (٥٠٠) آلینی اوله‌در. بش یوزدن آلبنی كیم اولغان آدم باشقه‌لرینه كتوچیلك خذمتی ایده‌لر. بعضا لوپارنك بتون كتوی ایله آلینلری قاچوب بوم بوش قالغانی‌ده اوله‌در. بوقطعه‌نك اطرافنده بالق هم غایت كوب اولدیغندن آنچق بالقچیلق ایله بیوك زنكینلك حاصل ایتمك ممكن ایسه‌ده بونده اولغان لوپارلر غایت یالقاو، ومسرف، وایسرتكج سودكلرندن، غایت فقیرلك ایله معیشت ایتمكده‌لردر.

نورمانسكی ساحلنده آق قورغاشین ایله قالین قالای معدنی تابلمشدر. بومعدنلر روسیه‌نك باشقه یرنده بیك آزدر.

٢ نچی قطعه آرخانگلسكی گوبرناسینك اك گوزل قطعه‌سی صایله‌در. بوقطعه‌نك نهر بویلری منبت اولسه‌ده یر اوستنده اولغان اوفاق طاشلردن صوقالاب چاچمك ممكن توگلدر. قارار بیك صووق كیلوب یاز باشی صووق اولدیغندن بوقطعده صبان آشاق یتشمیدر.

آنچق جیتن=آلان یتشدیکندن کوبلك اوزره الان چاچمکده‌درلر. بوقطعه‌نڭ یاز باشی صو آستنده قالغان بولونلری یفراقلی یومشاق پچان چوق ویروب اهالینی فائده‌لاندره‌در. ۱ نچی پترو «پترپیرڤی» بو بولونلرنی غونلاندیا بولونلرینه مشابه تابوب غونلاندیادن بویرگه برمقدار صغرلر کتورتمش‌در، بوصغرلرغه هواسی بیك کیلشوب زیاده آرتمشلردر. بوکونده‌ده بوصغرلر طاغ صغرلریله اسملانوب ضورلقلری وکوب سوت ویرولریله اشتهار ایتمشلردر. بوصغرلر شمالده هم روسیه‌نڭ مرکزنده چوق بهالی صاتیلورلر. بوقطعه‌ده اورمان چوق اولوب یرلی اهالی اورمانلرینی بحر ابیضگه گوزل طریق اولغان شمالی دوینا ایله چیت مملکتلرگه اوزانه‌لر، قش وقتنده آوچیلق ایدوب فائده‌لانه‌لر. شمالی دوینانهرینڭ ساحللری گوبرنانڭ اڭ حیات(۱) بخش اولغان یریدر. بو گوبرنانڭ اڭ کوزل یرلری چوق اسکیدن بیرلی ویلیقه روسلر ایله مسکوندر. ویلیقه روسلر بو یرگه نووغورد کنازی وقتلرندوق کوچوب اوترا باشلاب ۱ نچی پترو راصقولنقلقنی منع ایدوب نظام نامه نشر(۲) ایتکاچ چوق اهالی منع‌لنمشدر(۳) بو کونده‌ده آرخانگلسکی گوبرناسی راصقولنقلرنڭ مرکزی مثابه‌سنده‌در. ٤

راصقولنقلر گوبرنانڭ اڭ گوزل یرلرینی ضبط ٥ ایدوب آشلق چاچوب حیوان آصراب اورمان اوزاتوب مشهور جیتندن یوسلك، وقرو-والر حاضرلامك ایله گوزل معیشت ایتمکده‌لردر. توندرالرده اولغان قوللرنڭ اوستلرینی قاپلارلق درجه‌ده کوب اولغان یونسز قر-ازلرینی بر طاقم آلتلر ایله توتسه‌لرده لکن یازموسمنده ایسلانودن

(۱) ترکلك بیره تورغان یریدر. (۲) زاقون تاراتقاچ (۳) طیولمشدر.
(٤) اڭ اورته‌سیٔ کبیدر. (٥) قوللرینه توشروب.

صافلارلق یرلری اوامغانی ایچون کرکی کبی فائده کورمامکده‌لردر.
اما قیش موسمنده هر بر آدم تورلی آو آلتلریله اوزرینه تخصیص
اولنغان صوقماقدن اورمانغه چقوب تورلی اوفاق حیوانلرغه باشقه،
اوفاق قوشلر نهم اولامقده‌لردر. سیاحلر بونلرده اولغان آلتلرنك
تورلی اولوینه وترقی ایتدیکنه تعجبده قالمقده‌لردر.

٣نچی قطعه جنوبی قطعه‌سی اولوب ایگنه‌لی اورمانلر ایله قپالیدر.
وبو اورمان آراسنك آشلق چاچرگه صالح اولغان یرلرده ظیران قریه‌لری
واردر. بو قطعه‌نك شمالنده اولغان توندرالرده بولان تربیه ایدوب
وآوچیلق ایدوب معیشت ایده تورغان صاماتید قریه‌لری واردر. شو
یقین سنه‌لرده صاماتیدلرنك (٢٠) شرمك بولانغه مالك اولغان بایلری،
یالقاولق ومسرفلکلریله بتون بتون فقیرلکگه دوشوب خدمتچی
اولوب قالمشلردر.

مشهور شهرلر

آرخانگلسکی، گوبرنامرکزی اولغان شهراولوب دوینا نهرینك
اوڭ طرف ساحلنده‌در. بحر ابیض‌دن ٤٢ چاقرم یراقلغنده اولوب
روسیه‌نك شمالنده اولغان الڭ مهم اسکله (پورت) در. ماسقواغه تیمر
یول ایله توتاشدرلمشدر.

چیت دولتلردن هر سنه‌ده عوامگه لازم اولغان تورلی مال‌لر،
بالق، توز، تولدرب (٦٠٠) قدر تورلی واپورلر کلوب، بتون
چیتدن کرگه‌ن مال‌لر بر میلون روبله‌لق مقدارنده اوله‌در. یرلی
مال‌لردن اورمان، جیتن، جیتن مایی جیتن اورلغی ایله، روسیه
اچریسندن کتورلگان آرش، صولی، اونلر مجموعسی یدی میلیون
روبله‌لق مقدارنده چیت دولتلرگه اوزاتیله‌در.

اونیغا، اونیغا نهرینك اوڭ طرف ساحلندهدر. بو بلدهدن جیت دولتلرگه کوب اورمان اوزاتیلهدر.

قولا، آوروپای روسینك اڭ شمالی بلدهسی اولوب (٦١٥) ملك قدر اهالیسی واردر. بو بلدهنك یقیننده آلیکساندروۋسك بلدهسی واردر. آلیکساندروۋسكده هیچ بر وقتده توكمی تورغان یماتیر ینینسکی حوضی=غاوانی واردر.

صولوویتسکی ماناستر بیك اسکی اولوب بای سودا یریدر اهالی هر طرفدن زیارتکه کلمکدهدر. حولماغور یقیننده اولغان دینیصوفقه قریهسنده مشهور (لامانوصوف) دنیاغه کلگاندر.

شینقورسکی، واغا نهری کنارندهدر. مشهور اناث ماناستری واردر. اوبازنده اولغان اهالی=ایرکنچیلك ایله معیشت ایتمکدهدر.

ۋولوغودسکی، گوبرنامرکزی اولغان بلده اولوب (٧٣١٣) مربع میل کیك ایکنده یری واردر. بو گوبیرنانك غربی قسمی، ایکنچیلك، حیوان آصراو، حولموغورسکی حیوانلر، کومر یاندرمق، وصاللر ایله اورمانلر اوزاتو، ایله معیشت ایده تورغان ویلیقه روسلر ایله مسکوندر. بو گوبیرناده اولغان بتون اورمانلر (٦٠١٥) مربع میل مسافهنی قاپلاغاندر. بو گوبیرناده اورمانلر یاندروب ایتکان ایگنچیلك بتون شمالی روسیهغه تأثیر ایدهدر.

غربی قسمی ایگن ایچون بیك گوزلدر. ایگنگه باشقه کلیویر، هم تیمافییف تراۋا نامنده اولغان اولانلر چاچکانده بیك گوزل اوسهدر. بو گوبرنانك غربی قسمینك اهالیسی آشلق چاچو اوستنه قروۋوا وغربانوۋسکی دیه مشهور اولغان پلاطنه وپنیر اشلاب معیشتلرینی تأمین ایتمکدهلردر.

بو یرگه هجرت ایدوب اوتورغان اهالی پادیشاهمزنڭ خصوصی مالکنه‌اوتوروب‌هم خصوصی املاك ناظری (مینیسترستواغصودارستوننیخ ایموشچستۋای دیپارتامنت اودیلنی) گه تابع اولوب بو مینستر مهاجرلرگه‌اوراق وحیوانلر وبروب آز وقت ایچنده دولت صاحبی‌اولولرینه سبب اوله کلمشدر.

بو گوبیرنانڭ اورته‌قسمی ایگنه‌لی اورمان ایله‌قپالی‌اولوب اورمان‌ایچنده اولغان آچق لقلرده بربر ندن یراقده اولغان قریه‌لر اولوب اهالیسی غایت ساده وتربیه‌سز اولوب بارچه‌سی راصقولنق مذهبنده‌لردر.

بو گوبیرنانڭ شرقی قسمی شمالی دوبنادن باشلاب اورالغه قدر امتداد ایله‌در. بو قسمده تیمانسکی صره طاغلری‌هم شیماحووسکی طاغلرینڭ شمالی قابرغالری بوینچه کیك ایگنه‌لی اورمانلر امتداد ایدوب طاغ ایتاکلرنده وصولرنڭ آیرلغان یرلرنده رطوبت دوام ایدوب باتاقلر حاصل اوله‌در. هواسی شدتلی هم خسته‌لقلیدر. بو گوبیرنالرده بلده وقریه‌لر صولر بوینده واهالیسی‌ده ظیران‌لر اولوب بعض هنرلی وسوداگیر ظیران قریه‌لرینڭ گوزل وزینتلی عبادت خانه‌لری هم واردر. عمومیتله ظیران‌لرنڭ معیشتی آوچیلق ایله‌در. آوچیلقدن باشقه تیمر، وتوز، وطاش واته تورغان ضاوودلرده اشلامك وکیدر چیتلاوگی جیماق معیشتلرینی یکلایته‌در.

مشهور بلده‌لری

ۋولوغدا، ۋولوغدا نهری ساحلنده کوبیرنا اولغان بلده‌در. آرخانگلسکی هم مرکز ایله بیوك تجارتی واردر. یارصلاول آرقلی روسیه‌غه تیمر یول ایله توتاشقاندر.

ویلیکی‌اوستوغ، یوغ نهریله صوخون نهرینڭ برلاشکان یرینه

صالنغان اویزدنی غوردر. ضور سودا یوللری اولغان ایکی ضور نهرنك برلاشکان یرینه صالنوی بحر ابیض تجارتینك مرکزی قیله‌در چیت دولتلار ایچون بو بلده‌ده هر سنه‌ده یارم میلون روبله‌لق خنزیر یونی=شچیتینا حاضرلانه‌در.

نوشولسکی پریستین، لوزی نهری ساحلنده‌در. بو پریستینگه وانکه نهریله بیك کوب آشلق توشوب آرغا کگلسکی ایله ژولوغودسکی بلده‌لرینك واویازلرینك مهم اکمك بازاری صاییله‌در.

اوست صیصولسك، ظیرانسکی قراینك مرکزیدر. بوغورد متعلقاتی اولغان قریه‌لرده بیك کوب تیمر معدنلری واردر.

توتمه هم یارینسك اویازلرنده‌گی یرلرده توز پشره تورغان ضاوودلر واردر.

قوتلاص، بیوك قریه=سیلینیه هم پریستیندر. پیرم هم ژانکه آرقلی اورالدن کیلگان تیمریول بوقریه‌ده بته‌در.

بالطیق اطرافنده اولغان شمالی کیك یر=سیژیرنی پریبالطییسکی پروسترانستوا

بو یر فینلاندیا بیوك کنازلگی ایله کوللك یرده اولغان گوبیرنالردن عبارتدر. کوللکده اولغان گوبیرنالر: پیترسبورغ، اولینیتسکی ،نوڤغوردسکی، پصقوڤسکی، ایستولاطیشسکی قرایدن عبارتلردر.

بو یرنك هواسنه محیط آطلاسیله، بحر بالطیقدن بخار حاصل اولوب هواده رطوبت کوبلکندن بویرده کوب بطاق وکوللر وجودکه کیلمشدر. بطاق وکوللرنك کوبلکی یغمورلرنك کوبلکینه سبب اوله‌در. بویرده هروقت هواده بخار=پار ویوشلك اولوب اوزیله

برعرضده‌اولغان شرق ولایتلرینه نسبة یاز صووق وقش یلیراق اوله‌در. وبو قرایده رطوبت زیاده قوتلی اولدیغندن یاز باشیله کوز بیك اوزون اوله‌در. هم هواده اولغان قوتلی رطوبت هوانی بیك تیز آلشنوچان قیلوب، هوانڭ تیز وکوب آلشنوی صووق تیمك خسته‌سی=پراصطودا، بوغاز خسته‌لکی وکوکراك آورتوی=چیخوطقه کبی کوب خسته‌لکلرنڭ وجودکه کیلوینه وانتشارینه سبب‌اوله‌در. مصرده چومادن سنوی نه قدر وفیات=اولم وقوعه کلسه بوقرایده تحریر ایتدیکمز سببلردن دها چوق وفیات وقوعه کیله‌در؛ تجارت‌نقطهٔ نظرندن بودکزلر بوقرایغه کوب مال‌لرنڭ کیلوینه واسطه‌اولدقلرندن تجارتینڭ ترقیسینه برنچی سبب اولوب قالمشلردر. بوقراینڭ‌اراضیسی منبت اولماسه‌ده بوقرایده اولغان کوب نهر وقنال‌لرده ودکزلرده کوب واپورلر یوروب‌اهالینڭ چوغی واپورلرده واسکله‌لرده خدمت ایدوب معیشتلرینی بر مقدار ییکلایتمکده‌لردر. خدمت‌ایتمگانلری‌ده بالقچیلق ایله یکل معیشت ایتمکده‌لردر.

فینلاندیه بیوك كنازلگی

اولی‌آبورغسکی، ؤازسکی، آبو-بیرینبورغسکی، نولاندسکی، ؤیبورغسکی، فواؤپیؤسکی، سان میخیلسکی، طاواستفوسسکی گوبیرنالردن عباریدر. فینلاندیا بیوك كنازلکی (١٨٠٩) سنه‌سنده روسیه‌گه قوشلمشدر.

فینلاندیه روسیه‌دن حساب اولنسه‌ده کندینه مخصوص نظاملر ایله اداره اولنمقده‌در. کندیه مخصوص (سییم)، سیناتو بانقه‌لری اولوب کندینه مخصوص آقچه‌سی بیله واردر.

فینلاندیه مدیری‌اولغان والی (گینیرال گوبیرناتور) نی روسیه ایمپیراطوری نصب ایده‌در. فینلاندیا قوهٔ ؤولمانیه (ؤولمانیچسکی

سیلا) ایله سطح بحردن (٦٠٠) فوط ارتفاع ایدوب شمدیکی زماندہ
همان کوتاریلمکدہ‌در. فینلاندیه غرانیتدن عبارت اولغان یالپاق
طاغلردن عبارتدر. شمالنده غرانیت وسیئنیت طاغلری ۲ یارم مڭ
فوط ارتفاعینه واصل اوله‌در. بوطاغلر آراسنده غایت تیران چقورلو
وبولونلر وحسابسز کوب کوللر وبوکوللر ایله طاغلر آراسنده طار
طار یوللر ونهرلرینڭ اورته یرلرنده شارلداوقلر، وتوبسز بطاقلر،
قوری یرلرنده اوچسز ایگنه‌لی اورمان اولوب فینلاندیه‌نڭ هیئت
عمومیسنی تشکیل ایده‌لر. فینلاندیانڭ هواسی عمومیتله دهشتلی
اولوب بیك تیز آلشونادر. صووقلق بعضا ۳۱درجه‌گه یتوشوب یاز
موسمنده سچاقده‌اولقدر قوتلی‌اوله، آلتی‌هفته‌ظرفنده بتون آشلق یتشه‌در.
بعض سنه‌لرده یازنڭ‌اڭ سچاق وقتلرنده بردن صووق‌اولوب آشلق‌
چیلرنڭ بتون امیدلرنی کیسه‌در.

بطاق اولغان یرلری منبت‌اولدیغندن اوستلرنده‌گی اورمانلرنی
یاندروب بطاقلرنی کیبدرگاندن صوڭ آشلق‌لر گوزل اولوب اوسه‌در.
وبعض طاشلق یرلریمه‌ده منبت اولغان توفراقنی کتوروب آشلق
اوسدره‌لر. فینلاندیه‌نڭ آشلق اوسدره تورغان یری آنچق یوزده
ایکی اولوشیدر. بو ایکی اولوشنیده «نولاندسکی، آبوسسکی،
تاواستفوسسکی گوبیرنالری تشکیل ایده‌در. بو گوبیرنالرده‌ده
بر تورلی اورته‌چه‌غنه یتشوب باشقه گوبیرنالرنده هیچ اولمیدر.
شونڭ ایچونده قریه‌لرده‌اولغان ففیر اهالی اکمك‌لرینه ناراط اورلغینڭ
اونینی قاتوشدروب تربیه‌لنمکده‌لردر.

فینلاندیه‌نڭ بولونلری

بتون فینلاندیه‌نڭ ۷ ۵' سی بولونلردن عبارت اولوب،
بو بولونلر حیوان تربیه ایتمك ایچون بیك مناسبدرلر. فنلاندیانڭ
یوزده (۲۷) اولوشی اورمانلردن عبارت اولوب بو اورمانلر یرلی

اهالیگه بیك کوب فائده ویرمکده‌درلر. اورمانلرنی چیتکه اوزاتورغه یکلاك تحصیلی ایچون تیمر یولغه باشقه، نهرلرنی وکوللرنی بربرینه فناللر ایله توتاشدرب یکل صو یوللری وجودکه کیتورمشلردر. اورمان تجارتینك ترقی‌سینه برنچی سبب (صایمسکی) فنالی اولوب بو فنال طاغلر وبولون آرقلی کچوره‌گاندر. بوفنال ویبورغدن باشلاب صایما کولینه قدر امتداد ایدوب (٥٠) چافرم بوینده‌در. صایما فنالی تمام اولغاچ صایما کولی ساحلنده معیشت ایدن اهالیگه اورمانماللرینی بحر بالطیق‌که اوزاتمق ایچون بیك قولای اولغان طریق وجودکه کلمشدر. شونك ایچون فنلاندیانك ساحلده‌گی بلدلری بتون غربی آوروپایه اورمان بازاری مثابه‌سنده‌در. فنلاندیا اسکله‌لرندن: واپورلر اوچون دراك=ماچتا أو بناسی اوچون تورلی آغاچلر، تورلی مایلر ایچون میچکه‌لر وهر تورلی لوازمات ایچون تورلی طاقطه‌لر وبونلرغه باشقه تورلی آغاچلر وآغاچدن اشلنگان شیلر غربی آوروپایه کون بکون اوزاتلمقده‌در. بتون فینلاندیاده اولغان تیمر یول (٢٥٠٠) چافرم اوزنلغنده اولوب، تیمر یولغه باشقه ۋلادی قافقاز ایله تیفلیس آراسنده اولغان یول کبی گوزل طاش یوللریده آز دگلدر. فنلاندیاده صولرنك کوبلکندن بالق هم بیك کوبدر. فنلاندیا اهالیسی دائما صو بوینده اولدیقلرندن صوده سیاحتکه غایت مهارت کسب ایتمشلردر. وشو مهارتلری مراق وغیرتلرنی آرتدرب بحر بالطیقده اولغان تجارت ۋاپورلرینك چوغیسنی اوز قوللرینه توشرمشلردر.

مانوفاقطور تجارتی

فنلاندیالیلر اشلگان माللرینی آرزان چقاروب هم آرزان بها ایله صاتدقلرندن آز وقتنك ایچنده تجارتلرینی بیك آلغه یبارمشلردر. باشقه‌لرغه نسبة ماللرینی آرزان چقارولرینك سببیده فنلاندیالیلرغه

جناب الله‌نڭ احسان ایتدیکی آغـم صولردر. آوروپانڭ باشقه قطعه‌لرنده اوطون یاکه کومر یاکه نفت یاقوب بخار=پار قوتیله ایلاندرلگان ماشینالرنی فنلاندیاده زیاده سرعت ایـله طاغلردن توشکان نهرلر ایـله ایلاندریله‌در. شو اعتباردن فنلاندیا فابریقاطورلری بیوك یاغو مصرفندن خلاص اولوب مال‌لرینی آرزان چقارمقده‌لردر. فنلاندیا تجارتینڭ آز وقت ایچنده نه مقدار ترقی ایتدیکنی شو توبانده یازلغان رقم‌لر ایله کوستاریلمشدر:

۱۸۹۶سنه‌سنده فنلاندیاده ۲۱ میلیون اهالی اوامشدر. وتورلی زاۋود وفابریقه‌لرینڭ عدی (۲۵۰۹) اولوب بو فابریقه‌لرده اشلگان خدمتچیلرینڭ عددی (۶۰۰۰۰) قدر اولمشدر. بو فابریقه‌لردن قرق یدی میلیون اوچیوز مـڭ روبله‌لق مال چقاریلوب مـونـڭ یارتیسی اشلنگان طاقطه بهاسیدر. یعنی ۲٤میلیونلق آغاچ چقارامشدر. ۱۸۹۰ سنه‌سنده فنلاندیـادن $8\frac{1}{2}$ میلیون روبله‌لق چقارلغاندر. فنلاندیاده آغاچ‌سوداسنڭ مرکز (بیرنیبورغ) بلده‌سی اولوب «قومو» نهرینڭ منصبنده‌در. دخی «کیومین» نهرینڭ منصبنده اولغان (قوتقا) بلده‌سیدر. شو سنه‌ده‌اوق کاغد فابریقه‌لرندن یازو کاغدی، تولا، جلـدلر، قاردون ۳ میلیون روبله‌لق چقارلمشدر. مانوفاقطور فابریقه‌لرندن‌قایسی‌لرینڭ ایڭ ضورلری (طامیرفورس) بلده‌سنده اولوب مذکور سنه‌ده‌اوق (۳،۶۰۰،۰۰۰) روبله‌لق پلاطنه‌غه باشقه اولغان تورلی کیملکلر چقارامشدر. (طامیرفورس) بلده‌سنده اولغان پلاطنه فابریقه‌سندن (۷۲۵۰۰۰) روبله‌لق پلاطنه چقارلمشدر.

معادن

فنلاندیاده معادن اهمیتسزدر. زیرا فنلاندیا طاغلرنده معادن بیك آزدر واولغان معادننده بیك سیبلگاندر. جنوبی روسیه‌ده‌گی ... دگلدر. فنلاندیاده تابولغان آلتونڭ مقداری ۱۸۹۰ سنه‌سنده

«ایناو» کولی یقیننده (٤٣) فونط آلتون تابلوب ١٤ ملك روبلەلق حسابنەدر. لادوغا کولینك شمال طرفنده (پیتکارانت) اسمنده‌گی یرده کموش چقادر جیزار یتکانده. صوڭغی یـدی سنەنـك هر برنده پیتکارانتده جیز زاۋودنده ٢٥ملك روبلەلق جیز (٦) یوز ملك روبلەلق کموش چقمشدر. تیمر اولـگی سنەلرده اشلانمامش. امـا بو صوڭغی سنەلرده اشلانه باشلاب بایتاق تیمر هم چقادر. لادوغا کولی ساحلنده ویبورغسکی گوبیرناده (والیمانسکی) تیمر معدنندن (١٨٩٠) سنەسنك (٢٦٥) ملك پود تیمر چغارلمشدر. شرق طرفنك اولغان کوللردن دروبدن ضورلاف کیساکلر چغا تورغان کوللر واردرکه بو تیمرلرنی اوزینه مخصوص آلتلر ایله آنچق کوللرگه بقین اولغان قریەلر اهالیسی تابوب چغارادر. صوڭی سنەلرده بیش تین زوراغنك کیساکلر چغا باشلامشدر.

بوبله تیمر معدن لرندن (١٩٠٨) سنەسنده (٣،٣٦١،٠٠٠) پود تیمر چقارلمشدر. شرقی فنلاندیاده اولغان تیمر زاۋودلری شوصودن چققان معدندن اشلیورلر. اما فنلاندیانك غرب جنوبیسنده اولغان زاۋودلر تیمر اشلی تورغان معدن‌لرنی = ماده‌لرینی شویتسیاده اولغان طاغ‌لردن چققان تیمر معدنی ماده‌سنی کتوروب شو ماده‌دن اشلیورلر. (١٨٩٠) سنەسنده بو زاۋودلردن اشلانوب چققان تیمر (٢،٧٧٠،٠٠٠) روبلەلق اولمشدر.

فنلاندیانك اهالیسی

١نچی شۋیدلر، اولوب (٢٥٩) ملك مقدارنده‌درلر. شۋیدلر فنلاندیاده اولغان جمعیتلرده بیوك اورنلرده اولوب بیوك مأمورلر معلم پاصتورلردن عبارتدرلر.

٢نچی فینلر اولوب حضرت عیسی‌نك وجودندن اول فنلاندیایه هجرت ایدوب فنـلاندیا اهالیسینك $^{6}/_{7}$سی مقدارنده‌درلر.

١٣نچی عصرده شوٖیدلر فنلاندیانی اطاعت ایتدروب (٦٠٠) سنه قدر حکم ایتمشلردر. شو مقدار مدت حکم ایتکان وقتلرنك فینلر شوٖیدلردن: ایگنچیلك، لوتیر انلق هم فکر معلومات هم عوام ایچون و دولت ایچون لازم اولغان نظام و ترتیبلر اوگرانمشلر ایسه‌ده اوزلرینك ملیتلرینی کمالیله محافظه(١) ایته‌مشلردر. بیگرا کده لسانلرینی اوّل وجودکه کیلگان وقتده‌غی کبی ایدوب هیچ تغییر(٢) وتبدیلسز بو کونگه قدر محافظه ایتمشلردر. هم بو کونده شوٖیدلرنك کبار طاقمی سویلی تورغان شوٖید لسانیله برلکده رسمی اسان یرنده استعمال ایدیلنه‌در. معرفتلی فینلرنك اجتهادیله گوزل شعرلر حکایه‌لر حاصل ادبیات ایچون لازم اولغان مجمعلر طبع ایتدرلمشدر.

٣نچی روسلر اولوب (٤٠) ملك مقدارنده‌درلر

عوامنك علم تحصیلی توغروسنده قریه‌لر وبلده‌لرده اولغان جمعیتلر مسئول اوله‌در، وفنلاندیاده اولغان روسلر آنچق ٪"٢٠" اولوشی اوقوغان اولوب قالغان روسلرنك کافه‌سی جاهلدرلر. فنلاندیا اهالیسی لسان اعتباریله شو روشچه منقسم اوله‌لر: (یام)لر (٢٥٠) ملك قدر اولوب فنلاندیانك غرب جنوبی طرفنده‌درلر. ٢نچی (صاوؤلاقص)لر (٤٠٠) ملك قدر اولوب شرق جنوبی طرفنده‌لردر. ٣نچی (اوستروبوتنتس)لر یاکه (کوین)لر (٢٨٠) ملك قدر اولوب غرب شمالی طرفنده‌لر. ٤نچی (سوم)لر (٢٦٠) ملك قدر اولوب نولاندسکی هم آبو بیرینبورغسکی گوبیرنالرده امرار حیات ایتمکده‌درلر. ٥نچی (صاؤاقوط)لر (١٥٠) ملك قدر اولوب (بوریمیزیت) روسچه (چوخون) تسمیه اولنغان اهالیله

(١) ماتلك‌لرینی صاقلامشلردر. (٢) آلشدروسز اوزگارتوسز.

فنلاندیا کورفزینک شرقی طرفنده پترسبورغ هم ویبورغ گوبیرنالرینه معیشت ایتمکده‌لردر. ٦نچی (فوریل)اِلر ڤیبورغسکی هم، قواوپیؤسکی گوبیرنالرده اوتورمقده‌درلر.

فنلاندیانک مشهور شهرلری.

(گیلسینغفورس) فنلاندیا بیوك کنازلکینک مرکز بلده‌سیدر. بو بلده‌ده (سینات)، «بانقه» هم «آلیکساندرڤسکی اونیڤیرسیتیت» هم «اوبسیرواتوریا» هم دیگر حماملری موجود اولوب دیگز طرفندن استحکام=کریپستلر ایله محافظه اولنه‌در.

گیلسینغفورس کریپستلری

١نچی سویئابورغ کریپستی اولوب بو کریپست آوروپاده اولغان ایك قوتلی کریپستدر. بو کریپست غرانیتدن عبارت اولغان آطه‌نی کیسوب شونك اوزرینه صالنغاندر.

٢نچی (ویبورغ) ٣نچی قوتده اولغان کریپست اولوب «ترانزوند» کورفزی یقیننده‌در.

(آبونیقولایشتادت) ایله (اولیئابورغ) گوبیرنالری دیگز ساحلنده اولوب، اورمان، صمالا هم پوتاش تجارتیله مشهورلردر.

(تورنیئو) بلده‌سی تورنیئو نهرینك منصبنده بلان تیرسی وبالق تجارتیله مشهوردر. بو بلده‌یه «آواصاقصا» طاغندن تون اورته‌سنده‌گی قیاشنی باغارغه هر طرفدن اهالی کلمکده‌در. ایبون آینده ٣ کون باترتیب افقدن قیاش باتماینچه کورنوب توراردر.

قواوپیئو، سانکت میخایل، طاواستفوس، گوبیرنا اولغان بلده‌لردر. طاواستفوس، گوبیرناسنده طامیرفورس بلده‌سی کاغز، یازو

كاغدی، پلاطنه هم پوسطاو فابریقه‌لرینی مشتملدر. فینلاندیاده تجارت جهتندن الڭ برنچی گوردر.

كول‌لك قسمنده اولغان گوبیرنالر

سانکت پیترسبورغ، اولونیتسکی، نوڤغوردسکی، پسقوڤسکی گوبیرنالرندن عبارتدر. بو قسمنی كول‌لك تسمیه ایتدكلری كبی بو قسمده اولغان گوبیرنالرنیده، كول‌لی گوبیرنالر دییوب تسمیه ایده‌لر. بو گوبیرنالر آڤروپای روسی‌ده اولغان الڭ بیوك كول‌لر بوینه صالنغانلری ایچون بو اسم ایله تسمیه‌لنمش‌لردر.

سانكت پیترسبورغ، بو گوبیرنانڭ شمالی قسمی، نیڤا نهری ولادوغا كولی بوینده اولوب توبان وبطاقلق تیگز یردن عبارتدر. بو قسم اولقدر چوق یغمورلیدركه یاز اورته‌سنده‌ده قرلرده اولغان قنال‌لرنڭ صولری قورمیدر. بو قسمنڭ قایسی یری برساڤین قازولسه اول یردن آتلوب صولر چقادر. بو قسمده منبت طبقه‌نڭ آستنده اولغان طبقه زیاده طغز وتق صاری قوم وبالچق طبقه‌سی اولوب آستنده اولغان صولرنی قورودن حفظ ایلادر. بو قسم بیك رطوبتلی اولدیغندن یاز وقتنده قوریلق سوه تورغان آشلق‌لركوب سنه‌لرده یتشمی قالالر. بو قسمده رطوبت چوق اولدیغندن حیوانلر آزغی هر وقت یاشل اولوب صغرلر بیك كوب سوت وبرمكده‌در.

وهر وقت صوایله قریونی‌استه‌گان باقچه یمشلریله مبذول (بیك كوب) اولوب پای تختنڭ هر ایكیسی گوزل بهاایله درحال صاتلوب اهللرینه گوزل فائده ویرمكده‌لردر. جنوبی قسمی یوقاری، هواسی هم توفراغی قوری وكوبراك یرلری قومدن عبارت اولوب اهالیسی آزغنه آشلق

چاچوب وآز حیوان آصراب پای تختنک یقین‌لکندن استفاده ایده‌لر. آرتق شیلرنی‌گوزل بها ایله صاتوب واوزلری بالالری جمله‌سی پای تختده هر تورلی خدمت‌لرده بولنوب وپای تخت ایچون لازم بعض اشیانی‌اولرنده حاضرلب معیشت‌اورینی بیك کوب مرتبه گوزل وتمیز اینه‌کده‌درلر.

سانکت پیترسبورغ، روسیه دولتینک پای تختی اولوب بر میلیون یـارم اهالیسی واردر. نیؤا منصبینه یقین یرگه صالنوب، قنال‌لر ایله بیارلگان صولر بوبلده‌نی: نفس پیترسبورغ، ۋاسیلیۋسکی اوسترو، پیتربورغسکی، ۋیبورغسکی طرف نام‌لرنده اولغان قسملرگه تقسیم ایده‌لر. پیترسبورغ، تیـگز اولغان یرگه صالنوب، اورام‌لری کیك وسرای‌لری چوق، تورلی هیکل‌لر ایله بیزاکلنگان کینش میدان‌لری چوق، وبونلرغـه باشقه گوزل ومزین بنالری چوق اولوب پیترسـبورغ آوروپاده اولغان ایك گوزل ومزین بلده‌لر صره‌سینه کره‌در.

پیترسبورغنك گوزل بنالری جمله‌سندن عبادتخانه (چیرکاولری) اولوب‌الك مشهورلری: ایصاآکیۋسکی، قزانسکی، پیتروپاۋلۋسکی صابورلری‌ـله، صمولنیی-آلیکساندرونیۋسکی لاورا بنالریدر. سرای (دۋاریست)لردن‌الك مشهورلری: قشلق سرای-ایرمیتاژ ایله، مرامرنی سرای، آنیچقوۋسکی سرای‌لرندن عبارتدر.

باقچه=صادلردن‌الك مشهورلری؛ یازلق باقچه‌لر: میخایلوۋسکی، تاۋریچسکی باقچه‌لریدر. تیاترواردن الك مشهورلر: ماریینسکی، آلیکساندروۋسکی، میخایلوۋسکی، مالیی تیاترولریدر. باشقه بیوك ومزین بنالردن: پیتروپاۋلوۋسکی کرپوست،=آرسینال‌لر، بیرژا،

خودوژنیقلر آقادیمیاسی، عمومی کتبخانه بنالر یدر.

پادیشاه‌لرنڭ یادکارلری اولغان

هیکل‌لردن: بیوك پیترو=پیترۋیلیکی هیکلی، ایمپیراطور Iنچی آلیکساندر، ایمپیراطور Iنچی نیقولای، ایمپیراطوریتسه IIنچی یقاتیرینا هیکللریدر.

سرعسکرلر وقوماندیرلردن: قوتوزوف، بارقلای دیتوللی، صوۋروف، رومانتصوف هیکل‌لری ایله صوڭغی محاربه‌ده روسلرنڭ ترکلرنی یڭوینه یادکار ایچون صالنغان «اصلاۋا» نـامنده اولغان هیکل‌دن عبارتلردر.

ادیب ومحررلردن: قریلوف، پوشکین وباشقه‌لرینڭ هیکل‌لری واردر. بو هیکل‌لرنڭ هر بری اوزینه مناسب موقعگه لزومی قدر تزیین اولنوب رکز(۱) ایدامشلردر.

«پیترسبورغ»--حکم وباشقه اعتبارلردن روسیه‌نڭ مرکزی اولدیغندن بیوك حاکم ومأمورلر، وبیوك محکمه‌لر: سینات، ومجلس شوراکبی‌لر وبتون مینیستر=ناظرلر وبتون علمانڭ بیوك‌لری بو بلده‌ده اقامت ایدوب کندی وظیفه‌لرینی اجرا ایتمکده‌لردر.

تحصیل معارفنڭ ده مرکزی(۲) اولدیغندن (۱۲۵۵) قدر مکتب اولوب مکتب‌لرنڭ الڭ بیوك‌لری: آقادیمیا نااوق، اونیۋیرسیتیت، وۋایوننی میدیتسینسکی، وباشقه ۵ ۋایوننی آقادیمیالر، ایمپیراطورسکی لیتسی، مکتب پراۋوۋیدینیا هم دوخاۋنی آقادیمیا، واینستیتوت‌لردن:

۱) کیراك قدر بیزاب اوخشاغان یرگه اوتورتلغانلردر. ۲) علم اوگرانه تورغان یرلرنڭ الڭ باشی.

فیلولوغیچسکی، =لیصنوی، پوتیی صابشچینیا، تیخنولوغیچسکی، غورنی، غراژدانسکی اینژینیرلر هم ایلیکتروتیحنیچسکی اینستیتوتلر ناملرنده اولغان دارالفنونلردن عبارتلردر.

مانوفافطور جهتندنده برنچی رتبه‌ده اولوب تورلی مانوفافطور فابریقه‌لرندن (١٠٠)میلیون روبله‌لق مانوفافطور چقادر. بو مانوفافطورلر بتون روسیه‌ده حاضرلنگان مانوفافطورلرنڭ اون آلتی اولوشندن بری مقدارنده‌در.

پیترسبورغنڭ(*) اطرافنده هم بیك کوب ضاۋود وفابریقه‌لر اولوبالڭ مشهورلری شونلردر: سیستروریتسکی--ملطق ضاۋودی، اوحتینسکی-داری ضاۋودی، قالپینسکی-میخانیچسکی ضاۋود، پوتیلوۋسکی-ریلس ضاۋودی، آبوخوۋسکی صتال لیتینی-طوپلر ضاۋودلریدر.

وهم تجارت ومحاربه پراخودلری اشلانه تورغان کوب وبرفه‌لری واردر(**).

---

*) بتون پیترسبورغ گوبیرناسنده (٧٧٧)تورلی ضاۋود وفابریقه‌لر اولوب (٧٥) مڭ قدر اهالی خدمت ایتمکده‌در. بتون ضاۋود وفابریقه‌لرنڭ چقاردیغیماللر (١٧٣) میلیون روبله‌لق مقدارنده‌در.

**) ١٨٩٤ سنه‌سنڭ بتون خارج ایله اولغان تجارت (١٦٧)میلیون (٧٠٠)مڭ روبله‌لق اولوب (٤٤) میلیون (١٠٠) مڭ لك اخراجات اولوب (١٢٣) میلیون (٦٠٠) مڭ روبله‌لق ادخالات اولمشدر. چیت دولتلرگه اوزاتلغان ماللردن الڭ کوبی آلن، پینقا، ایرتمگان مای، یون، صولیدن عبارتدر.

اما چیت دولتلردن آلنغان ماللردن الڭ کوب مقدارده آلنغانلری: مامق، شکر، تورلی ماشینالر، بویاو، مای، آغاچ مایی، شراب، کومر، میتاللر، چای ماللریدر. ٢٢فوطدن تیران باتمی تورغان واپورلر ایچون پیترسبورغده دڭز اسکله‌سی اشلانوب بواسکله‌گه قرانشتادتدن (٢٠) سازین کیلڭلگنده (٢٥) فوط تیرانلگنده (پلاصاموره) نامده قازوب اشلانگان قنال واردر. بوقنالگه پیترسبورغده چوبچار توشوب صایلانماسون ایچون، صاقلی تورغان دامبا اشلانگاندر.

قرانشتادت، بوبلده قوتلین آطه‌سنده اولوب روسیه‌نڭ الڭ برنچی اهمیتلی اولغان حربی اسکله‌سی=ژایوننی پورتیدر. هم قوتلی استحکاملر ایله احاطه اولنغان قاله=کرپست واردرکه پیترسبورغ‌گه طریق‌نی محافظه(۱) یولنده اشلنگاندر. بوبلده‌نڭ پیترسبورغدن آیرم اداره خانه‌سی واردر. مدیر وسائر مأمورلری آیریدر. هم‌تسارسکی سیلا گوبیرناسیله پاڤلوڤسکی گوبیرناسندن اوشنداق آیریدر.

پیترغوف ایله غاتچن بلده‌لری، بوبلده‌لر گوزل سرای‌لر وزینتلی پارقه‌لر ایله تزیین اولنمشلردر.

پولقوڤصلابادا، بوصلابادا‌ده گوزل ایدوب اشلنگان الڭ مشهور «اوبسیرواتوریا» واردر. «ناروا» ناروا نهرینڭ صول کنارنده اولوب غایت اسکی استحکاملر ایله مستحکمدر. هم غایت بیوك فابریقه‌لری اولوب اول فابریقه‌لرده بخار ماشینه‌لری یرنده ناروا نهرینڭ یوقاریدن سرعتلی آقوب توشکان یری خدمت ایتمکده‌در.

ناروا قارشیسنده «ایوان‌غورد» اولوب کنه‌ده اسکی استحکاملری واردر. ناروا منصبنده ناروسکی پورت=اسکله ایله «خونگیربورغ» قریه‌سی واردر.

«شلیسسل‌بورغ» بوبلده‌ده غایت‌اسکی استحکاملرهم فابریقه‌لر واردر.

«اولینیتسقایه گوبیرنا» بوگوبیرنانی اونیغا کولی اوچ قسم‌گه آیرادر. غربی قسمی فنلاندیا طاغلرینڭ اوزلگان کیساکلریله تولغاندر. بو قسمده غرانیت‌دن عبارت غایت تکا طاغلر اولوب کوب یرلرینڭ اوستنده توفراق بیله یوقدر. بولونلری کول وایگنه‌لی اورمانلر ایله قپالی‌در. سویرنهرینه یقین یرلری توبانلانوب بالچق‌دن

صاقلامق ایچون.

عبارت اوفاق طاغ‌لری واردر. بو یرلرده آشلق اوسدرورگه صالح توگلدر. شونك ایچون اهالی آوچیلق و پیترسبورغ‌گه اورمان اوزاتوب، « وآلیکساندروسکی، » « وقونچی اوزرسکی، » ضاۋودلرنده خذمت ایتمك ایله کون‌لرینی کچورمکده‌لردر. «پوۋینیتسکی» اویازی اهالیسی تاش یوونماق ووانمق کبی اوزلرینك قول کوچلریله کیچنمکده‌لردر. « پوۋینیتسکی » نڭ جنوبنده شیغر طاغ‌لری موجود اولوب اول طاغ‌لردن الڭ قاره توسده اولغان یازو طاقطه‌سی اولغان ماده چقادر. «تیودیا» قریه‌سینڭ نفسندن واطرافندن یکرمی ایکی تورلی نوع=صورت مرامر چقادر. «شوقشا» قریه‌سندن قان کبی قزل شوقشاوی=شوقشینسکی طاش چقوب بوطاشدن گوزل ومزین اوستال‌لر وجوده کتورمکده‌لردر. «بروصنی» آطه‌سندن یاشل گه مائل فایراق طاشلری چقادر. واوچاق‌لر اشلەنه تورغان ویانمی تورغان‌طاشلرچقادر. وآندومسکی دیه مشهور اولغان چنایاقلر اشلانه تورغان آق بالچق چقادر. پیترسبورغنڭ الڭ گوزل بنالری، ایصا آکیڤسکی صابور کبی‌نڭ زینت اولغان کیساك‌لری آاولونیتسکی گوبیرنادن کتورلگاندر.

شرقی قسم، گوبیرنانڭ بوقسمی بطاق‌لق وایگنه‌لی اورمان ایله قپالی یرلرینه باشقه اولغان یرلری قوملق وکراشلك‌دن عبارت اولوب آشلق ایچون فائده‌سزدر. بوقسمنڭ اهالیسی تورلی قوش‌لر، وتورلی حیوانلر آصرامق ایله معیشت ایتمکده‌لردر.

جنوبی قسم، گوبیرنانڭ بوقسمی طاغ‌لرنڭ قیاش باقه تورغان، یرلرنده وصوبویلرنده اولغان آشلق اوسدره تورغان کیك یرنی مشتمل اولوب بو یرلرنده اولغان اهالی آشلق‌چیلق ایله معیشت ایده‌لر. قوملق واواق طاشلق یرلربده واردرکه اول یرلرده آرش،

صولی، آرپه، جیتن توبان درجه‌ده اولوب اوسه‌در. بویرده اولغان اهالی‌نڭ اوز آشلق‌لری‌نڭ یتمگانی یرینه بویردن اوزغان مارینسکی قنال‌لریله ڤولغادن آشلق کیتروب کیچو نمکده‌لردر.

«پیترو ضاڤودسکی» اونیغا کولی یقیننده اولغان گوبیرنا اولغان بلده‌در.

بو بلده‌ده آلیکساندروسکی، چوین قویا تورغان ضاڤود واردرکه دگزه مخصوص اسلحه هم‌سناره‌دار اشله‌نه‌در.

«پوویننیتس»، ایلانه‌سنده کوب یرلرده تاش واته تورغان یرلر واردر. «ویتغرا» مارییسنکی قنال‌لری بوینده اولغان سببلی واسع تجارتی واردر.

قاراغوپول، اونیغا نهری اوزرنده اولوب اهالیسی ظیران‌لردن نین تیریسی آلوب ایلاب طونلار حاضرلاب شو طریق ایله ایسکیدن بیرلی تجارت ایتمکده‌لردر. «پوروژ» اونیغا کولینڭ شرقنده اولوب اهالیسی جیتن چاچوب گوزلجه معیشت ایتمکده‌لردر.

نوڤغورودسکی گوبیرنا

بو گوبیرنانڭ بر قسمی؛ ساس، هم مولوك نهرلرینڭ شرقنده اولوب چوق یرده توراق صولری وایگه‌لی اورمان‌لری واردر. بو یرلر شمال ییل‌لرینڭ حکمی آستنده اولوب بتون بتون رطوبت‌لی اولدقلرندن هیچ‌بر تورلی آشلق اوسترمیدر. بو قسمنی آرغاگلسکی ایله ڤولوغودسکی گوبیرنالرینڭ اوزایغان طیسا کندن صایمق ممکندر. بو گوبیرنانڭ غربی قسمی، بایتاق کیك اولوب آشلق اوسدررگه صالحدر. غرب جنوبی قسمی، تیحوین نهرندن باشلاب اوفاق طاغ‌لق اولغان کیك یردر. بوقسمنڭ هرطرفی توبان

اولوب (والدای) طاغلرینه تابا تدریج ایله یوقاریلانه واردر.

بو گوبرنانك آشلق ویره تورغان یری شیلون نهریله لووات نهری آراسنده‌در. باشقه یرلری حیوان آصراماق ایچون فائده‌سز وآشلق اوسه تورغان یریده آز اولدیغندن اهالیسی آشلق ایله گنه معیشتلرینی تأمین ایده‌میورلر. بلکه مدار معیشت اولغان مالنی بو گوبرنا آرقلی اوزغان اوچ بیوك صو یولی‌نك یاردمیله کسب وحاصل ایده‌لر. بو صو یوللریله آغاچ، صال اوطون، اوزانه‌لر. وصولرده اولغان تگرمان، وطاقطه یارا تورغان ضاؤودلرده، کراش یاندرا تورغان ضاؤودلرده، واپورلر اشلەنه تورغان ضاؤودلرده، خدمت ایده‌لر؛ وصولردن بالق توتوب، وتورلی قوشلر آتوب قولای اولغان صو یوللریله پیترسبورغ‌گه کوندروب بیوك پاره‌لر قزانه‌لر. پیترسبورغ‌نك هرسنه اهالینك کوبایوی معلوم اولدیغندن بواهالینك طاشیدقلری مالغه اورنلرنك کوبایوده معلوم اوله‌در.

نوؤغورد، گوبیرنا اولغان شهر اولوب ؤولوخوف نهربله ایکی قسمه‌گه آیرلادر: «طارغوی» و «صوفییسکی» صوفییسکی بومستقل بلدەنك غایت اسکی و بیوك اولدیغینك یادکارلرینی مشتملدر. قریمل، دیتینیتس، غایت اسکی اولغان دیوار=استینا ایله. دخی صوفییسکی صابور، وباشقه عبادتخانه‌لری ایله، روسیه‌نك ملك سنه‌لك یادکارلری اولدقلری کبی، بوبلده‌ده روسیه‌نك ملك‌سنه‌دن بیرلی پادشاه‌لق ایتدیکنه دلالت ایتکان باشقه یادکارلرده واردر.

ستارابارووسسا، توزلی معدن صولرینك حماملری ایله مشهوردر.

والدای؛ اولگی سنه‌لرده اڭ بیوك قلاقوللرقویو ایله اشتهار ایتمشدر. شمدیکی زمانده بو یرده بوصناعت اولگی‌یه نسبة پك آز ایمشدر.

تیحوین، تیحوینیقه نهری اوزرنده اولوب بیك اسکیدن قالغان مشهور

وبای مناستری واردر. تیحوین بلده‌سنی تیحوینسکی قناللری تجارت جهتندن حیاتلاندره‌در.

بیلو اوزیرسکی.—اسکی مناستری واردر.

چیریپویتس.—شیقصنا نهری اوزرنده اولوب اسکله=پورتدر. گوبرنانک شرقی قسمنده الک گوزل اولغان بلده‌در.

اوستوژنا ژیلیز ناپولسقایه.—بویله وجه‌تسمیه بو بلده‌نک اویازنده بطاقلقلردن تیمرنک کوبلک اوزره چقویدر. (بوروویچی) بوصاغاسی مست نهری اوزرنده‌در.

پصقوسکی گوبرنا.—بو گوبرنانک شرقی قسمنده والدای طاغلرندن آیرلغان چوق طاغلر واردر. بو طاغلرنک بعضلری (صودوم) کبی‌لری (۸۰۰) فوط ارتفاعنده‌در. (سؤاتوی غارا)ده بایتاق بیوك اولغان طاغ‌در. بوطاغلرنک هم باشقه‌لرینک‌الک تپه‌لری قوماق، قابرغالری بالچقلی، بواون‌لری رطوبتلی قارەیه مائل توفراقدر. بولونلرینک کوبراك یری کوللر ایله بطاقلردر. گوبیرنانک بو قسمینی کوب اورمانلر قپامشدر.

غربی قسمی توبان اولوب طاغ اوستلرنده کوب کیك یرلر اردرکه اوفاق نازك آغاچلق‌لر ایله قپالیدر. کوبراك یری اوفاق طاش قاطش قوملقدن عبارتدر. بتون روسیه‌ده حاصل اولغان ۱۷ میلیون پود جیتن‌نک ۵ میلیون پودی بو یرده اوسه‌در.

بوگوبیرنانک خصوصی اولغان کسبی «سنیتق» اسمنده اولغان اوفاق بالق کیبدرمکدر. پیپوص نهری ساحل‌لرنده بیك کوب کیبدریلوب چیت گوبیرنالرغه هم اوزاتیله‌در.

ژیلیکی نهری ساحل‌لرنده اولغان اهالی کراش واطوب

تربیه‌له‌نه‌لر. کراشدن اولـگی زمانده پصقوفنك احاطه‌سی هم باشقه استحکاملری اشلانمشدر. بویقین زمانده‌ده ۋارشاۋا تیمر یولی بوینه اولغان بنالر وچوق کوپری‌لر کراشدن اشلانگاندر.

پصقوف گوبیرناسینك جنوبی اویازلرنده گوزل آشلق اوسه توروب اهالیسی آشلق اوسه‌گان شمالی اویازلرینك اهالیسندن فقیردر؛ زیرا شمالی اویازلرنك اهالیسی گوبیرنالرده خدمت ایدوب اولفدر مال تابه‌لر که آشلق نه قدر گوزل اولسه‌ده اولقدر مالنی بیره آلمیدر.

پصقوف ۋیلیکی نهری اوزرنده اولغان گوبیرنادر. بو گوبیرنادن: صولی، وجیتن شمندوفر ایله ریغا بلده‌سینه اوزاتیلادر.

اوستروف؛ ۋیلیکی نهری اوزرنده هم ۋارشاۋا تیمر یولی اوزرنده‌در.

پارخوف، شیلون نهری اوزرنده اولوب بیوك جیتن بازاری اولغان یارمینقه‌سی واردر.

پاصاد صولتسی؛ شیلون نهری اوزرنده اولوب بو یردن پیتربورغ‌گه جیتن اوزاتیله‌در.

حولم؛ لووات نهری اوزرنـده اولوب پیتربورغ‌گه چوق صولی کوندره‌در.

ۋیلیکی لوکی، لوۋات نهری اوزرنـده اولوب کون اشلی تورغان ضاۋودلری واردر.

(ایستولاطیشسکی قرای)=ایستولاطیش قطعه‌سی

بوقطعه ۳گوبیرنادن عبارت‌در: استلاندسکی، لیفلاندسکی، قورلاندسکی. بوقطعه‌نك غربی ساحللری توبان بطاقلق هم رطوبتلی بولونلردن عبارتدر. شرقی طرفی قوملق بالچقلق مرتفع یرلردن

عبارت اولوب آشلق ایچون هم « میرینوص » نسلی قوی‌لر آصرامق ایچون فائده‌لیدر.

لیفلاندیانڭ جنوبی قسمی (غربی دوینا) نهری ایله، « ایفلاندسکی » (آآ) نهری آراسنده اولوب بیك تورایدر. بیك قرولطا=تکه طاغلری چیتلاوق، ایمه‌ن آغاچی و باشقه یفراقلی آغاچلردن عبارت اولغان اورمانلر ایله قپالیدر. طاغسز یرلری یاشل و بولونلردن عبارت اولوب غایت گوزل منظره(١) تشکیل ایتدیکندن لیونسقایه شویتصاریا دییوب تسمیه ایده‌لر. شونڭ کبی اوق ویندا اوا نهری بویی چمن چچك ایله تولو قرلر، و گوزل باقچه=صادلر، یاشل وتورلی چچکلر ایله زینتلنگان بولونلردن عبارت اولوب قورلاندیانڭ باقچه‌سی=صادی دییه تسمیه اولنه‌در.

بو قطعه اهالیسی نڭ بوزده ٨٦سی ایستلر ایله لاطیشلر و٨ی نیمچلر و٤ی روس‌لردن عبارتدر. تعیشلری‌ده آشلق چاچماك وحیوان تربیه ایتمك ایله‌در.

ایگنچیلك کوب یرلرگه مالك اولغان بایلرنڭ (پامیشچق لرنڭ) یرلرنده اولوب روسیه‌ده برنچی مرتبه مبذول اولوب آشلق اوسه‌در. بو پامیشچقلر قرلرینی فوق‌العاده گوزل تربیه ایدوب اوز مرتبه‌سنده ار آشلق کوب اولوب اولگره‌در. بونلردن کوچورب عوام‌ده گوزل تربیه ایدوب عوام قرلرنده‌ده گوزل اولوب یتشه‌در.

ایستولاطیشسکی قرایده: برانگی، صولی، جیتن بیك اوکدیقندن بوب یرلرده راقی وبیرا=پیوا ضاوودلری اشلانوب آرتقان آشلقلرنڭ ...له‌سینی شو ضاوودلر صرف ایدیورلر. بویله ضاوودلر بیگراك ...وب اولغان بلده ریغا (*) بلده‌سیدر،

---

(١) باغشکه کورکلی اولوب قالادر،

(*) بتون روسیه‌ده ٣٢ میلیون چیلاك راقی قایناتلوب ٣میلیوندن زیاده‌سی ... لطیپسکی قرایده‌در. بو قرایده‌گیلڭ ثلثانی ایستلاندسکی گوبرناده‌در.

بو قراینك حیوانلری

عواملرنك حیوانلرندن: ایزیلسکی آتلر ایله بیگا تورغان اوگوزلر، اورته درجه‌ده مدح‌ایلوردر. اما پامیشچیه‌لر، شوتلاندسکی، غوللاندسکی، شویتصارسکی نسللرندن تورلی حیوانلر آصراب، شرقی طرفنده (میرینوس) قویلری وغایت نازك یونلی اولغان میرینوصه‌ده باشقه اولغان قویلر، بیك گوزل اوسه‌لر، شو یقین وقتلرده بالغز ایستلاندیاده (٥٠) مکدن زیاده میرینوص حساب اولنمشدر. وبویله گوزل یونلی حیوانلر کوبلك ایله آصرالدیغندن، بو قرایده پوستاو وباشقه یون‌ماتریالر اشلانه تورغان فابریقه‌لر چوق‌قورلمشلردر.

بو قرایك اورمان جهتندن‌ده استقبالی تأمین اولنمشدر. زیرا بو قرای‌ده اولغان اورمانلر اوچاستقه‌لرغه تقسیم اولنوب کیسیله‌در. شویله گوزل ترتیب قویلمشدرکه بو ترتیب ایله وارغانده اورمانلرنك بتوی ممکن توگلدر. هر بر سنه‌ده بر اوچاستقه کیسارگه تعیین‌اولنوب ایك آخردن کیسارگه تخصیص اولنغان اوچاستقه‌نی کیسارگه وقت یتکانده ایك‌اوّل کیسلگان‌اوچاستقه‌نکرار کیسارگه‌یارارلق‌اولوب‌اوسوب یتشه‌در.

ایستلاندسکی گوبیرنانك مشهور شهرلری: ریویل، اسکیله (قولیوان) تسمیه اولنوب گوبیرنا اولغان شهردر. بو شهر فنلاندیا کورفزنده اولوب، عربی اسکله = وایوننی پورت در. بو بلده‌نك مدافعه قشله‌لری «آبارانیتلنی قازارما» لری اولوب بالطیق تیمر یولی بو بلده‌نی تجارت نقطهٔ نظرنده برنچی مرتبه اهمیتلی قیله‌در. زیرا بالطیقده اولغان باشقه اسکله‌لرگه خصوصاً پترسبورغکه نسبةً بیك آز وقت طوکوب یاز باشی وکوز دیگزدن کلگانماللر ریویل آرقلی داخلی (روسیه اچریسنده‌گی) بلده‌لرگه اوزاتیله‌در. ریویل بلده‌سی دکز حماملریله اشتهار ایدوب بیك اسکی اولغان «سؤاتوی اولایا» نامنده

اولغان قل=باشناسیل‌افتخار ایتمکده‌در. بو قله (٦٤) ساژین ارتفاعنده‌در.

بالطیق اسکله‌سی=بالطیسکی پورت

غایت گوزل لیمانی اولوب فنلاندیا کورفزنده اولغان لیمانلرنک هر قایوسندن صوک طوکادر. هم بالق کوبلکی ایله اشتهار ایتمشدر.(*) «غاپصال» دکز حماملریله هم تسیلیتلنی گراز=شفالی چاموری، ایله اشتهار ایتمشدر، معلوم اولمشدر. نار وا، شارلداویقنک روسیه‌ده اولغان ایک ضور مانوفاقطور فابریقه‌ارندن بری اشلامکده‌در. بو مانوفاقطورنی (قرینغولمسکی مانوفاقطور) دیوب تسمیه ایده‌لر.

لیفلاندیا گوبیرنالری «لیفلاندسقایه گوبیرنییا»

«ریغا» غربی دؤینا نهرینک اوک طرف ساحلنده‌در. بو بلده یوریف، پصقوف، دوینسکی، لیباوا بلده‌لرینه بارا تورغان تیمور یوللرنک قوشلغان یرینه صالنوب ریغا کورفزندن ١٣ چاقرم مسافه‌ده‌در. اسکی گرمانیه ترتیبیله صالنوب روسیه‌نک کوب اهالیلی بلده‌ارندندر. تجارت جهتنچه بالطیق دکزنده ٢ نچی مرتبه‌ده اولغان اسکله‌مزدر. ریغانک(**) تجارتچه‌اولغان اهمیتی اوقا نهرینک یوقاری قسمنده اولغان

(*) ١٨٩٤ سنه‌سنده ریویل آرقلی (٣٥) میلیون روبله‌لق تورلی مال کرمشدر: کومر، توز، میتالدن اشلنگان هر تورلی‌اویازگه لازم اولغان ماللر، ماق، وکیمیا الاتلری. شوسنه‌ده چقارلمشدر: (١٦) میلیون روبله‌لق. بالطییسکی پورت آرقلی ادخالات ٤ میلیون بر یوز منک روبله‌لق، اخراجات ٤٠٠ منک روبله‌لق.

(**) ریغاده ٣٠٠٠٠٠ قدر اهالی واردر.

١٨٩٤ سنه‌سنده، ١٤ میلیون روبله‌لق اخراجات اولوب: الک کوبی ایکمک، ... ن، موشقی، جیتن اورلغی، مای، اورمان یومرقه‌دن عبارت اولمشدر. ادخالات (٣٠) میلیون ٦٠٠ منک روبله‌لق اولوب الک کوبی: میناردن اشلنگان اشیا، ماق، ... ، اوزمدن اشلنگان ویما، تورلی یمش، ماق، طاش کومری، بالچق‌دن عبارتدرلر.

گوبیرنالردن کیلەدر. زیرا غربی دۋینا اوزینىڭ اولڭ طرفندن: جیتن و جیتن اورلق کتوروب، صول طرفندن ده آنچق اورمان کتورەدر. شونىڭ ایچون ریغا-دوینسکی تیمر یولینىڭ ریغا تجارتی ایچون اهمیتی اولماز ایدی اگر دوینسکی توتاشدر اماغان اولسە ایدی دوینسکی-ویتبسکی تیمر یولیلە، ویتبسکی-اورلوۋسکی تیمر یولینە. وآندن باشقە ریغا اطرافندە وکندی ریغادە: بوندن توقولغان ماتیریا فابریقەلری، ومانوفاقطور فابریقەلری، وبازی کاغذی فابریقەلری، وتوتون فابریقەلری، وپیالا ضاۋوودلری، آراقی ضاۋوودلری، وخروستال ضاۋودلری کوب اولدیغندن اهالیسیده غایت کوب اولەدر. وریغا اطرافندە کوب یرلردە قوروورتلر «خستەلر دارولانە تورغان صولر» هم واردر.

یوریف، اسکیدە «دربت» دیەوب تسمیە اولنمشدر. بو بلدە ایماخ نهری اوزرنڭ اولوب اونیۋیرسیتیت=مکتب عالینی مشتملدر.

پیرنوف(*)، ریغا کورفزندە پیرنوف نهری منصبنڭ پورت=اسکلەدر. «تسینتنغوفسقایە مانوفاقطورا» نامندە پوستاو فابریقەلری واردر.

آرینسبورغ، ریغا کورفزنڭ اولغان (ایزیل) آطەسنڭ اولوب: دیگز حمام‌لری وتسلیتلنی گراز=شفالی چامورلری واردر.

قورلاندیا گوبرناسی شهرلری

میتاوا، آآ نهری اوزرندە اولوب گوبرنا اولغان شهردر. بو شهر قورلاندیا قارول‌لکینىڭ «گیرتسوغ‌لکینىڭ» پای تختی اولمش. بوز ماندە: ریغا، ولیباواغە تیمر یول ایلە توتاشدرلغاندر.

(*) ١٨٩٢ سنەسندە پیرینوف آرقلی اخراجات $_3{}^2$ ٤ میلیون روبلەلق، ادخالات (١٢٠) ملڭ روبلەلق اولمشدر.

لیباوا(*)، توکمی تورغان ایمانی واردر: شونك ایچون روسیه ایچریسندن آشلق کتورمك ایچون، قریمنچوغدن رومنی، مینسکی، ویلنا، آرقلی لیباواغه قدر تیمر یول صوزلغاندر.

ویندا‌وا، بالطیق دیگزی ساحلنده ویندا‌وا نهری منصبنده تجارت اسکله‌سی (پورتیدر) ماسقوایه شمندوفر ایله توتاشقاندر.

بحر بالطیقنك طرف جنوبیسنده اولغان کیك یر «یوژنی پریبالطییسکی پروسترانستوا»

بو کیك یر.—بیلاروسقو—لیتوؤسکی، و پریؤیسلانسکی قرایدن عبارتدر. بیلاروسکی—لیتووسکی قرای: ویتبسکی موغیلوؤسکی، مینسکی، غرودنینسکی، ویلینسکی، قووینسکی گوبیرنالرندن عبارت اولوب اوفا ایله دنیپر نهرلرینی ایکی طرفنده قالدرغان پریبالطییسکی طاغلری ایله هم قارپات طاغلرینك کیسا کلری ایله احاطه اولنغاندر. و بو کیك یرده یغموررلر و باشقه سبب رطوبتلر بیك کوب اولدیغندن بو یر بیوك وکچوك نهرلر وکوللر ایله تولغاندر. بعض گوبیرنالرنده ملکدن زیاده کول واردر. بو یرده الك توبان اولغان مسافه: بیریزین، پریبیات، غربی بوغ، ناریف نهرلری بوینده اولغان مسافه‌در. بو نهرلرنك آراسنده اولغان یرلر غایت تیگز وبر هیئتده اولوب کوب یغموررلر اولغانده اوزلمگان بطاقلر حاصل اوله‌در. بو بطاقلردن بالفز پینسکی بطاغی ملك مربع چاقرم وسعتنده‌در. یاز باشی قار کتکان وقتلرده بو بطاقلر

(*) ١٨٩٤ سنه‌سنده لیباوا آرقلی اخراجات $4\frac{1}{2}$ میلیون روبلالق اولوب الك کوبی ایکمك ایله سیبیرت اولمشدر. ادخالات $18\frac{1}{2}$ میلیون روبلالق اولوب: تورلی ...الدن اشلنگان اشیا، کومر، توز، بالق، یارم اشلنگان تورلی موددن عبارت اولمشدر.

صو آستنك قالوب پرپیات نهرینك تارماقلری بوغ نهرینك تارماقلریله قوشلوب اوفاق وبیوك قریه‌لر آلطیشر هفته صو اورته‌سنده قالوب بتون اطرافدن یوللر کیسیله‌در.

صولر تارتلغاچده بو یرلرده اولقدر چامور اوله‌درکه آربه‌لر ایله هیچ بر وجه اوزره یورمك ممکن اولمیدر. قش وقتنده‌ده بو بطاقلرنك اطرافی گنه توکوب، اورته‌لری آطه‌لر کبی قوری اولوب یفراقلی اورمانلر ایله قپالی اوله‌در. بویله اورته‌لرده اولغان اورمانلر بوقراینك یوزده اوتوزینی قپلاغاندر. شونك ایچون بو قراینی، «اپولس» دیوب تسمیه ایده‌لر؛ بو یرلرگه هیچ کم کره آلمغانی ایچون: آیو، بوری، ریص، قابان، لوسیسیر، چیرپیاحلر وتورلی صو قوشلری‌نك یاته تورغان یری منزلنده‌در. وبوقراینك بطاقلرنك تأثیرندن حاصل اولغان قولتون نامنده بیك فنا بر خسته‌لك میدانغه کله‌در. دولت بو بطاقلرنی کیبدررگه اجتهاد ایدوب بوکونك (٨) ملیون دیسانینه قدر بنی کیبدررگه موفق اولمشدر. کیبدرلگان یرلر گوزل یاشللقر اولوب حیوان آصرامق ایچون فائده‌لیدرلر. بو بطاقلرنك اطرافنده اولغان یرلری قوملق اولوب آشلق ایچون فائده‌ای دگلدر. بوقراینك آنچق حدودی بوینده آشلق چاچورگه صالح اولغان قاره توفراق واردر. بوتوفراقده بیك گوزل اولوب ٣ ملیون قدر چیلاك راقی قایناتیلادر. بویله آشلق ایچون گوزل یرلر: بوغ نهرینك اوك طرف ساحلی ایله نیمان نهرینك کذالك، هم ویتبسکی گوبرنانك شمالی قسمی، وموغیلوف گوبرناسینك شرقی قسمی‌درلر وبو یرده فائده‌لی صادلر باقچه‌لر اولوب گوزل آلما ایله غروشه، اورك کوبلك ایله یتشیه‌در. دولفینتس جیتنی، قوۋنسکی گوبرنا ایله ویتبسکی گوبیرنالرنده بیك گوزل اولوب اوسه‌در. هم بو یرده اولغان رطوبت حیوان آصراوغه بیك ضرر ویره‌در؛ بو رطوبتدن

حیوانلر چوماسی هریاز باشی حکم ایدوب ملکلر ایله حیوانلرنی هلاك ایده‌در. بو صوگغی زمانده چومانك یایلووینه مانع هربر سببنی قیلوب بلنورلك مرتبه آزایمشدر. باشقه کسبلردن اورمان کسبی‌ده بوقرای اهالیسنك معیشتنه برپارچه یاردم ایده‌در. بوقراین معیشت شمالده‌گی‌یه نسبة یگگلدر. بوقرایده قازوب اشلنگان دورت صویولی(*)، وطاش توشه‌گان پوچته وشهر یوللری وتیمر یوللری، برطرف حاصلات ومعمولاتنی ایکنچی طرفقه کوچروگه کوب قولایلق ویره‌در. بوقراینك اهالیسی: پولاق، لیتوف، بیلی روس، یهودیلردن عبارتدر. بریستلیتاوسکی‌دن، دوینسکی ونیمان نهرینك منصبنه برخط صزلسه بوخطنك بو آراده اولغان یرنده لیتوفلر، غربنده پولاقلر، شرقنده بیلاروسلر اوتورغاندر. یهودیلر بتون بلده‌لرینه تارالوب معیشت ایتمکده‌درلر. بیلاروسسکی لیتوۋسکی قرای گوبیرنالری‌نك کوبراك اهالیسی بیلاروسلر ایله لیتوفلردر.

بیلی روسسکی گوبیرنالرنك مشهور شهرلری

ویتبسکی گوبیرناسی، ویتبسکی، دوینانهری اوزرنده اولغان گوبیرنادر. بوبلده روسیه‌نك ال اسکی شهرلرندن اولوب اونںچی عصرده بنا قیلنغاندر. واسکه‌سندن ریغایه: جیتن، ألن، جیتن=ألن اورانی، بوتون اوزاتیله‌در. بوشیلر ویتبسکی‌یه مجاوری اولغان گوبیرنالردن کله‌در.

(*) بو زمانده بوصویوللرینه احتیاج آز قالدیغندن تاشلانوغه یقین اولوب، ...رزنسکی قنالری قایق یوررلككه قالغاندر.

پولوتسك، دوینانهری اوزرنده اولوب اسکی بلدهلردن صایلدر. اوالگی زمانده (پولوتسکی اودیلنی کنازستوا)نك پای تختی اولمشدر. ریغایهجیتن اوزانیله‌تورغان اسکله‌سی‌واردر. بو ایکی بلده‌نك هر ایکیسی، ریژسکی-اورلووسکی تیمر یول اوزرنده‌لردر.

دۋینسکی، غربی دوینا اوزرنده اولوب ۲ نچی مرتبه‌ده اولغان قرپیست=استحکاملری واردر. بو استحکاملر پیترسبورغ یولنی صاقلار ایچون اشلانمشدر. بوبرنی کیسوب وارشاوسکی هم ریژسکی-اورلووسکی، تیمر یوللری اوزادر. شونك ایچون دوینسکی باشقه جهتلردن مهم اولدیغی کبی تجارت جهتندن هم مهم اولغان بلده‌لردن صایلادر.

موغیلیوسکی گوبیرناسی، موغیلیف دنیپر نهری اوزرنده گوبیرنا اولغان بلده‌در. کون اشلی تورغان ضاؤودلر، وصادچیلق، وسبزوات-چیلق ایله اشتهار ایتمشدر. اهالیسنك یاریسندن چوغی یهودی ملتی‌در.

اورشا، دنیپر نهری اوزرنده اولوب اسکله‌در، دنیپرده اورشادن یوقاری پراغودلر یورمیدر. شقلوف، (میستیچقه) اولوب آشاق پریستنی، هم بیوك پوصطاو فابریقه‌لر واردر. اهالیسنك جمله‌سی یهودی ملتی‌در.

غورکی، بیوك زراعت مکتبی واردر.

غومیل، صوژی نهری اوزرنده اولوب، بنالری وترتیبی گوبیرناکبی گوزلدر. اك مهم اولغان پولیسسکی تیمور یولی اوزرنده‌در. بویول بریستدن برانسکی‌یه قدردر. بوبلده‌نك یقیننده پوصطاو فابریقه‌لریله مشهور اولغان «ویتقا» قریه‌سی اولوب اهالیسینك جمله‌سی اصطاراوه‌دیتس=اسکی دین اهلی‌درلر.

مینسکی گوبیرناسی، مینسکی - بیلاروسکی تیمر یوللربنکٔ براشکان یرنده‌در. بوریصوف، بیریزین نهری اوزرنده اولوب مالاروسیه‌دن بیلاروسلر ایچون آشلق کینوره تورغانی و بوشاتیله تورغان اسکله‌در.

بوریصوف‌دن یکرمی چاقرم یوقاریده، (ستودانکه) قریه‌سی اولوب (۱۸۱۲) سنه‌سنده فرانسوزلر بیریزین نهرینی شول قریه‌ده کوچوب کیتمک نیتیله صوغه کروب بارعسکرلری باتوب بته یازغان‌در.

بوبرویسکی، بیریزین نهرینکٔ اوکٔ طرف ساحلنده اولوب قریپست، واسکله‌سی واردر.

پینسک، پین نهری اوزرنده اولوب خارجغه مال اوزاتیله تورغان پریستین‌در. بو پریستین‌دن گیرمانیه‌غه اورمان اوزاتیله‌در. وکون اشلی تورغان ضاوودلر یله مشهوردر. وپینسکی اهالیسی بتون روسیه بوینده کوناروب یورتوب تورلی باقچه اورلقلر یله تجارت ایتمکده‌درلر.

لیتوۋسکی گوبیرناسینکٔ مشهور شهرلری

غرودنا گوبیرناسی، غرودنا، نیمان نهرینکٔ اوکٔ طرفنده گوبیرنا اولغان بلده‌در.

بیلاستوق، بوبلده‌نکٔ اویازنده، پوصطاو، ودراب اشلانه تورغان چوق فابریقه‌لر واردر.

بریست لیتوۋسکی، موخاۋیتست نهرینکٔ صول طرفنده غربی بوغ نهرینه قوشیلا تورغان بیرینه یقین یرده‌در. بو بلده‌نکٔ برنچی مرتبه‌ده اولغان قریپستی واردر.

اوصوویتسقایه قریپست، بوبر نهرینکٔ صول طرفینه صالنغاندر.

اوصوویتست قریه‌سی اومژینسکی گوبرناده‌در، قاله واستحکاملر گوبیرنادن باشلانوب الکٔ مهم اولغان قریپستلرنکٔ مرکزی وبیک

تازا اولغان یرلریده غرودنسکی گوبیرناده بو بو نهرینك صول طرف ساحللری بویندهدر.

ویلینسکی گوبیرناسینك مشهور شهرلری: ویلنا، ویلئیی نهری‌نك صول‌طرفنده گوبیرنا اولغان‌بلده‌در. زمان اولده «لیتوف»لرنك پای تختی اولمشدر. شونك ایچون بو شهرده تاریخی اولغان اسکی یادکارلر چوق‌در. موقع جغرافیسینك گوزل منظره‌لی اولووی، واهالیسینك کوبلگی، وابنیه‌سینك گوزل‌اولووی‌اعتبارندن‌غربی‌قرایده‌برنچی‌شهر صاییل‌در. تجارت‌جهتنچه‌ده بیك آلتینی‌در. وبو شهرده‌قاتولیك‌لرنك، مقدس پتلری اولوب، «اوسترو برامسکی» نامیله بنام‌در.

دیصنا، غربی دوینا نهری اوزرنده اولوب ریغاغه اورمان اوزاتیله تورغان اسکله‌در.

قوونا گوبیرناسینك مشهور شهرلری، قوونا، ویلیئی نهرینك نیمان‌گه قوشلغان یرنده‌در. هم پروسییاغه چغا تورغان تیمر یول اوزرنده اولوب گوبیرنا اولغان بلده‌در. بو بلده‌ده برنچی مرتبه‌ده اولغان قریپست هم پریستین اولوب بو پریستین آرقلی پروسییاغه آشلق اوزاتیله‌در.

ویلقومیر، جیتن تجارتی ایله مشهوردر.

طاوروگین ایله یوربورغ میستیچقه‌لر اولوب، پروسییا حدودنده اولغان تاموژنا= گمرك بو مستیچقه‌یه اشلنگان‌در.

پریڤیسلانسکی قرای

(۲،۳۱۲) مربع‌میل کیکلکنده‌اولوب‌اون گوبیرنادن عبارتدر. ڤارشاوسکی، قالیشسکی، کیلینسکی، لومژینسکی، لوبلینسکی، پیترو قووسکی، پلوتسکی، رادومسکی، صووالکسکی، سیدلیتسکی گوبیرنالریدر.

بو قرای طبیعت جهتندن نصف شمالی، ونصف جنوبی اسملرنده اولغان ایکی قسمه‌آیریلوب، نصف شمالیسی بیلاروسسکی-لیتوڤسکی قرای کبی بطاقلردن وطاغ اوستلری آز آشلق ویره تورغان قوملقلردن عبارت اولوب بو بطاقلرنی یفراقلی اورمانلر قاپلاغاندر.

نصف جنوبیسی، ویصلانهرینک اوڭ طرفنده اولغان صاندیمیرسکی طاغلرندن عبارتدر. بو طاغلر قارپات طاغلرینک ایتاگنده‌اولوب گوزل آشلق اوسدرمکده‌لردر.

خصوصا بو مرتفع یرلرنی گوزلچه تربیه ایدوب بغدای چاچلسه بیك مبذول اولوب اوسه‌در. ۳ یارم میلیون پود بو قراینک راقی ضاڤودلرینه صرف اولنغاندن آرتغنی ویصلا نهری طریقیله پروسییاغه اوزاته‌لر. وبو جنوبی طرفی غایت یلی اولدیغندن چگندر هم اوسه‌در. چگندر شیکرگه فائده‌لی اولوب بو بویده بیك کوب یرلرده شیکر ضاڤودلری بناقیلنمشدر.

قوری کیلك‌استیپ‌لرنده چوق میرینوص اوسوب پولشاده اولغان بتون فابریقه‌لرنی یونلریله تأمین ایده‌لر.

معادن‌دن: توز،طاش‌کومری(۱)، تیمر(۲)،تسینق‌تابلوب‌ضاڤود‌لری هم بنا ایتمشلردر.

بو قراینک‌توقز میلیون‌اهالیسی‌اولوب: پالاق، یهودی، روس، قریه‌ده اقامت ایدن نیمچلردن عبارتدر. اڭ چوغی پالاقلر اولوب: ماظور، قاراقوواك، پودلاخ اسملرنده اولغان صنفلرگه بولنه‌لر. بو قرای اهالیسینك جمله‌سی شهر ومیستچقه‌لرده اقامت ایدوب، بو قرایده اولغان شهرلرنك عددی‌ده (۴۵۰) مقدارنده‌در. بتون آوروپای روسیه اولغان شهرلردن آز کیمدر. بو شهرلر اهالیسینك‌آشلق چاچورکه

(۱) هر بر سنه‌ده (۱۵۰) میلیون پود چقادر. (۲) سنه‌ده (۱۵) میلیون پود چقادر. چوین صتال هم شو مقدارده‌در.

صالح یرلری اولمغانی ایچون جملەسی هنر وصناعت اوکرانوب ضاؤود وفابریقەلرده خدمت ایلە کچندیکەندن بو قرایده ضاؤود وفابریقەلرنك کوبایوینە هم سبب اولمشلردر.

مشهور شهرلر

وارشاوسکی کوبیرنادە، وارشاوا، کوبیرنا اولغان بلدەدر. بو بلدە ویصلا نهرینك اوڭ طرف ساحلنده اولوب اوّل زمانده پولشا پادیشاهلغینك پای تختی اولمشدر. حاضرکی زمانده‌ده برنچی مرتبەده اولغای قرپوست=استحکامی واردر. زینتلی بنالر، وخصوصا کوزل یادکارلر ومناستیرلردن: (مونومینت آلیکساندر وبلاغوصلوونی قوستلی؛ یادکاریلە آلیکساندر سفایە نسیادیل مناستری، بو بلدەنی برنچی مرتبەده کوزل منظرەلی قیلەلر. بلدەنك اڭ زینتلی قسمی، کوزل پارقە ایلە مزین سراینی مشتمل اولغان وبلدەنك جنوبی طرفنده اولغان، (لوزینکە) نامنده اولغان قسمیدر.

وارشاوا بلدەسی پریویسلانسکی قرایدك تجارت نقطۀ نظرنده هم صناعت وهنر نقطۀ نظرنده مرکزی صایلەدر. وارشاوا بلدەسینه هر طرفدن تورلی اشلنمکانماللر کلوب وارشاوانڭ: پوصطاو، تریقه، وقاشمیر، وکلام=قاویر فابریقەلرنده وکون وتورلی اصطال اشیالر اشلانه تورغان ضاؤودلرنده، بالفعل اشلانوب کیرەك اولغان هر طرفقه اوزاتیلەدر. ویصلا نهرینك اوڭ طرف ساحلنده وارشاواغه کوزل کوپری ایلە توتاشدرلغان وارشاوانڭ تعلقاتندن اولغان (براغا) بلدەسی واردرکه روسیەنڭ مشهور محاربلری (صوؤورف) ایلە (پاصکیویچ)نڭ شدتلی اشتورما=هجوملری ایلە آلنغاندر. آنده، قوتەو مشهور شیکر ضاؤودی واردر.

پولتوسق، ناریف نهری اوزرنده روسلرنڭ فرانسزلارنی تارمار ایتکان یربدر.

نوڤگیئورگییوسکی، ناریف نهرینڭ ویصلا نهرینه قوشلغان برنده اولغان قوتلی قریپست=استحکامدر.

آلیکساندروف، روسیه‌نڭ پروسیه حدودنده اولغان ایڭ گوزل ومضبوط طاموژنا=گمرك اولغان بلده‌سیدر. (*)

قالیشسکی گوبیرنانڭ مشهور شهرلری.

قالیش، روسیه‌نڭ غربنده پروسنی نهری اوزرینه صالنغان گوبیرنا اولغان بلده‌در. بو گوبیرنانڭ شرقی قسمنده لودزده اولغان فابریقه‌لر جمعیتنه تعلقی اولغان بلده‌لرنڭ اڭ مشهورلری اینچپتسه، ایله اوظورقوف بلده‌لریدر.

پیترووقووسکی گوبیرنانڭ مشهور شهرلری

پیترووقوف، گوبیرنا اولغان شهردر.

لودز، پربویسلانسکی قرایده اولغان: مامق، وألن ارلی تورغان فابریقه جمعیتلرینڭ مرکزیدر. بو فابریقه‌لرنڭ چوغیسینی نیمچ=آلامانلر بنا ایدوب بو کونده‌ده چوغی آلامانلر النده‌در.

زیغرژ، لودز یقیننده اولغان چوق فابریقه‌لی اولغان بلده‌در.

صوصنووتسی، پروسیا حدودنده اولغان بیك کوب فابریقه‌لری اولغان مهم بلده‌در. بواوچ بلده‌ده اولغان فابریقه‌لر وباشقه تجارتلر آلامان ملتی قولنده‌در.

(*) ۱۸۹٤ سنه‌ده آلیکساندروف طاموژناسی آرقلی ۳۵ میلیون (٤۰۰) ماڭلك ادخالات، (۱۲) میلیون یارملق اخراجات اولمشدر.

چینسطوخوف، بیوك مناستیر وحضرت مریم‌نك بیوك رسمی (چینسطوخوفسكی بوژی ماتیر) نـامنده اولغانی بو بلده‌نك مقدس شیلرندن‌اولوب بتون پولشاخرستیانلرینك زیارت‌گاهیدر. وبو بوژی ماتیر پولشانك برنچی سؤه‌تویی صایلەدر.

دومبروف، ایڤان غوردكه بارا تورغان تیمر یولنك مبدٸی=باشلانغان یری‌اولوب كوب طاش كومری چقاتورغان برگه یقیندر.

كیلیتسكی گوبیرناسی

كیلتسی، گوبیرنا اولغان بلده اولوب، تیمر وطاش كومری معدنلرینك صاتیله‌تورغان‌یریدر. اولفوش، تورلی‌ماتیریافابریقه‌لری ومامق ماتیریا فابریقه‌لری واردر.

رادومسكی گوبیرناسی

رادوم، رادوم تیمر یولی اوزرنده اولغان بلده‌در.

ساندومیر، ڤیصلانهرینك صول طرف ساحلنده گیرمانیا حدودنه چوكمدردن شیكر اشلی تورغان ضاڤودلری واردر.

لوبلینسكی گوبیرناسی

لوبلین، شمندوفرخطی اوزرنده اولغان گوبیرنااولغان شهردر.

خولم، بیك‌ایسكی روس بلده‌سی اولوب پریڤیسلانسكی قرایده اولغان خرستیان (پراڤاصلاونی)لرینك ییپارحیه‌سینك مركزیدر.

نوی آلیكساندریا، بیوك زراعت مكتبی واردر.

ایڤان غورود، ڤیصلایـه ویپرژ نهرینك قوشـلغان یرنده وویصلانك صول طرف ساحلنده‌در. ودورت دانه شمندوفرخطلری بو بلده‌ده برلاشوب ایكنچی مرتبه‌ده اولغان قریپست هم موجوددر.

سیدلیتسکی گوبیرناسی

سیدلیتس گوبیرنا اولغان بلده‌در. یانوف‌ده، دولت ملکنده اولغان آط ضاؤودی واردر.

پلوتسکی گوبیرناسی

پلوتسکی گوبیرنا اولغان بلده‌در. ملاواده طاموژنا=گمرك واردر.

لومژینسکی گوبیرناسی

لومژا، گوبیرنا اولغان شهردر.

اوسترولینقه، ناریف نهری اوزرنده اولوب (١٨٣١) سنه‌سنده روسلر پالاق‌لرغه شوبلده‌ده غالب کلوب پالاق‌لرنی تارمار ایتمشلردر.

گرایوۋ، غرب جنوبیدن کینغسبیرغ‌گه اولغان یولده مهم طاموژنا اولغان بلده‌در(١).

صوۋالقسکی گوبیرناسی

صوۋالقسکی، گوبیرنا اولغان بلده‌در.

ۋیرژبولوف (٢)، فرانسه، بیلگیا، غربی گیرمانیالردن روسیه‌گه کله تورغان مال‌لرغه قاره‌ده اولغان طاموژنادر. بوطاموژنا آرقلی بیگراکده کوب مال‌لر بحر بالطیق قپالی اولغانده کله‌در.

---

(١) ١٨٩٤ سنه‌سنده بو طاموژنا آرقلی اولغان اخراجات ٢٣میلیون (٦٠٠) مك‌لك اولوب، ادخالات ٨میلیون (٤٠٠)مك روبله‌لق اولمشدر.

(٢) ١٨٩٤ سنه‌سنده بوطاموژنا آرقلی ادخالات ١٢میلیون روبله‌لق اولوب، اخراجات ٣٤میلیون روبله‌لق اولمشدر.

روسیه‌نك مرکزنده اولغان یاکه مانوفاقطور تجارتیله مشهور اولغان کیك یر

بو کیك یر: اصمولینسکی، توبرسکی، یارصلاوسکی، قاستراما، ماسقووسکی، ولادیمرسکی، نیژغارودسکی، ریزانسکی، طولسکی، قالوژسکی گوبیرنالرندن عبارتدر. بو کیك بر عمومیتله اوفاق طاغ‌لقدن عبارت اولوب بوطاغلرنك کوبراکی شرق طرفینده توبلنگانلردر. اوزنده اولغان الك ضور نهرلرایله دورت پلاصه= اقلیمگه بولنه‌در. بونهرلرنك اونك طرف ساحللری مرتفع=کوتارینکی اولوب شو روشچه توبانلانو هم اوله‌در:

١ نچی والدایسکی-اوواسکی طاغلرندن ژولغا نهرینه نابا= ژولغا طرفینه. ٢ نچی ژولغانك مرتفع اونك طرف ساحلدن باشلاب ماسقوا وکلازما نهرلری طرفینه. ٣ نچی بو ایکی نهردن اوقا نهرینه=اوقا نهری طرفینه ٤ نچی اوقانك آرتندن اوقا نهری طرفینه. تحریر ایتدیکمز توبانلکلردن بیوك نهرلرنك طارماقلری بیوك نهرلرگه قویالر.

بوقطعه‌نی مانوفاقطور قطعه‌سی دیو تسمیه بوقطعه‌ده کیچنورگه یتارلك آشلق اولمغانی ایچون اهالینك هرقایوسی مانوفاقطور اشنده اشتراك ایده‌لر، شویله‌که فابریقه‌یه کرمگان اهالیده اوزلرینك اولرنده فابریقه‌لرگه بعض ماده‌لرنی حاضرلیلر، بتون اهالی اشتراك ایتکانی ایچون مانوفاقطور تجارتی قطعه‌سی دیوب تسمیه اولنمشدر. اما باشقه گوبیرنالرنك هرقایوسندن آرتق مانوفاقطور تجارتی اولغانی ایچون دگلدر. زیرا بعض گوبیرنالر وارکه: سانکت پیترسبورغ، لیفلاندسکی، کییڤسکی، پادولسکی، وارشاوسکی،

کبی‌لر بلارده اولغان مانوفاقطور بو کیك بر ده اولغان مانوفاقطوردن کوب مرتبه آرتقدر. مرکز دیوب تسمیه مرکزده اولغانی ایچوندر. بو قطعه‌نك موقع جغرافیسی بو قطعه‌نك داخلی تجارتی ایچون بیك فائده‌لیدر. بو قطعه آرقلی روسیه‌نك الڭ بیوك تجارت یولی اولغان ضور نهرلری: ۋولغا ایله اوقا کبی‌لری اوزوب، وایکنچی تجارت یولی اولغان شمندوفر خطلری برلاشوب، بو قطعه اهالیسی بو تجارتلرگه اشتراك ایدرگه مجبور اولوب روسیه‌نك بر طرفنده اولغان مال‌لرنی ایکنچی طرفنه کوچوررگه واسطه‌اق ایده‌لر. سیبریادن میخ‌لر، جنوبی روسیه‌دن آشلق وحیوان، بالطیق دڭزندن بتون آوروپادن کلگان، فریه‌لر ایچون لازم مال‌لر، بوقطعه‌یه کلوب وشو مال‌لرغه اوزلرینك فابریقه‌لرندن چققان مال‌لرنی‌ده قوشوب بتون روسیه‌نك تجارت مال‌لری بوقطعه اهالیسی قولنه جمع اولوب بتون روسیه‌ده اولغان تجارتنك باشی اولوب قالالر. شونك ایچونده بوقطعه اهالیسی روسیه‌ده الڭ بای والڭ مدنیتلی‌ده اولوب قالمشلردر. دخیده روسیه‌نك اطرافنده اولغان کنازلکلرنك بعضیسی تاتار بلیه‌لرینه اوغراب بعض‌لریده باشقه اجنبیلرنك بلالرینه اوغراب، وچوق چوق محاربه‌لر ایدوب دائما فقیرلکده قالمشلر. اما ماسقوا ایمپراطوراغی بو بلالردن محفوظ ومصون قالوب، اهالیسی حال‌لرندن تنون اولوب دائما اجتهادده اولدقلرندن بایلق حاصل ایدوب، فابریقه‌لر وتورلی ضاۋودلر بنا ایدوب قالمشلردر.

بوقطعه تجارت جهتندن نه قدر اهمیتکه مالك ایسه سیاست جهتندنده، دین‌جهتندنده اوقدر اهمیتکه مالکدر. ماسقوا ایمپراطوری اوزینك ملتکه فائده‌لی اداره‌سنی نظام وقانون‌لرینی، هم دینچه اولغان اجتهاد وعدالتنی، عبادتخانه وپاپاس‌لر آرقلی اهالی‌گه آکلاتوب وکتاب‌لر ایله نشر ایدوب، ومناستر وسائر دینی اولغان

شیلر یاپوب هرجهتدن اهالینك حسن توجهینی ومحبتنی قزانوب بتون تحت تبعیتده اولغان اهالی سجه ایدر قدر اطاعتده بولندیغندن آخرالامر بو دولت بایتاق ضورایه‌شدر.

بو قطعه‌نك سطح ظاهرینك بو ترتیبده اولووندن منبعث اوله‌در توفراغینك طبیعتی. طاغلرنك اڭ تپه‌لرنده، نهرلرنك اوڭ طرف ساحللرنده، توفراق بالچقلی ورطوبتلی اولوب زیاده صووق اوله‌در. وفوری وقتنده زیاده فانی اوله‌در؛ جنوبده طاغلرنك قابرغالری آشلق ایچون اڭ گوزل یردر؛ ژولغا، ماسقوا، کلازمه، اوقا نهرلرینك توبانلکندن عبارت اولغان صول طرف ساحللری کوبراك قوماق اولوب بعض یرلرنده بطاق هم تصادف ایتمکده‌در؛ اوقا نهرینك آرت طرفی تیگیز اولوب بالچقلقدن عبارتدر، اوقا نهرینك ساحل بویی قاره توفراق اولوب ابتدا ویرشوق قالونلغنده اولوب جنوبی حدود بوینده بر چیتویرتدن یارم آرشینغه قدر قالونایه‌در.

بو کیك یرنك هواسی

فوری اولوب هم اولدقچه دائمیدر. یغمورلر غربی، وغرب جنوبی بیللریله کلوب شرق بیللری دائما فوری اولوب صحراوی دیه تسمیه اولنه‌لر. شمالی بیللر کوبراك قش موسمنده اولوب قوتلی صووق کتوره‌لر. جنوبی بیللر بیك سیراك اولادر. بو قطعه‌نك هواسینك دائمی اولوی اهالینك صحتی ایچون بیك فائده‌لیدر. شونك ایچون بو یرگه مخصوص اولغان هیچ بر خسته‌لکده یوقدر.

کسب جهتندن

بویر اوچ اقلیمگه بولنه‌در: ژولغانك شمالنده صمولینسکی گوبیرناسی، بیك هنر وکسب یریدر، بو اقلیم اهالیسی بیگراك بوروب کسب ایده‌لر. ژولغا نهریله اوقا نهرینك آراسنده اولغان یر

فابریقەلر اقلیمی دیه تسمیه اولنەدر. زیرا کوب فابریقەلر و آرادەدر، اوقا نهرینڭ ساحللرنده اولغان یر، ضاوودلرده کسب اقلیمی دییوب تسمیه اولنەدر.

صمولینسکی گوبیرناسی

بو گوبیرنانڭ بیوك قسمی (سریدنی روسسکی) ارتفاعینڭ غربی قابرغاسندەدر. بو قسمنڭ توفراغی بالچقلیدر. بو یرده رطوبت هم کوب اولغانی ایچون تورا تورغان صوار هم واردر. شمالی وغرب شمالی اویازلری آشلق ایچون فائدەسز اولوب اورمان ایله قپالیدرلر. اما جنوبی اویازلری بیگراکده روسلاولسکی اویازی آشلقغه بای اولودن باشقه (فاسفور) هم بیك کوب چقادر؛ بو اویازده طاشلرنڭ بوزده (۲۵) اولوشی فاسفور توزندن عبارتدر.

بو گوبرنانڭ آشلق اوسمی تورغان یرلرینڭ اهالیسی معیشتلرینڭ بیوك قسمنی یوك یورتمك ایله تأمین ایتەلر. اوقا نهری ساحللرندن یوك آلوب غربی دوینانغه هم ۋواغایه ایلتەلر.

بو یر اهالیسینڭ باشقه هنرلریده واردر. غژات اهالیسی بارقەلرغه مخصوص نداق=شیپلر اشلیلر. (وازمه) اهالیسی نگارمچ، رەچەل=واربنیا، پرەنك، اشلیلر. (صمولینسکی) اهالیسی ریغایه و باشقه بالمەلرگه کوندرمك ایچون: نوری قانفیت، رەچەل=واربنیا، هم مشهور صمولینسکی قروپا حاضرلیلر. یلینسکی هم روسلاواسکی اویازلرینڭ اهالیسی نگارمچ کیساکلری، آغاچ صاوت صابا، هم دگیت اشلیلر. بوغووسکی اهالیسی (بتون روسیەغه بایلگانلر) بگرمان تنالاری، وتوبو نازوەق خدمتینه ماهرلردر. وبو طرفده بیگراك کسب وهنر اهالیسی صانیلار: غژات اویازی اهالیسیل. صچوۋسکی اهالیسی ماسقۋا فابریقەلرنده هم کندی ماسقوادە آرباچیاق،

قاپوچیلق، هم باشقه خدمتچیلك ایدوب چوق پاره‌لر حاصل ایده‌لر.

پصقوف گوبیرناسینك شمالی قسمی‌نك اهالیسی پتربورغده شو تحریر ایتدیکمز خدمتلر ایله کوب پاره‌لر حاصل ایتدکلری کبی، بو گوبرنا آرقلی بش دانه شمند وفر خطلرینك اوزوی بو گوبرنانك تجارت وکسبینك ترقیسینه بیوك سبب اولمشدر.

صمولینسکی گوبیرناسینك مشهور شهرلری

صمولینسکی، گوبرنا اولغان بلده‌در. دنیپر نهرینك هر ایکی طرفینه صالنوب تیمر یولینك مرکزیدر. موقع جغرافیسی غایت گوزل منظره تشکیل ایدوب، بو بلده بیوك دیوار ایله احاطه اولنغاندر. بو دیوار=استینانی پادیشاه (باریص غودونوف) اشلاتوب بترمشدر.

«ۋازمه» بو گوبیرناده الڭ برنچی اویاز اولوب تجارت هم اسکیدن قالغان اشیالریله اشتهار ایتمشدر.

«غژاتسکی» غژات نهری اوزرنده اولوب پیترسبورغ‌گه کیله تورغانماللرنك پریستنیدر=اسکله‌در.

پاریچی، فاسپلی نهری‌نك اوزرنده، (بیلی) اوبشا نهرینك اوڭ طرف کنارنده اولوب، بو ایکی‌نك ریغایه مال اوزاته تورغان پریستین=اسکله‌لری‌در.

«ر وسلاول» بوگوبیرناده‌صمولینسکیدن‌صوڭ الڭ بای‌اولغان بلده‌در.

تویرسکی گوبیرناسی

بوگوبیرنانك توفراغی، چوق یرلری بطاقلق وقوملق اولوب آنچق ۋولغانك اوڭ طرف ساعنده آشلق اوسه تورغان بر پلاصه-اتایم وار؛ رکه بو پلاصه‌ده ییگرالك ألن=جیتن اوگادر. عمومیتله بو

گوبیرنانك توفراغی آشاق چاچوب وحیوان آصراب، تأمین معیشت ایدراك توگلدر. شولایده بولسه بوگوبیرنا ایکی پای تخت آراسنده اولدیغندن تجارت وصناعت ایله تأمین معیشت بیك قولایدر. آنك ایچون ژواغا، وویشنوژولتسکی قنالارنده یوری تورغان پراخودلرنك بوطرفده اشلانوی بوگوبیرنا اهالیسی ایچون بر نچی کسبدر. وخصوصا بوصوارده پراخودارنك یوروی بوگوبیرنا اهالیسی ایچون کوب خدمتلر حاضرلیدر.

(بیژتسکی)، اویازی ژالوژسکی اکمك ایچون میلیونلاب قاپچق حاضرلیلر وپایتخت ایچون چوق صغر مالی حاضرلیلر.

(رژیوسکی) اویازی اهالیسی موشقی وموشقیدن ایپ حاضرلیلر.

اوستاشقوسکی، قورچیوسکی، هم قالازینسکی‌نك بر مقداری، آت تیرسندن کون اشلاب اول کوندن آیاق قابی حاضرلیلر، آیاق قابی اشنده بیگراك ماهر (کیمری) قریه‌سی اولوب بوقریه اهالیسی اوزلرینك ژواستلاری ایله برابر (۱۸۶۲) سنه‌سنده بتون عسکر مزنی آیاقسز کییندرمشلردر. کندی اوارنده حاضرلاودن باشقه بوقریه اهالیسی توبلانوب توبلانوب روسیه‌نك ایچ یسنده اولغان شهرلرگه باراوب واردقلاری برنك هرقایوسنده آیاق قابی اشلاو ایله شغللانه‌لر.

قورچیوسکی، اویازنده‌گی اهالی: مینقال، جیتن ـ کیندر توقومق ایله حرکت ایده‌لر. اوستاشقوژسکی اویازنده ونفس اوستاشقه بالده‌سنده بالطه، اوراق، چالغی، اشلامك ایله شغللانه‌لر.

(تورژوق) بلده‌سی اهالیسی: چیکدك، وباصوق، صافتیانغه وآیاق قابلاریه کموش وآلتون ایله چیگوب وباصوب کذالك بتك ایله اشلاب اوشه قاپلم بنی بتون روسیه‌ناکه چیت دولتلرگه اوزاتهلر.

تویرسکی گوبیرنانك مشهور شهرلری

(تویر) ۋولغا نهرینك صول طرف کنارنده وتۋیرنك قوشلغان یرنده گوبیرنا اولغان بلدەدر. بیوك اکمك تجارتی هم تیمر تجارتی اولوب مامق ارلی تورغان بیوك فابریقەلر واردر.

(اوستاشقه) سیلیگر کولینك جنوبنده اولوب آیاق قابی، هم اوراق، چالغی، بالطه، اشلاو ایله مشهور اولغان یردر.

(رژیف) ۋولغا نهرینك صول طرف کنارنده اولوب پریستین اسکلەدر. اکمك وموشقی ایله بیوك تجارتکه مالك تجارلری هم موشقی ارلی تورغان بیوك فابریقەلری واردر.

(ظوبسوف) واظوخا نهرینك ۋولغاغه قوشلغان یرنده اولوب صمولینسکی گوبیرنادن غزات آرقلی کلگان مالارغه پریستیندر.

(تارژوق) تویرص نهرینك اوك طرف کنارنده اولوب صافیاندن اشلانوب بفك وآلتون ایله چیگلگان مالار ایله اشتهار ایتمشدر.

(ویشنی-ۋولوچق) تسنا نهرینك صول طرف کنارنده اولوب ویشنوۋلسکی صویولینه اوزاتیله تورغان مالار ایچون اصقلاد مخزن مقامندەدر.

(قورچیف) ۋولغا نهری کنارنده اولوب بتون آوروپاده بهاسی تقدیر اولنغان یوفته اشلامك ایله اشتهار ایتمشدر.

(کیمری) بتون روسیەده آیاق قابی صناعتنك برنچی لکنی قزانمشدر.

یارصلاۋسکی گوبیرنا

بو گوبیرنانك شمالی قسمی بطاقلق وایگنەلی اورمانلقدن عبارت اولوب آشلق چاچورغه صالح دگلدر. اما جنوبی قسمی گوزل

آشلق ویره‌در. هم قاستراما ایله تویر گو بیرنالری کبی چوق زماندن بیرو ألن=جیتن چاچمك ایله اشتهار ایتمشدر. شونڭ ایچون اهالیسینڭ چوغی ألن=جیتن ارلامك، جیتندن پلاطنه توقومق ایله معیشت ایتمکده‌درلر. بوقسمده پلاطنه تجارتنڭ وپلاطنه آشلاونڭ مرکزی ویلیکی قریه‌سی ضایلدر.

آشلق اوسه تورغان ییری راستوف اطرافنده اولوب (٥٥) قدر قریه‌نڭ اهالیسی عمومیتله باقچه‌چیلق ایدلر. بوصناعت بو اطرافده اولقدر ترقی ایتمشدرکه شو صایدیغمز قریه‌لر بتون روسیه‌نی یاشل قیار، وتسیقوریا، وتورلی ادویه‌یه مخصوص اوله‌نلر ایله تأمین ایده‌در.

وبو اطرافنڭ اهالیسی پای تخت وباشقه شهرلرگه واروب باقچه‌یه مناسب برلرن اجاره ایدوب باقچه‌چیلق قیلوب باقچه اشنده برنچی مرتبه‌ده اولدقلرینی اثبات ایده‌لر. وباقچه‌چیلق یاپدقلری یرنڭ اهالیسینڭ مدح وستایشینه مظهر اولالر.

(رومانوف باریصوغلیبسکی) اویازی غایت کیك وپاشللك وحیوان تربیه‌سینه مساعد اولدیغندن اهالیسی الڭ گوزل ویاینه روس قوی‌لری آصراب ابت مایندن باشقه بومشاق وصیری توسده اولغان یونلری ایله چوق فائده‌لانه‌لر.

یارصلاولیلر بوگوزل قوی‌لرنڭ تیریسنی بیك گوزل دوبیت ایدوب (ایلاب)وشول تیریلردن گوزلر ومانسکی‌طونلر تکوب صاته‌لر. وماهر تگوچیلر اطراف اکنافکه کیدوب بتون قش تکوب یاز باشی چوق پاره‌لری اولدیغی حالده اولرینه عودت ایده‌لر.

یاز موسمنده ۋولغانڭ توبانندن کلوب شیقصنایه یاکه مالوغایه کره تورغان ماللرنی اوفاق پراخودلرغه بوشاتیلدر، وبویله اوفاق پراخودلر

بیك کوبکراك اولوب یالگز ریبنسکی‌ایچون هر سنه‌ده ٨ملك پراخود لازم اوله‌در. بومقدار چوق پراخودلر لازم اولدیغندن بونهرلرده بیوك پراخود ضاۋوودلری آچلمشدر.

یارصلاو اهالیسی هایدیغمز اسباب تعیش ایله قناعتلانمینچه، ملك‌لاب آدم پای‌تخت وسائر بلده‌لرگه تارالوب چای خانه، میخانه، وکیچ قونار ایچون اولر پصطایالی دۋورلر، ودکانلر آچوب تجارت ایده‌لر. لکن بتون خدمه‌لری یارصلاولی اوله‌در. وباشقه هنرلر ایله: طاشچیلق، اشقاتورچیلق، بالطه اوسناسی، میحچیلق، وباشقه هنرلر ایله روسیه‌نك هرکوشه‌سینه کیدوب رزق کسب ایده‌لر.

شویله تورلی هنرلر ایله چوق پاره توپلاب قریه‌لرینه قایتوب گوزل اولر صالوب پاره قزاندقلرینی اثبات ایده‌لر. عموم یارصلاولیلرنك بویله هنرلی اولولرینك سببیده بالالرینی‌صبی وقتدن‌اوق هنر وصناعتکه اوگراتولریدر. وشولوق سببدن ویلیقه روسلرنك الك هنر وصناعتلیسی والك تجاریده اولوب قالمشلردر.

یارصلاول گوبیرناسینك مشهور شهرلری

(یارصلاول) ۋولغا نهرینك اوك طرف کنارنده اولوب گوبیرنا اولغان شهردر. بوبلده‌ده دیمیدوۋسکی بوریدیچسکی‌لیتسی واردر.

(راستوف) راستوف کولینك غرب شمالیسنك اولوب باقچه‌چیلق‌دن باشقه مشهور یارمنقه‌سی واردر.

(ویلیتوی) قریه‌سی روسیه‌ده الك برنچی مرتبه‌ده اولغان پلاطنه اشلانه تورغان وپلاطنه تجارتی اولغان یردر.

(اوغلیچ) ۋولغا نهری کنارنك شاهزاده دیمترینك اولترلگان یریدر.

«مولوغا» مولوغا نهرینك ۋولغایه توشلغان یرینه صالنغان

پریستیندر. بو پریستندن تیحوین صو یولینه و اپورلر کره‌در.

(ریبنسککی) ژولغا نهری کنارنك اولوب نیژنیدن صوك برنچی اسکله‌در. ریبنسکی‌ده (ژولوژا) مال‌لری بیوك پراخودلردن اوفاق پراخودلرغه بوشاتیلوب صو ایله بترسبورغ‌گه اوزاتیله‌در.

قوستراما گوبیرناسی

بوگوبیرنا قوهٔ انباتیه جهتندن هم هوا جهتندن، مرکز اولغان مسافه‌ده الك فنا اولغان گوبیرنادر. غربی قطعه‌سی اونژی نهرندن باشلاب بطاق‌اق و بالچقلق اولمش ایسه‌ده گوزل ومناسب تربیه ایله منبت اراضی صره‌سینه کرمشدر. بویرنده اهالی هم چوقدر. آشلقدن کوبراك چاچلگانی الن‌در. شرقی قطعه‌سی ویتلوژسکی یاکه لیچنی قرای دیبوب تسمیه‌اولنغان تیگز وقوملقدن عبارت اولغان بردر. کنارلری صو ایله تیگز واورمانلر ایله قپالی آقربن بورغالانوب آغا نورغان نهرلری واردر. جنوب طرف‌لریده یوکه اورمان‌لری ایله قپالیدر. اهالیسیده اورمان ابله چوقچه تجارت ایتلر. قش موسمنده کیسوب صو بوبینه تاشوب صال‌لر حاضر ایدوب یاز باشی صو تاشقانده بو صال‌لرنی اوفاق نهرلر ایله ژولغایه آغزالر. بو بر روسیه‌نك اورمان‌سز استیب‌لری‌ایچون آغاچ یتشدروب حتی دون قزاق‌لری کلوب‌بویردن‌آغاچ آلالر. اونژی هم ویتلوغه نهرلری ایله آغاچ آغزودن باشقه بو یرنك اورمانلرندن ژولغاده یوری تورغان الك‌ضور پراخودلر اشلانه‌در. موقشان‌لر، راصشیق‌لر، بیلان‌لر هم‌باشقه اهالیسی یاز وقتنده دگیت وصمالا آغزوب بتون معیشت‌لرینی اورمان واورماندن حاصل‌اولغان شیلر ابل‌در. بوبرنك هم وانکه گوبیرناسینك هم پیرمه گوبیرناسینك جنوبنده اولغان اهالینك الك برنچی کسب‌لری .بتا. یوکا، قابق، مونچالا حاضرلاب بتون روسیه‌غه اوزاتمقدر. بو

طرفده اورمانلر نه قدر کوب اولسهده بو اورمانلر ایله آنچق بایلر فائدهلانمکدهدر.

غرب جنوبی قطعهسنده الن اشلاو ودستمال، وآش یاواقلر اشلاودن زیاده بعض او یازلرنك ماموق ماتیر یالر توقومقلق زیاده ترقی ایتکاندر.

بو گوبیرناده آشلق ناچار اولدیغندن اهالیسی پایتخت وغیر شهرلرگه: بالطهاشی، اشتقاتور، تاشچی، آغار توچی، بو یاوچی، کموشچی، تیمورچی، صورتچی، وباشقه هنر وصناعت، وقاره خذمتلر ایتمك ایله معیشتلرینی تأمین ایتمك ایچون (۵۰) مكدن زیاده اهالی تارالمشدر.

بیگراك هنرچی حولم اویازیله غالیچ اویازی اهالیسیدر. قوستراما گوبیرناسینك اهالیسی عمومیتله سادهدل وبواش اولدیغندن یارصلاولیلرغه آز بها ایله خذمت ایتمکدهدرلر.

قوستراما گوبیرناسینك مشهور شهرلری

قوستراما، ڤولغا نهرینك صول طرفینه وقوستراما نهری قوشلغان یرینه صالنغاندر. هم گوبیرنا اولغان بلدهدر. بو بلدهده الن ارای تورغان، پلاطنه توقی تورغان فابریقهلریله، چوبن قویا تورغان هم کون اشلی تورغان ضاڤودلری هم میخانیچسکی ضاڤودلری اولدیغی ایچون بو بلده هنر وصناعتلی بلدهلر صرهسینه کرمشدر. یوقاری تحریر ایتدکمز هنرلرگه باشقه: تولانغه کییه تورغان شیلر، یوزوك، قریست=پت، وبونلرغه باشقهلرنی اشلاب معیشت ایتمکدهدرلر.

قوستراما نهرینك اوك طرف کنارنده قوستراماغه قارشی ایپاتوڤسکی ماناستیر واردرکه ایمپراطور میخائل فیودروڤیچ رومانوف، تختکه جلوس ایچون شو مناستیردن روسیه تختنه دعوت اولنمشدر.

غالیچ. غالیچ کولینك شرق جنوبی طرفنده اولوب: میوه وضاموڠ، وآپویقه تجارتیله مشهوردر.

(صولی غالیچ) قوسنرا اما نهربنك اوك طرف كنارنده اولوب توز چقا تورغان یر واردر.

(نیر یختاکینشما) زاشتاتنی گوردر.

(پلوس هم وبچوغا) قریهسی قامچات اشیا هم پلاطنه اشلمك ایله مشهوردر.

نیژغارودسكی گوبیرنا

شمالی قسمی وبتلوژسكی قرایناك طبیعتندهدر. بوقسم آشلق ایچون غیر صالح اولوب اورمانغه زنكیندر. آشلقده غیر صالح اولدیغی ایچون اهالیسی صولر ایله آغاچ آغزمق، وآغاچدن صمالا چقارمق، وقاشق وتاباق قازومق، وباشقه آغاچ اشیالر اشلمك ایله مشغولدرلر. سیمونوڤسكی اویازنده (لوژوقوی) صناعتخانهلرنك آغاچ اشیا اشلهمك ایله یدی مك آدم مشغول اولوب هر برسنهده (۱۲٦) ملیون دانه تورلی آغاچ صاوت چقاروب بوماللرنی نیژنی یارمنقهسنه، ایربتكه، عجمستانغه، خیواغه، بخاراغه قدر اوزاتهلر.

اورمان آز اولغان اویازلرنده اهالی یوندن آیاق قابی باصالر هم پایارقهدن اشلاپه باصهلر واولرنده خدمت اولمغانك چیت شهرلرگه بایلوب آنده شول خدمتلرنی قیلوب آیاق قابی اشلاوده مشهور اولمشلردر. جنوبی قطعهسی گوزل آشلق اوستره تورغان اولوب آشلقلرینك آشاودن آرتقانی ڤولوژسكی اسكلهسینه وآراقی ضاوڤودلرینه اوزاتهلر. جنوبنده مهم تجارت یری اولغان شهر (آرضاماس) شهری اولوب ألن، اورلق، جیتن=الن اورلق وجیتن مای بیككوب چقوب بتون روسیهدهگی جیتن=الن بهاسینه (آرضاماس) بازاری تأثیر ایدهدر. بوبلده اهالیسی پچاق اشلمك وباشقه تیمر اشلری اشلمك ایلهده مشهور

اولوب چقارغان تیمر مال‌لریله بتون روسیه حتی ترکستان فائده‌لانه‌در. اصطال اشیا، هم انگلیز اشیاسندن گوزل چقوب بهاچه‌ده کوب مرتبه اوچوزدر. ژورصما قریه‌سی اصطال اشیا، «پاولف» قریه‌سی یوضاق اشلمك ایله مشهور اولوب «پاولوف» دن یوز تورلی یوضاق چقادر. بویرده هنرلر لزومی مرتبه ترقی ایدوب هر قایو آدم اوزینك اشنده برنچیلك قزانمشدر.

نیژغارود گوبیرناسینك مشهور بلده‌لری

نیژنی نوژ گورد: گوبیرنا اولغان بلده اولوب اوقا نهرینك هم ژولغا نهرینك اوك طرفنده‌در. قدیم قریملی وبتون دنیاغه مشهور یارمارقه=پانابیری اولوب تجارت جهتندن بتون روسیه‌ده برنچی‌در. بویارمارقه (۱۸۱٦) سنه‌سنده نیژنیدن سکسان چاقرم توبان اولوب ژولغانك صول طرفنده اولغان ماقاریفدن بو بلده‌یه کوچرلمشدر. شونك ایچون ماقاریف دیوب تسمیه هم ایده‌لر.

اوقا ایله ژولغا آراسنده اولغان برون=میص، اوزرینه یارمارقه شهری صالنغاندر. هم‌روس واسلام ملتینك عبادتخانه‌لری، وتیاترولر، ومحکمه‌لری واردر. وبونلرغه باشقه چوق‌طاش بنالر اولوب اول‌بنالرده (۳۵۰۰) قدر دکان واردر. بودکانلر کفایت ایتمیوب (یتشورلك اولمایوب) قنال‌لرنك خارجنه اری=ضور جثه‌لی مال‌لر ایچون آغاچدن دکانلر صالدرلغاندر. وبونلرغه باشقه ژولغا کنارنده صوزلغان سیبیرسکی راد=سیبر یامال‌لری بازاری واردرکه اول یرده طاغ‌لر کبی چای، مامق، یوکا، آغاچ صاوتی وباشقه مال‌لر توراد‌ر. آندن صوك نیفت مخزنلری=باق‌لاری ایله کیروسین باق‌لاری، واکمك بازاری، بیوك برمیدانلقنی قپامشدر. ویارمارقه وقتنده ژولغا هم اوقا صولرینی تورلی اطرافدن کلمه واپورلر فاپلاب هرقایوسی کندلرینه مخصوص

طرفقه کتمك ایچون حاضرلانمکده‌در. یارمارقه‌یه مال تاشیمق ایپول باشندن باشلانوب، تجارت ۱۵ نچی ایپولدن باشلانه‌در. واوفاقلاب اولغان تجارت سنتابر ۱۰ اغه وتوپلاب اولغان تجارت اوْگوست ۲۵ که قدر امتداد ایتسه‌ده الڭ پارلاق اولغان تجارت آوْگستده اوله‌در. سیبر، آسییا، پوْلوژسکی تاجرلری، مانوفاقطور—فابریقه‌طورلری، مامق، بویاولر آلوب میلیونلر ایله اولغان تجارتنی بیك تیز تمام ایدوب کتمکده‌لردر. بویارمارقه بتون دنیاده برنچی صانیلوب آزیا ایله آوروپاماللرینی آلوشدرمق، هم کذالك هنر وصناعتلرینی یکدیگر یله آلوشدرمق ایچون بیوك خدمت ایتمکده‌در. بو یارمارقه‌یه کتورلگان بهالی ماللر: مامقدن آلندن، یوندن، یفکدن اولوب ۋلادیمر، ماسقوا وباشقه شهرلر فابریقه‌لرنده توقلغان ماللردر. میتال، توز، اورالدن، کورك=میح، تیریلر، اکمك؛ بالق سیبریادن شراب، نیفت، شکر، چای، وباشقه تورلی اموال تورلی شهرلردن کلوب ایکی یوزمڭ تجار تخمیناً ایکی یوز ملیونلق تجارت ایدوب آرالرنده اولغان هرتورلی معاهده‌لرنڭ چوغینڭ وعده‌سی‌ده بویرده تمام اوله‌در. تیمریوللر کوبایگاچ یارمارقه‌ده تجارت آز ایمشدر.

(صورموۋو) یارمارقه‌دن براق اولمغان یرده ۋلغانڭ اوڭ طرفنده اولوب تیمر هم ماشینالر اشلی تورغان بیوك ضاۋودی واردر.

(بالاخنا) ۋولغا نهرینڭ اوڭ طرفنده بیوك پریستیندر. توز پشره‌تورغان هم بیوك پراخودلر اشلانه‌تورغان ضاۋودلری واردر.

(لیصقوف) ۋولغانڭ اوڭ طرفنده بیوك اکمك اسکله‌سی اولغان قریه‌در.

(آرضاماس) کون اشلی تورغان ضاوودلری ولوونڊن باشقه الن مایی ایله مهم تجارتی واردر.

(ۋورصما هم پاولوف) قریه‌لری غورباتوف اویازینه تابعدرلر اهالیسی اصطال اشلتمك واشلمك ایله مشهوردرلر

(آرداتوف) اویزدنی گورد اولوب چوین هم تیمر اشلنه تورغان ضاوودلری واردر.

ۋلادیمر گوبیرناسی

اهالی هرنه قدر اجتهاد ایتسه‌لرده یری فنا اولغان ایچون آشلق وحیوان آصرامق فائده‌سزدر. آنچق صوزدال‌دن باشلاب پیریسلاول گه قدر اولغان مسافه‌ده گوزل آشلق وپچان اوسه‌در. شونك ایچون بومسافه‌ده اهالی بیك کوبدر. اوالقدرکه بربیوك یردن بافغانده قرق‌دن زیاده عبادتخانه‌لر کورنه‌در. بو گوبیرناده آشلق ایله گنه معیشت آغر اولدیغندن اهالی تورلی هنرلر ایله رزق‌لرینی ایستامکده‌لردر. مانوفاقطورچیلق پیتر سبورغ ماسقوادن صوڭ برنچی مرتبه‌ده‌در. مامق ماتیریالر اشنده عمومه نسبة برنچیدر. بو گوبیرناده بتون روسیه‌ده اشلانگان‌نك $^1/_3$ اشلانه‌در. حلوپچاتیبومازنی ماتیریا فابریقه‌لری بتون گوبیرناده موجود اولوب مرکزی(۱) (ابوانوف ۋوزنیسینسکی) بلده‌سیله شویا بلده‌سیدر. شویانك بتون اویازینی یاکلشسز مانوفاقطور دییه تسمیه ایده‌لر. زیرا بو اویازنك بتون ضور قریه‌لرنده: (لیژنییوی) (تیقووی) (دونوایووی) کبی‌لرنده هر اوده توقوغه مخصوص بوامه‌لر واردرکه اول بولمه‌ده (میتقال) توقی‌لر، ماطوقلر اشلیلر، ایب حاضرلیلر، هم توقونك باشقه حاضرلك‌لرینی ایده‌لر. بویله اوفاق اولرنی (قوصتارنی صناعتخانه) دیوب تسمیه ایده‌لر. بویله صناعتخانه‌لرده شوییکی اویازنده (٤٠) ملك قدر آدم‌لر خدمت ایده‌در.
آلیکساندروف بلده‌سی بوصناعت وتجارتنك تمام‌فیلوچیسیدر. زیرا آلیکساندروفده بویاو ضاۋودی اولوب کوب مانوفاقطور بو ضاۋودنك بویاویله بویالوب چقادر.

---

(۱) ولادیمرلیلرنك مانوفاقطوردن باشقه دها چوق هنر وصناعت‌لری واردر.

بتون قزل مامق، فرانسوزسکی سیتصه آلیکساندروسکی قوماچ، پلیص هیچ آغارمی تورغان مارینو بویاویك بو یردن چقادر. وولادیمر گوبیرناسندن چقغان تورلی عوام البسه‌لکی هم آزیا اهالیسی طبعنه موافق ماللر بو یردن آرزان بها ایله چقوب آرزان بها ایله صاتله‌در.

(میلینقووسکی) اویازی اهالیسی الن ایله تجارت ایدوب بیگراك کوب اللدن فائده کورمکده‌لردر. وازنیقووسکی ایله (مورم) ده اللدن (پارصنی پـلاطنه) یلکن فایغی ایچون کیندر توقیلر هـم (ولامسکی پولوویق) لر توقیلرده کوب بهایه صاتوب فائده‌لانه‌لر. جنوبی قسمنده مورمسکی دیبه مشهور اورمانلردن قـالغان اورمانلر اولوب بو طرفده تیمر، وچوین، وپیاله ضاوودلری، وباشقه تورلی ضاوودلر تأسیس ایتمشلردر.

یرلری موافق اولدیغندن بیك کوب: فولماق، صوغان، کران حاضرلاب فائده‌لنه‌لر. اما (مورم) اهالیسی مشهور مورمسکی قیار یتشدره‌لر. کلازمه نهرینك مرتفع کنارلرنده لذتلی ولادیمرسکی دیبوب مشهور اولغان چیبه=ویشنا کوب اوسه‌در. اما اوقا کنارلرنده واسع واسع آلما باقچه‌لری اولوب: آنیص، بردوینقه آنطونوفکه، آپورط اسملرنك اولغان توزملی آلمالر اوسه‌در. جنوبی قسمنده قاشق، طباق تاریلقه، کبی کوب آغاچ اشیا حاضرلنمکده‌در. اوقانك مرتفع ساحللرنده هرسنه‌ده آرتمق اوزره آلیباستر (ایزووزقه) غایت کوب ظاهرکه چقوب اهالینی فائده‌لاندرمکده‌در.

(صودوغورسکی) اویازنده گوزل طاش چقدیغندن مزار طاشلری حاضرلاب فائده‌لانمکده‌لردر. (وازنیقووسکی) اویازی اهالیسینك کنه‌ده اوزلرینه مخصوص صناعتلری واردر. (عولوی) قریه‌سی هم وولستنك اولغان اهالی (ایقون) لر یازمق وبویامق صنعتی ایله تعیش ایتله‌لر.

بو اویازنك یاش وقارت جمله اهالیسی بو صناعت ایله مشغول اولوب (صوزدالسکی بوغامازوف) دیبه اشتهار ایتمشلردر. اشلاولرینه

شو ترتیب اوزره‌در، برسی غرونت اشلی، ایکنچیسی ترسیم ایله، اوچونچیسی یازا هم آلتون وکموش ایله البسه‌سنی اشلی دورتنچیسی یوزینی تماملی، بشنچیسی آنچق یازولرینی تماملیدر. هر بر صنم شو روشچه بیش یا که آرتق قولغه کروب میدان فعل که چقادر. غایت سریع اشلادکلرندن بتون روسیه خرستیانلرینه صنم یتشدرمکده‌لردر.

پالیچا قریه‌سی اهالیسی عبادتخانه‌لرنڭ دیوارلرینه تورلی معبود صورتلری ترسیم ایدودن باشقه اسکی معبودلر هم ترسیم ایتمکده‌لردر. روسیه‌نڭ هر طرفنده بو خدمتنی ایفا ایدنلرنڭ چوغی بونلردر. ولادیمر اویازی تاشچیلق کبی تورلی قاره خدمتلر ایتمکده‌لردر. هم باشقه صناعت وتجارتلر ایله بتون روسیه‌نی حتی سیبرنی یورمکده‌لردر.

ولادیمر گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

«ولادیمر» گوبیرنا اولغان بلده‌در. کلازمه نهرینڭ صول طرفنده تیمر یولدن بر پارچه توبان اولوب اوالکی زمانده ولادیمر بیوك کنازلکینڭ پای تختی اولمشدر. آثار عتیقه‌دن ایکی مشهور شیلری؛ اوسپینسکی، ودیمیتریبوسکی صابورلریله آلتون قاپقه‌دن عبارتدر.

«شویا» کلازمه‌یه آغا تورغان «تیزی» نهری اوزرنده‌در. مامق ماتیریالر اشلی تورغان فابریقه‌لری واردر.

(ایوانوف ۋوزنیسینکی) هم «تییقوو» قریه‌سیله «لیژنیوۋو» هم «دونیلوۋو» قریه‌لری پافروسکی اویازنده اولوب مسکاو ایله ولادیمرنڭ ایکی حدودنده‌لردر. (اوریحوۋ=ضویوۋو) شولایوق مامقدن ماتیریالر توقلا تورغان فابریقه‌لری چوقدر.

(صوضدال) اسکی زمانده صوضدال کنازلکینڭ پای تختی اولمشدر. اما شمدی کون اشلی تورغان ضاۋودلر وباقچه‌چیلق ایله مشهور اولغان بر شهر اولوب قالمشدر.

(آلیکساندروف) بو یاولر اشلی تورغان پك چوق ضاۋودلری واردر.

(پیریياسلاول-ضالیسسکی) «پلیشچییوی» كولینكٔ شرق جنوبی طرفنده اولوب پیترو بلیکی «بیوك پیترو» بحری اولغان فن لرنی و بحرده سیرنی شو کولده اوگرانمشدر.

(مورم) اوقا نهری اوزرنده اکماك اسکله سی اولوب پلاطنه فابریقه‌لری هم کون اشلی تورغان هم شم اشلی تورغان ضاۋودلری واردر.

(وازنیکه) پلاتنه فابریقه‌لری هم وازنیك اویازنده، حولوی هم «مستیرا» اصلبادالرنده اسکیدن بیرلی بتون روسیه‌ده‌گی گوزل یازولی صنم‌لر اشلانه‌در.

(میلینکی) آلن تجارتیله مشهوردر.

مسکاو گوبیرناسی=مسقووسکی گوبیرنا

توفراغی بعض یرلری قوملق بعض یرلری بالچق اولوب اهالینكٔ معیشتنی تأمین ایدرقدر آشلق اوسمیدر. اوّل زمانلرده ماسقوالیلر آشلق چاچوب قارادیلر ایسه‌ده فائده کورمدیلر. غربنده اولغان اویازلرینكٔ اهالیسی بو زمانده‌ده کوبراك آشلق ایله کسب ایتمکده‌لردر.

۲ نچی یقاتیرینا زماننده بای زادکانلر=دواران‌لر ماسقوْا یقیننده یرلر آلوب قشلاقلر=ایمینیالر اشلارگه اجتهاد ایدوب شول یرلرگه (ماسقوا اطرافی) دیوب اسم ویرمشلردر. خدمتده اولغان بیوك مأمورلر یازغی وقتلرینی، خدمتدن آطصطافقه=(تقاعد) ایدنلر بتون عمرلرینی کچورمك نیتیله پادشاه سرای‌لری کبی اویلر بنا ایدوب تورلی زینتلر ایله زینتلامشلردر. بونلردن کوروب افندارلی عوام اهالیده بو اطرافده یرلر آلوب وگوزلچه تربیه ایدوب الكٔ اعلی اورلقلی آشلقلر چاچوب وگوزل نسل‌لی حیوانلر آصراب بو

کونده هرقایوسنی ترقی ایتدروب آشلفندن هم حیواننڭ کوب فائده کورمکده‌لردر.

پای‌تختکه یقین‌لك بو اطرافده اولغان اهالینی کوب هنرلر اوگرانورگه مجبور ایته‌شدر. وشو یقین‌لکنی فرصت وغنیمت بلوب بویرلرده: سبزوات باقچه‌لری، وآلما باقچه‌لری، وفارلیغان، وبرلیگان وجیلاك باقچه‌لری اشلاب حاصل اولغان یمش‌لرینی ماسقوا ایله پیترسبورغ‌گه صاتوب کوب فائده کورمکده‌لردر. بعض اهالی ماسقوا نهری بویندن بنالر ایچون قوم طاشیمق ایله، اورمان چوق اولغان یرده‌گیلری دکان‌لرگه (میبل) اسبابلر اشلماك ایله معیشت ایتمکده‌لردر. «گژیلی» اسمیله اشتهار ایتکان یرده بتون روسیه‌ده مشهور اولغان (فارفور) صاوت صبالری اشلانه تورغان کوب ضاوود وفابریقه‌لر واردر. بوفابریقه‌لردن الڭ مشهور اولغان فابریقه (غارنیر) فابریقه‌سی اولوب زمان حاضرده «قوزنیتصوف» هم «پاپوف» فابریقه‌لری‌در. گژیلینڭ باچغی فارفور اشیا ایچون بیك فائده‌لی اولدیغندن بتون بیوك فابریقه‌لر گژیلیگه قورلمشلردر. فارفوردن هرتورلی اشیا اشلاو بو اطرافده بیك یایلوب قریه‌لرده اولغان اهالینڭ چوغیده رساملق ایتمکده‌لردر. هم بو صناعتده غایت مهارت تحصیل ایتمشلردر.

مانوفافطورچیلق جهتندن ماسقوا بتون روسیه‌ده برنچی مرتبه‌ده‌در. ماسقوا گوبیرناسندن(١) ومسقوا اطرافنده اولغان چوق فابریقه‌لردن الڭ ١نچی مرتبه‌ده حلوپچاتی بوماژنی فابریقه ایله بویاو توشره تورغان فابریقه‌در. بو فابریقه: سیتسه، وکسییا، پلیص، قوماچ هم باشقه ماتیریالرغه، (قایسیلری ماسقوا یاکه سیرپیحووسکی فابریقه‌لرندن

(١) ماسقوا گوبیرناسند، نفس ماسقوادن باشقه (٦٥٠) فابریقه اولوب سنوی (١٤١) ملیون‌لق مال چقارادر، وشو فابریقه‌لرده (١٢٥) مڭ آدم چالشمقده‌در. اما نفس ماسقواده (٥٠) ملیون‌لق مال چقاریله‌در.

اشلانـەدر) تورلی تورلی بویاولر ایله بویاو توشوروب «موالغا اوزینسکی» هم «روآنسکی» فابریقەلرندن چققان مالاردن بوده کیم اولمغان بلکه بربرجتیله آرتق اولغان مالر چقارادر. ۲ نچی مرتبەده یون ماتیریا، هم پوسطاو فابریقەلریدر. بو فابریقەلرنڭ مالی چین مملکتنه هم داخلی روسیەده اولغان کراکلرگه صاتیلادر. بوفابریقەلر ماسقوا یقیننده هم شرق طرفنده اولغان اویازلرندەلردر. بوفابریقەلردن چققان مالنڭ قیمتی بتون روسیەده اولغان بوجنس فـابریقەلر مالیـنڭ قیمتندن بیوك در. ۳ نچی مرتبەده (یفك ماتیریا) ایله (پارچی)=پاپاسلر کییه تورغان اوقالی ماتیریا اشلی تورغان فابریقەلردر. بوفابریقەلر: بوغورودسکی، برونتیتسکی، قولومینسکی اویازلرنڭ کلازمه نهری ایله ماسقوا نهری آراسنڭ اولغان یردەدر. بو صناعتلر ایله فابریقەلردن باشقه عوامنڭ چوغی اولرنده هم شغللانەلر: بعضلری ماتیریا، یاولق، لینتا توقیلر. وبعضلرینڭ یفك ماتوقلیلر. هـم بهالی اولمغان قافقاز یفکندن یفك ماتیریالر اشلیلر. خصوصا بویرده اشلنگان بارچه خارجغه بیله چقاردای گوزل اولەدر. خصوصا ترکستان ایله چین مملکتینه کوبلك اوزره چقاریلەدر. ماسقوا بتون گوبیرنالرنڭ مانوفاقطور صناعتینڭ هم تجارتنڭ مرکزی اولوب روسیەده اولغان بتون گوبیرنـالردن یوقاریدر. ماسقواده اوصطالرنڭ زیاده چوقلغی ایچون بتون داخلی گوبیرنالرنڭ کراك شیلرینی حاضرلاب کوب فائدەلانمکدەدر. ماسقواده انواع البسه، چماشیر=کرلر، آیاق صاوتلوی، وهرتورلی صوك مودادە اولغان غلانتیرینی مالر، وهر تورلی قول اشلری اولغان مالر اشلانەدر. خصوصا ماسقوانڭ مرکزده اولوی، ومسقوادن هرطرفقه قولای اولغان یوللرنڭ بولوی، ماسقوانڭ تجارتینه حیات ویروب بتون گوبیرنالرنڭ تجارتندن آرتـق قیلادر. خصوصـا

ماسقواغه اون دانه تیمر یولنك کلوی ماسقوانی تجارت جهتندن برنچی موقعغه کوتاره‌در. ماسقواغه روسیه‌نك هر طرفندن اشلانماینچه تورلی مال ومواد کلوب ماسقواده فعلیتکه چقاریلوب تکرار روسیه‌نك هر طرفینه اوزاتیله‌در.

ماسقوا گوبیرناسینك مشهور شهرلری

«ماسقوا» ماسقوا نهریله «یـا اوزی» نهری اوزرنده اولوب روسیه‌نك بیك اسکی اولغان پای تختی‌در. ۱۲ نچی عصرده کناز صوزدالسکی ایله تأسیس اولنمشدر. بو کنازنك اسم وفامیلیاسی «یوربی دالغاروقوف»در. ماسقوا بلده‌سینك مرکزنده غایت اسکی دیوار ایله احاطه اولنغان (قریمل) واردر. بو دیوارنك کوب یرلرنده مرتفع قله=باشنالر ایله قاپقه‌لر واردر.

عبادت خانه‌لردن مشهورلری: «اوسپینسکی صابور» اولوب بو صابورده پادیشاه‌لر جلوس رسمنی اجرا ایتمکده‌لردر. «آرخانگلسکی صابور» بو صابورده بیوك پیترو=پتر پیرؤی‌غه قدر اولغان پادیشاه‌لرنك «غروپ» لری(۱) محافظه اولنمقده‌در. «بلاغوویشچنسکی صابور» بو صابورده پادیشاه نسلینك رسم ازدواجلری=نکاحلری اجرا اولنه‌در.

«قالاقولنا»لردن(۲) ایك مشهورلری (ایوان ؤیلیکی) قالاقولناسی اولوب(۳۸)یارم ساژین ارتفاعنده‌در. (تسار قولوقول)۱۲ملك پود آغرلقنده‌در.

سرای‌لردن (ایمپراطورسکی قریملسکی سرای) بو سرای اسکی تریوم‌لرکه هم (غرانووی پالاتئه)، هم اسلحه پالاطینه توتاشوب اول پالاطه‌ده پادیشاه اوینك ایك ذی قیمت اشیالری صاقلانمقده‌در.

---

۱) تابوتلری. ۲) زنك=ناقوس- قنگغراو طاغلغان بیوك قله دیمکدر.

قريمل گه شرقدن توتاشادر: «قطای گورد» بو قطای گورد طاش ایله احاطه اولنوب غایت کینش «غاستینی دۋوری» بیرژاسی واردر. «بو قطای گورد» ماسقوانك تجارت مرکزیدر. وبو گورده اولغان «قراصنوی پلوشچود» میداننده (مینین) ایله (پوژارسکی) نك هیکل‌لری‌هم «ۋاسلی‌بلاژینین» نك عبادتخانه‌سی (پوقروۋسکی‌صابور) واردر. هم خارق عادت اظهار ایدوی ایله مشهور اولغان (ایویرسکی بوغو ماتر)نك چاصوۋناسی واردر. ماسقوانك بو ایکی قسمینك ایلانه‌سنده (بیلی‌غورد) نامیله مشهور اولغان قسم واردر. بو قسمده اولغان بیوك بنالردن: «تیاترو»، «اونیویرسیتیت»، «رومانصووسکی موزی»، ۱۸۱۲سنه‌ده فرانسزلردن قورتاروچی‌نك تذکره‌سی اولغان «عبادتخانه»، «صوخاریوا باشنا»، وۋودا پراوودنك (ریزیروۋاری) درلر. بو ریزیروۋآر، بتون ماسقوانی صوایله تأمین ایتمکده‌در. ماسقوایه (۲۰) چاقرم مسافه‌ده اولغان (ترویتسکی-سیرگییوسکی لاورا) نك یولی اوزرنده اواغان=(میتیشچینسکی) نامیله معروف ومشهور اولغان چیشمه‌دن صو کتورلگاندر. ماسقوانك کنارلرنده بایتاق براق اولغان مسافه‌ده دخی مشهور مناستیرلر واردر: «سیمونوف‌مناستری»، «دانسکوی»، هم «نوۋودیۋیچیی» مناستیرلر. آخرگی مناستیر «ۋوروبیویخ غور» نامنده اولغان طاغده‌در.

ماسقۋا بلده‌سی روسیه‌نك اورته قسمی اهالیسینك معرفت تحصیل ایله تورغان یرلرینك مرکزی صایلدر. ماسقواده اوفاق ومتوسط مکتب‌لردن‌باشقه، «اونیۋیرسیتیت»، «سیلسکی‌خازایستۋیننی آقادیمیا»، «لازاریوسکی‌اینیستیتوت‌واصتوچنیخ‌یازیقوف»‌هم «لیتیسی تسیسار بوبیچ نیقولایا» اولوب نفس ماسقواده (۱۱۱۰) مکتب واردر.

ماسقوا ۋوروبیبیۋی‌غوردن نظر ایتکانده بیك گوزل منظره تشکیل ایله‌در. ناپالیون‌بونوپارت‌هم شوطاغدن‌تماشا ایتمشدر. الڭ برنچی گوزل اولوب کورنگان بر قریملدر. زیرا قریمل وآلتون‌کبی پارلاق تپه‌لی (٤٠٠)قدر عبادتخانه‌لر ایله، (٢٠)قدر ماناستیرلردن‌باشقه‌بیك کوب‌زینتلی اولر وياشل باقچه‌لر وطاغ‌لر اطرافنده ملك‌لر ایله فابریقه‌لرنك توتون چغاتورغان برلری بردن کوزه چارپوب عجب بر منظره تشکیل ایده‌در. ماسقوا بتون آوروپاده اولغان شهرلرنڭ استانبولدن صوڭ الڭ ضوری اولوب مربع (٦٣) چاقرم وسعتنده‌در. بو قدر واسع اولوی، اولری بربرندن باقچه‌لر ایله آیریلوب صالنغان ایچون‌در. ماسقوانڭ اورام‌لری پیترسبورغ‌گه نسبة ترتیب‌سز وتمیزسزدر. شونڭ ایچون ماسقوانی بیوك قریه دیوب تسمیه ایتمکده‌لردر. ماسقواده بر ملیوندن زیاده اهالی وار‌در.

ماسقوا بتون روسیه‌نڭ داخلی تجارتینڭ الڭ مهم مرکزی صایلبه‌در.

«قولومنا» ماسقوا نهرینڭ اوقا نهرینه قوشلغان برینه یقیندر. یفك هم پارچه فابریقه‌لریله ماشینه‌لر اشلی تورغان بیوك ضاۋودی واردر. ماسقوایه تیمر یول ایله توتاش اولوب اسکل=پریستیندر.

«دمیتروف» اویازنڭ (طروئیتسکی سیرگییوۋسقایه لاۋرا)، دوحوۋنی آقادیمیا، واوینچاق‌لر اشلی تورغان بیك ضور أو=پاصاد، واردر. حاجت وقتده ملتکه یاردم ایدوی هم بایلغی اعتباریله بو لاۋرا بتون روسیه‌ده اولغان مناستیرلرنڭ برنچی‌سیدر.

بو لاۋرا ویلیقه روس ملتینڭ دینی اولغان مرکزی اولوب هر طرفدن ملك‌لر ایله ویلیقه روسلر زیارتکه کالمکده‌در.

(بوغورودسکی) کلازمه نهری هم نیژغارودسکی تیمر یولی اوزرنده اولوب یفك هم مامق‌لرنی طوقورغه یارارلق ایدوب چقارا تورغان فابریقه‌لری واردر.

«بورودینو» موژای اویازنده اولغان قریه اولوب (۱۸۱۲) سنه‌سنده بو قریه‌ده فرانسوزلر ایله ضور صوغش اولغاندر.

«برونیتسی» ماسقوا نهری اوزرنده اولوب اویازنده فارفور، هم فایانصوف ضاۋودلری واردر.

«سیرپوخوف» اوقا نهری اوزرنده اسکلا- پریستین اولوب فابریقه‌لری هم واردر. اسکلا، پینقوف، اورمان، اوقا نهرینك بوقاری قسمندن آغوب توشادر.

طولسکی، قالوژسکی، ریزانسکی، گوبیرنالری

بو گوبیرنالرنك نصف شمالیلری بر طرزده اولوب قوملق، واورمانلق اولدیغندن آشلق بیك سیراك سنه‌لرده گنه اوکادر. شونك ایچون بو گوبیرنالرغه دخلی اولغان: تیمر، چوین وپیاله، ضاۋودلری صالنغاندر. بو گوبیرنالرنك الڭ گوزل اولغان پلاصه‌سی برانسکی ومورمسکی، اورمانلری اولوب بو زمانده کیسوب بته یازغانلردر. شونك ایچون گوبرنالرنك بو پلاصه‌سی تجارت هم مانوفاقطور، اشلاتولری جهتنچه، مرکزده اولغان گوبرنالردن کیم توگلدر. بو گوبرنالرنك آشلق ویره تورغان قاره توفراقلرینك شمالی چیگی، اوغرا، اوپا، اوقا نهرلریدر. اما اوقا نهرینك اوڭ طرف ساحلی آغلق اولوب داخلی روسیه‌ده الڭ کوب اهالیلی یردر. هم غایت گوزل منظره تشکیل ایده‌در. اوقا، اوپا واوغرا، نهرلرینك اوڭ طرف ساحللری قاره توفراقلی اولوب بو یردن آشلق اوسه باشلیدر. مذکور گوبرنالرنك جنوبنده قاره توفراق ربع آرشین (¼) قالنلقنده اوله‌در. شونك ایچون قاطش اورمانلر شمالده کوب

اولوب گوبرنالرنڭ جنوبنه یقینلاشدیغمز کبی آز ایوب جنوبده بتون بتون غائب اولمقده‌لردر.

بو گوبرنالرده روسیه‌ده اوسه تورغان عادی آشلقلردن: آرش، صولی، بورچاق، یاصمق، قاره بغدای‌ارغه باشقه قالوغا ایله طولا گوبرنالرنده چوقلق اوزره موشقی وطولا ایله ریزان‌نڭ جنوبنده چگندر، وباشقه سبزوات اوسوب طولا گوبرناسینڭ: اوقا، دون، اوپا، نهرلری بوینده اولغان کیك کیك باقچه‌لری مسکاو ایله پتروسبورغنی سبزواتلری ایله تولدرمقده‌لردر. قالوغا گوبرناسینڭ تجارت ایچون اولغان باقچه‌لرندن کوبلك اوزره صوغان، سپراژ، هم باقچه اورلغی حاصل اوله‌در. وبو سبزواتنڭ بیوك بازاریده واردر.

ریزان، طولا، قورسکی، چیرنیغوف، اورلوف گوبیرنالرنده موشقی هم کیندر اورلق، کیندر مایی چوق اولوب وچوق اشلانوب بو گوبرنالرده موشقی اشلانه تورغان اوقروغنی تشکیل ایتمکده‌لردر.

بو گوبیرنالرده اولغان آشلق تجارتینڭ ایکنچی یولی طولسکی گوبیرنانڭ شرق طرفندن «یپیفان»، «وینیف» هم «قاشیرو» بلده‌لری آرقلی‌در. لکن بو یول اوفاقلاب اولغان تجارت یولیدر. آشلق تجارتینڭ اوچونچی یولی قالومنا ایله ریزان گوبیرناسینه واروب بو گوبرنالرده اڭ بیوك آشلق تجارتی اولغان بلده‌لر (زارایسکی) ایله (راژسکی) بلده‌لریدر.

مذکور گوبرنالرده اولغان ضاؤود وفابریقه‌لر

قالوژسکی گوبیرناده تورلی فابریقه‌لرده، ومویقه‌لرده یون اشلانوب آندن باشقه: تیمر، چوبن وپیاله ضاؤودلری واردر.

ریزانسکی گوبیرنالرده مامقدن ماتیریالر توقی تورغان فابریقه‌لر اولوب بو فابریقه‌لرنڭ چوغی «یبغوریوسکی» اویازنده‌در. اما کون

ضاۋودلری هم تیری اشلی تورغان ضاۋودلر هم پیاله ضاۋودلری «قاسیموف» اویازنده‌لردر.

طولسکی گوبیرناده، میتالدن تورلی اشیا اشلی تورغان ضاۋودلر واردر. بو ضاۋودلرنڭ چوغی طولایقیننڭ اولوب الڭ برنچیلری دولتنڭ اسلحه ضاۋودی ایله تجارنڭ اسلحه ضاۋودیدر. وبونلرغه باشقه صماوار، وتورلی جیز اشیا، وجیز صاوتلر اشلی تورغان ضاۋودلرده واردر. (واویون) موزیقه‌لردن: غارمون ضاۋودلری، وتورلی اوفاق اشیا اشلانه تورغان ضاۋودلر واردر. شونڭ ایچون طولا بتون روسیه‌غه مشهور اولمشدر. بو قطعه‌ده ضاۋود وفابریقه‌لرنڭ چوقلغی طاش کومری اشینڭ ترقیسینه‌ده یاردم ایتمکده‌در. (۱۸۹۰) سنه‌سنده ماسقوا اوقروغنده ۱۷ ملیون پود کومر تابلمشدر. بو گوبیرنالرنڭ شمالنده آشلق اولمغانی ایچون اهالیسی تورلی هنرلر ایله معیشت ایتمکده‌لردر.

قالوغا اهالیسی غربی گوبیرنالرغه کیدوب: بالطه، طاش، اشتقاتور وباشقه خدمتلر ایدوب پاره قزانمقده‌لردر. وجنوبی گوبرنالرغه کیدوب اوراق، وپچان، وباشقه آشلق اشلری اشلمك ایله کیچنورلك قزانمقده‌لردر. ماسقواغه واروب تورلی فابریقه‌لرده خدمت ایدولرندن باشقه، کندی اولرنده موشقی وموشقیدن ییب اشلاو، بیلباو توقو، صنعتلر ایله کیچنمکده‌لردر. طولا اهالیسی حنزیریونی=اشچیتینا اشلاو ایله شهرت تابوب بتون روسیه‌ده اولغان اشچیتینانی فعلیتکه چقارمقده‌لردر. ریزان گوبیرناسندن «یغورین» اویازی بالطه اشیله، قاسیم اویازی کون اشلاو، وآغاچ اشیا اشلمك ایله، ومامقدن تورلی ماتیریالر توقومق ایله گوزل معیشت ایتمکده‌لردر.

ماسقوا اوقروغنده اولغان بتون معادن ضاۋودلرنده (۲۵،۷۵۸) آدم خدمت ایدوب (٦)ملیون (چوین)، (۳) ملیون پود (تیمر)، (۵) ملیون پود (اصطال) اشلاب چقارمقده‌لردر.

قالوژسکی گوبرناسینك مشهور بلده‌لری

«قالوغا» گوبیرنا اولغان بلده اولوب اوقا نهرینك صول طرف کنارنده‌در. موشقیدن تورلی اشیا اشلانه تورغان فابریقه‌لری واردر. تجارتینك چوغی اکمك ایله‌در.

(مالویارصلاویتس) ناپالیون‌نی جنوبی گوبیرنالرغه اوزوودن توقتاتمق ایچون بیوك محاربه اولوب چوق قان توکلگان یردیبه مشهوردر.

(ژبزدرا) اویازنده تیمر هم خروستال اشلانه‌تورغان ضاؤودلار واردر. خروستال ضاؤودی (مالتسوفنك)در.

(قوزیلسکی) روسیه‌ده اولغان الك برنچی پارص=بیلکان پلاطنه‌لری بو اویازده توقولادر.

(صوخینچی) زاشتاتنی گورد اولوب موشقینك هم کیندر ماییننك برنچی مرتبه‌ده اولغان اصقلادلریدر=مخزن‌لریدر.

طولسکی گوبرناسینك مشهور بلده‌لری

طولا؛ اوپا نهرینك اوك طرف کنارنده اولوب گوبرنا اولغان بلده‌در. میتال معمولاتی بیك کوب اولوب صناعتیك زیاده ترقی ایتمشدر. صماوار زیاده کوب اشلانه‌در. هم دولتنك بیك ضور اولغان اسلحه ضاؤودی (اوروژینی ضاؤود) واردر(*).

(بیلی بیفان وینیف وفاشیرا) بیك مشهور اکمك تجارتی اولغان یرلردر. بیفانسکی اویازنده (نپرادوی) نهری اوزرنده گوزل ساز جیلاگی

(*)طولسکی گوبیرناسنده دولت ضاؤودندن باشقه (۱۲۰۰) قدر تورلی ضاؤودلر اولوب اونار مڭ آدم اشلاکده واونار مڭدان زیاده‌لك مال چقارالر. طولا گوبرناسنده ٤١ مڭ ایرکك وشو مقدار خاتون هنر اهلی واردر. (۱۱۱) قریه اولرنده یوضاق هم سقوبانوی مال اشلمکده‌درلر. سنوی دوران ایدن مال‌لری یارم ملیون حسابنده‌در

=(کلوکوا) اوسه تورغان بر واردر. هم بو یر (١٣٨٠) سنه‌ده کناز دیمیتر ینک تاتارلرغه غالب کلگان یری دیه اشتهار ایتمشدر.

ریزانسکی گوبیرناسینک مشهور بلده‌لری

(ریزان) گوبیرنا اولغان بلده اولوب «تروبیژا» نهری‌نک اوقاغه قوشلغان یرینه یقین‌در. جنوبی گوبیرنالردن آلغان ایکمک‌لرنی هم حیوان‌لرنی باشقه اطرافقه اوزاتیله‌در. ریزاندن ماسقوایه هم قازلوف‌قه شمندوفر خطی واردر.

(ضارایسکی) قالومنا گه ایکمک، ماسقوا ایله پترسبورغ‌گه استیب حیوان‌لرندن اولغان غورت‌لر (حیوان کتولری) اوزاتمق ایله بیوك تجارتلری واردر.

(راژسکی) اولگی گوبیرنالر کبی اوك ایکمك تجارتی ایله مشهوردر. وتیمور یول اوزرنده‌در.

(قاسیموف) اوقا نهری اوزرنده اولوب اسکله=پریستین‌در. بیك ضور کون ضاژودی وقنات فابریقه‌لری واردر.

(سقاپین هم ضارایسکی) اوپتاژوی ایکمك، موشتی، مای سوداسی واردر.

اورال قطعه‌سی

بوقطعه: قزان، ؤاتکه، پیرم، اوفا، اورینبورغ گوبیرنالرندن عبارت‌در. بو گوبیرنالر اورال طاغ‌لرینک قابرغالرینه وقاما نهرینک منبعی اطرافینه صالنغانلردر. بتون روسیه‌ده اولغان میتال بو قطعه‌دن چقوب، بوقطعه روسیه‌نک شمالنی (آرخانگلسکیدن باشلاب) جنوبنه (آسترخان‌گه قدر) تجارت جهتنچه باغلیدر. اوشنداق

آوروپای روسی ایله سیبیریانی باغلیدر. مذکور خصوصیتلرنی حائز اولدیغندن بو قطعه روسیه ایچون پك مهم در.

بو قطعه طبیعتنك اولغان خصوصیتلری اعتباریله دورت قسمگه بولنه در.

(۱نچی قسم) ڤولغا نهریله صورا نهری آراسنده اولغان یر اولوب قزان گوبیرناسنده اولغان کیسا کی «ڤولوڤسکی» هم «صورسکی» ناملرنده اولغان بور طاغلریله احاطه اولنغان اوزونچه بولوندن عبارتدر. بو بولون کوب نهرلر ایله صوغاریلوب ایمن آغاچلرندن عبارت اولغان اورمانچقلر ایله قپالیدر، وبو بولونلر بایتاق کیك اولوب قوهٔ انباتیه‌چه‌ده گوزللردر. وهواسی‌ده متوسطدر.

(۲نچی قسم) قاما نهرینك اوك طرفنده اولغان یردن عبارتدر. بو قسم شمالنده مجاوری اولغان ڤولوغودسکی گوبیرنایه مساویدر. والدایسکی، اورالسکی طاغلرینك آیرم اولغان کوب کیساك لری ایله وقدیم دن بیرو کیسلمگان اورمانلر، وباطاقلر ایله قپالیدر. بو کیسلمگان اورمانلر چپیتسی نهری اوزرنده اولغان بتون آوروپای روسی‌ده‌گی کیك اورمان صایلغان (قاییسکی) اورمانیدر. بو قسمنك هواسی، شمالی روزکارلر تأثیر ایدوب، فنا حالده بوزلدیغندن آشلق هم اوسمیدر. شونك ایچون اهالی حیوان آصرامق، آوچیلق ایتمك، اورمان ایله تجارت ایتمك ایله، معیشتلرینی تأمین ایتمکده‌لر. بو قسمنك جنوبی قوملق یاکه بالچقلق اولسه‌ده هر یرنده آشلق اوسه‌در. بیگره‌ك آشلق اوكا تورغان یری، قاما نهری ساحللری اولوب بو آشلقنك بر قسمندن مسکرات قایناتوب دیگر قسمنیده آشلق اوسمی تورغان شمالی طرفینه اوزاتیلادر. پراخود یاصارغه یاراردای گوزل اورمانلر ایله تیمر، وجیز معدنلری بو قسمنك بایلغنی آرتدرادر.

(۳نچی قسم) قاما نهریله اورال صره طاغلری آراسنده اولغان یردن عبارتدر. بو قسمنك شمالی چیگی پیچورا نهرینك منبعندن

باشلاب چوصوۋی نهرینڭ منصبنه قدردر. اورال طاغلرینڭ کراش ایزۋوزقه پلاصهسینك واتلوونددن حاصل اولغان اوفاچق طاشلر توفراق‌قه قاتوشوب بوقسمنڭ توفراغی طاشلق‌دن عبارت اولوب قالادر. هواسی صووقدر. بوقسمده اولغان طاغلرنڭ تپهلری بعض یرلری آچق طاشدن عبارت اولوب بعض یرلری قدیم‌گی (کیدر) اورمانلریله قپالیدر. طاغلر آراسنده اولغان چوقرلردن الڭ مشهوری «قورمانایوۋسکی» چوقری اولوب یکرمی چاقرم بویندهدر. وبو چوقرده واغولیچلرنڭ معبدی واردر.

بو قسمده بطاقلقلر ایله کیك کیك کیدر اورمانلری، هم آوروپاده الڭ برنچی اولغان «توز» معدنی ایله باشقه چوق معادن واردر. بوقسمنی «چاردین» تسمیه اولنوب تحریر ایتدیکمز خصوصیتلردن طبیعتی هم تعیین اولنهدر.

بوقسمنڭ اورتهسی، چوصوۋی نهریله اوقا نهری آراسنده اولوب توبهلری چرشی، ویوکا اورمانلریله قپالی اولغان بالچق‌لق طاغلردن عبارتدر. واوستنده اولغان اورمانلری چروب توفراغی قاراغه ایلانگاندر. وآشلق اوستره تورغان بولونلری هم واردر. بولونلرنی «پال» دییوب تسمیه ایدیلهدر.

بوقسم اورالنڭ بتون غربی قابرغاسندن: جیز وتیمر معدنلرینه بای اولدیغیچون کوب ضاۋودلر تأسیس اولنغاندر. اوقا نهرینڭ جنوبی طرف بعض یرلرنده بوکا اورمانلری اولسهده کوب یرلری قاره توفراقلی استبدن عبارت اولوب هرتورلی آشلق گوزل اولوب اوسهدر. خصوصاً آرش ایله بغدای بیك گوزل اولوب اوسمکدهدر. آنچق (اورینغایسکی) طاغلرینڭ قابرغاسنده (*) تورلی معدنلر

(*) بویرنی اورالسکی شویتصاریه دییوب تسمیه اولنهدر.

اشلنگان ایچون آشلق اوسه تورغان گوبیرنادن صانالمیدر.

(٤نچی قسم) بو قسم زا اورالسکی قطعه‌سینک اورینبورغ، وپیرم گوبیرنالرینی مشتمل اولوب شمالی چیگی دهشتلی ووحشی اولغان «ویرخوتورسکی» قرای‌دن عبارت‌در.

بو ویرخوتورسکی قرایده غایت مرتفع اولغان «پارفور» و«غرانیت» طاغلری وطاغلر آراسنده یاز بوینه قارلری بتمی تورغان تیران چقورلر، ویوزلر سنه‌دن بیرلی کیسیلو کورمگان اورمان‌لر، ودگز دالغه‌لری شکلنده اولغان دهشتلی بطاق‌لر. بو قراینی آدم‌لر ترکلك ایدودن خالی قیل‌در. بو قرایده ترکلك ایدن‌لر وار ایسه آنچق تورلی وحشی ویرتقچی حیوان‌لرنی آولامق ایله مشغول اولغان آوچی طائفه‌سی واردر.

بو قرایده اورال طاغلرینك شرقی قابرغالری بوینده «طورا» نیرندن «ایسیت» نهرینه قدر اولغان قطعه‌چك واردرکه تورلی معدن‌لر وضاؤودلرنك ایك چوق یریدر.

بو قطعه‌چك (روسسکی پوطوز) دیبه تسمیه اولنه‌در.

بو قرای اهالینك توروری جهتندنده غریب بر هیئتده‌در؛ زیرا بو قرایده نه بیوك ونه‌ده کچوك اولغان قریه‌لر واردر. آنچق اورمان وطاغلر آراسندن قرق یاکه ایللی چاقرم کیتکاچ صولر کنارینه صالنغان، زینتلی بنالردن ترکب ایتکان، گوزل منظره‌لی ضاؤودلرغه تصادف اولنه‌در. جمله‌دن بری «نیژنی تا گیلسکی» ضاؤودی‌اول‌قدر زینتلیدرکه اویاز اولغان بلده‌لرنك چوغندن یوقاری مرتبه‌ده‌در. زینتلی اولوی ایله برابر اهالیسیده آز دکلدر. بالغز بو ضاؤودده (۳۰) ملك قدر اهالی خدمت ایتمکده‌در. اما ایسیت نهرینك جنوب طرفنده اولغان یرلر، اورمان‌سز وآز صولی اولوب استیپ طبیعتلی اولدقلرندن تورلی استیب حیوان‌لری آصراق ایچون بیك

فائدهلیدرلر. شونك ایچون اهالیسی تورلی حیوانلر آصراب اطرافلرنده اولغان قرغز طائفهلری بله برابر (میناونی) تجارتلر آچوب میناونیلرگه موافق انواع مالار ایله تجارت ایتمکدهده قصور ایتممکدهلردر.

اورال قطعهسینك اهالیسی

روس، تاتار، چواش، موردوا، چیرمش، ۋوتاك، ۋوغول، باشقورط، میشر، تیبترلردن عبارتدر.

بو قطعهنك اهالیسیله انكلتره، وبیلگیانك طاغ‌اق قطعهلرینك اهالیسی آراسنده بیوك فرق واردر. مذکور مملکتلرنك طاغ‌اق قطعهلرنده آشلق اوسدررگه صالح اولغان یرلر اولمغانی ایچون اهالیسی آنجق معادن ضاۋودلرنده کار وکسب ایتمك ایله معیشت ایتمکدهلردر. اما اورال قطعهسنده اولغان اهالینك خلافنچه؛ زیرا بو قطعهده اولغان اهالینك آشلق اوسدره تورغان یرلری اولدیغیچون کوبراك اهالی آشلق چاچمك ایله معیشت ایتمکدهلردر.

اورال قطعهسنده آشلق گوزل اوسه تورغان یرلر: قزان، واتکه، پیرم، اوفا گوبیرنالرینك جنوبی طرفلری اولوب بو یرلرده اوسکان آشلق تورلی معادن ضاۋودلرینه، واسپرتو ضاۋودلرینه، وواتکه نهریله، وقوریدن، نوشولسکی پریستنی آرقلی باشقه اطرافلرغه اوزاتمق ایچون دائما گوزل بها ایله آلندیغندن اوسدروچیلرینه گوزل فائده ویرمکدهدر.

قزان وچیسطاپول، آشلق تجارلری یرلی آشلقدن باشقه ۋولغانك توبان قسمنده اولغان گوبیرنالرنكده آشلغنی آلوب: اورلوف، واتکه اصلابودسکی، حتی آرخانگلسکی‌یه قدر اوزاتمقدهلردر. مذکور گوبیرنالردن ۋاتکه، ایله پیرمده (دالفونسه) نامنده اولغان آلن هم گوزل اوسمکدهدر.

اورال قطعه‌سنده حیوان آصرامق

بو قطعه‌ده حیوان آصرامق چوق ترقی‌ایتمشدر. خصوصا اورینبورغ گوبیرناسینك یری استب اولدیغیچون بو گوبیرناده بیك كوب حیوان آصرالمقده‌در. بو گوبیرناده اورنه‌چه دوائلی آدم‌لر یوزلارلاب آت، مكّارلاب قویغه مالك اولمقده‌درلر.

اورال قطعه‌سینك نصف شرقیسنده بیگوگه صالح باشقورط آتلری ایله آطـلانورغه‌غنه صالح اولغان قرغز آت‌لری آصرالمقده‌در. وبو قطعه‌ده آصرالغان قوی‌لرنك یون‌لری بیك گوزل اولمسه‌ده ایتلری ایله مایلری آرتق لذتلی اولدیغندن یرلی اهالی بیك رغبت ایله آصرامقده‌لردر. اما نصف غربیسنده (قاما) نهرندن باشلاب قزان، هم واتكه‌ده (اوبوین) نسلی آت‌لر آصرالوب بو آت‌لر تغز بدنلی، تحمل‌لی؛ اولوب فین آت‌لری كبی اوق شمالی مملكتلرینك دهشتلی صووق‌لرنده‌ده خدمتلرینی ایتمكده‌لردر.

بو قطعه‌ده تورلی حیوان‌لر چوق‌اولوب كون ضاؤودلری، مای ضاؤودلری شم ضاؤودلری‌ده چوغالمشدر.

بو قطعه‌ده حیوان چوق‌اولدیغندن تورلی بلده‌ده میناونی تجارتلری آچیلوب تورلی حیوان‌لر وتورلی حیوان تیریلری‌ـله واسع تجارت‌لر تأسیس اولنمشدر.

اورال قطعه‌سنده آلتون چوق تابلوب بتون روسیه‌ده تابلغان آلتون‌نك ربعنه مساوی اوله‌در. پلاتینه‌آنچق بوقطعه‌ده گنه تابلادر. بتون روسیه‌ده تابلغان جیزنك بارسی‌اورال قطعه‌سندن چقادر. چوین، تیمر، نوز، طاش كومری كوبلك اوزره بوقطعه‌دن چقادر.

(۱۸۲۰) سنه‌سینه قدر بو قطعه‌ده آلتون بیك آز تابلوب شو آز آلتون‌نیده بیك آغرلق ایـله چقارمشلردر. (۱۸۲۰) سنه‌سندن

صوڭ بوقطعه‌ده قوملق يرتابلوب بوبرده قوم آراسنده كوب آلتون پارچه‌لريله كوب پلاتينه پارچه‌لرى چقوى كشف اولنمشدر.

بويله قوملقلرنڭ كوب اولغان يرى اورال طاغلرينڭ شرقى قابرغاسى‌اولوب: يكاتيرينبورغسكى، بوغوصلاۋسكى، ضلاته‌اوستسكى، ميئاسسكى اطراف‌لرنده‌در. بوقوملقلر اوتوزدن يوز ساژينغه قدر اوزونلقده، اون بيشدن يكرمى ساژين‌غه قدر كيكڭلكده اولوب كوبراك طاغلر آراسنده وطاغلر يقيننده اولغان چوقورلرده ميدان‌غه چقمقده‌در.

بويله قوملقلرده آلتون پارچه‌لرى بعض وقت اوسده وبعض وقت ايكى ساژين تيرانلكنده قوم آستنده تصادف ايتمكده‌در.

اما (پلاتينه) زمان حاضرده، دميدوف ملكنده اولغان ضاۋودده همغراف شوالف ملكنده اولغان (فريصتوۋوز دۋيژينسكى)ضاۋودنده كوبلك اوزره تابلمقده‌در. بوضاۋودلر هرايكيسى (نيژنى‌طاگيلسكى پريصقه)سنده‌درلر. بوقطعه‌گه باشقه، دنيانڭ هيچ بريرنده بوروشده قوم‌آراسنده پلاتينه پارچه‌لرى تصادف اولنوى يوقدر.

روسيه‌ده تابلغان پلاتينه‌نڭ جمله‌سى انگلتره‌يه اوزاتلمقده‌در.

بوقطعه‌نڭ قوملقلرنده زور زور آلتونلرده تصادف اولنمقده‌در. شو يقين سنه‌لرنڭ برنده بوقوملقلردن ايكى پود يدى فونط توقسان ايكى مثقال آغرلغنده بر كيساك خلقى آلتون تابلمشدر. بو وقتغه قدر بويله زورلقده دنيانڭ هيچ بر يرنده خلقى آلتون تابلغانى اولماينچه بوآلتون دنيانڭ الڭ زور آلتونى تسميه اولنمشدر.

جيز معدنى‌ده اورال طاغلرنده‌غى قدر كوب دنيانڭ هيچ بر ...وشه‌سنده يوقدر. زيرا جيز معدنى بو طاغلرده بويدان بويغه

تابلودن باشقه طاغلردن طش قرلرده‌ده قزان گوبیرناسینه قدر چوقلق اوزره تابلمقده‌در.

بو قطعه‌ده تیمر معدنی‌ده ابد الآباد بتماسلك مرتبه‌ده کوبدر.

اورال قطعه‌سنده توز ایکی اورنده تابلوب بری (صولیغامسکی) اطرافنده‌در. بو یرده (٦٦) ساژین آسقه توشکاچ کوب قاطلاولر طاش توزی واردر. بویله تیراندهگی توز اوستینه یغمور صولری آغوب برمقدار تورغاندن صوڭ بیك توزلی اولوب ئه‌وریله‌در، صوڭره بو صولرنی ناصوصلر ایله چقاروب پرین «بیك زور تیمر تابا»لرده قایناتوب صووی بتکاچ گوزل توز اوطروب قالادر.

بو یرده توز چقارمق وتوز ایله تجارت ایتمك بو قطعه‌نی اطاعت ایتلرگان (اصطروغونوڤیخ)لر زماننده‌نوق باشلانوب بو یرگه یدی یاکه اون چاقرملق مسافه‌گه کوب قریه‌لر توزولمشدر.

بو قریه‌لرنڭ الڭ مشهورلری: غورنی غورد، دیدومین، لینڤا، اوصولی قریه‌لری اولوب بو قریه‌لرده اولغان توز معدنلرندن (١٩٠٠) سنه‌سنده (٢٠) میلیون پود توز چقارلمشدر.

بو قطعه‌ده توز چقا تورغان یرنڭ ایکنچیسی اورینبورغ گوبیرناسنده اولغان «ایلیتسکی» یقیننده اولوب طاشدن قاتی غروصطالدن صاف اولغان توزچقادر. بو یرده اولغان توزلق مربع اوچ چاقرم کیکلگنده ونجربه اولنغانی یتمش ساژین تیرانلکنده اولوب بو یرده اون بیش میلیارد پود توز حساب اولنمقده‌در. هر سنه‌ده آلنغانی آنچق برمیلیونده ربع میلیون پود حسابنده‌در (*).

(*) هر سنه‌ده بتون روسیه‌ده چقارلغان آلتون‌نڭ مقداری (٢٠٧٥٠) پود اولوب دورت اولوشندن بر اولوشی اورال قطعه‌سندن چقارلمقده‌در. اوشنداق جیزنڭ مقداری (٣٥٠) مڭ پود اولوب یارتیسی اورالدن چقارلمقده‌در. چویننڭ مقداری (١٢٥) میلیون پود اولوب کذالك یارسی اورالدن چقارلمقده‌در. تیمر ایله اصتالنڭ

اورال قطعه‌سندن صابدیغمز معدن‌لرگه باشقه: مرامر، وطاش کومری، وبهالی طاش‌لردن مالاصیت، لاپس، لاضور (لاجور) تاپاص، ایزومرود، (زمرد) آغاد، یاشمه چقمقده‌در.

اورال قطعه‌سینک اورمان‌لری

بوقطعه‌نک یارمندن چوغنی اورمان‌لر قاپلاغاندر. نفس اورال‌ده ایگنه‌لی اورمانلر چوق اولدیغی کبی: اوفا، قاما، ۋولغا نهرلری ساحلنده یوکا هم چوق اوسمکده‌در. قزان، واوفا گوبیرنالرینک جنوبنده قزان ایمه‌نی دیه مشهور اولغان ایمن اورمانلرینه آز دگلدر. نارات وچرشی اورمانلرینی تورلی ضاۋودلرغه یاقمق‌ایچون وصماوار کومرینه‌یاندرمق ایچون کیسلودن باشقه، بوقطعه اهالیسینک اورمان ایله بیوک تجارتلری هم واردر. شویله که بنالق واوطون‌لق آغاچ‌لرنی بارقه‌لرغه تولدروب: قابوق، یوکا، مونچالا، چپته، کولوک=قولوق‌نی وانکه، قاما، بیلی نهرلریله توبان مملکت‌لرگه اوزاتوب، ۋولغا نهرلریه‌ده «پـاصاددو بوفقه» بلنه‌سینه، هم «آسترخانغـه» اوزاتمقده‌لردر. شونک ایچون‌ده بـو بلنه‌لر پریقاسپییسکی قرای ایله دانسکوی قرایده، برنچی اورمان بازاری صایلمقده‌درلر.

اورال قطعه‌سینک اومارطه، وبالی، باشقه قطعه‌لردن آیرمدر. خصوصا قزان گوبیرناسیله اوفا گوبیرنالرنده یوکا اورمانی کوب اولدیغندن بوگوبیرنالرده حاصل اولغان بال‌ده آق توسلی وخوش ایسلی اولوب طعمی هم آیریدر. «لیپسه یاکه صاراپولسکی» دیه مشهور بال کوب

مقداری (۱۱۰) میلیون پود اولوب دورتدن بری اورالدن چقارلمقده‌در. بتون روسیه‌ده سنوی چقارلغان پلاتینه‌نک مقداری (۳۰۰) پود اولوب بارچه‌سی اورالدن چقارلمقده‌در. سنوی چقارلغان توزنک مقداری (۹۱) میلیون پود اولوب یکرمی میلیونی اورالدن چقارلمقده‌در. طاش کومرینک مقداری (۷۵۰) میلیون پود اولوب (۲۱) میلیونی اورالدن چقارلمقده‌در.

آرتق بهاغه صاتیلادر. یرلی اهالیدن: چیرمش، باشقرط، تیپتارلرنك کوبراك کسب‌لریده اومارطه تربیه‌لامك ایله‌در.

اورال قطعه‌سنده اولغان آوچیلق

بوقطعه اهالیسی اورمان‌لری کیسلمزدن اوّل تورلی وحشی حیوانلرغه آوچیلق ایدرلر ایدی؛ اما اورمان‌لری کیسلوب بتکاچ آوچیلق کسبی بتون بتون آرادن قالقمشدر. اما تورلی قوش‌لرغه آوچیلق بو زمانده‌ده دوام ایتمکده‌در. وآولاغان قوش‌لرینی ماسقوا، وقزان بلده‌لرینه اوزاتوب فائده کورمکده‌لردر. اورال صره طاغ‌لری بویتچه تیمر یول اوزغاچ، بویول الك اوّل پیرم، وپیرم‌دن ژاتکه‌یه وقوتلاص‌قه؛ دخی یقاتیرنبورغ‌دن تومان‌گه؛ وچیلابینسکی‌دن بری صامارغه ودیگری سیبرغه؛ ودخی اورینبورغ‌دن صامارغه، واورته آسیاده اولغان تاشکند بلده‌سنه تمدید اولنوب بو قطعه‌ده اولغان تجارتنك ترقیسینه بیوك خدمت ایتمش وایتمکده‌در.

اورال قطعه‌سینك مشهور شهرلری

«قزان» گوبیرنا اولغان بلك اولوب «قزانقه» نهرینك ژولغایه قوشلغان یرندن آلطی چاقرم مسافه‌ده قزانقه ایل‌ژولغا آراسینه صالنغاندر.

زمان اوّل‌ده قزان خانلغینك پای تختی اولمشدر. شمدیکی زمانده‌ده خان‌لردن قالغان بعض آثار عتیقه واردر. بو آثار عتیقه جمله‌سندن «خان سرایی» واردرکه خانلر زماننده بنا اولنمشدر. بو سرایك‌غایت مرتفع قلّه=باشنا اولوب صومبیکی(سیوم‌بکه)نامنك‌در. سرای یقیننك باشقه بنالرهم اولمشدر. قزان تجاری‌اورال قطعه‌سنی مانوفاقطور وباشقه تورلی تورلی مال‌لریله تأمین ایدوب قزان شهرینی برنچی شهرلر مرتبه‌سنه کوتاره‌در. مذکور تجارنك عجمستان، وترکستان،

وسیبر ایل‌ده علاقـهٔ تجاریه‌لری واردر. بلدهٔ مذکوره‌ده صافیان وصابون، ضاڨودلریله، قوماچ، وبز فابریقه‌لری واردر.

قزان بلده‌سی اورال قطعه‌سینڭ علوم ومعرفت مرکزی اولوب اونیڨیرستیت، دوخوونی آقادیمیه، رودیڨنوڨسکی اینستیتوت کبی بیوك مکتب‌لردن باشقه متوسط مرتبه‌ده وتوبان مرتبه‌ده اولغان پك چوق مکتب‌لری واردر.

«شهر بلغار خرابه‌سی» ڨواغایه قامانڭ قوشلغان بروندن آلتی چاقرم توبان ڨولغانڭ صول کنارینه صالنغان، وبلغار ایمپراطورینڭ پای تختی اولغان شهرنڭ خرابه‌سیدر.

«چیستاپول» قاما نهری اوزرنده اولغان اویازنی گورد اولوب، اکمك تجارتی واردر.

ڨیاتکه گوبیرناسنده اولغان مشهور بلده‌لر

ڨیاتکه؛ ڨیاتکه نهری اوزرنده اولوب گوبیرنا اولغان بلده‌در. بو بلده‌ده قوتیلنیچ، اورلوف، اصلوبودسکوی شهرلریله برابر ایکمك تجارتی واردر. بو بلده‌لرگـنه ڨاتکه نهری اوزرنده اولوب جملـه‌سنده اولغان آشلق: یوغ، لوز، صیصول نهرلرینڭ اسکله‌سینه اوزاتیلوب بواسکله‌لر آرخانگیلسکی یولنده‌لردر.

صاراپول، قامانهری اوزرنده اولغان تجارت بده‌سیدر. بتون اورال قطعه‌سی وسیبیریا ایچون بوبلده‌ده آیاق کییم‌لری حاضرله‌نه‌در. صاراپول اویازنده (ایژیڨسکی) نامنده اسلحه ضاڨدیله (قامسکی-ڨوتقینسکی) نامنده تیمر وماشینالر اشله‌نه تورغان ضاڨود واردر.

پیرم گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

«پیرم» گوبیرنا اولغان بلده اولوب قاما نهرینه چوصوڨوی

نهرینك قوشلغان یرندن یراق اولمغان مسافه‌گه صالنغاندر. پیرم‌به سیبیردن تورلی ماللر کیلوب صو آچلغاچ نیژنی وریبنسکی‌به اوزاتیلوب نیژنیدن تورلی آوروپا ماللری پیرم‌گه وآندن شمند. وفرایله یقاتیرینبورغ طریقیله سیبیریاغه اوزاتیله‌در. پیرم یقیننده (موتوویلیحینسکی) نامنده اصتال قویا تورغان واسلحه حاضرلی تورغان ضاوود واردر.

اوصولی، دیدوحین، لینوا، صوایقامسکی آوروپاده الك زور توز پشوره تورغان یرلاردر. «اونیوسکی» نامنده اولغان کومرمخزنی آرقلی اورال تیمر یولینك شعبه‌سی کیچوب توز پشوره تورغان یرلرگه کره‌در.

«یقاتیرینبورغ» بوبلده ایسیت نهری یقیننده اولوب بتون اورال معادنینك اداره خانه‌سی=اوپراولیناسی بوبلده‌ده‌در. صیقل ویره تورغان فابریقه‌لر هم قویا تورغان ضاوودلر واردر. بلده‌دن یارم چاقرم مسافه‌ده (یوفاری ایست) ضاوودی واردر، بوضاوود: آلتون، تیمر، چوین. تابلو اعتباریله تجارالذه اولغان ضاوودلرنك بارچه‌سندن بایدر.

بلده‌دن اوتوز چاقرم مسافه‌ده (بیروزوسکی) نامنده اولغان پریصقه واردرکه بو پریصقه قورولغان یرده آلتون، تامور کبی هیئتده اولوب تابیله‌در.

(ایربیت) نیبو نهری اوزرنده اولوب نیژنیدن صوك الك بیوك اولغان یارمارقه‌سیله(*) مشهوردر. (نیبوه نهری طوری نهرینك بوتاغی=تارماغیدر). بو یارمارقه‌یه سیبردن: چای، میخ، تیری، فویرق، یال،

(*) بو یارمارقه برنچی فیورالدن باشلانوب برنچی مارتقه قدر امتداد ایله‌در. بو یارمارقه‌گه ٤٨ میلیون روبله‌لق مال کتوریلوب (٤٠) میلیون مقدارلغی صاتلمقه‌در. لکن سیبریا تیمر یولینك بو اطرافندن یوروب هر بلده‌گه کروی یارمارقه‌لرنك کچره‌یووینه برنچی سبب اولمشدر.

تورلی مای، وباشقه مال‌لر کیل‌در. آزیادن: یفك اشیا، دوه مامغی، وآزیانك باشقه مال‌لری کیل‌در. غربی مملکت وولایتلردن روسیه‌ناڭ مانوفاقطور مال‌لری وباشقه آوروپالیلرنك هنر وصناعتلرینك اثرلری کیل‌در. بیگراك مامق وبوندن توقیلغان تورلی ماتیریالر، وغلانتیریبی مال‌لر، وشکر، وتیمر اشیا کوبلك، اوزره کلمکده‌در. نیژنیدن هم بعض مال‌لر کلمکده‌در.

(ویرخوطوری) طوری نهری اوزرنده‌در. طوری نهری بوینده طوری معادن ضاۋودلری واردر. طوری ضاۋودلرندن هم (بولاغودات) طاغندن جنوبده وقوشوین ضاۋودینه ۳ چاقرم یردن تیمر معدنلرینه غایت بای هم پلاتینه، مالاحیت، آلتون، کوب چقا تورغان «نیژنی طاگیلسکی» اوقروغ باشلانه‌در.

اما (ویرخوطوری)دن ۱۲٦ چاقرم شمالده غایت بای آلتون پربصقه‌سی وجیز معدن‌لری اولغان «بوغوصلوۋسکی» ضاۋودی واردر.

اوفا گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

(اوفا) اوفا نهرینك بیلی‌یه قوشلغان یرینه صالنغان گوبرنا اولغان بلده‌در. سیبریا تیمر یولی اوزرنده‌در.

(ظلاطا اوست) آتشسز اسلحه یاپیله تورغان ضاۋود ایله استال قویا تورغان ضاۋود واردر.

اورینبورغ گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

اورنبورغ، اورال نهری‌اوزرنده گوبیرنا اولغان بلده‌در. عتیق استحکام‌لری هم میناونی تجارتی واردر. برطرفدن سامار وایکنچی طرفدن اورته آسیاغه شمندوفر خطیله متصلدر.

طرویتسکی؛ میناونی تجارتی واردر. هم اورته آسیادن کلگان

كروان اوّل بورایه کیله‌در. (چیلابینسکی) اورالغه اوزغان شمند-
وفر خطینك مرکزیدر.

قاره توفراق یاکه آشلق اوسه تورغان قطعه

بو قطعه‌یه: پادولسکی، ڤولینسکی، کییفسکی، چیرنیغوڤسکی،
پالطاڤسکی، خارقوفسکی، آرلوفسکی، تامبوفسکی، ڤارونیژسکی،
سارانوفسکی، پینزینسکی، سمبرسکی، سامارسکی گوبیرنالری داخل
اوله‌در. بو گوبیرنالرنك جمله‌سنده وجنوبده‌استیپ قراینك بر مقدار
یری قاره توفراقدن عبارتدر. بوقاره توفراقنك جمله‌سی (٧٨)میلیون
دیساتینه‌دن عبارتدر. بو قاره توفراقنك قالونلغی بعض یرلرده
(٣) آرشین قدرگه واصل اوله‌در. بو قطعه شمدیکی زمانده بتون
روسیه‌نی اکمك ایله تربیه ایدودن باشقه غربی آڤروپاغه‌ده بایتاق
آشلق‌اوزاته‌در. اصحاب فکرسلیم میزانینه کوره بوقطعه‌یه فن زراعتکه
موافق صورتده خدمت وتربیه ایدوب آشلق چاچواسه ایدی بتون
آڤروپا اهالیسنی تربیه ایدراك آشاق ویرر ایدی دیورلر.

بو قطعه‌نك آشاق اوسدروده هر طرفی بردی توگلدر. دنیپر
نهربله، دون، واولغا نهرلری آراسندن اوزغان مرتفع یر بو قطعه‌نی
ایکی‌یه تقسیم ایده‌در. بو مرتفع اولان یرنك غربی قسمی بالطیق
دکزینك تحت تأثیرنده قالدیغندن چوق یغمورلی وچوق رطوبتلی
اولوب آغا تورغان نهرلری هم چوق‌در. بو قسمنك: ڤالینسکی
وچیرنیغوفسکی گوبیرنالرنده غایت کیك بطاقلری وزور اورمانلری
واردر. وقارپات طاغ‌لرینك قابرغاسی بوینده قاره توفراقنك آستی
غرانیتدن عبارت اولوب یغمور صولرینی آسقه یبارمگانی ایچون
بویرده گوزل نباتات وگوزل آشلق اوسمکده‌در.

شرقی قسمنده یاز موسمنده سچاق، وقش زیاده قوتلی قار

کیتوره تورغان ییل‌لر اوله‌در. بو قسمده نهرلر هم آز وقاره توفراق آستنده‌غی طبقه‌ده ایزڤوزقه‌دن عبارت اواوب یغمور صواری آسقه کیدوب توفراق قوری اوله‌در. بو قسمنڭ غربی طرفنده توفراق اوسدره تورغان اجزا ایله قانش اولدیغندن کوب آشاق اوسدروب اهالینڭ برنچی کسبلری آشاق چاچمك ایله‌در. قاره توفراق قطعه‌سنڭ آشلق چوق اولدیغندن هر طرفقه قاره‌دن هم صودن آشلق اوزاتیله‌در.

بو قطعه‌نڭ شمالنده کوبراك آرش، جنوبنده بغدای چاچلمقده‌در. صولی، آرپه، قاره بغدای، طاری، چگندر، توتون هم چوق چاچله‌در. بو قطعه اهالیسی‌نڭ آشلق چاچودن باشقه کسبلری هم واردر. لکن بو کسبلرنڭ کوبی غربی قسمنده‌در. شکر پشرمك، ڤینا قایناتمق هم توتون اوتورتوب اوسدرمك کبی‌لر. شکرنڭ ماده‌سی اولغان چگندر مالا روسیه‌ده بیك کوب اوسدیکندن شیکر قایناتو هم اول یرده بیگراك ترقی ایتمشدر.

قاره توفراق قطعه‌سینڭ بتون گوبیرنالرنده شیکر اشلانسه‌ده بیگراك ترقی ایتکان یرلری: کییف، پادول، خارکوف، چیرنیغوف، ڤالینسکی، قورسکی گوبیرنالریدر. بو گوبیرنالرده بتون روسیه‌ده حاضرلنگان شیکر پیصوغینڭ ³⁄₄ مقداری حاضرلنه‌در. بو گوبیرنالرده الڭ برنچی شیکر ضاڤودی کییف گوبیرناسنده سیملامیستیچقه‌سنده اولغان (غراف بوبرینسکی) ضاڤودیدر.

آشلق کوبلگندن بو قطعه‌ده اسپیرت هم کوب اشلانمکده‌در. ڤارونیژسکی، پادولسکی، خارکوفسکی، پینزینسکی، تامبوفسکی، کییفسکی گوبیرنالرینڭ هرقایوسنده برار میلیون چیلاکدن زیاده اسپیرت قایناتلمقده‌در.

قاره توفراق قطعه‌سنده اولغان باقچه‌چیلق

باقچه تربیه ایتمك هر طرفنده اولسه‌ده باقچه‌لر زیاده فائده

ویرگان بر غربی قسمی‌در. شرقی قسمنده صووق‌لرنك چوقلغی وتوفراقنك تیز کیبوی بو کسبکه مانعت ایتمکده‌در. آنچق ژولغا بوینده‌اولغان طاغ‌لرنك غربی قابرغالرنده آلمه اوسوب بو آلمه قاما نهریله سیبیر یاغه اوزاتیله‌در. اما مالاروس مملکتنده هرتورلی یمش اوسه‌در: آلمه، غروشا، اسلیڤا، چیریشنا، چیه هم باشقه‌لری کوبلك اوزره اوسمکده‌در. لکن هیچ بر طرفقه اوزاته آلماغانلری ایچون باقچه‌لری آنچق اوی مصرفینه کیتمکده‌در. اما پامیشچیك‌لر یول بوینده زور زور باقچه‌لر اشلاب حاصلاتنی پای تختکه اوزاتوب بیوك فائده‌لر کورمکده‌درلر.

بو قطعه‌نك غربی گوبیرنالرندن اولغان کییف گوبیرناسنده یمش صولرندن خفیف شراب‌لرهم قانفیط‌لر اشلاب باقچه‌لرندن گوزل فائده کورمکده‌درلر.

صوفییفقه میستچقه‌سنده اولغان باقچه‌لر هنر وصناعتنك کرامتی مرتبه‌سنده اولوب قالورلك گوزل ودلربادرلر.

(اصلابادا آلیکسییفقه) میستچقه‌سینك اهالیسی کوب کون باغار چاچوب یارم میلیون روبله‌اق مای چقارمقده‌درلر.

پنزه بلده‌سنده باقچه‌لرنده تورلی یمش آغاچ‌لری صاتوق اوچون اوتورتلغان باقچه=پیتومنیق واردر.

قورسکی گوبیرناسنك بیك کوب صوغان، وصارمصاق، اوتورتیلوب، بتون روسیه‌گه اوزاتیلودن باشقه عجمستانغه وترکیه‌گه کوبلك اوزره اوزاتلمقده‌در. صوغان وصارمصاقغه باشقه واسع قاربوز، وقاوون باقچه‌لری اولوب کوزموسمنده بو گوبیرنانك قاربوز وقاوون‌لری بتون بازارلرنی تولدرمقده‌در.

(سارانوف) یقیننده چوقچه: داماتیس، قاپوستو=قاپسته، وایرته

يتشه تورغان برەنگی، قالونیالردەگی نیمچلر چوق یتشدرمکدەدرلر. هم (برووقوا) یتشمکدەدر.

شمالغه تابا پنزه هم سمبر گوبیرنالرنده: صوغان، وچگندر، وباشقه سبزوات غایت چوقلق اوزره یتشمکدەدر. بو یرلرده ایك برنچی رتبەده اولغان سبزوات اورلغیده یتشمکدەدر.

(صارپته): توتون، وغاردالی ایله اشتهار ایتمشدر.

چېرنیغوڤسکی، پالطاوسکی، صامارسکی گوبیرنالریده توتون اوسدرمك ایله اشتغال ایتمکدەلردر. بو گوبیرنالرده اوسه تورغان ماخورقه، وتوریتسکی‌نك آشاغی نوعسی اولوب متوسط رتبەده اوسمکدەدر. صامار گوبیرناسنده نیمچ قالونیالرنده ماخورقەیه باشقه صیغارا ایچون اولغان توتون چاچیلوب بو توتون خارج مملکتلرگه اخراج اولنمقدەدر. شمدیکی زمانده تامبوف هم وارونژا گوبیرنالرنده ده توتون چاچمك بیك یایلگاندر.

حیوان آصرامق

بو قطعەنك شمالنده اهالی چوق، یرآز اولدیغندن آچق یرلر آز قالوب کوب حیوان آصرامق ممکن اولمیدر. اما جنوبنده اولغان گوبیرنالری کیلك، وصوقالانمغان گوزل یرلری چوق، وبو یرلرده گوزل پچن اوسدیکندن تورلی حیوانلر چوق آصرالادر. دنیپر بوینده وایلانەسنده اولغان گوبیرنالرده موگزلی حیوانلر چوق آصرالادر. بو یرنك موگزلی حیوانلری: آرباغه وصبانغه ییگارگه یاراودن باشقه سویاکلری محکم، توسلری صوری، اولغان صغرلر سوت ومای جهتندن کوب فائده ویرمکدەلردر. آرالرنده ایك گوزل وایك کوب فائده ویرەنلری (اوقراینسکی) نامیله مشهور اولغانلریدر.

قریمینچوغ، پالطاوا، ایزوم، بوغوچار، ساراتوف، صامارا،

شهرلوی موکزلی حیوانلرنڭ ایڭ کوب اولغان یری اولوب مانوفافطور قطعه‌سنه وهر ایکی پای تختکه کوبلاك ایله اوزاتلمقده‌در.

دون اطرافنده اولغان گوبیرنالر ایله ڤولغانڭ توبانننده اولغان گوبیرنالرده اهالینڭ بیکراك اهمیت ویرگان حیوانلری آت اولوب کوبلاك اوزره آت آصرامقده‌لردر. و گوزل آت ضاڤودلری اولوب روس نسلی اولغان گوزل آتلر یتشدرمکده‌در. بو ضاڤودلردن دولتنڭ عسکرینه وچیت مملکتلرگه کوب آتلر اوزاتلمقده‌در.

«وارونژ» گوبیرناسینڭ بر قطعه‌سی اولغان (بیتوغو) نهری بوینده یوك آتلرینڭ ایڭ قوتلی‌لری توغادر. شول یرده اوق (خرینووسکی) نامنده اولغان ایمپراتورسکی آت ضاڤودی واردر. بو ضاڤود بیك جوگراك آتلر و (ریصاق)لر یتشدرمك ایله اشتهار ایتمشدر.

«وغارکوف» کوبیرناسینڭ استپ اولغان قسمنده (استارابیلسکی) اویازنده دورت دانه جمله‌سی حکومت النده اولغان آت ضاڤودلری واردر. بو ضاڤودلرده صاف عرب نسلی اولغان آتلر اوسه‌در. بو قاره توفراق قطعه‌سینڭ جنوبنده بیگراك ده: پلطاوا، ساراتوف، خارکوف، وارونژ گوبیرنالرنده غایت نازك یونلی قویلر اوسه‌در، شونڭ ایچون یارمارقه‌لرنده بازارلرنده یون بازاری برنچی موقع تجارتنی اشغال ایده‌در.

قاره توفراق قطعه‌سنده اومارطه‌چیلق

قدیم زمانده مالاروسلرنڭ ایڭ برنچی کسبلری اومارطه آصرامق اولوب نیچه‌شرمڭ اومارطه‌غه مالك اولغان آدملر اولمشدر. شکر ایله‌مای شه‌ی وجود که چقغاچ اول‌گی زمانغه نسبة آزایوب کتمش ایسه‌ده باشقه اطرافقه نسبة همان چوقدر.

«سیلینترا» فایناتمق کنه اسکی اواوب صوگره‌لری آزایمش ایسه‌ده شمدیکی زمانده عکومت چوق فوت ویرمشدر.

بو قطعه‌ده اولغان فابریقه‌لر

بو قطعه‌ده فابریقه‌لرنڭ ایڭ چوق اولغان یری چیرنیغوف گوبیرناسنده اولغان «استارادوبسکی» قرای‌در. بو یرنڭ اهالیسی‌نڭ چوغی راصقولنق‌لر اواوب صناعت وتجارتنی ڤیلیفه روس‌لر بیننده نشر ایده‌نلرده بونلردر.

«فلینس» «وآردون» پاصادلرنده چوق پوصتاو خاضرلانه‌در راصقولنڭ‌لر پاصادنده: اویوق، کون، پروسینا، غنزیریونی بیکیپاش کبی شیلر یاپوب کسب وتجارت ایتمکده‌درلر. سمبر، پنزه، تامبوف، گوبیرنالرنڭ عساکر بریه وبحریه‌البسه‌سینه لازم اولغان پوصطاو اشلانمکده‌در. صامارا، ساراتوف، وارونژ، خارکوف گوبیرنالرنڭ مای اریته طورغان ضاڤودلر چوقلق اوزره‌در. «قورسکی» گوبیرناسنڭ دکوبلاك اوززه بالاوز ضاڤودلری واردر. (آرلوف) گوبیرناسنده موشقی حاضرلی طورغان ضاڤودلر چوقدر.

ساراتوف گوبیرناسنده پلانکی قریه‌سنده ملت اسلامیه‌گه چوق فائده‌لری تیگان وتیوب تورمقده اولغان برادران دیبردیبفلرنڭ بیوك پوصطاو فابریقه‌لری واردر. بو فابریقه‌ده اولان عمله‌نڭ ممکن قدر چوغی اسلامدر.

تجارت

ڤولغا بوینده اولغان گوبیرنالر حاضرلانگان مالرینی شمالغه اوزاتمقده‌درلر.

اما جنوبی گوبیرنالر: واورونژ، پالطاۋا، کییف، پادولسکی، گوبیرنالرینڭ مال‌لری قاره دڭزگه اوزاتلمقده‌در. سنوی اوزاتلغان مال‌لر اون بیش میلیون روبله‌لق مقدارنده اولوب ایڭ برنچی موقع اشغال‌ایتکان‌لری: برانسکی، کییف، قریمینچوغ، ۋارونژا بلده‌لریدر.

اما شمالغه؛ لیباوا، ریغا، ماسقوا، پیتریسبورغ بلده‌لرینه هر سنه‌ده قرق میلیون روبله‌لق اوزاتله‌در.

اوزلرنده‌اولغان حاصلاتنی چیت ولایت‌لرگه اوزاتمق تجارتیله اشتغال ایتکان بلده‌لر، اسم‌لری توبانده تحریر اولنغان بلده‌لردر.

ۋولغا نهری بوینده: قامیشین، ساراتوف، ۋولژسک، حوالین، صامارا، سمبر بلده‌لری‌در. صورا نهری بوینده: پنزه، پرومزین، بلده‌لری‌در. تسنا نهری بوینده، تامبوف، مورشانسکی‌بلده‌لری‌در.

اوقا نهریله یلیتس‌نهری‌بوینده: اوریول، متسینسکی بولخوف بلده‌لریدر.

قاره توفراق قطعه‌سندن صو ایله اوزاتلغان مال‌لرنڭ ایڭ چوغی ایکمك ایله اسپیرتو اولوب اوزاتلغان بتون مال‌لرنڭ ثلثانی تشکیل ایده‌لر. صو ایله اوزاتلودن باشقه شمندوفر طریقیله‌ده چوق اموال اوزاتلمقده‌در.

شمالغه کیته طورغان اموال قشقی طریق ایله بوز اوستندن اوزاتیلوب، مالاروس اموالی‌نی یازموسمنده‌ده چوماك لر(*) آربالر ایله جنوبکه تاشیمقده‌درلر.

مالاروسیه‌ده یارمارقه‌لر چوق اولدیغندن مالاروس‌لر بتون مال‌لرینی یارمارقه‌لرده صاتمقده‌درلر. یارمارقه‌لرنڭ ایڭ چوق اولغان یرلری: خارکوف، ایله پالطاۋا بلده‌لریدر.

خارکوف، یارمارقه‌لرنده کوبره‌ك تجارت، طوپلاب‌اولغان تجارت

(*) یوك یورتوچیلر.

اولوب خارکوف‌ده (٤) دانه بیوك اصقلاد=مخزن‌لر واردر. برنچی اصقلاد کریشچنسکی اصقلادی اولوب یارمارقه‌لرغه هر تورلی اموال بو اصقلاددن اوزاتلمقده‌در. بو اصقلاددن چققان اموالنك نصفی مانوفاقطورا اولوب قالغان نصفیده: آیاق‌قابی، کون، تیمر، وجیز مال‌لرندن عبارت‌در.

ایکنچی طرویتسکی، یالغز یو ولمغان نازك یون ایله تجارت ایتمکده‌در.

اوچنچی اوسپنسکی، بیوك تجارتی یو ولغان یون ایله اولوب تیمر، وباشقه اشیا ایله‌ده بر آز تجارتی واردر.

دورتنچی پوقرووسکی، مانوفاقطور اموالی، هم کون ایله بیوك تجارت ایتمکده‌در.

«پالطاڤا» گوبیرناسنده ایلئنسکی، یارمارقه‌سی واردرکه، یون ماتریا، طون‌لق میخ‌لر، دون بویندن کلـگان آطلر، وقشلق البسه اولغان مال‌لر ایله تجارت یریدر.

«رومنا» ده ماسلانسکی یارمارقه‌سی اولوب روخلاد=اوفاق مال تجارتی واردر.

(قورسکی)ده «قورینا» یارمارقه‌سی اولوب ١٨ نچی عصرده خارج ایله تجارت جهتندن اشتهار ایتمشدر. اما شمدیکی زمانده خارکوف یارمارقه‌لری کوبایوب وماسقوایه تیمر یول اشله‌نگاچ بو یارمارقه بتون بتون اهمیتدن ساقط اولمشدر. بو یارمارقه‌لرغه باشقه دها کیفـده (قونتراقتووی) یارمارقه واردرکه غرب جنوبی مملکتلر ایچون بیوك فائده‌سی واردر.

(بیردیچسکی) بو یارمارقه‌ده آت ایله بیوك تجارت واردر.

بو قرایده اولغان یارمارقه‌لر ویلیقه روس یارمارقه‌لرندن ممتاز اوله‌لر کوبلك ایله وآندن باشقه هرسنه‌ده بر یرده دورت بش دفعه اولمق ایله.

بو یارمارقه‌لرده اولغان مهم تجارت، ویلیقه روس گوبیرنالرندن کتورلگان: یفك، ویوندن توقلغان ماتیریالر؛ وعوام ایچون لازم اولغان «ولادیمرسکی»-فابریقه‌لرندن کتورلگان: پیاله، وحروستال اشیا؛ وماسکوادە اشلانگان: آلتون، وکموش اشیا، وبهالی میخلر، چای، شم، صابون؛ ونیژنیدن وطولادن کتورلگان: چوین، وتیمر، وجیزدن اشلنگان تورلی اشیا؛ وقاسیم تاتارلری کتورگان: طونلق، تیری ومارلوشقه، وصافیان؛ وغربی گوبیرنالردن وپواشادن کتورلگان: تورلی غلانتیریی اشیا، شکر، یفك ویون ماتیریالر؛ وغوللاندیه پلاطنه‌سی؛ آفستریادن کتورلگان: چالغی، اوراق؛ جنوبی گوبیرنالردن کتورلگان: بالق، بیلم، ایقرا=خاویار؛ عجمستاندن کتورلگان: تورلی آشالا تورغان اشیا، شراب، جیخیر؛ مالاروسلر اوزلری چفارغان یون، تیری، چگندر شکری، توتون، بال؛ وپر اصل مالاری: خینزیر یونی=شچیتینا، قوش مامغی، قوش یونی، قویرق یال، ألن، کندر، موشقی وبونلرغه باشقه عوام وخواص‌که لازم اولغان تورلی اشیا ایله‌در.

مالاروس یارمارقه‌لرنڭ الڭ بیوك تجارت ایدوچیلر: فابریقه‌طورلر، ضاوودچیلر، وتورلی اشیانڭ بیوك تجارلری اولوب، صاتوچیلرنڭ جمله‌سنه قریب ویلیقه روسلردر. فابریقه صاحبلری اوزلرینڭ اشلنگان ماللرینی صاتوب، اوزلرینه لازم اولغان اشیانی آلوب کتمکده‌درلر.

صلابوژان(*)، اوفین، ویهودیلر بو یارمارقه‌لرده غایت بیوك اشلر اشلاب کتمکده‌درلر. بو اوچ طائفه یارمارقه‌لرده اولمسه ایدی اوله کیلگان صاتو آلونڭ اوندن بریده اولماز ایدی. زیرا بونلر هر فداکارلکنی قیلوب بیوك بیوك صاتولر ایتمکده‌درلر.

(*) صلابوژان دییوب تسمیه اولنه چیرنیغوف گوبیرناسینڭ اصطار آبرده (ایسکی‌دین) قریه‌لرینڭ قوللرنده کوتاروب یورتوب تجارت ایده تورغان اهالینی: اوفینلر اللرنده یورتوب صاتو ایتکان ایچون (تارتماچی) دیوب تسمیه اولندقلری کبی باشقه نامل‌ریده واردر.

قاره توفراق قطعه سینك اهالیسی

پری ڤولوژسکی گوبیرنالرده بر مقدار فین نسلی اهالی اولوب، غربی طرفنده یهودیلر ایله پالاکلر اولوب خصوصا دنیپرگه قدر ویلیقه روسلر ایله مالاروسلردن عبارتدر.

بو قطعه‌ده اولغان ویلیقه روسلر هر نه قدر تجار طبیعتلی اولسه‌لرده کسبلرینك چوغی آشلق چاچمك ایله‌در. اولدقلری یرده آشلق اوسمازسه درحال سودا گه شروع ایدوب معیشتلرینی تأمین ایدردای قابلیتلری واردر. بو قطعه‌ده اولانلرنك صناعت، وتجارتلری: آغاچ صاوت، موشقی، تیری اشلمك، وفرده اولان قاره خدمتنی قلمقدن عبارتدر. چیرنیغوف گوبیرناسی‌نك راصقولنقلری مانوفاقطور اشلاونی وجوده کتورمشلردر.

بو قطعه‌نك پراصل‌لریله(*) اوفین‌لری اوفاق تجارتنی، اما ویلیقه روسلری یارمارقه تجارتنی الده ایتمشلردر.

مالا روس بلده‌لرنده تجار ویلیقه روسلر اولوب تجارت بهانه‌سیله مالا روسیه‌گه یرلاشوب هم قالمشلردر. ویلیقه روسلر مالا روسیه‌ده اولقدر یقین‌لق کسب ایتمشلرکه، بلده‌ده یاکه باشقه یرده اولغان تجار، مالا روس لساننی البسه‌سنی طبیعتنی ویلیقه روسلر نقینه آلشدرب فامیلیالرنده اولغان (Bb) یرینه (O) آرتدرب اول جهتدنده مالا روسقه مشابهت تحصیل ایدرگه اجتهاد ایده‌لر.

(*) پراصل‌لق تسمیه اولنه‌در قریه اهالیسنده اولوب هر واحدینك مالیتی اولمینچه بر یرگه توبلانغانی مال اولغان اشیانی توپلاوغه.. پراصل مال‌لری: قوش مامغی، قاوری، شچیتینا، یال، تیری، آنیس، کون باغش اورلغی، موشقی، ایرتمگان مای، بال، بالاوزدرلر. پراصل‌لر بو مال‌لرنی صاف پاره‌یه آلماینچه دائما اوزلرینك اوچوز اولغان ایکنه وتیمه‌لرینه آلشدرمقده‌درلر. ایکنه تیمه مال‌لری زیاده اوچوز اولوب آلشدرغانده زیاده فائده ویرمکده‌درلر.

قاره توفراق قطعه‌سینڭ مشهور شهرلری

پادولسکی. گوبیرناسی-فامینیتس پادولسك، گوبیرنا اولغان بلده اولوب (صموتریخ) نهرینڭ ساحلنده‌در. بو بلده بیوك طاغ اوستنده اولوب هر طرفدن قنال ایله أیله‌ندرلگاندر. توتون فابریقه‌لریله اشتهار ایتمشدر.

موگیلوف، دنیستر نهری اوزرنده اولوب چوق چگندر اوسه‌در. وچگندر شیکری اشلانه تورغان بیوك ضاؤدلر واردر.

بالطه، خارکوف، کییف وآدیسایه وارا تورغان شمندوفر خطی اوزرنده‌در.

ڤولینسکی گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

ژیطومیر، تیتیروف نهری اوزرنده گوبیرنا اولغان بلده‌در.

نوڤوغراد-ڤولینسکی اویازنده فارفور، فایانصوف، پوصطاو فابریقه‌لری واردر.

قریمینچوغ، بو گوبیرناده الڭ گوزل اولغان بلده اولوب اویازنده پوچایڤسکی لاڤرا نامنده پراڤاصلاڤنیلر مناستیری واردرکه ١٣ نچی عصرده تأسیس اولنغاندر. رادزیویل گمرك خانه ایله مشهوردر.

کییف گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

کییف، دنیپرنڭ مرتفع اولغان اوڭ طرف ساحلنده گوبیرنا اولغان بلده‌در. روسیه‌نڭ الڭ بیوك بلده‌لرندن بری اولوب چوق عبادت خانه‌لر، ودنیپر آرقلی صالنغان ایکی دانه کوپری ایله تزیین اولنوب چوق اهالیگه مالك اولغان بلده‌لردندر. کییفده پراڤاصلاڤنیلر ایچون زیارت گاه‌لر چوق اولدیغندن هر سنه یوزلر مڭ زیارت ایدوچیلر کیلمکده‌در. کییفنڭ مشهور شیلرندن: کییف-پیچیرسکوی

لاۋرا؛ زيارت گاه چوق چوقرلار وچرمگان چوق بدنلر واردر.
صافييسكى صابور، بو صابورده يارصلاۋنڭ تابوتى صاقلانمقدەدر.
ديساتيننى چيركاو، بوچيركاونى سۋەتوى ۋلاديمير بنا ايتكاندر. صابور آندرى پيرۋوضۋانس، نامنده اولغان صابور، وآلتون توبەلى ميخايلوۋسكى مناستير، بومناستيرده سۋەتوى ۋارۋارانڭ چرمگان بدنى صاقلانەدر.

قريشچاتق، قارتلرنڭ سويلەوينه نظراً، قريشچاتق شمديكى زمانده قوريغان پاچاينى، نامنده اولغان نهراوزرنده اولوب بونهرنڭ منصبنده «سۋەتوى ۋلاديمير» روس اهاليسينى خرستيان ياپمشدر.
كييف بيوك يارمارقەسيله ويمش صووندن ياپلغان تورلى شرابلريله، رەچدل=ۋارينيالريله اشتهار ايتمشدر. ماسقۋا، آديسا، ۋارشاۋا هم آفستريا غه تيمر يول ايله توتاشقاندر.

مكتبلر: سۋەتوى ۋلاديمير تأسيس ايتكان «اونيۋيرسيتيت»، «دوخوۋنى آقاديمييا»، «پواوتيخنيچسكى اينستيتوت»، «اصيلزاده قزلرنڭ اينستيتوتى»، «ليتسى پاۋيل غلاغان» وباشقه متوسط وتوبان درجەده اولغان چوق مكتبلرى واردر.

«بيرديچف» بوبلدەده يهودى چوق اولديغندن يهوديلر بلدەسى صايلمقدەدر. اوياز اولغان بلداواسەده سوى ابالى ميليون رولاق تجارت دوران ايتمكدەدر.

چيرقاص، دنيپر نهرى اوزرنده اوياز اولغان بلده اولوب پريستين=اسكلەدر. چيرقاصدە قديمده مالا روس قزاقلر اقامت ايتمشدر. اطرافنده چگندر شيكرى وآراقى زاۋودلرى چوقدر.
اومان، اوياز اولغان بلده اولوب يقيننده قديمده غراف پاتوتسكى،

سرایی اولغان صوفییففه ده هنر وصناعتنڭ کرامتی صایلغان صاد=
باقچه واردر وباقچه‌چیلق تعلیم ایده تورغان مکتب واردر.

پالطاڤا گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

پالطاڤا، ڤورصقلا نهری اوزرنده گوبیرنا اولغان بلده‌در.
(۱۷۰۹) نچی سنه پیتر ڤیلیکی=بیوك پیترو شوید قرالی ۱۲ نچی
قارلغه غالب کیلگان یر اولمق ایله اشتهار ایتمشدر. (ایلئینسکی)
یارمارقه‌سی واردر. خارکوف، آدیسسا، نیقولایف که تیمر یول
ایله توتاشقاندر.

قریمینچوغ، اویاز اولغان بلده اولوب قروقوف پاصادیله
دنیپر نهری اوزرنده: ایکمك، قریم توزی، وتورلی مالاروس
ماللرینڭ الڭ مهم پریستینی=اسکله‌سی والڭ بیوك اصقلادی=
مخزنی صایله‌در.

رومنی، اویاز اولغان بلده اولوب صولا نهری اوزرنده‌در.
سنه‌ده ایکی دفعه بیوك یارمارقه‌سی=پانایری اوله‌در.

خارقوف گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

خارکوف، گوبیرنا اولغان بلده اولوب اوفاچق خارکوف نهری اوزرنده‌در.
مکتبلر: اونیڤیرسیتیت، تیخنولوغیچسکی اینستیتوت، ڤیتریناری
اینستیتوت وباشقه متوسط واوفاق درجه‌ده اولغان چوق مکتبلری
واردر. خارکوف روسیه‌نڭ داخلی تجارتینڭ مرکزی اولوب اوسپینسکی،
کریشچینسکی، پاقروڤسکی، طرویتسکیناملرنده اولغان یارمار-
قه‌لرینه مالاروسیه‌دن، مانوفاقطور قرایندن (۵۰) میلیون روبله‌غه
قریبلك تورلی ماللر کیتوره‌در. شمندوفرخطی خارکوفنی: تایغان،

آدیسسا، کییف، ماسقوایه توتاشدروب تجارت نقطهٔ نظرنکده زیاده ترقیسینه برنچی سبب اولوب قالادر.

صومی، پسیل نهری اوزرنده اولوب بیوك یارمارقه‌سی واردر.

(ایزوم) دونسی نهری‌اوزرنده اولوب تاغانروغ بلاسنه‌چوق بغدای، اما شمالغه چوق حیوان اوزاتمقده‌در.

(صلاوانسکی) چوق طاش توزی چقا تورغان برنك یقیننده اولوب شفالی صولری هم واردر. صلاوانسکی‌دن شمالده (سؤه‌توی غارا) نامنك اولغان یرده گوزل منظره‌تشکیل‌ایله تورغان مناستیر واردر.

(استاروبیلسکی) اویازنده ٤ دانه آتار تربیه ایده تورغان ضاؤودلر واردر. بو دورت ضاؤودنك بارچه‌سی دولتنك النده‌درلر.

چیرنیغوف گوبیرناسینك مشهور شهرلری

(چیرنیغوف) دیسنا نهری اوزرنده گوبیرنا اولغان بلده‌در. روسیه‌نك ایك ایسکی بلده‌لرندن اولوب دنیپرنك توبان طرفنده اولغان گوبیرنالر ایله تجارتی واردر.

(نیژین) اهالیسی توتون ایله تجارت ایده‌در. (وایستوریقو-فیلولوگیچسکی اینستیتوت) واردر.

(قرولیوتیس) (قریصتوؤوزدویژینسکی) یارمارقه‌سی واردر.

(نووغورود—سیؤیرسك) شول اسمده اولغان کنازاکنك پای تختی اولمشدر.

(صوراژ) اویازنده اولغان آردون ایله پاصاد کلبنسده بیوك پوصطاو فابریقه‌لری واردر.

(غاوخوف) اویازنده فارفور بالچغی چوق تابلوب، (شوستینسکی) نامنده داری= پورخ ضاؤودی واردر.

قورسکی گوبیرناسینك مشهور شهرلری

(قورسکی) سیم نهری‌نك یقیننده گوبیرنا اولغان بلده‌در. اویازنده اولغان اهالی یمش آغاچلری آشلاب شو آغاچلر ایله تجارت ایتمکده‌لردر. یقیننده (بلاغوویشچنسکی)، (اظنامینسکی) مناستیرلر واردر.

(بیلغورود) دونتس نهری اوزرنده اولوب، مای وبالاوز فابریقه توزغان ضاؤودلری واردر.

(ریلسك هم پوتیول) سیم نهری اوزرنده اولوب پوصطاو فابریقه‌لری واردر.

(قوروچانسکی) اویازینك اهالیسی آلما وآرمود باقچه‌لری ایله تعیش ایتمکده‌درلر.

اورلوؤسکی گوبیرناسینك مشهور شهرلری

(اورلوف) اوقا نهری اوزرنده گوبیرنا اولغان بلده اولوب، ماسقوا ریغا، قورسکی، ساریچین شمندوفر خطلرینك مرکزیدر. ومذکور بلده‌دن: ایکمك، موشقی، وپوصنی مای چوقچه اوزاتیله‌در.

(برانسك) دیسنا نهری اوزرنده اولوب، آرسینال = اسلحه‌مخزنی وپوشقه=طوب ضاؤودی واردر. وپریستن=اسکله اولوب، میتال اشیا، موشقی، اورمان، پیاله اوزاتیله‌در.

(بولوخوف) قناط فابریقه‌سی، وچوق کون ضاؤودلری واردر.

(متسینسکی) ظوش نهری اوزرنده اسکله اولوب، ایکمك وموشقی اوزاتمق ایله مشهوردر.

(بیلیتس) صاصنا نهری اوزرنده اسکله اولوب چوق تگرمانلرندن چققان تورلی مرتبه‌ده اولغان اونلر اوزاتمق ایله اشتهار ایتمشدر.

تامبوف گوبیرناسینك مشهور شهرلری

(تامبوف) گوبیرنا اولغان بلده اولوب تسنا نهری اوزرنده‌در. ایکمك، ارتمه‌گان مای، کون ایله تجارتی واردر.

(مورشانسکی) تسنا نهری اوزرنده اسکله اولوب، پاتاش، ایکمك، جیتن اوراق اوزاتمق ایله اشتهار ایتمشدر.

(لیپیتسك) ۋارونژا نهری اوزرنده اولوب، تیمر معدن‌لرندن شفالی ضولر چغادر.

(قوزلوف) ۋارونژا نهری اوزرنده اولوب مهم ایکمك تجارتی ایله؛ هم مای اریته طورغان ضاۋودی واردر. ماسقوا، سارانوف، ۋارونژا ایله شمندوفر خطی طوتاشدرغان‌در.

(اصپاصسکی) ایکمك، اورمان، موشقی، تیری ایله تجارتی واردر.

ۋارونژا غوبیرناسینك مشهور شهرلری

(ۋارونژا) شولوق اسمده اولغان نهر اوزرنده اولوب ایکمك هم مای تجارتینك مخزنی‌در. بو بلده‌ده «سۋه‌توی میترافان»نك مزاری اولوب هر طرفدن زیارتچی‌لر کلمکده‌در.

(بابروف) اویازنده حکومتنك «خرینووسکی» نامنده بیوك آت ضاۋودی واردر.

(آلیکسییفقه‌صلابادا) روسیه‌ده الڭ کوب کون باغارمابی چقاریله تورغان بر صایلادر.

(بوغوچار) حیوان تجارتیله اشتهار ایتمشدر

پینزه گوبیرناسینك مشهور شهرلری

(پینزه) گوبیرنا اولغان بلده اولوب صورا نهری اوزرنده‌در. بیوك آغاچ پریستینی‌در، وباغچه‌چیلق تعلیم ایته تورغان مكتب واردر.

(موقشان) موقشا نهری اوزرنده اولوب اكمك تجارتی واردر.

سمبر گوبیرناسینك مشهور شهرلری

(سمبر) گوبیرنا اولغان بلده اولوب ڤولغا نهری اوزرنده‌در. ویلیقه پوصده بیوك یارمارقه=پانایری اولوب هرطرفدن تجار كلوب اكمككه بها تعیین قیلنه‌در. هم فراخت=پراخودارنك واپورلرنك مال یورتوینه بها تعیین اولنه‌در.

(صیزران) ڤولغا نهری اوزرنده اولوب بیوك اكمك اسكله‌سیدر. وصیزراندن یقین یرده، اوزینك اوزونلقی وبیوكلكی ایله اشتهار ایتكان ڤولغا آرقلی صالنغان كوپری واردركه روسیه‌نك مركزنده اولغان تیمر یولنی اورنبورغ تیمر یولینه توتاشدره‌در.

(خیرصون) اویازنده نیكیتین قریه‌سیله قوبیلیققه قریه‌لری پایارقه یونندن اشلاپه‌لر اشلمك ایله اشتهار ایتمشلردر.

(پرومزینو) صورا نهری اوزرنده اولوب چوق نگرمانلری، هم پریستنی اولوب چوق اكمك اوزاته‌در.

صامارا گوبیرناسینك مشهور شهرلری

(صامارا) ڤولغا نهری اوزرنده اولوب گوبیرنا اولغان بلده‌در. بغدای، مای، هم باشقهماللر اوزاته تورغان مهم اسكله‌در.

(سیرگیڤسك) كوكرتلی معدن صوی چقوب شفا خانه صایله‌در.

(بارونسك)=(یقاتیرینشتاد) ڤولغا نهری اوزرنده بای نیمچ

قریـەسی اولوب اکمك وتوتون اوزاتیـله تورغان اسکاـەدر.

(بالاقوف) ۋولغا نهرینڭ شرقنده بیوك قریـه اولـوب: بون، مای، اکمك اوزاتیلوب، واتکه، وقاستروما گوبیرنالرندن چوق اوزمان کتوریلەدر.

(پاقروۋسکی) ۋولغا نهری اوزرنده بیوك اکمك پریستینی اولوب صاراتوفدن اورالغه تیمر یول هم اوزادر.

صاراتوف گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

(صاراتوف) ۋولغا نهری اوزرنده اولوب گوبیرنا اولغان بلدەدر. صاراتوف مهم اکمك پریستینی صایلەدر.

(ۋولسق هم خوالینسکی) اویاز اولغان بلدەلر اولوب ۋولغا نهری اوزرندەدرلر.

(قامیشین) ۋولغا نهری اوزرنده توز اصقلادی=مخزنی اولوب قاربوز وقاوونی ایله اشتهار ایتمشدر.

(دوبوفقه) ۋولغا نهری اوزرنده اولوب، قاما، وویتلوغـا، نهرلریله آندوب توشرلـگان اورمانڭ بیوك پریستینیدر.

(صاریچن) ۋولغانڭ توبان قسمنده مهم پریستیندر. دون نهرینڭ یقین اولوی، وآندن باشقه اوچ دانه بیوك شمندوفر خطاری ایله توتاش بولوی، بو بلدەنڭ تجارتنی هر سنەده آرتدرادر. صاریچنده (باقو) نیفتلرینڭ بیوك اصقلادی مخزنی واردر.

(صاریبط) نیمچ قریەسیدر. توتون اوسدرمك، وحاضرلامك ایله مشهوردر. مامق ماتیریه فابریقەلری، غاردال فابریقەلری اولوب قوری غاردال، وغاردال مایی اشلانوب چقادر.

استیب=صحرا اولغان مسافهٔ واسعه

بو مسافه: بیسارابسکی، خیرصونسکی، یقاترینصلافسکی، آستریخانسکی، تاؤریچسکی، اصطاؤراپولسکی گوبیرنالریله، اوبلست ؤویصقه دونسکاغو واورالسکی اوبلستنڭ آؤروپاده اولغان قیسمنی اشتمال ایتکاندر. ساراتوف ایله صامار اویازلرینڭ جنوبی قسمی طبیعت انبانیه اعتباریله بو مسافه‌گه داخل اوله‌در. بو مسافه بتون بتونگه استیبدن عبارت اولوب بو استیب ایکی‌یه: (چیرناموریسکی=قاره دڭزگه منسوب) استیب ایله (پری قاسپیکسی=قاسپی دڭزی اطرافنده اولغان) استیبلرگه منقسم اوله‌در.

(چیرناموریسکی) استیبنڭ اوستی قاره توفراقدن عبارت اولوب $\frac{1}{4}$دن $\frac{1}{2}$غه قدر قالونلقده‌در.

قاره توفراق قاطلاوینڭ آستنده‌غی قاطلاو، بیسارابیه گوبیرناسنه و خیرصوننڭ جنوبنده قارپاط قومی ایله ایزؤوزقه‌دن عبارتدر؛ یقاترینصلاف گوبیرناسنده وخیرصون گوبیرناسیله تاؤریچیسکی گوبیرناسینڭ شمالنده-غرانیت ایله گیپس‌دن عبارتدر؛ دانیتسکی ارتفاعلرنده وآندن آری شرق طرفنده ؤولغا نهرینه قدر بوردن عبارتدر؛ ومذکور ایکنچی قاطلاوده اولغان معدنلر سطح ظاهریدن تیرانده اولماینچه صایده ویقین‌ده اولدقلرندن ویغمور صولرینی قبول ایتمدکلرندن استیب مسافهٔ واسعه‌سنده اورمانلر اوسمیدر. آنچق بو مسافه‌نڭ اقصای شمالنده ایکنچی قاطلاوده غرانیت اولمدیغندن اوفاق اورمانلرغه تصادف اولنه‌در. بو اورمانلر: اوصاق، ایمن، قلون، یوکا آغاچلرندن ترکب ایدوب اولدقلری قسمده‌ده متصلا امتداد ایتمینچه یاشل استیبلرنڭ اورته‌سنده آنچق پطنا=لکه اولوب کورنمکده‌درلر.

استیب مسافه‌سینک هواسی

مأمولدن زیاده دهشتلیدر. (٤٥)درجه عرض شمالی ایله(٥٠) درجه عرض شمالی آراسنده چوق سنه‌لرده نویابردن غنوار آخرینه قدر قشقی صووق (٣٠) درجه‌اولوب دوام ایتمکده‌در. قار چوق توشمه‌سه‌ده دهشتلی قار اوبورمه‌لری اوله‌در فیورال آخرلرنده قار بتوب قاره توفراق بالچق‌غه = چاموُرگه ایلانوب آغاتورغان صولرنک بارچه‌سی قاره توسده اوله‌در.

استیب مسافه‌سینک یاز موسمی

١٥ نچی مایدن باشلانوب بو موسمده یغمورسز کوک گورلاو، وباشین یاشناو، وچوق سچاقلر کون بکون زیاده‌لاشوب ایپول‌ده (ری‌آمور) میزانیله آچق‌ده فرق وکولگه‌ده اوتوز درجه‌یه قدر سچاقلر واصل اولوب یرده یارقلر حاصل اوله‌در. ویر اوستنده اولغان پچان‌لردن صوک چققان ایکنچی قات اولان‌لر قوریدرده یرنک اوستی قاب قاره اولوب قالادر. کیچه‌لر هم روزکارسز اولوب سیراکده بر جان آلورلق کیچه‌لر اوله‌در.

استیب مسافه‌سینک کوز موسمی

سنتابردن نویابرگه بعضاً دیکابرگه قدر امتداد ایدوب، متوسط هواسیله واوفاق یغمورلریله بتون طبایعگه یا ثادن‌حیات ویروب پچانلر یاشاروب آغاچلر هم یاشل‌لانوب بعضاً چچاک هم یباروب باشقه یرلرنک یاز باشی کبی اولوب سنه‌نک الک گوزل وقتی اوله‌در.

پری قاسپییسکی استیبلر= قاسپی اطرافنده اولغان استیبلر

بو استیب: اصطاۋراپول، آسترخان، گوبیرنالریله ۋویصته دونسکی

اوبلستی‌ناڭ یرلرینی مشتملدر. بو استیپ ڎولغانهریله‌ایکی‌یه منقسم اوله‌در. بری جنوبی ودیگری شمالی قسم‌لرگه.

جنوبی قسم‌ده توفراق بالچقلی اولوب دائمی اولمغان قوم طاغ‌لری واردرکه قوتلی روزکارلر ایله آلشنوب تورمقده‌درلر. بو قسمده یاز باشی قارلردن رطوبت حاصل اولوب شو رطوبتنڭ تأثیریله یاز باشی ضعیف اولغان یاشل اولن‌لر ایله قپالی اوله‌در.

شمالی اولغان قسم ڎولغا ایله اورال آراسنده اولوب دها آز منبتدر. وبعض یرلرنڭ روزکارلرکتورگان قوم ارتفاع‌لریله «اوبشچی صیرت» نام‌ارتفاعنڭ کیسه‌ك‌لرینه تصادف‌اولنمقده‌در. قالغان یرلری جمله‌سی تیگز اولوب دولقین شکلنده اولغان قوم‌لق‌لردن عبارتدر. وبو قسم‌ده اطرافلرینی اوزون اوسکان قامش‌لر قابلاغان، توز کول‌لری چوقدر. وچوق یرلرنده توزلی چامورلر اولوب یازباشی صولر طاشقانده حاصل اوله‌لر. وبو چامورلرنی یرلی اهالی «غاك» دیه تسمیه ایده‌لر.

استیپ اهالیسینڭ کسب وتجارتلری

حیوان آصرامق اولوب بو کسب زیاده ترقی ایتمشدر. قش نصفه اولوب هوانڭ قوری ویلی اولوی وحیوان‌لر اوتلاتو ایچون اولغان یاشل صحرالرده اولان‌لرنڭ تیز قوروی بتون قوتنی اوزنڭ صافلاب حیوان‌لر ایچون بیك فائده ویره تورغان سبب‌لردندر. وبتون سنه بویی حیوان‌لر ایچون قوتبلی آزقدر. نازك یوبلی قوی‌لرغه باشقه اولغان حیوان‌لر بتون قش صحراده قار تیبوب پچان آشاب تربیه‌لانه‌لر.

استیپ مسافه‌سنڭ اولغان: بیلتسی، ڎیصاویتغراد، یقاتیرینصلاف پاولوغراد، لوغانسکی، تساریف بلملوبك، اوروپینسکایا، قاچالینسکایا

استانسه‌لری شمالغه حیوان کتولری‌اوزاتیله تورغان الڭ مهم نقطه‌لردن معدود اولمقده‌درلر.

بو مسافه‌ده اولغان نازك یونلی قوی‌لر مالاروس یارماقه‌لرینڭ ایك برنچی تجارتنی تشکیل ایده‌لر. ونازك اولغان یون‌لری مانوفاقطور قطعه‌سینڭ فابریقه‌لرینه اوزاتلمقده‌درلر.

اصطاوراپولسکی گوبیرناده: دانسکوی نسل آت‌لر، وقالمق نسلی آت‌لر، وباشقرط نسلی آت‌لر ایله بیوك قویرقلی=قوردوق قوی‌لر وباشقه موگزلی حیوان‌لر آصره‌امقده‌در آسترخان گوبیرناسنڭ اوشنداق‌در. اما نووی راسیسکی قرایده میرینوص=نازك یونلی قوی‌لر آصرالمقده‌در. بو قوی‌لرنڭ بیگراك کوب آصرالغان گوبرنالری یه‌اتیرینصلاف، تاوریچسکی، بیسارابسکی گوبرنالربدر.

بو قرایده میرینوص‌غه باشقه یرلی عوام آصری تورغان قوی نسل‌لری واردر شرق جنوبی قسمنده، آق وقالون واوزون یونلی والدتلی ایتلی، ومایلی قویرقلی، اولغان (ژالوشسکایا) قویلریله دها بر پارچه نازك وبدره یونلی اولغان (تسیفایسکی) قوی‌لری‌در. خارج گه بیگراك کوب روسسکی‌قوینڭ‌یونی کیتکانلگی‌ایچون روسسکی قوینی آصراوچیلر سنه‌دن سنه کوبایه‌در.

اما میرینوصنڭ خارج گه اوزاتیلوی آز اولدیغندن آصراوچیسیده بلدن یل آزایه‌در.

موگزلی حیوان‌لردن: غرب جنوبی گوبیرنالرنده (اوقراینسکی) نسلی اولوب شرق جنوبی طرفنڭ قزل قالمق نسلیدر. لکن اولاسگیلری صوکغیلرندن قات قات فوق‌درلر.

بو قرایڭ اهالی کوبایوب یرلرنی صوقالاودن باشقه حیوان آصراونڭ ترقی ایدوینه توتلی مانع‌لر واردرکه باشلیچه شونلردن عبارت‌در:

قوریلق، قارسز آچقلق، وبوزلق، وقوتلی بورانلر کبیلر(١).

قاره دکز استیبلری آشلق اوسدرگانی ایچون یرلی اهالی چوق چوق آشلق چچمکدهدر. بو استیبده چاچیلهدر: آرناأوتقه، بغدای، جیتن، مصر برچاغی، آرپه، صولی کبی تورلی اولغان آشلقلر.

بو استیبلردن حاصل اولغان آشلقلر چیت مملکتلرگه اوزاتمق ایچون دکز بوینده اولغان بلهلرگه اوزاتیلهدر: (٢) آدیسا، اسفادورسکی بیردانسکی، ماری اوپول، تاغانروغ، راستوف، کبیلرگه، بو قرایده قوریلقدن باشقه آشلقلرنی بتره تورغان جانلی آفتلر واردرکه صرانچه،(٣) صوصلیق(٤)=اوراژوق، کیسسینسکی موحا، قوزقه ناملرنده اولغان مخلوقلردن عبارتدرلر.

---

(١) بو استیبلرده هرسنه قوریلق چوق اوله کیلهدر، حتی اولکی سنهلرده توغری دکزگه قویا تورغان بعض نهرلر صوغی سنهلرده دکزگه واصل اوله آلمزلق رتبهده صولری آزایغاندر. بو قوریلقلرنڭ سببیده اورمانلرنڭ کیسلوب بتووندندر. بو قاریده بیانی سبقت ایتدیکی وجهاوزره: استیبلردهگی قوریلقلردن چوق حیوانلر هلاك اولهدر، شویلهکه صوغه محتاج اولوب یوریگان حیوانلر صونی کوردکلری کبی آتلوب بربرینی تابتاب باترهب هلاك ایدولری چوق واقع اولهدر.

(٢) بو استبلردن هرسهده اورته حساب ایله (٣٠٠) میلیون روبلهلك کملك (١٥) میلیون روبلهلك تورلی اورلق مایلری چیت مملکتلرگه اوزاتیلمقدهدر.

(٣) صارانچه چیکرتکه آفریقهده وجودکه کلوب صوڭرهلری مذکور استبلرغه اوچوب کلمشلردر. یومرقه صالا تورغان یرلری (دوبروژا) یارم اطهسنه اولغان قامشلق «سیواش» بطاقلریله قوبان‌در. بو یرلردن هر یاز باشی یومرقهدن چققاچ یوروب بر مقدار یر بارغاچ صڭرهلری استبلرغه وقرلرغه اوچوب، توشدکاری یرنڭ آشلق وبچان وآغاچ یفراقلرینی حتی قایریلریی آشاب یاندرغان کبی ایدوب هلاك ایتمکدهلردر. بونلرنی اهلاك توغروسنده کوب سببلر توشونوب یومرقه صالغان یرلرنی نیران صوقالاودن یاکه اوزلرینی جیوب کراسین ایله یاندرودن باشقه فائدهلیرك سبب تابماغانلردر.

(٤) بونلر ١٩ نچی عصرنڭ اوللرنده «ویگیریا»دن کلوب وقتنڭ اوزوی ایله چیغایمشلردر. آشلقنڭ باشاغینی چقورلریه تاشوب حتی بر برچقورده برار پوط مقدارنده آشلق تابیلهدر. اولدقلری یرنڭ آشلقی بتورمکدهلردر.

استیب قرایناڭ هواسی باقچه آصراوغه موافق اولدیغندن بو قراینه حیوان آصراودن و آشلق چاچودن صوڭ باقچه چیلق فائده‌لی کسب بر نده یورتیله‌در. لکن استیب مسافه‌سینڭ هر کوشه‌سنده ایلغان توفراق باقچه اوستر ونی قابل اولمغانی ایچون، آنچق پرود، ودنیستر ساحللری وقریم یارم آطه‌سینڭ جنوبی ساحلی ودون نهرینڭ توبانگی قسمینڭ هر ایکی ساحللری، وآسترخان اطرافنده اولمان بر مقدار مسافه‌نڭ توفراغی، باقچه تربیه‌سینه الویرشلی اولدیغندن بو مسافه‌ده اولغان اهالی باقچه‌چیلق‌دن‌ده بیوك بیوك فائده‌لر کورمکده‌لردر. باقچه‌لرنڭ چوقچه اوزم، وباشقه‌یمش‌لر، ونوتون گوزل اولوب اوسمکده‌در. و «میلیطوپول» یقیننده یفك‌چیلك هم زیاده ترقی ایتمکده‌در.

اوزم اوسدرمك وآندن شراب‌لر حاضرله‌مك ایله اشتغال ایده باشلانغان برنڭ چیگی آوروپای روسیه‌ده (٤٩) درجه عرض شمالیدر. وایك گوزل وچوق اوزم وبره طورغان بر قریم‌نڭ جنوبی ساحلی اولوب بتون روسیه‌غه اوزینڭ ژیناسنی،= شرابنی واوزمینی اوزاتوب بتون روسیه‌ده اشتهار ایتمشدر. وقریم‌دن باشقه بیسارابیه‌ده چوق اوزم حاصلاتی اولوب شراب هم چوق حاضرلنمکده‌در بیسارابیه‌دن سنوی ۱۲ میلیون چیلاك توبان مرتبه‌ده اولغان «ژنا» چقاروب چیلاگی بکرمی کاپیك‌دن باشلاب بر روبله‌یه قدر صاتلمقده‌در. دخی دون نهری ودون‌غه قوشلغان اوفاق نهرلرنڭ ساحللرنده چوق اطرافقه امتداد ایتکان بور طاغلری وبور ایله مکیل طاغلری واردرکه بوطاغلرده غایت چوق اوزم اوسمکده‌در. اوم باقچه‌لرینڭ وبلکه اوزم کسبینڭ، مرکزی صایالغان بر دون نوی اوزرنده اولغان راضدورسکی (۱) ایله تسیملانسکی (۲) استانسالریدر. دخی

۱) بو استانسه‌ده ایکی مڭ قدر اوزم باقچه‌سی اولوب ایکی‌یوز مڭ بوط قدر اوزم ویرمکده‌در.

۲) بواستانسه اوزینڭ قرمزی ژیناسی هم «شامپانسکی‌لوظنی» ایله‌اشتهار

خیرصون گوبیرناسینڭ غربی قسمنده آدیسا ایله تیراصپول اویازلرنده سنوی یارم میلیون چیلاك ژینا اشلانوب یارطی مقداری داخلی روسیه‌گه اوزاتلمقده‌در.

قریمده هرتورلی اوزم اوسوب هرتورلی ژینا حاضرله‌نمکده‌در. سنوی میلیون یارم چیلاك انواع ژینا حاضرله‌نوب چیله‌گی بو روبله‌دن باشلاب بوطیلقه‌سی ایکی روبله‌یه قدر صاتلمقده‌در.

آسترخان گوبیرناسنده اوزم کسبی: روسیه‌ده ایڭ اول اوزم اوستره باشلاغان یر آسترخان گوبیرناسی اولوب (١٦)نچی عصرنڭ آخرغی سنه‌لرنده اوزم باقچه‌سی ترتیب اولمشدر. بو وقتده روسیه‌نڭ باشقه یرنده هیچ قایده اوزم باقچه‌سی اولمامشدر. (١٨)نچی عصرلرده حکومت واهالینڭ اجتهادیله آسترخان اطرافنده اوزم کسبی اول قدر ترقی ایتمشدرکه آسترخان اوزومی، سرای پادشاهی‌غه قدر واصل اولمشدر. اما شمدیکی زمانده اوزم باقچه‌لری آنچق آسترخان یقیننده اولغان باقچه‌لقلرده اولوب، اوزمیده ژولغا بوینده‌گی بلده‌لرگه، وهر ایکی پای تختلرگه اوزاتلمقده‌در.

آسترخانده بالق کسبی: قاسپی دیڭگزیله ژولغانڭ تارماقلرنده اولوب: پادیشاهلق، صاتوب آلغان تجارلنده‌گی، واذن عام اولغان برلرنامنده اوچکه بولنوب توتولغان بالقلرده: بیلوغا، آسیترا، سیژروغا، شیپا هم استیرلاغ، اوفون، صوداق، بیرش، لیشچه، ژوبلا، سیلده هم باشقه اوفاق بالقلردن عبارتدر.

اورالده اولغان بالق کسبی: اورال نهریله قاسپی دیڭگزینڭ

ایتمشدر، عموم دون بویی‌اوّلدن‌اول ژیناسیله خصوصاشیپوچی نامنده‌اولغان ژیناسیله شهرت بولمشدر. بوصوڭ سنه‌لرده سنوی (٣٠٠)مڭ چیلاك‌مقدارنده دون بویندن ژینا چغارلوب نیژغارود یارمارقه‌سنی هم مالاروسیه‌نی ژیناسیله تأمین ایتمکده‌در.

بر قسمنده اولوب بو توتولغان بالقدن سنوی (٤,٨٠٠٠٠٠) پوط عسکرگه ویرلهدر. بو برنك بالغی: قزان، مسکاو، یارصلاف، پترسبورغ بلدهلرینه اوزاتیلهدر.

دونده اولغان کسب: دون نهرینه دونساننك قوشلغان یرندن باشلاب دیگزگه قدر امتداد ایتکان مجرای سفلیسنده اولادر. بالق ایله مشهور اولغان یرلر: آقصای ایله ییلیصاوبتسکی استانسهلریدر. توتولغان بالقلر شونلردن عبارتدر: سیلك (٤) میلیون دانه، لیشچه (٧) میلیون دانه، صوداق (٣) میلیون دانه، چیخون ($1\frac{1}{2}$) میلیون دانه، سازان ($\frac{1}{2}$) میلیون دانه، اولوب پوط حسابیله ($1\frac{1}{2}$) میلیون پوط مقدارندهدر.

آزوف دیگزیله قاره دیگزدن توتولغان بونوع بالقلرده حساب ایدلگانده مجموعی ($3\frac{1}{2}$) میلیون پوط حسابنده اولادر.

قریمنك جنوبی ساحلی هرتورلی یمش باقچهلرینه بای اولوب: آبریقوص=شفتالو، پیرسك=هولی، زردالو، اینجیر، زیتون، لاوراوثیلیس، کیپاریص=سرو باقچهلری اورمان اورمان اولوب اوسمکدهدر آلمین، قاچین، صوداق، بایدار بولونلری بتون بتون یمش باقچهلرندن عبارت اولوب حاصل اولغان یمشلریده اك برنچی یمشلك یرلردن کلگان یمشلرگه مقابله ایتمکدهدر. بیسارابیه ایله خیرصون گوبیرنالرینك غربی قسملرنده چوقلق اوزره: آبریقوص=شفتالو، پیرسك، زردالو، اسلیوا=اورك حاصل اولوب شمالی گوبیرنالرغه اوزاتلمقدهدر. خصوصا بیسارابیه چیرناسلیفی ایله والوشسکی چیکلاوگی بتون داخلی روسیهگه اوزاتلمقدهدر. جنوبی قریمده تورلی یمشلرگه باشقه سبزوات هم مبذول اولوب بو

کسبدن: آدیسا، نیقولایف، آق کرمان، بیندیری بلەلری اطرافدن اولغان اهالی زیادە فائدەلانمکدەلردر.

توتون کسبی

ناوْریچسکی گوبیرناناڭ بارچەسی، وخیرصون گوبیرناسی، وبیسارابیە گوبیرناسی خصوصاً دوبوصار ابل صاروف اویازلری جملەسی گوزل توتون اوسدرمکدەدر. بو یردە اوسکان توتوننڭ بعضلری ترکیەدن کیلگان توتونلرگە بیلە تفوّق ایتمکدەدر.

بالق کسبی

قاسپی وقارە وآزوف دڭزلرندە بالق کسبی غایت مهم کسبدر. زیرا بالق، وایقرا=قاویار وبالقدن اشلنگان تورلی نعمتلر یلە بو دڭزلر بتون آوروپای روسیەدە اولغان عوام هم خواص ایچون مجلس اوستاللرینی تزیین، وبالققە اولغان احتیاجلرینی تأمین ایتمکدەدرلر. وبتون روسیە نهرلر ودڭزلرندن چقارلغان (٦٨) میلیون پوط بالقنڭ (٣٨) میلیوندن زیادەسی قاسپی ایلە آزوف دڭزلرندن چقارلمقدەدر. بتون روسیەدە هر جهتچە برنچی اولغان بالق آسترخان گوبیرناسندە چقاریلوب، ٢ نچی مرتبەدە اولغانیدە: اورالسکی، دونسکوی، وقوبانسکی اوبلستلری یلە خیرصون، وییقاترینصلاف گوبیرنالرندە توتلغان بالقلردر. وبونلردن صوڭ مرتبەدە ناوْریچسکی گوبیرناسندە توتلغان بالقلردر. بتون روسیەدە بالق قانصیزوالری حاضرلی تورغان (٣٠) دانە ضاوْودن چوغی: آدیسا، بالاقلاو، کیرچ، وآسترخان بلەلرندەدرلر.

استیب مسافەسندە اولغان توز کسبی

بو مسافەدە یلدی یوز قرق توز کولی اولوب (١٩٠٢) سنەسندە

بتون روسیه‌ده تابلغان یوز ایکی میلیون پود توزنڭ اون اوشندن بری اولوشی مذکور کوللردن چقارلغاندر. بو کوللر دها ترتیبلی خدمت ایتکانده دها زیاده توز ویررلك بایلقده‌درلر. مذکور کوللردن (ایلطون) نامنده اولغانینڭ توبنده یوزفوط قالنلقده توز طبقه‌سی واردرکه لزومی تقدیرنده بتون آوروپانی توز ایله تأمین ایدرلك بایلغی واردر (۱). یکرمی‌سنه اوّل بو کولدن دها زیاده توز اوزاتیلور ایدی. شمدی ایسه ژولغادن یراقلغندن نشئت ایدن اوزاتو مشقتلری میزانغه آلنوب اوزاتیلو هم چوق کره‌لر اکسلمشدر. ایلطون کولندن یوز یکرمی چاقرم شرق جنوبیده ژولغا اسکله‌لرندن ایللی چاقرم یراقلقده (باصقونچاق) کولی واردرکه (۱۱۲) مربع چاقرم بیوکلکنده‌در. بو کولنڭ توبنده (٤۵) ملیار پود توز حساب اولنمقده‌در. بو کول ژولغا نهرینه شمندوفر خطیله توتاشغاندر. بو کولدن هرسنه آرتقدن آرتق توز چقاریلمقده‌در.

باصقونچاقدن ایللی چاقرم شرق جنوبیده تاش توزندن عبارت (چاپچن) نامنده طاغ واردر. (باخموط) بلده‌سی یقیننده فرق سازینده آلتمشکه قدر تیرانلکده بر آستنده قالون وکیك اولغان حروضطال کبی پاك وتمیز اولغان توز طبقه‌سی واردرکه هرسنه‌ده (۱۵) میلیون پود توز چقاریلمقده‌در.

استیب مسافه‌سنده اولغان طاش کومری

روسیه‌نڭ جنوبنده طاش کومری چوق اولوب بالغز غروشفقه کومرلکنده بتون روسیه‌ده تابلغان کومرنڭ یارطیسی مقدارنده بوزده توقسانی یانه تورغان آنتراسیط تسمیه اولنغان گوزل کومر

(۱) ۱۹۰۲ سنه‌سنده جنوبی روسیه «٤۹» میلیون پود، آسترخان گوبیرناسی «۲۴» میلیون پود توز ویرمشدر.

تابلمقدەدر. غروشفقه کومرلکی (۳۰) چاقرم مربع ضورلقدەدر. بو کومرلککه باشقه یقاتیرینصلاف گوبیرناسنده (قریئووی روغ) دیگان یریقیننده گوزل کومرلك واردر. جنوبی کومرلکلردن هرسنه آلتی یوز میلیون پود طاش کومریله آنتراسیط چقاریلمقدەدر. دخی بو اطرافده زنکین تیمر معدنلری واردر. وتیمر، واصطال، وچوین ضاؤودلری واردر. بو اطرافده تیمر ضاؤودلر بلك ترقیسی اورال تیمر تجارتنی بر آز اعتباردن توشرمشدر.

مذکور تیمر ضاؤودلرنده یوز ملیون پود قدر: چوین، تیمر، ریلص اشلانمکدەدر.

قریم یارم آطەسنك قوزمادآمیانسکی مناستیردن ٦چاقرم مسافەده بایتاق تیران بر آستنده یاتقان طاش کومری تابلوب بو کومر صفتی وقوتی اعتباریله شوتلانسکی کومرینه اوخشاغاندر. بو کومر طبقەسی ۳سازین قالونلقده اولوب همان تیران آسقه تاباکیتەدر.

یقاتیرینصلاف گوبیرناسنك باحموط اویازنك قورسکی، خارقوفسکی آزوفسکی تیمر بولی اوزرنده اولغان نیکیتفقه استانتسەسنه یقین مسافەده تری کموش=جیوه معدنی تابلوب ضاؤود قورغاچ سنوی(۲۲) ملك پود میتالغه منسوب تری کموش اشلانمکدەدر.

اهالی

نوۋوراسییسکی قرای روسیەغەتوتاشقانچه (ایمپیراطوریتسه۲نچی یقاتیرینه زمانینه قدر) مذکور استیبنك اهالیسی بیك آز مع ذلك بیكتورلی اولمشدر. مالداوان، والاخ، تاتار، نوغای، قالمق، چیغان=چمگنه، یهود، قارایم، قرغز، هم دون قزاقلری، اورال قزاقلری اولغان صنفلردن عبارت اولمشدر. مذکور قراینی روسیەغه توتاشدرلغاچ داخلی روسیەده جزاغه مستحق اولغانلرنی جزالرندن کچمك شرطیله مذکور قرایغه اوزاتوب یرلاشدربلور ایدی، هم بایارلر النده گی

اهالینڭ بعضیسی بوقرابغه هجرت ایدر ایدی، وچیت مملکتلردن کلگان مهاجرلرنیده بو قرابغه اوتورتیلور ایدی، چیتدن کلگان: آرمن، غربق، صرب، بلغار، نیمچ، شوبدلر، وویلیقه روس ایلی، مالاروسلر بوقرابینڭ اهالیسنی کوبایتدی هم دها زیاده تورلاتدی ایسه‌ده بومهاجرلرنڭ جمله‌سی برمرتبه‌ده‌اولمادیلر. شویله‌که بعضلری قرابینڭ مدنیتنه وترقیسنه فائده‌لی خدمت کوستردیلر، وبعضیلری بالعکس اولدیلر.

بیسارابیه‌نڭ مشهور شهرلری

(کیشینوف) گوبیرنا اولغان بلده اولوب (بیق) نهری اوزرنده‌در. وجنوبی روسیه‌ده آدیسادن صوڭكڭ گوزل شهردر. اهالیسینڭ کسبلرینڭ چوغی باقچه‌چیلق اولوب بیگراك کوب مالداوسکی چیر ناسلیف اوسمکده‌در.

(آقکیرمان) دنیستر لیمانی یقیننده اولوب تاتلی اوزم اوسه تورغان باقچه‌لری واردر. بو بلده: بغدای، وینا، توز تجارتیله اشتهار ایتمشدر.

(بیلتسی) حیوان تجارتیله مشهوردر.

(بیندیری) دنیستر یقیننده اولوب ٣ نچی رتبه‌ده اولغان استحکامی واردر. صوڭره، هم‌تسیپولوفقه نام‌اصلو بادالرنڭ نفسلرنده واطرافلرنده روسیه‌ده‌گی برنچی رتبه‌ده اولغان توتون اوسه‌در.

(خیرصون) گوبیرنااولغان‌بلده‌اولوب دنیپرووسکی‌لیماندن‌اوتوز چاقرم مسافه‌ده‌در. اسکله‌سی واردرکه دنیپر بوقاریسندن اورمان، وخارجغه اوزاتمق ایچون باشقه مال‌لر کلمکده‌در.

(نیقولایف)(١)تجارت اسکله‌سی اولوب بوغ نهری اوزرنده‌در.

---

(١) قرانشتادت کبی آیرم وابوننی‌اوپراولینیه‌سی واردر. هم دنیپرووسکی لیمان بوینه مارصقوی قنال دڭز قنالی‌اشلانوب نفس بلده‌یه قدر دڭز پراخودلری کرمکده‌در. اخراجاتی سنوی (٤٦) مایون: ادخالاتی ملیون یارمغه یقین‌اوله‌در.

قاره دڭز بحریه‌سینڭ (آدمیرالتیستواسی)=آدمیرال‌لر دائره‌سی ایله مذکور بحریه‌نڭ ویرفکه‌سی هم او بسیرواتوریاسی مذکور بلده‌درلر.

(ییلیصاویتغراد) موگزلی حیوانلر ایله واسع تجارتی واردر. آدیسا، فریمینچوغ بلده‌لرینه تیمر یول ایله متصلدر. هم گیئورگیوسکی نامنده یارمنقه‌سی واردر.

(نوۋو دوباصار) دنیستر نهری اوزرنده اولوب توتون اوسدره تورغان گوزل یرلری واردر.

(غریغوریئوپول) زاشتاننی گورد اولوب دنیستر نهری اوزرنده‌در. باقچه‌چیلق وفوری یمش تجارتیله اشتهار ایتمشدر.

آدیسا، غراداناچالنیک‌لك اولوب قاره دڭزده برنچی رتبه‌ده‌اولغان طارغوۋی پورت=تجارت اسکله‌سیدر. (*) بتون روسیه‌ده‌اولغان‌تجارت بلده‌لری آراسنده ۲ نچی رتبه‌ده‌در. آدیسانڭ اهالیسی غایت تورلی اولوب غربق‌لر ایله یهودیلرده آز دگلدر. آدیساده ایتالیا ترتیبی بنالر وکیك اورام‌لرده تجار اهالینڭ قاینا‌ب تورووی آدیسایه گوزل منظره ویرمکده‌در. آدیسانڭ گوزل بنالرندن: نوۋوروسییسکی اونیوپرسیتیت، پالوتیخنیچسکی‌اینستیتوت، غرادسکوی‌تیاتر، غرادسکوی دوما، پوبلیچنی بیبلی‌آتیقه، بیرژا بناسی وباشقه‌لردن عبارتدر.

آدیسا یالطه بلده‌سی آرقلی: ماسقوا، خارکوف، دانسکوی طاش کومری مخزن‌لرینه شمندوفرخطیله متصلدر.

تاوریچسکی گوبیرنانڭ مشهور بلده‌لری: سیمفیروپول، صالغیر نهری اوزرنده اولوب مال‌لر ایچون اصقلاد=مخزن اولغان بلده‌در.

(*) سنوی (۱۱۵) میلیون روبله‌لك یون، بغدای، قوقوروز، مای مال‌لرندن عبارت اولغان اخراجاتی (٤۸) میلیون روبله‌لك ماشینا، میتال، یمش، آغاچ مای مال‌لرندن عبارت اولغان ادخالاتی واردر.

(باغچه سرای) قدیمگی قریم خانلرینك پای تختی‌در، بو کونلرده خانلردن قالغان سرای صاقلانه‌در.

(سیواستوپول) قاره دکزده وایوننی پورت=حربی اسکله اولوب طبیعی اولغان غاوانی=حوضی واردر. جنوبی طرف (۱۸۵٤) و (۱۸۵۵) سنه‌لرنك تخریب اولنغاچ یاکا ترتیب ایله تأسیس ایدلمشدر. سیمفروپول؛ خارکوف، ماسقوایه شمندوفر ایله متصلدر.

(یفپاتوریا) وآکا یقین مشهور اولغان صاقسکی توز کولی، بالاقلاوا، بایدار بولونی‌نك بته تورغان برینه یقین یرگه توزولوب گوزل حوضی واردر. اهالیسینك جمله‌سی غریك‌در.

(یالطه) قریمنك جنوبی ساحلنده گوزل بولونده‌در. یالطه‌غه قریب: لیوادیا، اوریاندا، آلوپقه میستیچقه‌لری اولوب دلربامنظره وشفالی هوا، وجنت باقچه‌لرینه مشابه دیه تعبیره لایق باقچه‌لریله بتون کرهٔ رضه‌نام وشهرتلری تارالغان‌در. ویالطه‌یه قریب نیکیتسکی- بوتانیچسکی صاد=باقچه واردرکه بو باقچه‌ده باقچه اشی تعلیم ایدیله تورغن مکتب ایله وینا اشلاو تعلیم ایدیله تورغان مکتبلر واردر.

(فیودوسییا) واسع غاوانی=حوضی واردر هم تجارت اسکله‌سیدر. بو بلده لوزاۋوی- سواستوپولسکی شمندوفر خطیله «دژانقه» استانسه‌سینه متصلدر. واوزاق دگل صوداقسکی بولونی واردرکه، اوزم باقچه‌لری، ووینا حاضرلامك ایله اشتهار ایتمشدر.

«کیرچ» بو بلك کیرچ بوغازی یقیننده اولوب ایکنچی مرتبه‌ده اولغان استحکامی وگوزل غاوانی=حوضی واردر.

«ینیقاله» کندیسی آیری بر غرادا ناچالنیك لکدر.

(بیردانسکی) آزوف دکزی یقیننده وساحلنده اولوب ایکی ملك واپورنی اچینه آلورلق غاوانی=حوضی واردرکه بوغاواندن چیت مملکتلرگه چوق بغدای ومالاروسیه‌گه چوق بالق اوزاتلمقده‌در.

«اصقادورسکی» یا کاپورت اولغان بلده اولوب (کیرکینیت) کورفزینه یقین‌در. بو اسکله=پورت‌دن چوق بغدای اوزانیلدر.

یقاتیرینصلاف گوبیرناسینك مشهور بلده‌لری

(یقاتیرینصلاف) دنیپر نهری اوزرنده گوبیرنا اولغان بلده اولوب بو بلده‌دن شمالغه کتو کتوحیوان، آدیساغه مای اوزانیلدر. میتالیچسکی اشیا اشلانه تورغان چوق ضاۋودلری واردر. فریۋوی دوغ آرفلی شمندوفر ایله نیقولایفقه توتاشدرلمشدر. پاولوغراد ایله لوغانسکی تورلی اطرافقه حیوان اوزاتمق ایچون حیوان کتولری توپلانه تورغان مرکزلودر.

(ماریوپول) بغدای، جیتن اورلق، یون اوزاته تورغان مهم نقطه‌ عد ایدلمکده‌در.

«باحموط» طاش کومری، وغایت زنکین توز طبقه‌سی یاته تورغان یرنك اوستنده‌در.

«نیکیتفقه» بتون روسیه‌ده برگنه تری کمش=جیوه ضاۋودی نیکیتفقه‌یه تأسیس ایدلمشدر.

دونسکی‌اوبلسده اولغان مشهور بلده‌واستانتسه‌لر

(نوۋی چیرقاسکی) اوبلست اولغان بلده‌در.

(آقصای) شمندوفر استانسه‌سی اولوب تجارت، وخصوصا بالق تجارتنده بتون اوبلسده برنچی مرتبه‌ده‌در.

(یلیز اویتووسکی) استانسه اولوب بالق کسبیله مشهوردر.

(تسیملانسکی)، رازدورسکی، میلیخوفسکی، قونستانتینووسکی، استانسه‌لری اوزمچیلك واوزمدن وبنااشلاوچیلك ایله اشتهار ایتمشلردر.

فالاچ=(فالاچیوسکایه) سارپچنگه شمندوفر ایله‌متصل اولوب ڤولغادن کلگان مال‌لرغه اسکله‌در.

«اورپینسکی» استانسه‌اولوب داخلی روسیه‌گه اوزاتمق ایچون چوق حیوان چقاربله تورغان بازمارقه‌سی واردر. غروشفقه، پاصاد اولوب کومر چقا تورغان قوپیلری واردر.

(تاغانروغ) آضووسکی موره‌ده اسکله اولوب اوقرغ مرتبه‌سنك اولغان بلده‌در.

(راستوف دون) دون نهری کنارنده غرادانابالنکلك بلده اولوب جنوبی اسکله‌لردن هم شرقی روسیه‌دن کلگان انواع اموالکه مخزن= اصفلاد خدمتنی ایده‌در(*). وشمند وفر ایله ولادی قافقازغه متصلدر.

(آضوف) دون نهرینك آضرفسکی موره‌یه قوشلغان برنده اولغان قدیم بر بلده‌در.

(ناخچوان دون) راستوفقه اتصال مرتبه‌سنده یقین اولوب اهالیسی کافة آرمن، جنسندندر.

آسترخان گوبیرناسینك مشهور شهرلری

(آسترخان) ڤولغا نهری کنارنده قاسپی دکزندن سکسان چاقرم مسافه‌ده کوبیرنا اولغان بلده‌در. قاسپی دکزی ساحل لرنده ایك مهم

(*) ۱۹۰۰ سنه‌ده اکمکدن عبارت اولغان‌اخراجات (۳۲) ملیون روبله‌لق، تاغانروقدن (۱۶) میلیون روبله‌لق، ادخالات راستوفقه (۱) میلیون ۳۰۰ مك روبله‌لق، تاغانروقه (۲) میلیون ۷۵۰ مك روبله‌لق اولمشدر.

اسکله اولوب بالق تجارتنده برنچی مرتبه‌ده‌در(*). نفس آسترخانده واطرافنده اوزم وباشقه یمش‌لر اوسه تورغان چوق باقچه‌لر واردر.

(تساریف) آقطوبه نهری اوزرنده اولوب بیوك یارمارقه‌سی واردر. اطراف واکنافده اولغان قرغز وقالمق‌لر بو یارماقه‌یه (۵۰) ملڭ قدر تورلی حیوان قووب کتورمکده‌لردر.

(خانسکی-استافقه) بوکای خان اداره خانه‌سی بویرده اولمشدر.

اورال اوبلستی=اورالسکی اوبلستنڭ مشهور شهرلری

(اورالسکی) اوبلست اولغان بلده اولوب اورال نهری اوزرنده ایك واسع بالق بازاریدر.

(غوریف) اورال نهرینڭ منصبنه یقین یرده مهم بالق توتولا تورغان یردر.

اصطاوراپول گوبیرناسینڭ مشهور شهرلری

(اصطاوراپول) گوبیرنا اولغان بلده اولوب بیوك حیوان تجارتی واردر.

(پراصقوویا) قوما نهری اوزرنده اولوب وینا اشلمك ایله اشتهار ایتمشدر.

(*) آسترخان اسکله‌سینه سنوی (٦) میلیون‌لق اکمك وباشقه اموال کلوب، بالق، مامق توزدن عبارت اولغان مذکور مقدار اموال اسکله‌دن اوزاتلمقده‌در. اما خارجغه صوڭغی بیش سنه ظرفنده (۲) میلیون روبله‌لق اخراجاتی، (۳)میلیون یارم‌لق ادخالاتی اولمشدر. ادخالاتی عجمستاندن واورته‌آسیاده اولغان خانلقلردن‌در.

(اسیای روسی=آزییاتسکایا راسییا)
قافقازیه قطعه‌سی

قافقازسکی قرای. تبعیت، وحکومت، ومحکومیت، جهتندن قافقازیه روسیه‌نڭ قطعه‌لرندن بر قطعه اولوب ایمپیراطور اعظم طرفندن نصب اولنغان مدیر=نامیسنیك طرفندن اداره اولنه‌در.

قافقازیه قطعه‌سی: اصطاوراپول گوبیرناسیله، قوبانسکی، تیرسکی، داغستانسکی، قارصسکی، اوبلستلری وکوتاییسسکی، تیفلیسسکی، ایریوانسکی، یلیصاویتپولسکی، باقینسکی، چورناموریسکی گوبیرنالرینه تقسیم اولنه‌در.

لکن اصطاوراپول گوبیرناسی طبیعت جهتندن استیپ مسافهٔ واسعه‌سندن معدوددر. قافقازیه قطعه‌سی طبیعت جهتندن ینه بیش قسمگه آیرولادر.

۱ نچی قسم طاغلر آلدنده اولغان مسافه ۲ نچی قسم طاغلق مسافه اولوب قافقاز صره طاغلریده بو قسمده‌درلر. ۳ نچی قسم ریئون نهرینڭ سطح مائلیسی=باسسینسی اولغان مسافه ٤ نچی قسم قورا نهرینڭ سطح مائلی اولغان مسافه ۵ نچی قسم آرقص نهرینڭ سطح مائلی اولغان مسافه‌لردن عبارتدر.

ایڭ بیوك طاغلرنڭ ایتاکنده قاره دیڭگزدن باشلاب آسترخان دیڭگزی ساحللرینه قدر امتداد ایتکان براستیپ واردرکه چورناموراستیپلرینه مشابه‌در. وبواستیبکه باشقه بعضاطاغلرغه موازی اولوب وبعضا نهرلرگه موازی اولوب امتداد ایتکان چوق بولونلر واردر.

مذکور استیپ سکز یوز چاقرم بوینده اولوب بورلی نباتات وتورلی بمش وباشقه شیلر اوسوی اعتباریله میسیسیپی نهری بوینده اولغان بولونلقلرنی آڭلاته‌در.

مذکور بولون‌لرغه طاغ‌لردن آقغان بوزدن زیاده اوفاچق نهرلر ایله ویوزار سنه‌لك ایمه‌ن وچنار آغاچلرندن ترکب ایتکان اورمان‌لر هواسنی غایت صاف وفائده‌لی قیله‌در بو بولون‌لرنك هواسی جنوبی قریم هواسینه مشابه اولسه‌ده قش موسمنده (۲۰) درجه قدر صووق هم اوله‌در.

اورمان‌لری چوق یمشلك اولوب: آلما، سیاه اورك، یفاق‌قورتی آشی طورغان نوت، کیزیل، اوزم آغاچ‌لرندن ترکب ایدودن باشقه بو اورمان‌لر آراسنده وحشی پاموق آغاچی (= دیقی حلوپچاتی قوستارنق) بیله تصادف اولنمقده‌در. اما بو اطرافنك باقچه=صادلرنده، آبریقوص، شفتالو، پیرسك، زردالو، جیر یشنا(کلاس)، غروشا، آرمود، برغاموط، اوزم وباشقه یمش‌لر چوق‌لق اوزره اوسه‌در.

توفراغی قاره توفراق اولوب، قار طاغ‌لری طرفندن واورمان‌لردن چوق یغمورلر کلوب بو یرلرده کوب سنه‌لر روسیه‌نك باشقه یرلرنده ایشدلمامش مرتبه‌ده آشلق وگوزل پچان اوسه‌در.

نفس صره طاغ‌لردن عبارت اولغان ۲نچی قسم‌ده مشترك اولغان هیچ بر شی یوق دینولسه خطا اولمیه‌چقدر. حسز تورلی حاصلات وصنف صنف تورلی اهالی، وهرآدوم‌مده‌غی کبی یقینده مختلف هوا. وطاغ‌لر آراسنده اولغان فائده‌لی بولون‌لرنك هواسی یلیچه اولوب بو بولون‌لرده اکثری غروزین‌لر اقامت ایتمکده‌در.

اما بیش چاقرم ارتفاعنده اولغان تیگزلکلرنك هواسی شمالی گوبیرنالرنك هواسی کبیدر. دها مرتفع طاغ‌لرنك هواسی بتون بتون سیبیر یا هواسیله بر مرتبه‌ده‌در.

طاغ‌لر آراسنده اولغان تیره‌ن چقورلردن وطاغ قابوغالرندن عبارت اولغان یرلرده بعضاً بتون یاشل‌لکدن عاری اولوب قویاشنك شعاعیده آنچق کونده ۳ساعت یاکه ٤ساعت مقداری وقت توشادر.

بو چوقورلردن چقغاچ اویله بولونلرغه تصادف اولنیله‌درکه گوزل پچان، وتورلی چه‌چك، وایمه‌ن، چنار، طوپول آغاچلرندن عبارت اولغان اورمانلر ایله، وطاغلردن توشکان صاف صولی اوفاق نهرلر وشارلداوقلر ایله تزیین اولنوب شؤیتصاریه بولونلرینه مشابهت تامه‌لری واردر.

٣نچی ریئون نهرینك سطح مائلی باسسیناسی ریئون قطعه‌سی اولوب بتون دیگـگز ساحلنده‌گی برلردن یغمورلی اولوب سنه بویی توشکان یغمور صولاری (٦٠) دویمادن زیاده‌که بالغ اوله‌در.

ویغمورلردن باشقه واختانغ صره طاغلری یابس اولغان شرق روزکارلرینك اصابتندن مانع اولوب غربدن کیلـگان رطوبتلی روزکارلرنی بو بولونلرده توقیف ایدوب چوق رطوبت توبلاندیغی سببلی مذکور بولون بتون سنه رطوبتلی وباطاقلق اوله‌در. سنوی اولغان متوسط درجه‌ده یلیلق بو بولون اوزرنده اوسکان شیلرنك گوزللکیله برابر مذکور بولونی برازیلیا کبی گوزل نیلوب بو بولونغه روسکی برازیلیا دیوب اسم ویرلمکده‌در.
یاز موسمنده چوق یغمورلر آراسنده قیاشنك یاندره تورغان صچاقلری هوانی زیاده فنا حالده بوزوب بو بولونلرده خوفلی اولغان بیزگاك خسته‌لگی ظهور ایتدیکندن بو بولونلرده معیشت ایدن اهالی، قریه‌لرنی مرتفع موقعلرغه تأسیس ایدرکه مجبور اولمشلردر.

٤نچی قسم قوری نهرینك سطح مائلندن عبارت اولوب بو قسم ٣نچی قسم کبی منبت دگلدر. هم بو قسمده اولغان اورمانلر ٣نچی قسمده اولغان اورمانلرغه نسبة سیراك هم آنچق تپه اولغان یرلرده‌در. بو قسم اوزینك شرابیله = ۋبناسیله اشتهار ایتکان (قاخیتیا) نامنده اوزم باقچه‌لغندن عبارت اولغان

قطعه‌چکنی مشتمل اولوب مشهور قاحیتینسکی شراب=وینا بو یردن چقادر. بو قطعه‌چکدن صوکغ قالغان یرلری جمله‌سی آچق استیبدن عبارت اولوب بعض یرلری منبت اولسه‌ده صو یوقلغندن بتون قطعه‌سی آشلقدن خالی‌در.

بو قطعه‌نك آسترخان دکزی یقیننده اولغان یرلرنده توفراق نوزلی اولوب آنچق (صولونچاق) نامنده اولغان اولان اوسه‌در. آنچق یاز باشنده حیوانلر فائده‌لانه تورغان پچان اوسه‌در.

۵نچی قسم آرافص سطح مائلی اولغان یردن عبارت اولوب ارمنستان ذیوب تسمیه اولنه‌در.

کسب و تجارت

قافقازیه قطعه‌سی اولقدر منبتدرکه اوزنده اولغان اهالیدن اون اولوشدن زیاده اهالینی تربیه‌گه یتارلك حاصلاتی اوله‌در. شولای منبت‌اوله توروب اهالینك فقیر اولولری اوزاربنك هنرسز وکسبسز یالقاو اولدقلرندن نشئت ایتمشدر.

مدخل قافقازیه‌ده اولغان قوبانسکی اوبلسنده عادتك فوقنده آشلق اوسوب بو آشلق نووی راسییسکی طریقیله خارج مملکتلرگه اوزاتلمقده‌در.

زاقافقازیه‌ده‌ده اوشنداق آشلق اوکادر، بغدای برگه یکرمی ودها زیاده حاصل اوله‌در. آرمنستان بطاق لقلرنده: آرپه، مصر=قوقوروز، ریص=پرنج دها زیاده حاصلات ویره‌در، لکن یرلی اهالی آنچق اوزلرینك سنوی اداره‌لرینه یتارلك قدر چاچدیکلرندن سنوی صرفیاتلرندن آرتق بر اورلوقنه مالك دگلدرلر.

شونك ایچون آشلق اوکماغان سنه‌لرده حکومتنك یاردمینه محتاج اولوب قالمقده‌درلر.

آرمنستان‌نك چوق یرلرنده آشلقلرنی قوبوب اوستردیکلرندن

قنال‌لر ایله صولر کتوررگه مجبور اولوب قالمشلردر. صوڭغی سنه‌لرده بو قنال‌لرنڭ بعض‌لرینه چوب چار تولوب کوب صو یول‌لری باغلانوب قالدیغندن اهالینڭ حاصلاتسز قالولرینه سبب اولمشدر. شو یقین زمانده حکومت بو حال‌دن خبردار اولوب باغلی یول‌لرنی تمیزلاتورگه مجبوریت حس ایدوب لزومی کبی تمیزلاتمشدر.

قافقازیه‌نڭ هواسی گوزل وتوفراغی قابل اولدیغندن قافقازیه‌ده عادی آشلق‌لرغه باشقه ریص=پرنج، شکر قامشی، ماریتا=روناص، ایندك=بوقلمون نامنده بولغان بویاولر، پاموق وبونلرغه باشقه برطاقم حاصلات وجودکه چقمقده‌در. لکن بو فائده‌لی حاصلاتنی لزومی کبی‌اشلی بلگان اهالی آز اولدیغندن بونلر ایله فائده‌لانه تورغان اهالی‌ده آزدر.

قافقازیه‌ده ترکیه‌نڭ برنچی مرتبه‌ده اولغان توتونی هم‌اوسمکده‌در. قوبانسکی اوبلست، ایله کوتایسکی گوبیرنا اهالیسی توتون اوسترمك ایله اشتغال ایتمکده‌درلر.

(باقچه‌چیلق) قافقازیه‌ده گوزل یمش آغاچ‌لری هر نه قدر عادی صورتده قرلرده واورمان‌لرده اوسه تورغان اولسه‌لرده قافقازیه اهالیسی بو فائده‌لی اشدن بیك آز استفاده ایتمکده‌درلر.

قافقازیه‌نڭ تورلی یمش باقچه‌سی اولورغه صالح اولدیغنی وآزبر خدمت ایله بتون قافقازیه باقچه‌یه تبدل ایده‌چکنی رجال دولت نظر دقته آلوب ممکن قدر سبب‌لرینه تشبث ایتمش‌لردر. جمله‌دن بری بو کونده حکومت یاش یمش آغاچ‌لردن ترکب ایتکان باقچه‌لر اونورتوب اول آغاچ‌لرنی اوز فائده‌لرینی بلمگان غافل اهالیگه تارانوب، واهالیگه نمونه اورلوق باقچه‌لر اشلاتوب اهالینی تشویق وترغیب یولنده نهایت درجه اجتهاد ایتمکده‌در.

بویله باقچه‌لردن مشهورلری قوتایسده واوزیرگنده‌درلر. بو

باقچه‌لرده زیتون هم اوسه‌در. لکن بو زمانده بو باقچه‌لردن حاصل اولغان زیتون آنچق یرلی اهالینك کراکنی تأمین ایده کله یکده‌در.

قافقازیه‌ده اوزم حاصلاتی

قافقازیه‌ده اوزم غـایت چوق اوسه‌در. آلازان نهری بویندە اولغان بولون قاخیتیا تسمیه اولنغان (تفلیس گوبیرناسنك) یوزیکرمی چاقرم بوینده وفرق بیش چاقرم کیگلـکنده اولوب بتونسی اوزم باقچه‌سندن عبارتدر. وقاخیتینسکی ناملی مشهور اولغان شراب= وینا شـو یرده اشلانوب بتون روسیه‌گه تاراتیلادر. بـو یرده وینا اصول قدیم(*) ایله اشلانه‌در.

اوشنداق تیرق نهرینك بواون‌لرنده اولغان کیزلار ایـله مازدوق‌ده غـایت چوق وینا=شراب اشلانوب نیژنی‌گه اوزاتیله‌در. نیژنیده مسکاوایلر، ویارصلاوایلر بو وینانی آلوب کندی ضاوودلرنك تورلی اجزالر ایله اشلاب داخلی روسیه‌ده چیت‌مملـکت‌دن کیلـگان «مادیر» و«حیریص» دیوب صاتمقده‌درلر. غربی آوروپاده اولغان اوزم باقچه‌لرینه آفات‌لر ایرشکاچ آوروپا وینا تجارلری قـافقازیه‌ده وینا حاضرلاب غارج مملـکت‌لرگه اوزاتمق افکارینه دوشوب بوکونك قافقازیـه‌ده وینا اشیتی غایت ترقی ایتدرمشلردر. وچـوق یرلرده اصول جدیده(**) ایله وینا حاضرلانمك‌ده‌در.

بو یرده دها فائك ویره تورغان کسب یفك‌چیلك اولوب سنوی

*) وینا حاضرلاونك قدیم‌گی اصولی وینانی باالچقدن اولغان ضور قوقشین‌لرغه تولدروب اول قوقشین‌لرنیده بر مقدار یرگه کوموب وینانی صاقلانه‌در. اما بر یاری اوزاتمق ایجاب ایتـکان‌ده نفت ایله توسلاگان کجه تیرسندن تـگلـگان قاب‌لرغه تولدروب اوزاتیله‌در. شونك ایچون ویناذن فنا ایس هم چقادر.

**) اصول جدیده‌ده قوقشین‌لر یرینه میچکه‌لر کجه تیریسی یرینه دها قوقوسز اولغان مناسب بر شی قوللانلادر.

میلیون روبله قدر فائده کتوره‌در. یفك‌چیلك باکو گوبیرناسنده شماخی‌ادیازنك، یلیصاۋیتپول گوبیرناسی: نوخین=نوخاوشوشا=شوشین، یلیصاۋیت‌پول اویازلرنده، الڭ مهم اولغان کسب یرنك یوروتیله‌در.

اوشانداق روسیه‌نڭ آسیه‌ای وسطی‌سنده یفك‌چیلك بـایتاق ترقی ایتکان‌در.

مذکور کسبنی ترقی ایتدرو یولنده حکومت هم اجتهاد ایله‌در. یفك‌چیلك تعلیم اولنه تورغان مکتب‌لر کشاد ایدوب، مقتدر معلم‌لر جلب ایدوب کتروب یفك‌چیلك تعلیمی ایله اوغراشلمقده‌در. صوڭغی سنه‌لرده زاقافقازیه‌نڭ چای اوسدررگه قابلیتی کشف اولنوب باطوم اوقروغنده چای اوسدرو کسبی هم ترقی ایتمشدر.

حیوان آصرامق

حیوان تربیه ایدو قزاق‌لرنڭ وطاغ اهالیسینڭ الڭ مهم ارلغان کسبیدر. اما زاقافقازیه‌ده حیوان آز آصرالادر. آنجق جنوبی قسمنده قاراباغ آت‌لری دییوب اشتهار ایتکان آت‌لر آصرالادر. یرلی اهالینڭ دیدیکنه کوره عرب آتاری بونسلدن یایلگاندر. وقوی‌لردن اوزون ویفك کبی یالتراوقلی یونـلی نسل قوی‌لر آصرالمقده‌در. تفلیس گوبیرناسنده قوی وصغر سوت‌لرندن پنیر=صیر اشلانوب بو پنیر شویتصاریه پنیرینه رقابت ایتمکده‌در.

آبخازستان ایله آساتینستانده اومارطه تربیه ایتمك کسبیده بایتاق ترقی ایتکاندر.

قافقازیه قطعه‌سنده اولغان معادن

«توز» معدن اوله‌رق: قولپه‌ده، قاغیظمانك، ناخچوانك تابلمقده‌در. کولی هم واردر. طاش کومری، قوبان، وکوتایس‌کومر بازلرنده تابلمقده‌در.

کوکرت، داغستانده، هم زاقافقازیه‌نڭ قاره قوم استب‌لرنده غایت واسع طبقه اولوب تابلمقده‌در.

«قواستسوۋی قامن=آچوطاش» یلیصاۋیت‌پول گوبیرناسنده تابلمقده‌در.

«باقر» صوڭغی بیش سه ظرفنده زیاده چوق چقاریلوب بتون روسیه‌ده تابلغان باقرنڭ نصفنی تشکیل ایده‌در.

„مارغانتس معدنی" نڭ کوتایس گوبیرناسنده واسع اولغان طبقه‌لری واردر. ۱۸۷۹ سنه‌ده اشلانه باشلانمشدر. صوڭغی سنه‌لرده سنوی ۱۲ میلیون‌پود تابلوب خارجغه خصوصا انگلتره‌گه کوبلك اوزره‌اوزاتلمقده‌در.

نیفت

قافقاز طاغ‌لرینڭ آلتنسی صایلغان قطعه‌چك قدر نیفت‌که زنگین اولغان یر دنیانڭ هیچ بر قطعه‌سنده یوقدر. شمالی قافقازیه‌ده اولغان پیتروۋسکی اطرافندن تیمر خان شورا یقیننددن باشلانوب قافقاز صره طاغ‌لرینڭ ایك بیوکینڭ شمالی قابرغاسی بویندن بیلباو شکلنده اولوب کله‌در. زاقوبانسکی قرایدن آلتمشنچی سنه‌لرده‌اوك مشهور پینسیلوانسکی نیفتنه رقابت ایده‌چك درجه‌ده اولغان گوزل نیفت غایت کوب چقارلمشدر.

بو نیفت شمالی قافقازیه‌ده غروزنا بلده‌سی یقیننده بیگرەك ترقی ایتمشدر. مذکور صره طاغ‌نڭ جنوبی قابرغاسی بوینده‌ده نیفت وار ایسه‌ده لکن بو زمانغه قدر چقارلغان یوقدر. باقو بلده‌سینه یاقینلاشه یاقینلاشه نیفت اولغان یر همان کینڭشلانوب بارادر. قاسپی دیڭگزندن اون بیش ویکرمی چاقرم مسافه‌ده (آبشیرون

یارم آطه‌سنده) بالاخان (۱) قریه‌سی یقیننده هم برائیل (۲) بورننده‌=
میصنده دیگ‌گزنك یقیننده‌دوق، عجمستان النده اولغان وقتده‌اوق بو
یرلردن چوق نیفت چقارلمشدر. هم شمدیکی زمانده دوام‌ایتمکده‌در.
برائیل میصینك یقیننده باقو کورفزینك کنارلرنده هم اچنده ایکی‌چاقرمغه
قدر اول قدر قوتلی نیفت غازی چقمقده‌درکه صونی قایناغان هیئتکه
کرته‌در. بیگره‌ك ممتاز اولوب چقغان یری باقونك شمالنده ۱۷ چاقرم
مسافه‌ده (صوراخان) دیگان یرده‌در.

بو صوراخان‌ده مجوسیلر زماننده‌ن قالغان طاشلانغان مناستیر واردر.
بو زمانده مناستیر یقیننده صوراخان ضاۋودی بنا اولنمشدر.

قافقازیه‌ده اولغان فابریقالر وضاۋودلر

قافقازده ایك کوب اولغان فابریقه وضاۋودلردن مای اریته
طورغان ضاۋودلر ایله میتال وباشقه معدنلر اشله‌نه طورغان ضاۋودلردر.
فابریقالردن ایك چوغی یفك اشله‌نه طورغان فابریقالردر. طاغ
اهالیسینك اشله‌گان اشیالری ایرکك ودشیلر اوچون اولغان تورلی
زینتلر ایله اسلحه تزیین ایدر اوچون اولغان زینتلر، تورلی اسلحه،
قلچ، حنجر، هم آطلر اوچون اولغان تورلی لوازمات، ودوه مامقندن
پوصتاو، وتیری، وصافیان، وبورفه کبی شیلردن عبارتدر.

قافقازیه‌ده اولغان اهالی

قافقازیه برزخی آزیادن آوروپایه هجرت ایده طورغان

---

۱) بالاخاندن چقغان نیفتنك اوچ یودندن بر پوط کیراسین چقادر.
۲) برائیل میصدن چقغان نیفتدن ایکی پودندن بر پوط کیراسین حاصل اولادر.
سنوی (۵۰۰) میلیوندن ۷۰۰ ملیونغه قدر نیفت چقارلادر پوط حسابیله.
باکوده واطرافنده (۲۲٤) قدر ضاۋودلر واردر.

اهالینڭ یولی ایدی. بو یول ایله هجرت ایدن اهالینڭ قافقازیه بولونلرینه کوزلری توشوب چوغینڭ شو بولونلرده یرلاشوب قالولرینه سبب اولمشدر. آسیانڭ تورلی مهاجرلریله یرلی اهالیدن ترکب ایدوب، قافقازیه اهالیسی غایت چوق تورلی اولوب قالمشدر.

قافقازیه‌ده اولغان اهالی: طاغ‌لیلر، زاقافقازیه‌لیلر، روس‌لر، قومانهریله قوبان نهری آراسنڭ اولغان اهالی (اصطاوراپول گوبیرناسنڭ)، قوبان قزاق‌لری، تیرق قزاق‌لرندن عبارت‌درلر. شمالی قافقاریایه نسبة زاقافقازیه‌ده اهالی چوق اولوب بیگره‌ك چوق اولغان یرلری کوتایس ایله، ایریوان گوبیرنالریدر.

طاغ‌لیلرنڭ ایڭ مشهورلری: قاره دیڭگز ایله قوبان‌نڭ صول طرفی آراسنده، چیرکاس‌لر (نام دیگرله آدیغ‌لر) (۷۰) مڭ قدر. ایڭ بیوك صره طاغ‌لرنڭ غرب طرفندن جنوبکه قارا دیڭگزگه قدر اولغان یرده آبخازلر (۱۰) مڭ قدر. قافقازیای وسطاده قاباردین‌لر (۸۰) مڭ قدر اولوب مالقه نهرندن ایڭ بیوك اولغان صره طاغ‌لرغه قدر اولغان یرده تورمقده‌درلر. تیرق نهرندن باشلاب آندییسکی صره طاغ‌لرینه قدر اولغان یرده (۲۰۰) مڭ قدر چیچین‌لر تورمقده‌در. تیرق نهرینڭ یوقاریسندن باشلاب قورا نهرینه قدر اولغان یرده (۱۰۰) مڭ قدر آساتین‌لر تورمقده‌در. آندییسکی صره طاغ‌لرینڭ شرقنڭ اولغان یرده (۵۰۰) مڭ قدر لیزگین‌لر تورمقده‌در. زاقافقازیانڭ شمالی هم غربی قسملرنده قارتویل‌لر تورمقده اولوب بوقارتویل(۱) نسلینه داخل اوله‌در: غروزین‌لر (۳۰۰) مڭ قدر اولوب تفلیس گوبیرناسنڭ قوره نهرینڭ یوقاری قسمنڭگی اولغان اراضیده

(۱) بونسلدن‌صایله‌در: غروزینلر، غوریستلر، ایمیرتینلر، مینگریللر، صوانیتلر، پشاولر، خیوصورلر، طوشینلر، لازلر.

تورمقده‌درلر. ریئون نهری بوینده غوریتس‌لر ایله (۲۵۰) ملك قدر ایمیریتین‌لر، و(۲۵۰) ملك قدر مینفیریلتس‌لر، صوانیت‌لر، پشاولر، خیوصورلر، طوشین‌لر، لازلر تورمقده‌درلر. زاقافقازیه‌نك جنوبی قسمنده اك چوق ارمن‌لر اولوب عددلری (۷۵۰) ملك قدردرلر. دولت عثمانیه حدودی بوینده بر مقدار کوردلر هم واردر.

زاقافقازیه‌نك شرقی قسمنده باقو هم یلیصاویت پول گوبیرنالرینك استیب‌لرنده بر میلیون مقداری آذربیجان تاتارلری تورمقده‌در. مذکور تاتارلر آراسنده عجم تبعه‌سندن عجم‌لر هم باشقه‌لر ایله داخلی روسیه‌ده پراواصلاویا مذهبندن باشقه مذهبکه کوچکان روس‌لرنك حکومت طرفندن بلدلرندن نفی اولنغان‌لری بویرگه اوتورمقده‌درلر.

تحریر ایتدیکمز اهالی ایله قافقازیه‌ده اولوبده تحریر اولنمغان اهالینك جمله‌سی سکز ملیون حساب ایدلمکده‌در.

قافقازیه قطعه‌سنده اولغان مشهور شهرلر

قوبانسکی اوبلستده، «یقاتیرینودار» قوبان نهری اوزرنده اولوب غلاونی گوردی=مهم شهری صایله‌در. اوزم آغاچلری وباشقه یمش آغاچلری صاتیله تورغان حکومت، دولت باقچه‌سی واردر.

«ییسق» آضووسکی موره کنارنده اولوب چیت مملکتلرگه بغدای اوزاتیله تورغان اسکله هم بیوك حیوان بازاریدر.

«تامان» کیرچ بوغازی کنارنده اولوب اطرافنده نیفت هم چاموری آتوب تورا تورغان ۋولقان واردر.

تیرسکی اوبلستده، «ولادی قافقاز» تیرق نهری کنارنده اولوب مشهور وایوننی غروزینسکی یولنك شمال طرفنده اولغان مبدأی صایله‌در.

(کیزلار—ومازدوق) اوشنداق تیرق نهری اوزرنده اولوب وینا هم بفك اشیاه اشتهار ایتمشلردر. «پیتیغورسکی» ماشوق طاغلری توبنده اولوب کوکرتلی صولاری واردر.

پیتیغورسکیدن بقیننده (کیسلاڤودسکی)، (نارزان)، (ژیلیزناوودسکی)، (ایسسینتوق) صودالی هم شچولوچلی صولاری وارکه هر سنهده یاز موسنده روسیهدن حتی چیت مملکتلردن چوق خستهلر کلوب فائدهلانوب کتمکدهدرلر.

(غروزنی) نیفت چقه تورغان قوییلری واردر. نفت چشمهلری ایله اشتهار ایتمشدر.

(داغستانسکی اوبلسته)، «تیمر خان شورا» داغستاننك مدیری اوتورا تورغان استحکاملی اولغان بلدهدر.

(دربند) قاسپی دکزی ساحلنده اولوب اسکی استحکاملری، هم غاوانی واردر. (پتروفسکی) قاسپی ساحلنده اولوب غاوانی واردر.

(تیفلیس گوبیرناسی): «تفلیس» قورا نهری اوزرنده اولوب بتون قافقازیه قطعهسیننك رئیسی اولغان نامیسنیك بو بلدهده اوتورادر. هم زاقافقازیه تجارتیننك مرکزی صایلهدر. عتیق اثرلردن «سیئونسکی» صابور واردرکه «سؤەتوی نینا» غروزستاننی خرستیانلاقکه دعوت ایتکان صنم بو صابورده صاقلانهدر.

(متسخیت) آراغاوا نهریننك قورا نهرینه قوشلغان یرینه صالنغاندر. غروزینلرننك عتیق پای تختی اولوب غروزین پادشاهلری تختکه اوتورا تورغان صابور واردر.

(آخالستخ) اسکی استحکامی واردر. تفلیسکه یول اوزرنده غایت گوزل یرلی اولغان (بورژوم) قریهسی واردر. بو قریهده اولغان معدن صولرینه یاز وقتده هر طرفدن خسته وزنکینلر کلوب فائدهلانمکدهدرلر. ومذکور صونیده دارو اورنینه بتون

روسیه‌ده وچیت مملکتلرده طبیب‌لر اموری ایله تجارلر صانمقده‌درلر.

(کوتایس گوبیرناسی) کوتایس، ریئون نهری اوزرنده اولوب گوبیرنه اولغان بلده‌در. (پوتی) ریئون نهرینک منصبنده اولوب غاوانی واردر.

پوتی تفلیس‌که هم باقوغه شمندوفر خطیله متصلدر.

مذکور گوبیرنالرنک جنوبی حدودلری بوینده باطوم اوقروغی واردرکه غایت طاغاق اولوب اورمانلر ایله قپالیدر.

(باطوم) (*)ده ۳نچی مرتبه‌ده‌گی میخایلوفسکی نامنده اولغان استحکام واردر. هم اسکله‌در، غایت گوزل غاوانی واردر. تیفلیس تیمر یولندن بر طارمق باطومغه اشلی باشلاغان وقتدن بیرلی باطوم زاقافقازیه‌نک قاره دکز ساحلنده ایک برنچی تجارت اسکله‌سی=پورتی اولوب قالمشدر.

(صوخوم قالا) کوتایس گوبیرناسینک شمالی قسمنده غایت طاغلی اولغان اوقروغدر. صوخوم قالا بلده‌سی تجارت اسکله‌سیدر.

چیرنامورسکی گوبیرناسی، بو گوبیرنا قافقاز طاغلرینک غربی قابرغاسیله قاره دکز آراسنده صوزلغان تارغنه مسافه‌دن عبارتدر.

(آناپه) اسمنده گوزل غاوانی واردر.

(ناوی راسییسکی) گوبیرنا اولغان بلده اولوب ؤلادی قافقاز تیمر یولندن تخاریچسکی‌دن آیریلوب یقاتیرینودار آرقلی بر تارمق توتاشدرلغاچ بو بلده غایت مهم حبوبات اسکله‌سی=پورتی اولوب قالمشدر. بو بلده‌دن(**) چیت دولتلرگه هم حبوبات اوزاتلمقده‌در.

(*) ۱۸۹٤ سنه‌سنده اخراجات (۲۰) میلیونلق، ادخالات (۳) میلیونلق اولمشدر.

(**) ۱۸۹٤ سنه‌سنده اخراجات (۲۷ ¹/₂) میلیون روبله‌لق، ادخالات ۸۸۵ مك روبله‌لك اولمشدر.

(ویلیامینفه)، تو آپسی هم صوچی، ناره دکز ساحانده اولوب خسته‌لر دارولانه تورغان یر واردر. بو گوبیرنانك چوق برنده گوزل آشلق اوسه‌در. مذکور خصلتلر ایله برابر قوتلی بیزگاك= (ایخاراتقه) خسته‌لکی‌ده آز وقوع بولمیدر.

(ایریوان گوبیرناسی)، ایریوان گوبیرنا اولغان بلده اولوب اسکی استحکام‌لری واردر. الاگیز طاغی تو بنده ایریوانغه قریب بر یرده (ایچمیئاتزین) نامنده اولغان مناستیر واردرکه ارمه‌ن غریغوریان‌لرنك رئیسی اولغان «پاتری آرخات» آنده توراددر.

(قولپ) بو قریه‌دن غایت چوق توز چقادر.

(آلیکساندروپول) اسکی استحکامی واردر.

(ناخچوان) آراقصی نهری اوزرنده اولوب آرمه‌ن‌لرنك اسکیده‌گی پای تختی‌در.

(یلیصاویتپول گوبیرناسی)، یلیصاویتپول گوبیرنا اولغان بلده‌در.

نوخا، شوشا، قافقازیه‌ده‌گی یفك کسبینك مرکزی‌درلر.

(نووی ضاقاتال)=یا گا ضاقاتال-شو اسمده اولغان اوقروغنك ایك بیوك بلده‌سی اولوب اسکی استحکامی واردر.

(باقو گوبیرناسی) باقو گوبیرنا اولغان بلده اولوب قاسپی دکزنك باش پورتدر. باقودن ۳ چاقرم مسافه‌ده «چورنی غورد» نام بلده واردرکه آنچق کراسین تمیزلی تورغان ضاؤودلردن عبارتدر.

(شماحی) شو یقین سنه‌لرده زلزله ایله خراب اولمشدر. شماحی اویازی‌نك بارچه اهالیسی یفك کسبنده شهرت قزانمشلردر.

(صالیان) قورا نهرینك منصبنده اولوب غایت واسع بالق تجارتی اولغان میستچقه‌در.

(قارص اوبلستی) بو اوبلستده اولغان اهالینڭ چوغی‌سنی اولغان اهل اسلامدر. بو اوبلستده گوزل آشلق اوسوب داخلی گوبیرنالرغه بیله آشلق اوزاتلدر.

حیوان،کون،تیری ماللرینی طربزون طریقیله خارجغه اوزاتمقده‌لردر.

ارضروم پاشالغینه غایت چوق قاغیظمان توزیله صاغانلق اورمانی اوزاتلمقده‌در.

قارص اوبلستنده معادن هم چوق اولسه‌ده بو وقتقه قدر اشلنمگاندر.

قارص—باش چیکده اولوب ۳ نچی مرتبه‌ده اولغان استحکامی واردر.

قارص، غایت منبت اولغان قارص نامل یالپاق طاغ اوزرینه صالنغاندر.

سیبیریا قطعه‌سی

اوبی نهریله ینیسی نهری آراسندن کیچکان ارتفاع سیبیریانی شرقی وغربی اسملرنده اولغان ایکی قسم‌گه تقسیم ایده‌در.

غربی اولغان قسمنڭ چوق یری توبانلك وتیگزلك اولوب آوروپاده اوسه طورغان نباتات هم حیوانات اوسمکده‌در.

شرقی اولغان قسم بتونسینه قریب طاغلر ایله قپالیدر. وآوروپاده اولغان نباتات وحیواناتدن اثر یوقدر. آنچق آسیایه مخصوص اولغانلر اوسمکده‌در.

سیبیریا حکومت، وحکم اعتباریله ینه ایکی‌یه منقسم اولوب شرقی وغربی قسملرندن عبارتدر.

قسم شرقی ایکی گنیرال گوبیرناتورلق‌دن عبارت اولوب بری

ژاستوچنی سیبیرسکی=شرقی سیبیریا گنیرال گوبیرناتورلغی ایکنچیسی پری آمورسکی گنیرال گوبیرناتورلغیدر.

شرقی سیبیریا گنیرال گوبیرناتورلغی: ایرقوتسکی، ینیسییسکی، یاقوتسکی اوبلستلرندن عبارتدر.

پری آمورسکی گنیرال گوبیرناتورلغی: زابایقالسکی، آمورسکی، پری آمورسکی اوبلستلریله، ساخالین آطهسی، ژلادی ژاستوق بلهسی، وپورت آرتور بلهسندن عبارت ایدی، لکن صوڭغی محاربهدن صوڭ پورتسموت معاهده نامهسی موجبنجه ساخالین آطهسینڭ نصف جنوبیسیله پورت آرتور بلدهسی یاپونلره براقلمشدر.

غربی سیبیریا: طوبولسکی، طومسکی گوبیرنالرینه منقسم اولوب بو ایکی گوبیرنا (٤١٥٠٠) مربع میل مسافه وسعتندهدر. بو مسافه آوروپای روسینڭ ایکی خمسی مقدارندهدر.

سیبیریا قطعهسی بتون آسیانڭ ثلثی=(١/٣)وسعتنده اولوب طوندرا، طایغه، استیب=صحرا هم طاغلردن عبارتدر.

سیبیریانڭ طوندرالری، بحر منجمد شمالیدن باشلاب ٦٥نچی درجه عرض شمالیگه قدر امتداد ایلهدر. بحر منجمد شمالی ساحللری اولقدر توبانددرکه قش موسمنده نرهسی قاره ونرهسی دیڭگز باشلانغان یر ایدیکینی تمیز ایتمك ممکن اولمیدر.

قش موسمنده بو طوندرالر غایت تیران طوڭادر. مثلا یاقوتسکی یقیننده (٦٠٠) فوط تیرانلکده طوڭوب یاز موسمنده اوستلری یارم آرشین تیرانلکنده اریدر.

مذکور طوندرالرنڭ سطح ظاهریلرینڭ کوب یری تیگز اولوب بعض یرلرنده بیوك اولماغان طاغلر ایله چوق کوللرگه تصادف اولنهدر.

ومذکور طاغلرنڭ اوستنده بعض نباتات ایله یمشلر هم اوسمکده‌در. اوسه طورغان یمشلردن: موراشقه، غولوبیتسه، قارا جیلاك = چیرنیغه، بروسنیقه، کلوقوا = موك جیلاگی، یا گل، قوقوشکین‌الون = کوکی‌ئولن کبی‌لر اوسمکده‌در.

مذکور طوندرالرغه یاز موسمنده چوق تورلی قوش‌لر اوچوب کلمکده‌در. قوش‌لر اولقدر کوب اولالر سیاحلر قوش اویالرندن آیاق‌لرینی قایا باصارغه بوش یر تابا آلمیلار.

کول‌لر ونهرلرنڭ اوستی قوش چبش‌لرندن قپالی اولورلق چوق اوله‌لر.

آق توش‌لر هم چوق اوچادر.

حیوان‌لردن کتو کتو وحشی بلان‌لر، وتورلی میخلی یرتقچ حیوان‌لر قوش آولار اوچون کتوکتو ایله کلمکده‌لردر. آیو، هم بوری‌لر غایت چوق اولمقده‌در. بویله تیریلری بهالی اولغان حیوان‌لرنی آولاب یرلی اهالی گوزل فائده‌لانمکده‌درلر.

آۋغوست باشلارنده شدتلی صووق‌لر حکم ایده باشلاب حیوان‌لر جنوبقه کوچه باشلیلر.

بو طوندرالرده توقز آی قش اولوب بر آیدن آرتق وقت ریئامور ایله (٤٥) درجه قدر صووق اولوب یرگنه دگل طاش‌لر بیله یارغالانه‌در. شویله صووق‌لر ایله برابر شدتلی قار فورتونالری (پورغه‌لر) حکم ایتدیکندن طوندرالر غیر مسکون حکمنه کره‌در.

(طایغه‌لر) ٦٥ درجه عرض شمالیدن باشلاب جنوب طرفنه امتداد ایلر. توفراغی گوزل اولوب رطوبتلی یرلری: پخته، کیدر، قاین، آخه آغاچ‌لرندن ترکب ایتکان اورمان‌لر ایله قپالی اولوب بو اورمان‌لردن آنچق وحشی یرتقچ حیوان‌لر اوته بلەدر.

رطوبتسز یرلرده طاغ قابرغالارنده اورمانلر سیراك هم غایت قالون آغاچلردن ترکب ایده‌در.

آمورسکی فرایده جنوبی آغاچلردن: آق آقاتسی، پرووپقه، ایمن، چیتلاوق، یاسن، کلون، بوکا، توپول آغاچلری زیاده قالون واوزون اولوب اوسه‌در.

غربی سیبیریانك طایفه‌لری اورمانلق اولوب شمالده توندرالرغه جنوبنده استپ‌لرکه منتهی اوله‌در. بو طایفه‌لرده یاز موسمنده هوالر سچاق وطفز اولوب واوزرنده‌گی اورمان واولانلرده غایت قویی ورطوبتده قوتلی اولدیغندن آدم‌لر وحیوانلر ایچون موذی اولغان تورلی مخلوقلر چوق اوله‌در وگوزل تیریلی اولغان تورلی یرتقچ حیوانلرده آز دگلدر.

وتورلی‌سینك هم چوق اولوب مدافعه ایچون توتون چقاررغه محتاج اولنه‌در.

طایفه‌لرنك شمالنده چوق وقت صووقلر ٤٠ و٤٥ درجه‌لرگه واصل اولوی ایله برابر ییللر هیچ اولمیدر. هواده سکونت تامه اولدیغندن طاوشلر بیك یراقدن ایشیدیله‌در.

بو یرده قالغان بلانلر کتولریله قویی اورمانلرغه توپلانوب، یکدیگرلریله اویناب صووقدن صلاقلانمقده‌درلر. هواده سکونت اولغانده اهالی سیر وسفر ایدوب (پورغه)(*) زماننده سفر اصلا ممکن اولمیدر. تصادفا یولده اولغانلر قارنی قازوب کوملوب پورغه‌نك کیچکاننی کونه‌لر؛ تیز کیچار ایسه هلاکتدن قورتلوب، کوب وقت سورر ایسه اولدقلری یرده آچدن هلاك اولالر.

۵۵ درجه عرض‌شمالیدن سیبیر طاغلرینه قدر اولغان مسافه‌ده:

(*) پورغه سیبیرغه مخصوص قار ویورمه‌لرندن عبارتدر.

ایشیمسکی، بارابینسکی، مینوسینسکی، زابایقالسکی، زبیسکی استیبلر یله باشقه استپلردن عبارت اولوب بو آچق استیبلرده عمومیتا گوزل پچان اوسدیکندن حیوان آصرامق ایچون فائدهلیدرلر. خصوصا آمور نهری بویی کبی رطوبتلی یرلرده غایت اوزون اولوب اوسهدر.

ایشیمسکی، بارابینسکی. استیبلری (تورف)(*)لردن عبارتدرلر. بو استیبلرده پچان چوقلغندن حیوان آصرامق ممکن اوسهده (یامان قوتر) سیبیرسکی یازوی خستهلکینک زیاده انتشاری حیون آصرامقدن منع ایتمکدهدر. بو یرلرکه اوروپای روسیدن چوق مهاجر کلوب تورفلرنك آشلق چاچوکه صالح اولغان یرلرینه اوتووب آشلق چاچوب کیچنمکدهدرلر.

(مینوسینسکی) استپلرنده اهالی چوق اولوب آشلق هم مبذول اولدیغندن سیبیریانك آشلق آمباری حساب اولنمقدهدرلر.

(بوراتسکی) استیبلری طاغلر ایله احاطه اولنوب، طاغلردن مذکور استیبلرغه بیوك وکچوك چوق نهرلر آقمقدهدر. (بورات)لر بو نهرلرنی قرلرینه آغزوب آشلقلرینه چوق فائده کتورمکدهدرلر.

سیبیریانك جنوبی حدود بویی بتون بتونکه صره طاغلر ایله قپالیدرلر. مذکور صره طاغلرنك الك مشهورلری: آلطایسکی، سایانسکی، داورسکی، استانوی، قاپچاتسکی، آمورسکی طاغلرندن عبارتدر.

(*) بطاقلرکه اوّل موخ اوسوب صوکره موخ اوزرینه تورراق اییلوب کیت کیده ناچار اولانلر هم اوسوب کوب وقت اوزغاچ ایلانهسینه آغاچلا هم اوسوب اورتهلری کچوك آغاچلق یا که بوش قوریلق یا که کول کبی بولوق یاکه بطاقلق اولغان یردن عبارت.

(آلطایسکی)=آلتون طاغلر، آباقان نهریله ایرتش نهری آراسنده اولوب (۷۸۰۰) مربع میل مسافه‌نی قاپلاغاندر. مذکور مسافه شویتصاریه‌دن اون دفعه واسعدر.

اوبی نهری منصبنه یقین اولغان یرده ایڭ مرتفع نقطه‌لری اولوب تپه‌سی ۱۰ ی مقدارنده دائما قار ایله قپالیدر. ایڭ مرتفع تپه‌سی «بیلوخه» اسمنده اولوب ۳ چاقرم ۱۳۴ ساژین ارتفاعنده‌در. اوبی نهرینی تشکیل ایتکان ایکی نهرنڭ بری اولغان قاتون نهرینڭ منبعی بو طاغده‌در.

۲نچی (بییا) تپه‌سی اولوب تیلیتسکی کولنی صو ایله تولدره‌در. بوکول غایت گوزل منظره‌لی اولوب شویتصاریه‌ده اولغان (فیرولشتیتسکی) کولینه مشابهتی واردر.

مذکور تپه اطرافندن گوزل بولونلر ایله آیرلغان یلپازه شکلنده اولغان بوتاقلرغه آیرلادر. مذکور آلطاینڭ قابرغالری: چرشی، پخت، کیدر، قاین اورمانلر ایله قپالیدر.

آلطای طاغلری ایکی چاقرمدن یوقاری دائمی قار دائره‌سیله قپالیدر. مذکور دائره‌نڭ یوقاریسی اولغان تپه‌لرگه یرلی اهالی (بیلگی) تسمیه ایتمکده‌درلر.

آلطای آلدنده اولغان طاغلردن مشهورلری: (قاطونسکی‌استالبا) غایت قروطا=تکا اولغان قابرغالری اورمان ایله قپالی اولوب: آلتون، کمش، قورغاش، باقر، تیمر، آقوامارین، مالاخیت، یاشمه، پارفور معدنلرینه زیاده زنگیندر.

آلطایدن شمالغه آیرلادر (قوزنیتسکی آلطاؤ) نامنده اولغان طاغلر، بوطاغلر بییا نهریله آباقان نهری آراسندن کچوب طومسکی ایله ینیسییسکی گوبرنالرینی بر برندن آیرادر.

مذکور طاغنك آنچق جنوبی قسمی آلطای‌نك قاردائرمنه محاذی ارتفاعده‌در. شمالی قسمی تدریجاً توبانلانوب، الڭ توبان اوبان یراری اسکی وزیاده قویی اولغان اورمانلر ایله قپالیدر.

قوزنیتسکی آلطاۋ، آلتون کوب تابلو وتوفراق آراسنه چاچولگان آلتون تابلو جهتندن اورال طاغلرینه مشابت نامه‌سی وار. وشرقی قابرغالرنده چوقچه آلتون چقادر.

(سایانسکی) طاغلری بتون تارماقلریله برابر آباقان،یله آنغارا نهری آراسنده اولغان مسافه‌نی تولدره‌در. الڭ مرتفع اولغن (موفقو-صارديق) نامنده‌اواغان تپه ۳ چاقرم ۱۳۳ ساژین ارتفاعده اولوب غایت وحشی اولغان طاغلق بر مسافه‌نی تشکیل ایده‌در. غایت قویی ایگنه‌لی اورمانلری هم واردر. اورماندن آچق اولغان برری‌نی یرلی اهالی (غولتس) لر دیوب تسمیه ایتمکده‌درلر.

سایانسکی طاغلرینك شمالی قابرغالرندن آغاتوبان نهرلرنك کنارلرنده آلتون چوق اولوب ۱۸۳۹ سنه سندن بیرو پریصقه‌لر تأسیس اولنوب توفراق آراسنده چاچولگان آلتون چوقو بلانمقده‌در. بوطاغدن غایت چوق آلتون چقوب آنچق بتون دنیاده‌کی زنکین اولغان: قالیفورینسکی، ترانسوالسکی، آفستراليیسکی یصقه‌لرندن فقیردر. آلتونیله برابر زیاده فائده‌لی اولغان معدن صولری هم چوق‌در.

ومذکور اشیادن باشقه: مرامر=مرمر، کوکرت، غرافت=قرانداش طاشی معدنلرینه‌ده بیك زنکین‌در. بتون دنیاده‌گی پریصقه‌لرنك الڭ زنکینلرندن معدود اولغان (آلیبیرسکی) پریصقه‌سی اردر، لکن شمدیه قدر حقیله اشلادلممشدر.

(داأورسکی صره طاغلری) بو طاغلر لینا نهریله آمور نهری آراسنده چوق عدد صره طاغلردن عبات اولوب الڭ مشهورلری:

بایقالسکی، حامار دابان، نیرچینسکی طاغلریدر.

بایقالسکی طاغلری غایت قروطه = تکه اولغان غرانیتدن عبارت اولوب بایقال کولنی شمالی، وشرق شمالی، وغربی طرفندن احاطه ایتکاندر.

(حامار دابان) ٢ چاقرم ١٨٠ سازین ارتفاعنده اولوب بایقال کولندن جنوبی طرفده‌در. بو طاغلردن شرق شمالی طرفنده بربرینه موازی اولغان ایکی طاغ اولوب بو طاغلرنك آراسنده اولغان واسع بولونده مشهور بایقال کولی واردر.

٣ نجی نیرچینسکی صره طاغلری اولوب بو طاغلر آرغون نهری ایله شیلقه نهری آراسنده‌درلر. بو طاغلردن: آق قورغاش، آلتون، کمش، آقوامارین، ناپاص هم باشقه بهالی طاشلر چوقلق اوزره چقادر.

(استانوۋی(*) صره طاغلری) عمومیتله برچاقرمدن غولتسلری ایکی چاقرمدن مرتفع اولمسه‌لرده شرقی سیبیریاده غلاونی = مهم طاغلاردن معدود اولمقده‌درلر. بو طاغلر زابایقالسکیدن چوقوتسکی برونغه قدر امتداد ایدوب بتون اوزونلغی ٤ مڭ چاقرم بوینده‌در.

بو طاغلر محیط کبیر ایله شمالی نهرلر آراسنده ۋودارازدیل = مقسم ماء معدود اولمقده‌درلر.

(یابلونی صره طاغلری) بو طاغلر شیلقه نهرینڭ صول طرف ساحلیله حدود بویندن نیرچن نهرینه قدر امتداد ایده‌در. مذکور طاغلر غایت اوزون اولوب هربر کیساکینه خصوصی اسملر ویرلمشدر. لینامنبعیله آمور منبعی آراسنده‌گی قسمی، استانووی، اوغونسکی موره‌نڭ غربی ساحلنده اولغان قسمی آلدانسکی، (٦٠) درجه عرض

*) بو طاغلرنی استانوۋی دیوب تسمیه‌نڭ وجه‌سی: سیبریانی زمان اوّلده آلغان قزاقلر بو طاغلرده توقتامشلردر. شویله توقتاغانلری ایچون استانوۋی تسمیه اولنمشلردر.

شمالیغه قدر آلدان نهری بویندن امتداد ایتکان طاغ کنه آلدانسکی اسملرنده درلر.

استانووی ژودارازدیلینک هیئت عمومیسی یالپاق اولوب بعض یرلرنده تکه واوتکن تپه‌لری‌ده واردر.

(قامچاتسکی صره طاغ‌لری) بو طاغ‌لر محیط کبیرنی احاطه ایتکان ژولقان دائره‌سینک تعلقاتندن‌درلر. بو طاغ‌لرده غایت چوق معدن صولری واردر. آندن باشقه ۳۸ دانه فونیچیسکی صوپقه‌لری اولوب ۱۲ دانه‌سی زمان حاضرده‌ده اشلمکده‌درلر. بو صوپقه‌لر آراسنده الک مشهورلری: کلوچیژسکی صوپقه اولوب ٤٫٥ چاقرم ارتفاعنده‌در. قوراتسکی صوپقه کذالک ۳چاقرمدن زیاده ارتفاعده‌در.

آمور سطح‌مائلی=باسینه آمور.

استانووی مقسم ماءندن وآنک بوتاق‌لرندن باشقه، مانغولیه ایله مانچوریا آراسندن امتداد ایتکان (حین غان) نارماق‌لریله (سیحیتی آلین) نارماق‌لری واردرکه یاپونسکی موره‌یه مقابل قابرغاسی غایت قروطه=تکه‌در. آنچق آمور وآنک نارماق‌لری بویدن طاغ‌لر آراسنده اوغان بوش یرلرگه امتداد ایتکان قسمی قارصاقدر.

بو طاغ‌لرده گوزل نباتات‌نک چوقلغندن باشقه، آغاچ‌لرنده: ایمن، یوکا، کلون، یاسین، پروپقه ایمه‌نی، تیس، یونان چینلاوغی، سیرین، بارباریس، پلوشچ، لوضا، اورمان اوزمی وبونلرغه اوخشاشلی تورلی آغاچ‌لر آمور ایله اوصوری اورمان‌لرینه غایت تورلیلك وبرمکده‌درلر. بو طاغ‌لرنك بولون‌لری گوزل اولوب توفراقی هم منبتدر. آشلقلردن آرش، صولی، آرپه، قاره بغدای،

بغدای گوزل اولوب اوسه‌در. اوصوریسکی فرایده. قطایسکی تاری، ایله ریص=پرنج هم اوسه‌در.

سیبیریانك هواسی

سیبیریا اوزینه بر عرضده اولغان آوروپایه نسبة زیاده صووق‌در. بویله اولوینك سببیده بحر منجمد شمالی طرفی آچق استپ اولدیغندن صووق روزکارلرنك کلووندن هیچ بر مانع اولمدیغی کبی جنوبی یلی اولغان روزکارلرنك کلووندن: آلطایسکی، سایانسکی، داوورسکی، استانووی طاغلری مانعدر. شول جهتدن صووق روزکارلرنك حکمی آستنده بلا مانع قالوب زیاده صووق اوله‌در. سیبیریانك شمالنده بر غایت تیران توگوب، غایت واسع اولغان بطاقلر بتون بوزدن عبارت اوله‌در. آمور قراینینك هواسی سیبیریاغه نسبة یومشاق وغربی سیبر ایله زابایقال هواسنه نسبة قوریدر.

سیبیریانك نهرلری

سیبیرده یغمورلر چوق اولماسه‌ده، قارلی طاغلر وحدسز اورمانلر وبطاقلر ایله طوندرالردن چوق نهرلر حاصل اولمشدر.

الڭ مشهور نهرلر: برنچی (اوبی) (٣،٣٠٠) چاقرم بوینده اولوب بیئی ایله قاتون نهرلرینك برلاشووندن حاصل اولوب بو نهرگه اوڭ طرفندن «طوم» و«کیت» نهرلری قوشلوب، (کیت نهری ینیسی نهرینه قنال ایله توتاشه‌در) صول طرفندن، ایرتش نهری قوشلادر. بو ایرتش نهری (٢،٩٠٠) چاقرم بوینده اولوب ظایسان کولی آرقلی آغادر.

ایرتش نهرینه: ایشیم، طوبول نهرلری قوشلادر. طوبول

نهری (١،٥٠٠) چاقرم بوینك اولوب طوبولغه ایسیت نهری وایسیت نهرینه میئاص هم طورا نهرلری، وطوراغه، طاگیل نهری قوشلادر.

٢نچی (ینیسی(*) نهری اولوب (٣،٨٠٠) چاقرم بویندەدر. ینیسیگه ویرخنایه تونغوزقه=(بوقاری تونغوزقه) قوشلوب بو نهر (١٥٠٠) چاقرم بوینكدر. دخیده بایقال کولندن چققان نیژنی آنغارا=توبان آنغارا قوشلادر.

سیبیریانك کوللرندن الك مشهورلری بایقال؛ بو کولنی روسلر سۋەتوی موره=مقدس دکز دییوب تسمیه ایدەلر. بو کول روسیەنك الك صاف صولی کولیدر. بو کول (٦٤٠) مربع میل مسافەنی قاپلاغاندر. بو قدر مسافه بتون غوللاندیایه مساویدر. بو کولنك بویی (٦٧٠) وایکی (٨٠) چاقدرمدر. تیرانلکیده (٨٠٠) ساژین مقداریدر.

بایقال کولینه آغا تورغان نهرلر: شمالی طرفندن «بوقاری آنغارا» جنوبندن سیلینك نهرلری آغادر.

٣نچی „لینا" (٤٩٠٠) چاقرم بوینك اولوب لیناغه قوشلادر و«یتیم» بو نهر (١٧٠٠) چاقرم بویندەدر. دخیده «اولقوم». بو نهر (١٤٠٠) چاقرم بویندەدر. دخیده «آلدان» هم «ویلوی» بو ایکی نهر (٢٠٠٠) چاقرم بویندەلردر.

طوندرالر بوینچه آغادر: خاتانغا، اولینیق، بو ایکی نهر (٢٠٠٠) چاقرم بویندەلردر.

یانا، ایندیگیرقا، قوایما، آنادیر نهرلریده طوندرالردن آغا طورغان نهرلردندر.

---

*) ینیسی نهرینه دخیده قوشلادر: اوڭ طرفندن سربلدیوبژنی تونغوزقه، صول طرفدن آباقان نهرلری.

٤نچی «آمور» و نهر (۳۰۰۰) چاقرم بو یـنده اولوب؛ آرغونی ایله شیلقه نهرلرینڭ قوشلووندن حاصل اولهدر.

شیلقه نهری، اونون نهریله اینغودا نهرلرینڭ برلاشووندن حاصل اولهدر.

آمورغه آغا طورغان نهرلر: صول طرفندن زییا، هم بوریبا، اوڭ طرفندن اوصوری نهرلریدر. اوصوری نهرینه آغادر خانقا كولندن چققان صونغاچا نهری.

سیبیریاده اولغان كسب وتجارت

روسلر سیبیریانی آلتون توب دییوب تسمیه ایدهلر. هم فی‌الواقع سیبیریانڭ میخلی زڤیرلری ایله تولو اولغان اورمانلری وچوپلاب بترگیسز آلتونلی طاغلری، كموش، قورغاش، وباشقه بهالی طاشلر ایله تیمر، طاش كومری، غرافیت معدنلرینڭ چوقلغی، وگوزل بولونلریله منبت اراضیسی وفائدهلی نهرلرنڭ چوقلغی سیبیریانڭ زنكینلك وترقی‌سینڭ سببلرندندر.

بو دولتنی فعلیتكه چقارمق بو زمانغه قدر اصول قدیم اوزره اولوب سیبیریالیلر آنچق كون كیچوررلك تابالار ایدی. حیوان آصرامق، آشلق چهچمك، زڤیرلر آولامق، هم طاغ كسبلر بله كرچكه كونلرینی كیچورهلر ایدی.

آشلق چیلق

آشلق اوسه طورغان یر شمالده (٦١) درجه عرض شمالیدن باشلاب، وشو درجه ایله لینا نهرینه قدر، و(٦١) درجهدن لینا بوییله یاقوتسكی‌یه قدردر. قایسی كم ٦۳ درجه عرض شمالیدهدر.

یاقوتسکیدن آلدان نهریله ٦١ درجه عرض شمالیغه قدردر. آندن آلدان طاغلرینك غربی قابرغاسیاه جنوبکه ٥٤ درجه عرض شمالیغه قدردر. وشولوق درجه ایله اوخوتسکی مورەبه قدردر. غرب جنوبی اوقروغنك طابولسکی گوبیرناناك آلطای طاغلرینك بولونلرنده، مینوسینسکی استپلرنده، هم زابایقالیەده آشلق اهالینك بتون معیشتلرینی تأمین ایدەدر.

بو برده یاکا چاچوده: بغدای برگه یکرمی، آرش-اوتوز، باشقه آشلقلر هم اوشنداق چوق ویرەدر.

سیبیر یاده اورمان آروتوب چاچکان یرلردەده آشلق آنچق برنچی سنەده گوزل اولدغندن سیبیریا اهالیسی بواشکه هوس ایتمیورلر.

عموم سیبیریاده: آرپه، صولی، آرش، بغدای، قاره بغدای چوق چاچەلر. سیبیر یاده اولغان بوراتلر آشلقلرنی قوبوب تربیەلاب اوسترگانلری اوچون ایك گوزل آشلق آلالر.

پری آمورسکی قرایده هوالر زیاده رطوبتلی اولدغندن آشلقلریده توسسز اولەدر.

اوصوریسکی قرایده یرلرنی کوتاروب توتاللر اشلاب کیبدروبکنه اوسترمك ممکن اولەدر.

عموم سیبیریاده آشلقچی وغیر اهالینك آزلغی ویوللرنك یوقلغی آشلقچیلقنك ترقیسندن مانعدر.

سیبیریانك اهالیسی چوقچه اولغان یرلرده آشلقچیلق هم ترقی ایتمشدر. ینیسییسکی گوبیرناده آلتون پریصقەلرنك خدمت ایدوچی اهالی چوق اولدغندن آشلقچیلق هم ترقی ایتمشدر.

عمومیتله گوزل خدمت کوسترلسه سیبیریادن چوق میلیون اهالینی تربیه ایدرلك آشلق چقاچقدر.

ایشیمسکی، وایرتشسکی استپلرنده: قاربوز، قاون وآلطای

طاغلری بولونلرنده چیه هم پشوب یتسه‌ده، شدتلی صووقلر باقچه‌لرنی هلاك ایتدکندن بو یرلرده‌ده باقچه‌لر تربیه‌لامك ممکن دگلدر. زابایقالیه‌ده توتون هم بر مقدار اوسمکده‌در.

سیبیریاده حیوان آصرامق

جنوبی سیبیریاده حیوان آصرامق اوچون لازم اولغان شیلرنك هر قایوسی موجود اولدیغندن یرلی اهالینك هر قایوسی بو فرصتدن استفاده ایتمکده‌درلر. خصوصا قزاقلر یوزدن باشلاب نیچه‌شرمك باش‌قدر حیوانغه مالکدرلر: بیگره‌ك چوق عادی روس قویلریله زور قویرقلی قزاق قویلری آصرامقده‌درلر. اما آتلر اوفاق وقوتسز اولسه‌لرده آزقنی صایلامی تورغان نسلدنترلر. طومسکی، قالمینسکی، بوراتسکی آتلری ممتاز اری وقوتلی اولوب طاغلق یرلرده دوه کبی صرتلرنك یوك یورتمك ایچون بیك فائده‌لیدرلر.

صغرلری غایت‌کوب سوت ویره تورغان‌نسلدندرلر. صوکغی سنه‌لرده موگزلی حیوانلر آصرامق بیك ترقی ایدوب، آوروپای روسی حتی بتون غربی آوروپایه بیك چوق مای اوزانوده دوام ایتمکده‌درلر.

قویلرینك یونی غایت یومشاق اولوب تیریلوریده گوزللك ایله اشتهار ایتمشدر.

اما یاقوتسکی آتلری صووق طرفلر ایچون بیك‌توزملیدرلر. تربیه‌لری هم بیك عادی‌اولوب‌یاز وقش‌آچق‌صحراده‌تربیه‌لانمکده‌درلر. مذکور آتلرده آیری بر خصوصیت واردرکه قش موسمنده (٤٠) درجه صووق هواده تویاقلریله قارنی قازوب یازدن قالغان یارم چریگان پچان وآغاچ قایریلرینی آشاب صرتلرندن آق کوبکلر کیتکانچه چابوب (٤٠ چاقرمدن زیاده مسافه) توقتاب هیچ بر یابوسز برافلدیغی حالده هیچ آغرلق چکمیورلر.

بالق چیلق

آنچق صو بوینه اولغان اهالی کندی کراکلری ایچون بالق توتمقده‌درلر. روسلرغه باشقه اولغان کوچبه اهالی‌نڭ (صو بویلرنده‌غیلری) معیشتلرینی بالق ایله تأمین ایتمکده‌درلر. خصوصا: اوخوتسکی، قامچاتسکی موره‌لرگه یقین اولغان اهالی وساخالین آطه‌سیله آمورسکی قرای اهالیسی آشلرینی‌غنه دگل البسه‌لرینیده (تولین) تیریسیله تأمین ایتمکده‌درلر. بیوك نهرلرنڭ منصبلرنده آزاچق بالق تجارتیده واردر.

بالق تجارتی مخصوص بالقچیلر توتوب حاصل ایتکن بالقلردن تورلی مارینات‌لر اشلاب تورلی اطرافقه اوزاتمقده‌درلر.

اوبی نهریله بایقال کولندن میلیون‌لاب (سیلدا) نام بالق توتوب تورلی اطرافقه اوزاتمقده‌درلر. سیبیریا صولری بیگرا کده چوقوتسکی ایله قامچاتسکی نهرلرنده هر نه قدر بالق چوق اولسه‌ده بو اطرافده توز بهالی اولدیغندن صوڭغه قالدرراق بالق توتامیورلر.

وحشی حیوانات آوچیغلی

تیریلرندن تورلی گوزل طونلر جغا تورغان حیوانات بیك چوق اولوب شمالی آمریقه‌غه نسبة ایکنچی مرتبه‌ده‌درلر.

هر سنه‌ده سیبیریادن ۳ میلیون روبله بهاسنده تورلی وحشی حیوانلر چقوب تورلی اطرافقه اوزاتلمقده‌درلر. تیری بارچه یرتقچلردن زیاده فائده ویره‌در. خصوصا کیدر آریغی وقتنده کتوارلیه آوچیلرغه توتولوب چوق فائده ویرمکده‌درلر.

تولکی، صوبول، غارناصطای، غاروق اوخشاشلی قولونوق، قامچات، رازصوماخا وباشقه زڤیرلر آنچق شرقی وشمالی سیبیریاده بولنوب باشقه یرنده بولنمازلر.

(قونیق) کسبی (قاماندورسکی) آطه‌لرنده چوق‌چه اوله‌در.

اوستاك‌لر، بوقاغیرلر، تونغوزلر، چوقچی‌لر، یاقوت‌لر، صامو-یدلر معیشتلرینی آنچق آوچیلق ایله تأمین ایده‌لر.

بو اهالی آوچیلقده برنچی مرتبه‌ده مهارت حاصل ایدوب هر کون سکزدن بر آلتلری (حساب عمومی ایله) آو ویرمکده‌در؛ هر بر اجتهادلی یوقاغیرده بیش یوز قدر تورلی آوچیلق آلاتی اوله‌در. تونقان مال‌لرینی یارمارقه‌لرغه چقاروب صاتمقده ایدیلر، هم تولاو آلوچیلرده یارمارقه‌لزده بکلاب تولاونی‌ده تیری‌لاته آلور ایدیلر، اما حاضرگی زمانده بیش روبـله تولاو آلوب آرتقاننی اوزلرینك اوکرکلرینه آلشدرمقده‌درلر.

معادن

آلطایسکی، سایانسکی، ستانوؤی، طاغ‌لرندن معدن چقارمق غایت انتشار ایتمشدر (چود) تسمیه اولنغان قوییلردن سافر وطاش اسلحه چقوی آکینیق دیمیدوفقه (۱۷۲٦) سنه‌سنك اك اوّل (قولیوانسکی) ضاؤودنی بنا ایدرگه غیرت ویرمشدر.

آندن صوڭ آز زمان اوتکاچ دهـا کبك معدن تابلمشدرکه (زمیئینوغورسکی) نامی ویرلمشدر. وبوکونك دائماً آلطایدن معادن تابلمقده‌در. وتـابلمقده اولان معادن جمله‌سندن: کموش، بـاقر، قورغاشن، تیمر، طاش کومری معدن‌لریدر.

سایانسکی طاغ‌لرنده توفراق آراسنده سیباب تورغـان آلتون (۱۸۳٦) سنه‌سنده تجار رەزانوف طرفندن طوپلانه باشلامشدر. شمدیکی زمانده سایانسکی طاغ‌لرندن باشلاب اورته تونغوزقه‌یه قدر امتداد ایتکان مسافه‌نك بـارچه‌سندن آلتون چقمقده‌در ستانووی طاغ‌لرندن غایت چوق آلتون چقادر.

آلیقه‌ی ویتیما نهراریننك بولون‌لرندن هم نیرچینسکی طاغ‌لرندن: آلتون، کموش، قورغاشن، تیمر هم باشقه بهالی طاشلر: آمیتست، یاشمه، شیرل چوقلق اوزره تابلمقده‌در.

توفراق آراسنه سیبلگان آلتون‌غه بیگراك بای اینا، ایله مور نهراری‌در «بتون تعلقات‌لریله برابر» بو نهرلرنك بولون‌لرنده غایت کوب یرلرده سیبلگان آلتون واردر.

شویله‌که فقیر پریصقه‌لرده سبنسکی آلتون تابله تورغان یر ٥-٧ ساژنغه قدر کگلکن اوله‌در. اما بو یرده ١٠٠-٢٠٠ ساژنغه‌قدر کیلك‌لکده ٤-٦ قدر فوط قالونلغده اولوب اوزایوب کتکاندر. آلتون آز چقا تورغان پریصقه‌لرده (١٠٠) پود توفراقدن ٢٠-٣٠ وول چقوب بو یرنك پریصقه‌لرنده ٢-٣ مثقال چقادر.

(١٨٦٠) سنه‌سندن باشلاب سیبیریاده هر سنه‌ده آلتون‌نك چغوی آرته کلوب صوڭغی بش‌سنه ظرفنده‌اورته حساب ایله هر سنه‌ده (١٥٠) پود(*) چغه‌کلمشدر. اما کموشنك چغوی هر سنه‌ده کیموب صوڭغی سنه‌لرده بیك آزغنه قالمشدر.

طاش کومری

قوزنیتسکی طاغ‌لرندن سنوی میلیون پود، وساخالین آطسیله صوچان نهرندن کنه میلیون پود تابلوب بو کومر بحر محیط دبیو بحریه‌مزی تأمین ایتك ایدی. وآندن باشقه تجار واپورلرمزنك چغیلی بو کومر ایله فائده‌لانه ایدیلر.

وساخالین ایله بایقال طاغ‌لرندن نفت هم چقمقده‌در.

سیبیریاده چقغان مال‌لردن تیری ایله مایدن باشقه حکومت سرایی

(*) آلتون‌نك پودی (١٤٠١٠٠) روبله قیمتنده اولوب کموشنك پودی (٩١٠) روبله قیمتنده‌در. (١٨٩٣) سنه‌ده (٢٠٧٣٩) پود آلتون و (٧٦٠) پود کموش بتون روسیه‌ده تابلمشدر.

ایچون (غرانیل) اشلی تورغان قولیوانده کی فابریقه‌سی واردرکه او فابریقه‌ده حکومت النده‌در.

سیبیریاده باشقه ضاؤود وفابریقه‌لر اولمدیغیچون، مانوفاقطور وسائر مال‌لر، نیژنی، وایربت یارمارقه‌لری آرقلی، وبعضا ماسکوا ایله پیتربوردن توغریدن توغری: تومن، طوبولسق، کراصنی‌یارسق، یاقوتسق، ایرقوتسق بلده‌لرینه تولدریلادر. مذکور بلده‌لرنك اطراف واکنافنده اولغان تجار، بولی مال‌لرنی کتوروب آوروپا مال‌لرینی آلوب کتمکده‌درلر.

شمالی سیبیریاغه یاز موسمنده اول طرف اهالیسی ایچون لازم اولغان اکمك وفابریقه مال‌لرینی تجارلر نهرلر ایله توشروب ساحل‌لرده اولغان تورژوقلر (کچوك بازارلر) ده کوچبه اهالی‌نك مال‌لرینه آلشالر. بو بله بازارلر آراسنده الڭ مهم اولغان‌لری: آبدورسکی، توروخانسکی، یاقوتسکی، «آندیبدی کریپوستسه» (نیژنی قولیمسکیدن ۲۵. چاقرم مسافه‌ده اولغان بر قریه‌در) بازارلری اولوب آبدورسکی‌ده: صاموئدلر، واغوللر، اوستاکلر، بالق، آلین تیریسی، میخلر ایسه مورژوف، ومامونط سویکلری آلوب کلوب آلمشمقده‌درلر.

صوڭغی ایکی نقطه‌ده: یاقوتلر، قوراکلر، چوقچی‌لر، تورلی میخلر کتروب روسیه وآمریقه مال‌لرینه آلشدروب کتمکده‌درلر.

یوری آبدورسکی قرابلژ کیمانسکی) تورلی اهالینك توپلانه تورغان والڭ مهم تجارت نقطه‌سی صایلغان توری نوری اوزرنده اولغان بردر.

سیبیریاده نهرلر یلدبشر آیغه توڭوب قائقلانو ممکن اولمدیغندن جنوبی سیبیریاده اولغان یقانبیر ینبورغدن ولادی واستوق بلده‌سنه بر

يول صالنمشدركه (٧،٧٠٠) چاقرم بوينده اولوب غلاونى سيبيوسكى طراق ديه تسميه اولنه‌در.

سيبيرياده يورردای يوللار آز اولوب ويوللرنڭ نزومنى تقدير ايدوب اوبى نهرينى ينيسيسكى نهرينه قنال ايله قوشوب نومدن بايقالغه قدر (٥٠٠٠) چاقرم بوينده اهميتلى صو يولى حاصل اولمشدر.

(١٨٩٠) سنه‌نڭ ١٧ نچى مارط آينده صدور ايتكان اوقاز ايمپراتورى بوينچه شواوق سنه‌نڭ ١٢ نچى ماى تاريخنده بيوك يول اولغان سيبيريا تيمر يولينڭ تيمرينى صالا باشلامشلردر. بو يول مذكور سنه‌ده ولى عهد اولغان ژولادى واسنوف كه سياحت ايتكان، ايمپيراتور اعظمزنڭ سياحتنه يادكار اولمق اوزره صالنه‌يلا باشلانمشدر. بو يول اوفا، چيلابنسكى تيمر يولينه توتاشديلوب: پترووپاولوفسكى، اومسكى، قائنسكى، واوبى نهرى اوزرنده اولغان فريوشچيقوڤ، ماريئنسكى، آچينسكى، قراصنا يارسكى، قانسكى، نيژنى اودينسكى، ايرقوتسكى وبايقالنڭ جنوبى ساحلندن، ويرخنى اودينسكى، چيتا، سريتنسكى، خاباروفسكى، غرافسكى مشهور يرلرى آرقلى اوروب ولادى استوقگه قدر امتداد ايتمشدر. بو يول (٧١١٢) چاقرم اوزونلغنده‌در.

ومذكور يول مانچورياده اولغان: خاربين، خايلار آرقلى ولادى واستوقه باره تورغان يول ايله توتاشدرلمشدر. بو يول روسيه تجارتنى محيط كبيرگه چقاروب محيط كبيرده تجارت قپوسى آچمشدر.

سيبيريانڭ اهاليسى

يرلى اهالى ايله مهاجر روسلردن عبارت اولوب يارمدن زياده‌سى مهاجر روسلردر. مهاجرلر سيبيريانڭ اڭ گوزل اولغان يرينه اوتوروب

اوتورغان یرلری: اوبی نهرینڭ یوقاری طرف واورته طرفی، وغلاونی سیبیرسکی طراق بویی، وینیسی نهرینڭ یوقاری قسمی اطرافی وزابایقالیه، وآمور بویی اولغان یرلردن عبارتدر. مهاجرلرنڭ بعضسی کندی اختیارلریله، وبعضلری حکومتنڭ امریله، وبعضلریده سورگن اولوب، کلگان خلقلردن عبارتدر.

روسلر سیبیریانڭ الڭ اجتهادلی اهالیسندن اولوب آشلق چیلق، ومعادن اشی، وتجارت اللرنده اولوب حیوان تربیه ایدوده یرلی اهالیدن آشاغی دکللردر.

هم سیبیریانڭ آوچی اهالیسیله آوچیلق، وبالقچیلریله بالقچیلق ایدوب وهر برنڭ یرلی اهالینی اوزوب باش اولغان اهالیدن معدودلردر.

غیر روس اولغان اهالی بر قاچ صنف که بولنهلر: اوسز یوسز اهالی بونلر طوندرالرده واورمانلی یرلرده تورالر.

کوچبه اهالی، بونلر استپلرده وجنوبی سیبیریا طاغلربنڭ بولونلرنده دورالر. وکوچبه اهالینڭ روسلرغه محکوم وتابع اولوب توروچیلری، بونلر روسلر کبی آشلق چیلق ایله توروب: مینوسین تاتارلرندن، وبوراتلردن عبارتلردر.

وفین نسلندن اولغان صنفلر: برنچی واغوللر، پرم کوبیرناسنده اورال طاغلرینڭ شرقی قابرغاسنده معیشت ایدوب ایکی مڭ قدردرلر.

٢نچی صاموئدلر، اوبی نهریڭ توبان قسمی بویده، هم یامال یارم آطاسنده معیشت ایدوب اوچ مڭ قدردرلر.

٣نچی اوستاکلر، صاموئدلرنڭ جنوبنه، طبولسکی گوبیرناسنده معیشت ایدوب اوتوز ایکی مڭ قدردرلر.

تاتار نسلندن، ١نچی تاتارلر ایرتش واوبی نهرلرینڭ اور...

قسمی بو یند‌ه، وینیسی نهر ینك یوقاری قسمی بو یند‌ه، معیشت ایدوب (١٢٠) ملك قدر درلر.

٢نچی یاقوت‌لر یاقوتسکی او بلستنی مینوسینسکی استبلرنده، و ایینا نهر ینك تو بان قسمی بو ینده معیشت ایدوب (٢٢٠)ملك قدردرلر.

٣نچی قرغزلر، طو بول نهر ینك یوقاری قسمی بو ینده، و ایشما، و ایرتش نهرلر نیك‌ده یوقاری قسملری بو ینده هم بارابانسکی هم، ایشمسکی ایستبلرنده، معیشت ایدوب حسابلری پك آچق معلوم دگلدر.

مانغول‌لر، آمورنك یوقاری قسمی بو ینده معیشت ایدوب (٥) ملك قدر درلر.

بورات‌لر، بایقال اطرافنده ایرقوتسکی گو بیرناده، زابایقالسکی او بلستده معیشت ایدوب (٣٠٠) ملك قدر درلر.

لاموطلر، تو بان تونغوزقه، ینیسی، لینانك یوقاری قسمی آرقلی اوزوب، آمور بو ینده اوخوتسکی موره‌یه قدر، اوخوتسکی موره بو ینده معیشت ایدوب (٣) ملك قدر درلر.

تونغوزلر، لاموط‌لر ایله بر یرده معیشت ایدوب، (٢٠) ملك قدردرلر.

یوقا غیرلر، یانا نهری، ایندیگیرقه، قوایما نهرلری بو یلرنده معیشت ایدوب، (١٥٠٠) قدر درلر.

چوقچی‌لر، بیرنغوف بوغازی اطرافنده هم آنادیر نهری بو ینده معیشت ایدوب، ١٢ ملك قدر درلر.

فوراك‌لر، چوقچی‌لردن جنو بده معیشت ایدوب (٥) ملك‌قدردرلر.

قامچادالر، قامچاطقه یارم آطه‌سنده معیشت‌ایدوب(٤)ملك قدردرلر.

گیلاك‌لر، غولدلر، آینولر، نوریللر، آمور منصبنه یقین‌یرده

ساغالین آطه‌سنده معیشت ایدوب، حسابلری آچق معلوم دگلدر.

قالمق‌لر، آلطای طاغلری اطرافنده معیشت ایدوب (٢٠) مڭ قدردرلر (*)

سیبیریانڭ مشهور شهرلری

طوبولسکی، طوبول نهرینڭ ایرتش نهرینه قوشلغان یرینه صالنغان گوبیرنا اولغان بلده‌در. اوبی نهرندن تونولغان بالقڭ تجارت مرکزی‌در.

تومن، تورا نهری اوزرنده اولوب توراده پراخودلر یوری باشلاغان یردر. ترانزیتلنی تجارت=(روسیه داخلنده اولغانماللر ایله سیبرده اولغان ماللرنڭ آلشدرولی تجارتی) بو بلده‌در. اورالسکی تیمر یولی آرقلی پرم‌دن‌تومن‌که، وتومن‌دن طوغری؛ طوبول، ایرتش اوبی، طوم نهرلریله طومسق بلده‌سنه پراخودلر یوریلر. واوبی نهرنده یوری تورغان پراخودلرنڭ توقتهلا تورغان یریدر.

فیڤرال آینده یارمارقه‌سی اولوب تیمر یول، پراخودلر ایله تورلی مال کتورمك واوزاتمق قولای اولدیغندن بیوك تجارتی اوله‌در. وبو بلده‌نڭ سنه بسنه ضوزایوینه‌ده برنچی سبیلر دنلر.

(آبدورسکی) گوبیرنانڭ اڭ شمالی قریه‌سی اولوب مشهور یارمارقه‌سی واردر. بو یارمارقه‌ده اوستاکلر ایله صاموئدلر بر برلریله بیوك تجارت ایتمکده‌درلر.

طومسکی، طوم‌نهری اوزرنده اولوب گوبیرنااولغان بلده‌در.

(*) کوستر لمش رقملرصوڭغی تحریرنفوسکه قدر اولغان معلومات‌ایله تحریر اولنمشدر. اماصوڭغی تحریرده سیبریا اهالیسی پاك او قدر آچق تحریراولنمامشدر.

بو بلده غربی سیبیریاده اینک بیوك واینک بای اولغان شهر اولوب پربستنی هم واردر. بیوك سیبیر یاتیمر یولنه تارمق ایله توتاشدرلمشدر (*). بو بلده‌ده اونیوبرسیتیت هم واردر.

بارناول، معادن کسبنه متعلق فنون تعلیم اولنه تورغان مکتب، وبتون معادننك اوپراولیبیاسی=اداره خانه‌سی بو بلده‌ده اولوب بتون غربی سیبیریاده اولغان معادن کسبنده برنچی یر صاییلدر. بتون آلطای طاغلرندن چقان آلتون بارناولغه کتوریلوب اداره خانه‌یه تسلیم اولنه‌در. هر قش ۳ دفعه بیوك بیوك آلتون وکموش کروانی بارناولدن پترسبورغه اوزاتیله‌در.

قولیوانسکی ضاوود، وغرانیلنی فابریقه، بو فابریقه ایمپیراطور اعظم حضرتلرینك خصوصی ملکی اولوب بوفابریقه‌ده آلطای غرانیتندن، یاشمه‌دن، پارفیردن، — ومرمردن وبونلرغه باشقه زینت طاشلرندن سرای=دواریتست ایچون تورلی زینتلر حاضرلانمکده‌در.

قراصنی یارسق، ینیسی نهری اوزرنده اولوب گوبیرنا اولغان بلده‌در. مذکور بلده سیبیریا تیمر یولی اوزرنده اولوب آلتون ایله کسب ایدوچیلرنك مرکز اجتماعیدر.

ینیسیسق، ینیسی نهری اوزرنده اولوب آلتون کسبنده اولغان تجارنك بتون اسباب وآلتلرینك برنچی اصقلاد=مخزنی صاییلدر.

مینوسیسق، ینیسی نهری اوزرنك اولوب بو بلده‌نك اوقریغنك اولغان توفراق غایت منبت اولوب بتون سیبیریانی آشلغی ایله تربیه ایتمکده‌در.

ایرقوتسق، آنغارا نهری اوزرنده گوبیرنا اولغان بلده‌در.

(*) اورالسکی تیمر یول آرقلی صولر آچلغاچ پراخودلر بوربدر. تورى، طوبول، ایرتش، اوبی، طوم، نهرلریله طومسکی‌یه قدر.

ۋاستوچنی سیبیرسکی گنیزال گوبیرناتورستوانك باش بلدەسی اولوب اداره خانەده بو بلدەده‌در. کاختە چایی، ویاقوت میخلری، وآروپا اشیاسینك اصقلادی=مخزنیدر.

یاقوتسکی اوبلست، روسیەده الڭ کیك مسافەلی اوبلست اولوب بتون مسافه سطحیەسی (٧١) ملڭ مربع میل مسافەدن عبارتدر. مذکور مسافه بتون روسیەنڭ آلتی اولوشندن بر اولوشینه مساویدر. یاکه بتون سیبیرنڭ ٢/١ نه مساویدر. وآوروپاده اولغان بتون دولتلرنڭ آوروپاده اولغان یرلرینه مساویدر.

اینا نهری اوزرنده اولوب اوبلاستنوی گوردر. وشرقی سیبیریانڭ میخلر تجارتنك برنچی اصقلادی=مخزنی صاییلەدر.

(زابایقالسکی اوبلست)

چیتا، اینغورا، نهری اوزرنده اولوب اوبلاستنوی بلدەدر. وغایت گوزل منظرەلی یرگه صالنغاندر.

نیرچینسکی، نارغاۋوی گورد=تجارت بلدەسی اولوب بو بلدەدن (٣) یوز چاقرم مسافەده نیرچینسکی ضاۋود واردرکه اوقریغنده کموش وقورغاشن چغا طورغان یرلر واردر.

ترویتسکوصاوسکی، کاختە نهری‌اوزرنده‌اولوب کاختە، نارغاۋوی اصلباداسندن ٤ چاقرم مسافەده‌در. کاختەدن (١٢٠) ساژین مسافەده قطای شهرلرندن مایماچین شهری واردر. چین ایله اولغان چای تجارتینك ایك مهم نقطەسیدر.

کاختەدن چین پادشاهینك پای تختی اولغان پیکین‌که: قالغان، واورغا بلدەلری آرقلی یول واردر.

سریتنسکی، شیلقه‌نك توبان قسمنك وبتون آمورده یوری تورغان پراخودلر بو بلده‌دن یوری باشلیلر، کذلك اوصوری نهری ایله غرابسکی ستانــه‌سینه قدر یوری تورغان پراخودلرنك یورویی بو بلده‌دن باشلانه‌در.

آمورسکی اوبلست، بلاغوویشچنسکی، آمور نهرینك صول کنارنده اولوب «زیا» نهرینك آمورغه قوشلغان یرندن یراق توگلدر. واوبلست اولغان بلده‌در.

«پری آمورسکی اوبلست، خابار وسکی، اوصورا ایله آمور نهرلرینك برلاشکان یرینه صالنغان اوبلست اولغان بلده‌در. پری آمورسکی گنیرال گوبیرناتوری بو بلده‌ده اوترادر. میخ، وسائر مال‌لر ایله تجارتنك مرکزیدر.

نیقولایفسکی، آمور نهری منصبنه یقین اولوب پورت=اسکله اولغان بلده‌در.

ڤلادیڤاستوق، پیترڤیلیکی کورفزی یقیننده، یاپونسکی موره ساحلنده اولغان ایك گوزل یورتمزدر. ۳نچی رتبه‌ده اولغان استحکامی واردر. سیبیریا آرقلی مانچوریاکه هم اوصوری بوینچه خابارفسکی‌گه بارا تورغان تیمر یول‌لرینك منتهاسیدر.

پیترپاولسکی، قامچاتقه یارم آطه‌سنده اولغان پورتدر.

اوخوتسکی، اوخوتسکی موره کنارنده بیوك اولمغان گوزلچه پورتدر.

آلیکساندروسکی، ساخالین آطه‌سنده اولغان ایك باش اوتورلغان یردر ناچالنیکده بو بلده‌ده اوترادر.

پوست قورصاقووسکی، ساخالین‌نك جنوبی قسمینك حبس خانه‌لری اوقریغینك مرکزیدر. آلیکساندروسکیدن ٤ چاقرم مسافه‌ده پورت دوئی اولوب یقیننده طاش کومری چقا طورغان یرلر واردر.

لاڤدون یارم آطه‌سینك جنوبی قسمنك قطایدن اجاره‌گه آلغان پورت

آرتور ایله دالنی بلده‌سی توغروسنده، روسیه، ویاپونیا محاربه‌سینك پورت سموت معاهده نامه‌سی تمام اولوب اعلان اولنغانی اولمغانی ایچون بو ایکی بلده توغرسنده بر شیده یازمق ممکن اولمادی. شونك ایچون بو ایکی بلده‌نك احوال جغرافیه‌سینی قارئین کرام‌نك کندی تتبع‌لرینه حواله ایدرز. و معاهده نامه‌یه نه‌لنی اولمیان جهتلرینی بیان‌ایله اکتفاء ایدرز.

پورت‌آرتور، حرب نقطهٔ نظرنده غایت مهم اولدیغی کبی، دالنی تجارت نقطهٔ نظرنده زیاده مهمدر. بو ایکی پورت بیوك سیبیریا تیمر یولینه متصلدرلر. صوگغی محاربه‌دن اول سیبیریا تیمر یولمز توگمی تورغان آچق دکزده اولغان اوزمرنك اوچ بیوك پورت‌لر مزغه اتصال‌ایده‌در ایدی.

سیریدنی آزیاتسکایا ولادینیا = اورته آسیاده اولغان ممالك

اورته آسیا، ایکی گنیرال گوبیرناتورلق ایله آیرم اولغان برقاچ اوبلست‌لردن عبارتدر. برنچی ترکستان گنیرال گوبیرناتورلغی‌اولوب (صردریانسکی) فرغانسکی، سمرقندسکی، زاقاسپیسکی، اوبلست‌لرندن عبارتدر. صرداریینسکی اوبلستینك آموداریینسکی آتدیلی واردر.

۲نچی استیپنوی گنیرال گوبیرناتورلغی: آقمولینسکی، سیمیپولاتینسکی، سیمیریچنسکی، اوبلست‌لرندن عبارتدر.

۳ نچی آیرم اولغان اوبلست‌لر: تورغایسکی، اورالسکی اوبلستینك آسیاده اولغان قسمی‌درلر. اورالسکی‌نك غربنده قزاق وشرقنده قرغزلر معیشت ایتمکده‌درلر.

بو قرای استیبدن عبارت اولسه‌ده، موغادژارسکی ایله، اوست‌اورت نامنده اولغان طاغ‌لر ایله، سیبیرسکی توبانلکنی اورالسکی توبانلکدن آیرغان (تارباغاطای) طاغ‌لری هم واردر. شرقنده بو قراینی اورته

آسیاده اولغان یالپاق طاغلردن آیرغان: سیمریچینسکی آلطاو، تیان-شان، هم پامیر طاغلری واردر.

موغادژار، طاغلرندن: قورغاشن کموش، باقر چوقچه چقادر.

اوست‌اورت، یالپاق طاغلری قاحپی ایله آرال کولی آراسنده اولغان یرنی قاپلاغاندر. اوسکی طبقه‌سی نوردن عبارت اولوب هیچ بر شی اوسمیدر. سطح بحردن ۸٦ ساژین کوتارلگاچ اوزرنده اولغان «چینق» نامیله مشهورنکا اولغان آبریف ایله استبدن آیرلادر.

(تارباغاطای) ایرتشناك یوقاری قسمنك، هم ظایسان کولینك جنوبنده‌در. بوطاغلرنك ۳چاقرمدن زیاده مرتفع تپه‌لری اولوب دائمی قار ایله قپالیدرلر. بو تپه‌لر جمله‌سندن بری ومشهور اولغانی (طاست)نامنده‌در.

غربکه صوزلغان کیساکلری: قارقارالین، چینگیز-طائو، اولوطاؤ اسملریله اشتهار ایتمشدر.

قارقارالین ایله، چینگیز - طاؤ، ایرتش نهرلریله، بالخاش کولینك ومتعلقاتلرینك اورته‌سنده‌درلر.

(اولوطاؤ)نك بر طرفنده، ایشیم وایکنچی طرفنده، (صاری-صو) ایله (تورغای) نهرلری قالادر.

بوطاغلرنك (۱۵۰)دن (٦۰۰)گه قدر ارتفاعده واوسکی طبقه‌سی پارفیردن عبارت اولغان قابرغالرنده هم طاغلرنك توبلرنده، چوق چوق اوفاق کوللر اولوب بولونارنده: نارلاط، قاین، اوصاق، اورمانلری اوسه‌در.

آلاطاؤنی، سیمیرچینسکی وذایلییسکی قسملرینه (ایلی) نهری تقسیم ایده‌در. سیمیرچینسکی آلاطاؤ آلاقول لوایله، ایلی نهری آراسنده اولوب ۳چاقرم یارم ارتفاعنده اولغان تپه‌سی دائمی قار ایله قپالیدر.

ذایلییسکی آلاطاؤ متوازی ایکی صرتدن عبارت اولوب، غورنی اوظول ایله باغلیدرلر.

بو طاغنڭ جنوبی قابرغاسی غایت تیکا اولوب (اسپیقکول) کولینه مقابل توراُدر.

شمالی قابرغاسی یالپاقچه اولوب کوب شارلداوق نهرلرگه منبع اولوب قالادر. بوشارلداوق‌لر کوب صولی اولوب گوزل منظره‌لی بولون‌لردن آقمقده‌درلر. وچوغیسی آریقلر ایله قرارغه یباریلوب آشلقلرنی صوغارمقده چوق فائده‌لر کتورمکده‌لر.

بوطاغلرنڭ قار دائره‌سی ۳ چاقرمده ۱/۲ چاقرمده‌گی ارتفاعدن باشلانمقده‌در. ایکی چاقرم ارتفاعینه قدر یجط آغاجندن عبارت اولغان واسع اورمانلری واردر.

نیرژنی لیصنی ضون، نامنده اولغان طاغلرنڭ توبان قسملرنده آلمالق وآبریقوصلقدن عبارت اورمانلری واردر.

آلاطاؤنڭ قارلی تپه‌لرندن باشلانغان یدی دانه ببوك نهرلر واردر. وبوطاغلردن: کموش، قورغاشن، باقر، طاش کومری چقادر.

تیان‌شان، اورته‌چه یرلری ۳جاقرم والڭ مرتفع یرلری ٦ جاقرم‌ده ۲۸٦سارژین ارتفاعنده‌در. الڭ تپه‌سی، خان تینفری نامنده‌در. وصیر دریا نهرینڭ صول ساحلنده تیان‌شان‌نڭ الڭ مهم نقطه‌سی اولغان «آلایسکی غربییت» نامیله مشهور طاغ واردر.

بوخرببیت‌دن جنوب طرفده آلانی نهرینڭ بولون‌لرینڭ آرتقی طرفنده (هندوقوش) طاغلرینه قدر صوزلغان زور یالپاق طاغ واردرکه (پامیر) نامنده‌در. بوطاغ شرقده تکا کیسلگان کبی‌اولوب (تاریم) نهرینه غربده آمودریا نهرینه تدریجا منتهی اولغاندر.

پامیرنڭ مرتفع نقطه‌لری: „قاوفمان“ تپه‌سی (قارا کول) کولندن شمالده اولوب ٦ چاقرم ارتفاعنده‌در.

تیان شان، طاغلری اوزلگان کیساك‌لرندن، صیردریا ایله

ایسیقکول آراسنده هم صیر دریانك اوك طرفیله کیتکان آلیکساندر وۋسکی ایله قاراتاۋ، صره طاغلری واردرکه بو طاغلردن: آچق طاش کومری، قورغاشن هم سیبلگان آلتون چقادر.

بو کیساکلردن جنوبکه صیر دریا نهری بویی آلایسکی صره طاغلرینه قدر اولغان بولون فرغانسکی دالپینا دیوب مشهور اولغان بولونده: ریص، قوقوروز، پیرسیك، آبریقوص، غرانات، نوت هم مامق، غایت مبذول اولوب یتشمکده‌در.

اورته آسیانك غرب جنوبیسنده عجمستان حدودینه امتداد ایتکان «قوپیت طاغ» نامنده اولغان طاغ واردرکه آلبرزنك شرقی بوتاقلرندن عبارتدر.

یالپاق اولغان غرب جنوبی قابرغاسندن چوق اوفاق نهرلر چقوب آتریکه نهرینه آغالر. اورته آسیاده: آرالو-کاسپیسکی اقپادینا نامنده چقور یر، دغی صولونچا قووی استیب نامنده استیب ایله قوملق استیب نامّلی استیبلر واردر.

اورته اسیانك هواسی

بو قطعه بتون محیط دکزلردن آیری اولوب هواسی عمومیتله قوریدر. یاز موسمنده کولگه‌ده ۳۵ درجه سچاق اولوب یغمور اثریده کورنمیدر. قش موسمنده ۲۵ درجه صوق اولوب مهلك اولغان قارسز بوزلر، وبعض وقت خوفلی بورانلر هم اوله‌در.

هوانك بو روشده دوامی کوجبه اهالیگه چوق ضررلر کتوره‌در.

بو فرایده یغمور، وقار آز اولدیغندن صولر هم غایت آزدر، آنچق طاغ‌اق یرلرنده بعض طاغ کوللریله طاغلردن توشکان نهرلر واردر. بویله نهر وکوللردن اك مشهورلری: ایلی نهریله بالخاش کولی، هم ایسفکول کولینه ایرماق ایله توتاشقان (چو) نهریدرلر

بو نهر اوفاق کوللرگه وبطاقلرغه توشوب بتونلای یوغالادر. (صاری صو) نهربده کذلك یوغالمقده‌در.

بو قرایناك الڭ مشهور نهرلری: صیردریا، وآمودریا، یاز وقتنك غایت صایلانه‌درده منصبنده‌ده پراخودلویورمك ایچون آغراق کله‌در.

اوّل زمانده غایت ضور اولغان آموردریا (اوضبو) تسمیه اولنمشدر. وشمدیکی زمانده‌ده «حیوا»دن توبسان یردن باشلانوب قراصناق‌و دسکی کورفزنده توقتالغان قسمنه (اوضبو) نامی وبرامکده‌در.

بو ایکی نهر آرال کولینه آقمقده‌درلر. وبونلرڭ آراسنده اوفاق استب نهرلری واردر «زرافشان» آمودریاغه یقین برده آریقلرغه تقسیم اولنوب یوقغه چقادر.

«مورغاب» «تیتژبن‌دریا» بو نهرلر آففانستاندن چقوب آصخاباد یقیننده بتمکده‌درلر. دخی ایمبا، وآتربق، صولری چوق وقتده فاسپیسکی موره‌گه قدر واصل اوله‌لر.

کسب وتجارت

بو قطعه‌نڭ چوق اهالیسی کوچبه اهالی اولوب کسبلری حیوان تربیه‌سیله‌در. تورلی جنس حیوان وار ایسه‌ده الڭ چوغی قویدر. هیچ بر قرغز عائله‌سی یوق بر قاچ دسته قویی اولمغان. اورته‌چه زنکینلرده یوزلاب، دها زنکینلرنده ملڭلاب قویلر آصرالمقده‌در. بو یرنڭ قویلری اوزون یونلی، یساقتی قاریچنوژی توسلیدرلر. قویرقلی قویلربنڭ قویرقلری بعضا پود یارم آغرلقنده اوله‌در.

زمان حاضرده بتون دنیاده رواجلی اولغان «قاراکول» قویلربی بو یرلرده آصرالادر قوی‌دن صوڭ بو یرده «آت» هم چوق آصرالمقده‌در. نیجه‌شرمڭ باش آتقه مالك اولغان قرغزلرده آز

دگلدر. بو حیوانلردن صوك «دوه» هم آصرالادر، دوه آصرامق کنه قرغزلر النده‌در. دوه‌نك ایتی، ویونی وتیریسیله فائده‌لانمکدن باشقه کروان یورتمك ایچون هم قوللانلمقده‌در.

آشلق چاچه تورغان اهالی صابان سورمك ایچون مگوزلی حیوانلر آصرامقده‌درلر بو قطعه‌ده آغین، وتورغین صولر آز اولدیغندن اهالی بار قدر صولرنی اوزلرینك آشلقلرینه نباروب گوزلچه فائده‌لانمکده‌درلر.

آشلق چیلق

مهاجر روسلردن باشقه، قرغزلر، هم صارتلر، آشلق چاچو ایله شغلله‌نه‌لر. لکن قرغزلر خدمتنی کتوره آلماغانلری ایچون صارتلر قدر چوق آشلق آلا آلمیلر. صارتلرنك النده اولغان یر: صبان آشلق‌ده، آرشده، آرپه‌ده، بغدایده، بر اورلق ۵۵نی ویرمکده اولوب بخارا بغداینده، بوزنی، تاریده ایکی بوزنی ویرمکده‌در. بعض یرلرنك (درژ وغارا) نام بر آشلق چاچیلوب ففرا وحیوان آزغینه کتمکده‌در.

صادچیلق = باقچه‌چیلق

بو کسب‌ده صارتلر النده اولوب، اوزلری صادلرینی صوغاروب تورلی یمشلر اوستر مکده‌درلر. اوزم، آبوا، آبریتوص = هفنالو غراناد = نار فیغه = اینجیر پیرسك = هولی، توت، قاون، قاربوزلرنك هر ذایوسی گوزل اولوب یتشمکده‌در. هم صارتلر قولایلق ایله یتشدرمکده‌درلر. بو یرده اهالی اسلام اولدیغندن روسلرنك هجرتندن اول اوزم یوش حالنچه بترلگان، یاکه فوروتلغان، یاکه اوزمدن پاتوق قاینالغان. بو وجه‌لرگه باشقه‌چه استعمالی اولمغان. اما شمدیکی زمانده وینا اشلی تورغان بیوك ضاؤودلر تأسیس اولنوب: سمرقند، تاشکند وینا چغا تورغان برنك مرکزی مرتبه‌سنده‌درلر.

پاموق = ماموق

اوّل فرغانه، وصیردریا اوبلستلرنده پاموق چاچلور، باشقه یرده چاچلمز ایدی. صوڭغی زمانلرده، (مروه اوآزیسنده) پاموق اشینه زیاده اهمیت ویریلوب بویرده یرلی، هم آمریقه جنسی پاموق یتشدیریله‌در. اما صوڭغی اون‌سنه ظرفنده پاموق کسبی اوّلگی‌یه نسبتا (٣٥٠) مرتبه زیاده‌لاشمشدر. هر نه قدر صوڭغی سنه‌لرده پاموق کسبی ترقی ایتدی. ایسه‌ده روسیه‌ده بولغان بتون فابریقه‌لرنی تأمین ایدرلك حاصلاتی یوقدر. زیرا بتون روسیه فابریقه‌لرینه سنوی اون میلیون پود پاموق لازم اولدیغی حالده، بتون ترکستان روسی، خیوا، بخارادن آنچق اوچ میلیون پود پاموق حاصل اولمقده‌در.

یفك چیلك

روسیه‌نڭ فابریقه‌لرنده اشلانگان یفك‌نڭ آنچق اوچده بری بو یرده یتشه‌در. اورته حسابیله (١٥٠٠٠) پود یفك یتشمکده‌در. مع ذلك استبده‌گیلری قابا اولغان «مارینا» صولودنه طامری، تسیتوار اورلغی یتشدرمکده‌درلر.

آوچیلق

قرغزلر کوجبه‌چیلك ایتکانده چوق یرتقچ حیوانلر توتمقده‌درلر. واورنبورغ اطرافینه: تولکی، خاروق، تیفر، ربص، بوری میخلری چوقلق ایله صاتمقده‌درلر.

معادن

سیمیپولاتینسکی، سیمیریچینسکی، آق‌مولینسکی اوبلستلرنده: آلتون، کموش، باقر، طاش کومری، توز کوب اولدیغی معلوم

اولسه‌ده اشلامك آزدر. آنك ایچون بو دولتدن فائده هم آزدر.

(گیئوق-تپه) دن (۲۵۰) چاقرم یرده کوکرت طبقه‌سی واردرکه اهلی طرفندن (۳۰) میلیون پود حساب اولنمشدر.

بو یرنك اهالیسی غایت هنرچی اولوب هر قرغز چاطرنده، بر بر هنر صاحبی واردر. هم بای‌لر براوگه مامق آرتورغه، ایکنچی‌یه ارارکه، اوچونچی‌یه توقورغه، دورتنچی‌یه بویارغه ویروب وشو روشده حاضرلاتوب تورلی ماتریالر چقارمقده‌درلر.

ترکستانده گوزل اشلاپه، کییز، ویوندن توقیغان قاپچق‌لر چقوب روسیه داخلینه بیله اوزالمقده‌در.

یارم یفك، بتون یفك، ماتیریالرنك گوزل اوغانی تاشکند ایله خجکندده اشلانه‌در. بو هنرلرگه باشقه: تیری اشی، آت اشیاسی الچق صاوت کبی کندی اوازمات‌لرینی کندیلری یاپمقده‌درلر.

اهالی

آزاچق مهاجر روسلردن باشقه، هم قزاق‌لردن باشقه، قایسیلر سیمیریچینسکی، صیردریاینسکی اوبلست‌لرده تعیش ایده‌لر.

قرغزلر واردرکه چوغسی کوچبه‌لك ایدوب استبلرده تورمقده‌درلر.

ترکمن‌لر قاسپیسکی موره ایله، آرال کولی آراسنده قریه‌لر تشکیل ایدوب تورمقده‌درلر.

صارت‌لر بو طرفنك عادت واسان‌لری، هم اهالینك اخلاقی، جمله‌سی صارت‌لرغه تابعدر. صارتلر بتون ترکستانك بلك وقریه‌لرده تورمقده‌درلر.

تاتارلر صارت‌لر آراسنده اوتوروب (تادژیق)لرغه قارداشدرلر

تادژیق‌لر هندلی وآوروپالی‌دن حاصل اولوب، منبت اراضیده گوزل بولون‌لرده توروب آشلق وباقچه‌لرینی: صیردریا، زرافشان،

چو، وباشقه نهرلر ایله قویوب اوسترمکده‌درلر. ترکستان ایله، زاقاسپیسکی‌اوبلست، روسیه‌غه توتاشدریلوب نظام تحتنه آلنغاچ تیمر یوللر اشلانگاچ، فرغانه بولوننددن: تاشکند، سمرقند، قاسپی دگزی آرقلی، قرصنوۋدسکی‌یه‌قدر امنیتلی تجارت یولی آچولوب بو قطعه‌ده اولغان تورلی گوزل، وفائده‌لی مال‌لرنی داخلی روسیه‌غه اوزاتمق قولای‌لاشوب بو قرایده کسبلرنی ضورایتوغه بیوك سبب اولمش‌ایدی. شمدی اورنبورغ تاشکند یولی تمام اولوب، بو قراینك اهمیتی دها قات قات آرتوب هر تورلی کسب وتجارتنك ترقیسنه دها قوتلی سبب اوله‌چقدر.

مشهور شهرلر

تورغایسکی اوبلست، «قوستانای» طوبول نهری اوزرنده اولوب مهم وچوق اهالیسی اولغان بلده‌در.

آقمولینسکی اوبلست، «اومسکی» ایرتش نهری اوزرنده اولوب استیپ گینیرال گوبیرناتورینك توره تورغان بلده‌سیدر.

پیتروپاۋاسکی، ایشم نهری اوزرنده اولوب تجارت جهتنچه مهم اولغان بلده‌در.

آقمولینسکی ایشم نهری‌اوزرنده، وجنوبی استیبدن پیترپاواسکی‌یه کروان یولی اوزرنده‌در. هم سنوی ایکی دانه یارمارقه‌سی اوله‌در.

سیمیپولاتینسکی اوبلست، «سیمیپولاتینسکی» ایرتش نهری اوزرنده اولوب اوبلست اولغان بلده‌در. تاموژناتی گمرك وقرغز تجارتی ایچون میناونی دۋوری واردر.

سیمیرچینکی‌اوبلست «وبرنبی»اوبلست‌اولغان‌بلده‌در. «قوپال» قولدرژه‌ءغولچه ایله تجارتی واردر.

«سیرگی اوپول» روسیه‌دن قطعایده اولغان «چوغوچاق»غه بارا تورغان یول اوزرنده‌در.

«صیرداریینسکی اوبلاست»، تاشکند، ۱۵۶ مك اهالیسی اولوب گینیرال گوبیرناتور اوتورادر. تاشکند بر طرفدن کراصناۋودسکی گه وبر طرفدن اورینبورغ گه تیمر یول ایله توتاشقاندر.

چمکند، یفك وماموق ماتیریالر سوداسیله مشهوردر.

«قزالینسکی» صیرداریا نهری اوزرنده اولوب اوّلگی اورینبورغ، وترکستان کروان یولی اوزرنده‌در.

«پیرووسکی» صیردریا نهری اوزرنده هم سیبیریا بلده‌لرینه بارا تورغان کروان یولی اوزرنده اولوب قرغزلرهم خانلقلر ایله میناونی تجارتی واردر.

«آموداریینسکی آتدیل» پیترو آلیکسانلروۋسکی کریپوست آمو دریا نهری اوزرنده‌در.

«فرغانسکی اوبلست»، نوۋی مرغیلان اوبلست اولغان بلده‌در.

«قوقاند» غایت بیوك اولغان بلده‌در.

«اندیجان»، بو اوچ بلده اورته آسیا تیمر یولی اوزرنده‌درلر.

«سمرقندسکی اوبلست»، سمرقند، اوبلست اولغان، هم اورته آسیا اسلاملری مقدس صایغان بلده اولوب مقدس یرلری، هم مدرسه‌لری ایله اشتهار ایتمشدر.

«حجکند» تجارت، وصناعتلی بلده اولوب یفك، وماموق، ماتیریا فابریقه‌لریله مشهوردر. بو ایکی بلده اورته آسیا تیمر یولی اوزرنده‌درلر.

«زاقاسپیسکی اوبلست»، آصخاباد حکم جهتندن زاقاسپیسکی

قراینڭ مرکزیدر. بو بلده ۳۸ درجه عرض شمالی ۷۶ درجه طول شرقیده واقعدر. بو بلدهده اوبلاستنوی شتاب، هم باشقه اداره خانهلر هم عسکرلرنڭ باش قوماندری اولغان گینیرال گوبیرناتور بو بلده داخلنده اوترادر.

«قراصنوؤدسکی»، جنوبنده میخایلوفسکی استحکامی واردر. میخایلوفسکی، کورفزنده عجمستان تجارتی ایچون گوزل ومناسب یر واردر. مروه، آفغانستان، خیوا، بخارا، وسائرلرینه کیده چك اموال بو یر آرقلی کیدهدر. قراصنوؤدسکیدن، کیزل- آروات آرقلی مروهگه قدر آندن چاردژوی آرقلی بخاراغه، سمرقند، تاشکندغه قدر، همفرغانسکی اوبلست آرقلی اندیجانغه قدر تیمر یول امتداد ایدهدر.

«مروه» اهالینڭ ایلڭ چوق اوطرغان یریدر. اراضیسی منبت اولمق ایله اشتهار ایتمشدر.

مروه «اوآئزیس» ترکمنلر ایله مسکوندر. «قوشقینسکی» پوستغه تیمر یول ایله متصلدر. بو پوست هر اندن یراق دگلدر.

«مروهاوآئزیس» غربنده آخال تیکینسکی واردر. هم آخال تیکینسکی اوآئزیس دییوب تسمیه اولنهدر. وبویله تسمیه اولنغان یر (۳۰) دن (٤۰) چاقرمغه قدر گیکلکده و(۳۰۰) چاقرمغه قدر اوزونلقده اولوب (قوپیت- طاغ) طاغلرینڭ شرق شمالی قابرغاسنده غایت گوزل آشلق اوسدره تورغان یردر. بو یرده ترکمن نسلندن اولغان (آخالتیکی)لر معیشت ایتمکده اولوب، آشلق چاچمك. وقویلر آصرامق ایله کون کیچرمکدهدرلر.

بو قوم زمان اوّلده غایت وحشی اولوب بتون کسبلری یول باصوچیلق اولمشدر.

بوبورده نفط چیشمه‌لریله، غورنی وۋصقه نام معدن رابلمشدر.

***

«اتنوغراف» عالم‌لری بتون روسیه‌ده اولغان اهالینی یوزده اون‌برگه تقسیم ایدوب مقامنده نسل نسب‌لرینی آیرم آچق بیان ایتمشلردر. بزده بو رساله‌چکمزده مذکور اهالیدن بر مقدارینی مختصرچه ترجمهٔ حال‌لری ایله برابر تحریر ایده‌چکمز.

مذکور اهالیدن برنچی‌لری:

«پامورلر» بحر ابیض ساحل‌لرنده و بحر ابیض‌گه قویغان نهرلر بوینه اوتوروب بالقچیلق ایله معیشت ایتمکده‌درلر. پامورلر ویلیقه روس نسلندن‌درلر.

«صامویدلر» آرخانگلسکی گوبیرنانك توندرالرینه اوتوروب آوچیلق ایله معیشت ایتمکده‌درلر. زیاده‌سیله جاهل اولمق‌لریله برابر مسکرات ایله مبتلی اولدقلرندن عمومیتله فقیرلردر. صامویدلر حالا مجوسی اولوب غالق شرور اولغان (نوم) وخالق‌الخیرات اولغان (شامان)، (وتادیبای)ناملرنده اله‌لر اعتماد ایتمکده‌درلر.

«ظیرانلر» پیچورسکی. ووۋلوغودسکی گوبیرنالرنده توروب (اسکان ایدوب) آوچیلق ایله معیشت ایتمکده‌درلر. آوچی ملتلر آراسنده ظیرانلر برنچی‌درلر.

پری بالطییسکی قراینك اهالیسی:

«فین‌لر» بحر بالطیق اطرافنه حضرت عیسی‌نك کیلوودن اوّل اوتوروب، وبو وقتکه قدر چوق اجنبی‌لرنك حکمی آستنده قالسه‌لرده، کندی لسان‌لرینی وملیت‌لرینی، آصلا غائب ایتمه‌مشلردر. وقیافت‌لرنده اولغان مانغوللق حالا پارلامقده‌در. شویله‌که فین‌لر اوفاق کوزلی، وقالموق یاکاقلی‌درلر وغایت عجول، وقزغین طبیعتلی،

اولمقدن یراق اولوب زیاده تحملّلی‌درلر. اوتورغان یرلری فنا اولدغندن فین‌لر عمومیتله فقیر درلر.

نیمچلر، لاطیش‌لر، ایست‌لر، مذکور قرایده اولغان پیترسبورغ گوبیرناسنده اولغان نیمچلر صوڭغی عصرنڭ اچنده بو قرایغه کلمشلردر. اما استولاطیشسکی قراینڭ نیمچلری ۱۲ نچی عصرده خرستیانلق نشر ایتمك ایچون کلوب تدریجا یرلاشوب قالمشلردر. ایستولاطیشسکی قرایده اولغان نیمچلر (۱۶۵) مڭ قدر اولوب معیشتلری آشلق چاچماق ایله‌در. چوق یرگه مالك اولغان اصیلزاده‌لر ومحکمه‌لرده مأموریتده اولغان‌لریده آز دگلدر.

لاطیش‌لر، دوینا نهرینڭ توبان قسمینڭ هر ایکی طرفنه اوتورغان لردر. فین‌لر ایله کورشیلك‌لرندن، فینلك تأثیر ایدوب، فین ایله لیتوفلردن قاتش بر ملت حاصل اولمشدر.

ایست‌لر، استلاندیانڭ آشلقچی اهالیسندن عبارت اولوب فین نسلندن‌درلر. وبر پارچه‌سی لیفلاندیانڭ شمالی قسمنده فین‌لرنڭ عادتی اولدغی اوزره غایت تسار وفنا اولغان اولرده یاشامقده‌درلر.

جنوبی پری بالطیسکی قراینڭ اهالیسی:

پالاق‌لر، بتون پریویسلانسکی قرای ایله، بیلاروسسکی-لیتووسکی قرایناڭ حاکم اولغان اهالیسندن عبارت‌لردر. پالاق‌لرنڭ طبیعتی یاشروچان، شاد، قایغوسز لقدر.

بیلاروس‌لر، چوق سنه‌لر پالاق‌لرنڭ ظلمی آستنده ازلمشلردر. دین واسان‌لریله دائما حقارت ایدرلر ایدی. صوڭغی سنه‌لرده بو بلادن قورتیلوب حریت اوزرنده یاشامقده‌درلر.

لیتوف‌لر، بونلرده پالاق‌لرنڭ حکمی آستنده اولمش ایسه‌لرده

دین ومذهبلری بر اولدیغندن بیلاروس کورگان ظلمنی کورمەشلر. صاغلام بدن‌لی، دائما شاد، وسریع حرکتلیدرلر.

یهودیلر، اورته عصرلرده گرمانیادن روسیەغه هجرت ایدوب، پولشا طرفلرینه انتشار ایتمشلردر. حاضرگی زمانده بتون روسیەده اولغان یهودیلرنك مقداری بش ملیون قدر اولوب بو مقدار بتون کرهٔ ارضده اولغان یهودیلرنك ثلثی‌نی تشکیل ایده‌در. وروسیەده اولغان یهودی‌لرنك جمله‌سی فارایملرغه باشقه‌سی: حاسید ایله، میسناغد. مذهبلرنده‌درلر. حاسیدلر ویتحی زاوبت گه=عهد قدیم گه باشقه طالمود، ایله صوغارنی مقدس کتابلردن صایوب بو کتابلرنی کندیلرینه لازم صایمقده‌درلر. میسناغدلر طالمودنی تفسیر کبی لازم صایوب صوغارنی لزومسز عد ایدییورلر. یهودی‌لر یکدیکرینه معاونتده بولنوب تجارت وصناعت‌ده غایت ترقی ایدوب قاره اشده کندی جنس‌لرندن ولو بر فرد اولسون برافمەشلردر.

روسیەنك مرکزنده اولغان اهالی:

ویلیفه روس‌لر، بو ملت اوّلدن اوّل غایت اجتهادلی اولوب هر تورلی کسب ایله اشتغال ایتمکده‌درلر. قریەلرده آنچق اختیارلر=قارت‌لر ایله قادین‌لر قالوب آشلق وباقچه=زرزوات یتشدرمك ایله اشتغال ایتمکده‌درلر اما کنج‌لر=یاش‌لرنك بعضلری تجارت وبعضلری تورلی هنرلر ایله هر طرفغه انتشار ایدوب هنرلری واجتهادلری سایەسنده چوق پاره‌لر قزانوب قایتمقده‌درلر.

غورنی ضاڤودسکی قراینك اهالیسی:

(ایوان غرورنی) قزان‌نی آلغاچ اورالغه ایکنچی یول آچلوب، میخائل فودرورویچ زماننده روس‌لر اورالغه اوتورا باشلاب، پیتر

پیروی زماننده بیگراك کوب اوتوروب، روس لوغه یرلر، هم معدن چقا تورغان اورنلرنی، پیترو بلیکی ویروب، هم داخلی روسیه دن کوب روس کلوب، هر قایوسی معدن اشلرگه شروع ایدوب، معدنچیلك روسلر النده ترقی ایدوب، بو کونگه قدر چوق ضاؤودلر تأسیس ایدلمشدر. بو ایوان غروزنی (۱۵۰۲) میلادده غان اردوسنی (۱۵۰۵) ده پولشانی (۱۵٦۲) ده قزاننی ۱۵۸۲ ده سیبیریانی آلوب بیك کوب اسلاملرنی آصدی، کسدی، نهرلر کبی قانلرینی آغزدی.

تاتارلر، بونلردن قزان تاتارلری نامنده اولغانلری: قزان گوبیرناسنده هم وانکه نك پیرم نك اوفانك، جنوبی قسملرنده تعیش ایتمکده درلر. بو قزان تاتارلری ظاهراً وباطنا بتون تاتارلردن تمیز درلر. تاتارلرنك سیراك وقاره اولغان صقاللریله، اوزون اولغان قولاقلری مانغول نسلندن اولدقلرینك بر نچی علامتی در. تاتارلرنك چوغی قاره وآغر خدمتلرده اولوب نیژنی یارمارقاسنده وسائر پراخود پریستنلرنده چالشمقده درلر.

صوگغی سنه لرده تجارتکه هم کوگل ویروب روسیه نك هر بلده سنده تاتار تجارلری بولنمقده در. خصوصا آسیا اشیاسی ایله تجارتنك اکثری تاتارلر النده در.

تاتارلر اسلام دیننده اولدقلری ایچون عمومیتله تمیزلك ایله یاشامقده درلر.

تاتارلرنك اسلامیتی عصرده صحابه لرنك خدمتی سبقت ایتکانلکی روایت اولنه در.

قاما نهری ساحلنده اولغان شهر بلغارغه، اصحاب کرامدن ایکی ذات کلوب اول طرفلرده دین اسلام تعلیم ایدوب ملیونلر ایله تاتارلر دین اسلام ایله مشرف اولمشلردر. شول واسطه ایله بتون تاتارستانده اسلامیت قیاش کبی پارلاب، عموم تاتارستاننی نورلاندرمشدر.

تاتارلر وقتیله غایت محارب اولوب، هندستاندن، محیط آطلاسیغه

قدر اولغان واسع برلرنی اللرینه توشروب، حکم ایتمشلردر. تاتارلرنڭ بیوك پادشاهلرینڭ صوڭی، (تیمور) اولوب غایت کیك اراضیغه حکم ایتمشدر. (تیمور)نڭ وفاتندن صوڭ، نصب اولنوب قالغان گوبیرناتورلری یکدیکرینه اطاعت ایتودن باش تارتوب، هر برلاری برر خان اولوب حکم ایتدکلرندن (تیمور)نڭ ولایتلری، برر خانلق اولوب باشقهلرندن آیرلمشدر. اول خانلر: قزان خانی، کرمان خانی، حاجی ترخان خانی، سیبیر خانی، بوکای خان، آبلای خان، وباشقورط بکلری، وترکستاننڭ ذخی اون بش قدر خانلر وحکمدارلر وار ایدی. صڭرهلری یواش یواش بو خانلرنڭ بارچهسی روسیه دولتی قولنه توشوب یوق بولوب کتمشلردر. وبو خانلرنڭ هر قایوسی یکدیگرینڭ بوقغه چقوینه بیوك خدمتلر ایتمشلردر. اشتـه او خانلرنڭ انسانیتی، واسلامیتی شو رتبهده اولمشدر.

موردوالر، (٧٩٠) مڭ قدر اولوب صورا نهری بویونده واوقانڭ توبان قسمی بوینڭ معیشت ایدوب اسلاملرغه یقین اولغانلری اسلاملاشوب روسلرغـه یقین اولغانلری روسلاشمشلردر. معیشتلری غایت پیس اولوب قش کونلرنده قویلری وصغرلری وخنزیرلری ایله بر اوده تورمقدهدرلر.

چواشلر (٦٨٥) مڭ قدر اولوب (٣٠٠) مڭ قدرسی قزان گوبیرناسنده قالغانلری: اورنبورغ، سمبر، صاراتوف گوبیرنالرنڭ معیشت ایتمکدهدرلر. معیشتلری پیسلکده اولوب موردوالر کبی یاشامقدهدرلر.

چیرمشلر (٣٠٠) مڭ قدر اولوب وُوالـانڭ صول طرفنده دوانکه گوبیرنالرنده معیشت ایتمکدهدرلر. چیرمشلر هرنه قدر خرستیانلق قبول ایتمش ایسهلرده اوّلگی مجوسیلکلرینی محکم حافظه ایتمکدهدرلر.

ووتاك‌لر (٢٧٠) مك قدر اولوب قزان وواتكه گوبيرنالرينك شمالنده بطاق واورمانلق يرلرده معيشت ايتمكده‌درلر. واتاك‌لر عموميتله قصقه بويلی خسته آدم كبی آق قانسز يوزلی، ضور آغزلی كوتارنكن بورنلی، ضور بوروون تيشكلی، صاری ياكه آقعه مائل ساچلی، اولوب آفرين حركتلی، طنج كوكللی، آغر طبيعتلی‌درلر.

واغول‌لر (٢) مك قدر اولوب اورالنك قديم اورمانلرنده چوصووی نهری ايله اوصی نهری آراسنده كوجبه آوچيلق ايله معيشت ايتمكده‌درلر. واغوللر آورو‌پانك الك وحشی اولغان صنفندن صايلمقده‌درلر.

باشقرط‌لر (٧٥٠) مك قدر اولوب اورال طاغلرينك جنوبی قابرغالرنده پيرم، اوفا، اورنبورغ، گوبيونالرنده معيشت ايتمكده‌درلر. ١٨٦٣ نچی سنه‌نك ١٤ نچی مای آينده باشقرطلردن قزاقلق پراواسی آلنوب روسيه‌نك باشقه كرستيانلريله برابر قالمشلردر. باشقرطلر عموميتله مسلمان اولوب ياز موسمنده كوجبه‌لك ايدوب قش موسمنده قريه‌لرده غايت فقيرلك ايله ياشامقده‌درلر.

ميشرلر (٧٥٠) مك قدر اولوب باشقرطلرنك يرلرينه اوطورمشلردر. ميشرلر عموميتله مسلمان اولوب دينلريی زياده محكم نوتمقده‌درلر. هم باشقرطلرغه نسبتله اجتهادلی اولوب معيشتلريده ايركنلك ايله اولمقده‌در.

تبتارلر (١٢٨) مك قدر اولوب اورال طاغلرنده كوچوب بورگان طائفه‌دن حاصل اولمشلر ايسه‌ده شمديكی زمانده يرلی اهالينك باشقه‌لری كبی اوك آشلق چيلق وحيوان تربيه ايتمك ايله كچنمكده‌درلر. تبتارلر عموميتله اسلام اولوب ايوان غروزنی قزاننی آلغاچ اورال طاغلرينه انتشار ايدوب قالغانلردر.

چیرنازوم=قاره توفراق قراینڭ اهالیسی

مالاروسلر اکثریتله اورته بویلی، یاقشقلی بدنلی، اکثریتله قاره کوزلی اولوب کوبراك کسبلری آشلقچیلق ایلهدر.

استیب قرایڭ اهالیسی.

مالدوانلر (٧٠٠) مڭ قدر اولوب آرالرنده بر آز (والاخ)لر هم واردر. بو والاخلر بیسارابیه وخیرصون گوبیرنالرینڭ بر کوشهسندهدر.

مالداوانلرنڭ قیافتلری مالاروسلر قیافتی کبی اولوب: عموميتله قوتلی، یاقشقلی ومالاروسلرنڭ اکثر اوصافنده مشترکدرلر.

(قریم تاتارلری) وآسترخان تاتارلری: آسترخان تاتارلرینڭ بر قسمی باقچهچیلق ایله وبر قسمیده داخلی روسیهماللرینی کوچبه اهالیه وعجمستان حدودی آرقلی عجملرگه صاتمق ایله معیشت ایتمکدهدرلر.

قریم تاتارلرینڭ، قریم یارم آطهسینڭ شمالنده اولانلری حیوان آصراوق وجنوبنده اولانلری باقچهچیلق ایله معیشت ایتمکدهدرلر.

قریم تاتارلری اوزون بویلی، قارهغه مائل یوزلی، قاره وبیوك کوزلی، توغری بورونلی، قوبی صاقاللیلردر.

نوغایلر عن اصل چینگیز خان نسلندن اولوب صوکرهلری تاتارلر ایله اختلاط ایدوب تاتارلاشدش ایسهلرده تاتارلقدن زیاده مانغول لقنی محافظه ایتمکدهدرلر.

نوغایلر عموميتله قصقه بویلی، قارالجم یوزلی، باتفان کوزلی، کیك بورونلی، سیراك صقاللی درلر، نوغایلر تاتارلر ایله قاتش صطاوراپولسکی، هم تاور بچسکی گوبیرنالرده، هم قوبان تیری بوینده معیشت ایتمکدهدرلر. نوغایلرنڭ چوغی کوچبهلك ایدوب (مالوچنی

ژودا) نهری بوینده اولغانلرندن بورت ایله طورغانلریده واردر. معیشتلری حیوان آصرامق ایله اولوب اوده اولغان بتون خدمتنی قادینلری ایتمکده‌در.

قالمقلر (١٠٠) مك مقدارنده اولوب، ژولغا ایله ئاسپیسکی موره هم قوما نهریله، دون نهرلری آراسنده اولغان آچق یرلرده تورمقده‌درلر.

قالمقلر تمیز مانغول قیافتنده اولوب قاره وقاتی ساچلی، ئصق کوزلی، کوزلرینه یقین چقوب توره طورغان سویاکلر ایله اولغان بیتلی، کیك وایزك بورنلی، کیك آغزلی‌درلر.

دائما صاف وگوزل هواده یاشادکلرندن صاغلام وجودلی وهر آغر خدمتکه‌ده تحمل‌لیدرلر:

قالمقلر (بوددیست) مذهبنده اولوب تبت‌لاماسینه باشقه اولغان لامالری اولوب ایمپیراطور اوتؤبردیت ایتکاندر. باقش. گیلینغ، اسمنده اولغان پاپاس یرنده اولغان روحانیلری غوپوم. مودچ، اسمنده دیباق وپیوچی‌لر یرنده اولغان روحانیلری اولوب بو روحانیلرگه زیاده اطاعتلیدرلر.

قالمقلرنك معیشتلری حیوان آصرامق ایله اولوب شون قالمقلرده (٣) میلیون باش قدر حیوان آصرالمقده‌در.

قرغزلر. (١٨٠٥) سنه‌سنده آرالسکی صحرالرندن بوکای خان قوماندا‌سیله ژولغا ایله اورال نهری آراسنده اولغان استیلرگه کوچوب حالا شو استیلرده کوجبه‌لك ایتمکده‌درلر.

بو قرغزلر (١٠٠) مك مقدارنده اولوب بوکای آردالری دیوب تسمیه اولنمقده‌درلر.

ایمپیراطورغه تابع اولغان ایلطون کولی ایله قامیش صامارسکی آراسنده اولغان خانسکی استافقه‌ده اوطرا طورغان خان ایله اداره

اولنمقده‌درلر. معیشتلری آسیاده اولغان عموم قرغزلر معیشتی کبیدر.

چیغان=چمکنه‌لر (۱۵)نچی عصرلرده هندستاندن هجرت ایدوب نوۋی روسیه ایله، بیسارابیه‌غه انتشار ایتمشلردر. معیشتلری کوچبه‌لك ایله اولوب قریه‌لرگه وبلده‌لرگه اویلر صالوب اوطرغانلری غایت آزدر. سوکلی کسبلری آت سوداسی‌در.

تالمود اهلی اولغان یهودی‌لر نووی روسیه‌ده هم بیسارابیه‌غه هم پولشا ایله بیلاروسیه‌غه، چوق ایسکی زمانده کلوب اولدقلری یرنك بتون تجارتنی کندن اللرینه توشرمشلردر.

قارایم‌لر تالمود اهلی اولمغان یهودیلردن اولوب، روما ایمپیراطوری «تیت» قدس شریفنی خراب ایتکاچ، روسیه‌نك قریم یارم آطه‌سنه هجرت ایتمشلردر. قارایم‌لر ایسکیدن بیرلی تاتار آراسنده اوتوروب عادت واخلاقلری تاتارلرنك عادت واخلاقلری کبیدر.

تجارتچه تاتارلردن چوق ایلری اولوب اوتوردقلری یرنك تجارتینك اکثری قارایم‌لر النده‌در.

دون قزاقلری بوقاری وتوبن اسملرنده ایکی قسمگه آیریلوب توبان قسمده اولغان قزاقلر غایت یالقاولقلریله برابر گوزل البسه کیارگه واویلرینی بهالی زینتلر ایله زینتلرگه وگوزل یمکلر ایله کچنورگه زیاده سودکلرندن زمان حاضرده زیاده‌سیله فقیرلکگه توشوب بارکبی شیلرینی بترمشلردر.

یوقاری قسمده اولغانلری‌نك ۋیلیده روسلرغه طبیعت هم توس جهتندن مشابهت تامه‌لری اولوب اوزون بویلی، قوکغر ساچلی، صوری کوزلی، بطیء حرکتلی، صاغلام بدنلی‌درلر. یوقاری قسم قزاقلری (۶۰۰) ملك مقدارنده اولوب محاربه وقتنده (۱۲۰) ملك سواری چقارمق ایله مکلفدرلر. هر بر عسکر ۲۲ سنه مدت کیچکاچ عسکرلکدن چقوب عسکر اولغان هر بر فردکه (۳۰) دیسه‌تینه ایمانلسز یر ویرلمکده‌در.

اورال قزاقلری، (۱۵۸۰) سنه‌سنده (بوکای‌اوروس) نامنده اولغان خان‌نڭ پای تختی اولغان سرای‌چق بلده‌سنی خراب ایدوب اورال نهرینڭ‌یوقاری‌قسمی‌بوینه‌کوتار یلوب یایسکی‌بلده‌سنی‌تأسیس‌ایتمشلردر. مذکور قزاق‌لر هر نه قدر کندی ملت ووطن‌لرندن یراق یرده آیریلوب قالسه‌لرده عادت، ودین، وملیت‌لرینی‌کامل محافظه ایتمشلردر.

وبلیقه روسلر، مأمورلر وپامیشق‌لرغه باشقه غایت اجتهاد ایله آشلق چاچوب ومحصولاتنی وباشقه‌خدمتلر ایله تابقان مال‌لرینی اقتصاد ایله مصرف ایده تورغان خصوصا تجارتچه یهودی‌لردن اولغان‌طائفه‌در.

مالا روس‌لر، خیرصون ایله یقاتیرینصلاف گوبیرنالرینڭ شمالی قسمنده اوتورمقده‌در. بونلرده ویلیقه روسلر کبی زیاده اجتهاد ایله آشلق‌چیلق ایتمکده‌درلر. مالا روسلر مسکرات ایله مبتلا اولوب بو مسکراتنی اکثرده یهودیلر ایله نیمچلر صاتقانلغندن بو ملت‌لرنی کندیلرینه زیاده دشمان صاییورلر

بلغارلر وصربلر، بو ایکی ملت مالاروسیه‌غه (۱۷۵۲) سنه‌لرنده هجرت ایدوب فن زراعتکه مهارت‌لری سایه‌سنده آشلق چاچمك ایله دولت تحصیل ایتمشلردر.

وصرب ملتی پراواصلاونیاق سودکلرندن روسلر ایله اختلاط ایدوب روسلاشمقده‌درلر.

اما بلغارلر بالعکس نیمچلر کبی کندیلرینه آیری یاشامقده‌درلر.

نیمچلر، قریه اولوب معیشت ایده‌لری ۱۷۸۷ سنه‌لرنده گیرمانیه‌دن، باڤاریادن، ویرتیمبرغ‌دن، الزاحدن، هم باشقه دولت‌لردن هجرت ایدوب مالاروسیه‌غه وباشقه یرلرگه اوتورمشلردر. بو ملت‌لر آراسنده آیرما دین جهتندن اولوب میننونیتلر (براتلق) دیننده اولوب آرالرندن صایلانغان روحانیلری هر جهتدن آرتق اخلاق‌لرینی تربیه ایدوب بو طائفه حسن اخلاق ایله ممتازدرلر.

(لیتوران) مذهبنده اولغان نیمچەلر اخلاق جهتندن اوّلگیلردن چوق مرتبه آشاغیدرلر.

(قاتولیق) مذهبنده اولغانلری دها آشاغی اولوب بایرام کونلرده قریەلرنده روسلردن زیاده سرخوشلق و باشقه ادبسزلكلر قیلمقدەدرلر.

(غریق) یونانلر ایله ــ ارمنلر، چوغی بلدەلرده معیشت ایدوب کسبلرنده حیلەکاردرلر.

قافقازیه اهالیسی:

حدود قزاقلری، بویله تسمیەنك وجهسی بو قزاقلرنی قافقاز طاغلری آلنمازدن اوّل تیرق ایله قوبان نهرلری بوینده قنالّلر ایله احاطه اولنغان استانسەلرده ایکیشر قابقەلی وعبادتخانەلی آچقلقنك بوجماقلرنده طوپلر قویلوب بو قزاقلر صاقلامقده ایدی. هم استانسەلر آراسنده اوشانداق ٢٥ ـ ٥٠ قزاقلی باطاریەلر، ٣ ـ ١٠ قدر بیکیت اولغان قزاقلر محافظه ایچون قویلمش ایدی. بویله استحکاملرنك هر قایوسنده ماشـقله اولوب هر بـر قلەده بیش آلتی دانه (دگیت) بوچقەـفوچیلری اولوب اعلام ایچون بونلرنی یاقیلەدر ایدی. بو خدمتکه باشقه یاشرون محافظەلق وظیفەسنیده ایفا ایدەلر ایدی. بو قزاقلردن، چورناموریا که قوبان قزاقلری زاپوروژسکی سیچدن (٢٠)ملك مقداری قزاق ١٧٩٢ سنەسنده بو یرگه هجرت ایدوب شولوق سنەده زاقوباندن چیرکاسلر ایله تاتارلرده قوشلوب، و بالطاؤا گوبیرناسندن وچیرنیغوف گوبیرناسندن چوق مهاجر روسلر کلوب بونلرنك مقداری کوب مرتبه آرتمشدر. شو روشچه چورنامور قزاقلری مالاروسدن عبارت اولوب لسانلریده مالاروس لسانیدر.

حدود قزاق‌لرینك ایكنجی قسمی، تیرق یاكه گریبن قزاق‌لری اولوب بونلر هم مذكور خدمت ایله موظف‌درلر. بو قزاق‌لر داخلی روسیه‌دن تیرق نهریله صونژی نهری آراسنده اولغان یرگه ایڤان غروزنی زماننده هجرت ایدوب اوتورمش‌لردر.

بو قزاق‌لرغه بارماق عسكرینك بر قسمیله حكومت طرفندن تضییق اولنغان راسقولنق‌لر قوشولوب قوما نهریله تیرق نهرلری آراسنه اوطرمشلردر. بو قزاق‌لر چیچین‌لر ایله برابر اوطروب بعض عادت واخلاق‌لرینی اوگرانمش ایسه‌لرده ڤیلیقه روس لسانیله دین‌لرینی غایت محكم حفظ ایدوب بوكونده‌ده شو آنا لسانیله سویلاشمكده‌درلر.

آبخازلر (١٠) ملك، مقدارنده اولوب قاره دیڭگز ساحلنده اینغور نهریله (بزیب) نهرلری آراسنه اوتورمش‌لردر.

٩ نجی عصرده ویزانت ایمپراطورلرندن برنجی (یوستینیان) آبخازستاننی اطاعت ایتدروب خرستیانلق نشر ایتمشدر؛ صوڭره آبخازستاننی تركلر آلوب اهالیسنی دین اسلامگه ادخال ایتمشلردر. لكن آبخازلر نه قدر اسلام قبول ایتسه‌لرده خرستیانلق‌ده اولغان ایركنلك‌نی قلب‌لرندن چارا آلامامشلردر، شونك ایچون بو زمانده‌ده اسلام آبخازلر مسكرات چوق اچوب باشقه حرام‌لرغه‌ده هیچ بر اعتبار ایتمامكده‌درلر.

آبخازلر: قوی بدنلی، اورته بویلی، قاره‌یه مائل یوزلی وحشیلك آڭلاتقان قورقچ‌لی كوزلی درلر. بو ملت عمومیتله یالقاو اولوب فقیرلك ایله تعیش ایتمكده‌درلر.

چیركس یا كه آدیغ‌لر، بو ملت قافقاز طاغ‌لرینك غربی قسمنك اولوب قاره دڭزه قدر اوتورغان‌لردر. تركیه‌گه هجرتدن اوّل بو صنف ٣٢ تورلی طائفه‌دن متشكل ایدی. مذكور طائفه‌لر آراسند

الـڭ کوب اهالیلیسی: شاپصوغ، آبادزیخ، اوبیخ، ناتوغای، قاباردین، طائفه‌لری ایدی‌لر. چیرکس‌لر اورتـه بویلی، صاغلام وجودلی، کوزلرنده قزغنلق علامتی اولغان طائفه‌درلر. چرکس‌لر هم یالغاو ومحارب اولغان صنف اولوب مسافر پروردرلر.

مذکور صنفده حکم قصاص جاری اولمقده‌در.

چیرکس‌لر ٣ که بولنوب بری (پشیلر = کنازلر) (ایکنچی اوۋرق، اوزدین = دوارانلر) اوچنچی (تۋوقول = عوام‌لر) دن عـبارت اولوب جمله‌سی سنی اسلام‌درلر.

چیرکس‌لرگه روسیه دولتندن هجرت ایدرگه اختیار ویرلگاچ (٤٠٠) مڭ قـدر اولغان چرکس‌لردن (٣٠٠٠) مـڭ قدری هجرت ایدوب بریوزمڭ قدرلیسی مبت اولغان قوبان اراضیسنه اوتورمشلردر.

چیچن‌لر، ١٤ تورلی طـائفه‌دن عبارت اولوب (٢٠٠) مـڭ مقدارنده‌درلر. مذکور صنف صونژی نهریله آندیسکی طـاغ‌لرینڭ شمالی طرفنده وقار طاغینڭ اطرافنده معیشت ایتمکده‌درلر.

لیزگین‌لر، (٥٠٠) مڭ مقدارنده اولوب (قاضی = ملا غامزات بك) شامل افندی وباشقه رئیس‌لر لیزگین نسلندن‌درلر.

اساتین‌لر، (١١٠) مڭ مقداری اولوب قافقاز طاغ‌لرینڭ اورته‌سنده تورمقده‌درلر. جنوبده غروزین طـاغ‌لرینه شمالده تیرق بولون‌لرینه وقباردستان یرلرینه قدر اولغان مسافه‌ده تورمقده‌درلر.

اساتین‌لر، اورته بویلی، اکثرده ششمان بدنلی، توگرك یوزلی، آقچل‌ساچلی، کوك کوزلیدرلر. اکثرینڭ مذهبی خرستیان‌در. برمقدار اسلام، وبر مقدار مجوسی هم واردر. غروزین ایمپراتوری (واختانغ غارغاصلان) اساتین‌لرنی خرستیان ایدوب ١٢ نچی عصرلرده ایمپراتورشا

(تامارا) دهـا زياده اجتهاد ايله خرستيانلق نشر ايدوب (١١٠) ملك اساتين‌دن ... ى خرستيان اولوب قـالغان ... اسلام ايله مجوسى‌دن عبارت اولوب قالمشدر.

غروزين‌لر، (٣٠٠) ملك قدر اولوب الك كوركام اولغان ملت صايلمقده‌درلر عموميتله غروزين‌لر اوزون بويلى، صاغلام واولچاولى اعضالى، كوركام يوزلى، قاره كوزلى‌درلر.

ايميرتين‌لر، قافقازيه‌ده اولغان ال اشلرينه ماهر اولغان ملت‌در.

مينگيريل‌لر، يـارمى ايميرتين‌لر كبى اولسه‌ده توس جهتندن واخلاق جهتندن بايتاق آيرمالرينه واردر. مينگيريل‌لر، اوزون بويلى، يوزلرى واعضالرى اولچاولى، سريـع حركتليدرلر. ايميرتين‌لرنك اكثرى اورته بويلى، آغر حركتليدرلر.

مينـگيريل‌لر كندى لسانلريله سويلاشوب ايميرتين‌لر صـاف غروزين لسانيله سويلمكده‌درلر. هر ايـكاوى زيـاده فقير اولوب بالاچاغالريله چنار آغاچينك كولـگه‌سنده ياشامقده‌درلر.

غورست‌لر، بو صنف غروزين‌لر ايـله بر اولسه‌ده تركلرنك تربيه‌سيله بايتاق باشقه‌لاشمشلردر. بو صنف كوركام‌لر، وغايت يافشه‌لى البسه‌لى اولدقلرندن كوركام‌لكلرى ذهابرمرتبه آرته‌در. غايت عالى طبيعتلى، فنالق‌نى زياده‌سيله قايتاروچان اولغان صنفدر.

(سوانيت‌لر). آلبرز طاغ‌لرينك ايتا گنده يوز چاقرم بوينه وايللى چاقرم كنشلـكنده اولغان مسافه‌نى سوانيت‌ستان ديوب تسميه اولنمقده‌در.

سوانيت‌لر غروزيـن نسلندن اولسه‌لرده صـووق يـرده طورغانلقلرندن هوانك تأثيريله بايطاق يرلرنده آيرما واردر. سوانيت‌لر آقچل ساچلى، كوك كوزلى، وايش‌كذاراق، وكوركام اخلاق ايله متصف‌لردر. سوانيت‌لر بر زمـان خرستيانلق قبول ايتمش ايسه‌لرده

شمدی هیچ بردین ایاه منده‌ین توگلدرلر. پاپاس‌لر یرنده (دیقینوص) نامنده عبادتخانه قاراوچیلری واردر.

خیرصور، توشین، پشاو‌لرنك جمله‌سی ۳۲ مڭ قدر اولوب آراغاو، هم الورهم ألازان، نهرلرینك منبعلری بو یننده ایڭ بیوك صره طاغ‌لرنڭ جنوبی قابرغالرنده تورمقده‌درلر. بو ملت‌لر غروزستاندن هجرت ایتکان‌لر قاحتستاننی باشقه وحشی اهالیدن محافظه ایتمك ایچون، خیوصورلر غایت محارب اولوب بار مال‌لرینی اسلحه تزین ایدرگه صرف ایده‌لر.

پشاولر غایت اطاعتلی اولوب سوتلی صغر تسمیه اولنمقده‌درلر.

ارمن‌لر (۷۶۰) مڭ قدر اولوب بر مقداری ارمنستانده وچوغی آسیاده وبر آزیده آوروپاده آفریقه‌ده تورمقده‌درلر. شومقدار تاراو معیشت‌ایده طورب ملیت‌لرینی لسانلرینی حتی عادت‌لرینی هیچ تغیرسز محافظه ایتمکده‌درلر.

ارمنلر عمومیتله قصقه بویلی، اولچاولی اعضالی؛ اکثری کورکام یوزلی اولوب کسبارینك چوغیده تجارت‌در. اولدقلری یرنڭ هر قایوسنده اولغان أرمنلرنڭ چوغی تجار اولوب آشلق‌چیلری وباشقه کسبده اولغان‌لری‌ده واردر. زاقافقازیه‌ده اولغان تجارت بتون بتون أرمنلر قولنده‌در.

سیبیریانك اهالیسی:

سیبیر یا صاموئدلری، اورال‌ینك آلین‌لریله اورمان‌سز اولغان شمالی توندرالرده اورال‌دن خاتانغا ساحل‌لرینه قدر اولغان یرده کوچبه‌لك ایده‌لر. وبر تورلی طائفه‌سیده اولچاوسز اورمان‌لرده آوچیلق ایله تعیش ایتمکده‌درلر.

مذهبلری مجوسی مذهبندن اولغان شامان مذهبیدر.

اوستاکلر، (٣٢) ملڭ قدر اولوب اکثری قصقه بویلی، وقونسز، ونازك آیاقلی، قاراجم یوزلی، وتوم قاره ساچلی اولسه‌لرده آق یوزلی وصاری ساچلی اولغانلری‌ده یوق دگلدر. طبیعتلری قورقاق، وساده‌دل اولوب بکدیکرینه محبت ایله قرداش کبی یاردم ایدشوب معیشت ایتمکده‌درلر.

خرستیان اوستاکلر، ایرتش ایله واسیوغان نهرلرینڭ توبان قسمی ساحلی بوینده معیشت ایتمکده‌درلر.

تونغوصلر، ١٦٤٣ سنه‌سنده قونغوصلرنڭ بر قسمنی روس قزاقلری اطاعت ایتدروب شولوق سنه‌لرده مانچوریاده اولغان تونغوصلر قطایغه غالب کیلوب ١٦٤٤ سنه‌سنده برنچی اوله‌رق قطای تختنه مانچوریالی تونغوص اوطرمشدر. وبو وقتکه قدر قطای ایمپیراطوری تونغوص نسلندن اوله کلمکده‌در. وقطایده اولغان رسمی لسانده تونغوص لسانیدر. روسیه حکمنده اولغان تونغوصلر (٢٠) ملڭ قدر اولوب ینیسی نهرندن اوخوتسکی دوره‌غه، وقطای حدودندن منجمد شمالیغه قدر اولغان کیڭ مسافه بزم تونغوصلر النده‌در.

تونغوصلرنڭ معیشتلری حیوان تربیه ایتماك ایله اولوب بو کسبده زیاده مهارت تحصیل ایتمشلردر.

لاموطلر، اوخوتسکی دوره ساحلنده «آلدان»دن شرقکه طابا کوچبه‌لك ایتمکده‌درلر.

یوقاغیرلر: اکثریسی کندی لسانلرینی بیله غائب ایدوب روسلر کبی تعیش ایتمکده‌درلر.

قیافتلری یاقوتلرنڭ قیافتی کبی اولوب کون بکون آزایه‌ده‌درلر.

یوقاغیرلر وحشی آلین آولامق ایله معیشت ایدوب هر یوقاغیر سنوی ایکی یوز واوچ یوز آلین آولامقده‌در. سنه‌نڭ معلوم وقتنده

(٣٠٠) آلیندن عبارت یاکه آرتقدن عبارت اولغان کتولر نهرلردن یوزوب کوچکانده ماهر بوقاغیر بوز وبوزدن زیاده آلین اوتورب وتوتوب آلوب کیتمکلك اقتدارینه مالکدر.

فوراکلر، (٥٢٢٠) مقدارنده اهالی اولوب قامچاتقه یارم آطهسینڭ شمالی قسمی اطرافنده کوچبهلك ایتمکدهدرلر.

چوقچیلر، سیبیریانڭ الڭ شرق شمالی اولغان قسمی منجمدشمالی ایله بیرینغوف دکزی آراسنده اولغان غیر مسکونگه قریب استبلرده معیشت ایدوب جملهسی (١٠) مڭ قدر اهالیدن عبارتدرلر. چوقچیلر کندی عادتلری ایله حکم ایدوب کندی برلرندن غیریده عصب ایتسهلر یاکه آدم اولدرسهلر اواوقت روس حکمیله حکم اولنمقدهدرلر.

چوقچیلر غایت تجار اولوب وحشی حیوان تیرلرینی هم (مورژیف) میقلرینی بیرینغوف بوغازی آرقلی آمریقهغه کوچورب آندن کندی مملکتلرینه مناسب اموال کتورمکدهدرلر.

چوقچیلر خرستیان مذهبنده اولسهلرده اسکی عادتلرینی همان توتمقدهدرلر. چوقچیلرنك اکثری چوق خاتونلی اولهق، وضعیف اولغان بالالرینی اولدرمك، وقارتلرینی تری کوینچه اولمك ایچون تونلدرالرغه براقمق کبی عادتلری حالا جاری اولمقدهدر.

قامچاتلر، (٤) مڭ قدر اهالی اولوب، اورته بویلی، کیكڭ یلکهلی، کوز توبارینه یقین چقوب تورغان سویاکلر ایله اولغان کیكڭ باکاقلی قالوڭ ایرنلی، قاره ساچلیدرلر. بو ملت غایت قابیلتلی اولوب هر جهتچه ترقییه صلاحیتلری واردر.

گیلاکلر، آمور نهری ساحلنده معیشت ایدوب غایت طنچسز ونزاعچی ملتدرلر.

غولدلر، (٥) مڭ قدر اولوب یاز وقتنده آمورنڭ الڭ بالقلی

برنده بالقچیلق ایدوب قش تورلی وحشی برتقـچلرغه آوچیلق ایتمك ایله معیشت ایتمکده‌درلر.

سیبیریا تاتارلری، غربی سیبیریاده کوچبه‌لك ایدوب وتورلی یرلرده اولغانلری مختلف طبیعتده اولوب تورلی اسملر ایله تسمیه اولنمقده درلر.

طوبولسکی گوبیرناده اولغانلری، (بارابین) تسمیه اولنوب قیافتلری مانغول کبی اولسه‌ده طبیعتلری غایت صالقین وتحمللی‌درلر. ومذهبلری خرستیان اولسه‌ده شامانلقنی همان براقمیورلر.

ینیسی گوبیرناسنده مینوسینسکی استبلرده کوچبه‌لك ایتکانلرینی (قایبال) تسمیه اولنوب قـایبال‌لر فقیر اولسه‌لرده غایت توغری خیانتسز واطاعتلیدرلر.

مذکور یرده دخی (کیزیل) تسمیه اولنغان تربیه‌سز وزیاده ادبسز وتجارتلرنده خیانتچی اولغان طائفه واردر.

مذکور یرده دخی (ساغای) تسمیه اولنغان آشلق اشنه ماهر اولغان طائفه واردر.

ساغای‌لردن صوڭ مذکور یرده واردر:

قاچین‌لر، کوچبه اهالی آراسنده اڭ بای اهالی اولوب چوق چوق حیوان آصرامقده‌درلر. قاچین‌لرنڭ اخلاقی بر مقدار گوزل اولوب باشقه کوچبه اهالی کبی معیشت ایتمکده‌درلر.

تیلیئوطلر بیئ نهرینڭ بولونلرینـه اوتورب چوغی مجوسی شامان مذهبنده وبر مقداریده مسلم‌درلر. مجوسیلری اوزون ساچلی، ومسلمانلری کیتارلگان ساچلی، وجملـه‌سی بیپاك بیتلی، قوری بدنلی، قاره ساچلی، اولوب یاز موسمنده ایگنچیلك وقش موسمنده یوکچیلك ایدوب کچنمکده‌درلر.

بوراتلر، (۲٦۰) مڭ مقداری اولوب بایقال کولینڭ اطرافنده ایرقوتسکی گوبیرناده وزابایقالسکی اوبلستده تورمقده‌درلر. قیافتلری صاف مانغول قیافتی اولوب، سویاکلری چغوب تورغان یاڭاقلی، ایزلگان بورونلی، قصق کوزلی، سیراك صقاللی درلر.

بوراتلرنڭ چوغی بوددیست مذهبنده اولوب چوقلامولری دین تعلیم ایدودن باشقه طبیبلك وظیفه‌سنیده اجرا ایتمکده‌درلر. صوڭغی زمانده (۱۰) مڭ قدری خرستیانلق قبول ایلمشلردر.

سیبیریا مانغوللری، (۵)مڭ قدر اولوب آمور نهرینڭ یوقاری قسملرنده کوچبه‌لك ایدوب بوراتلردن آیرمالری آزدر.

یاقوتلر (۲۱۵)مڭ قدر اولوب یاقوتسکی اوبلستنڭ ایڭ کوب اولغان صنفنی تشکیل ایتمکده‌لردر. یاقوتلر اصل تـرك نسلندن اولوب سیبیریاده اولغان تورلی صنفلرنڭ هر قایوسندن عقل، وفکر واخلاق جهتلرندن فوق‌درلر.

یاقوتلر عمومیتله هنرچی اولوب خاتونلری بیله کندی هنرلری ایله پاره قازانمقده‌درلر.

یاقوتلر تجارتکه هـم مهارتلری اولوب تجـارت امرنده یهودی اخلاقنده‌درلر.

معیشتلری اکثری حیوان آصرامق ایله اولوب حیوان تربیه‌سنده مهارت ایله مشهوردرلر.

یاقوتلر غایت توزوملی، واشکذار، وفولاوزلق ایدرگه زیاده ماهر اولوب روسلرنی اوخوتصکی موره‌یه قدر یتکرگان طائفه‌ده یاقوتلردر.

آرال كولی ایله قاسپیسكی موره آراسنده بولغان توبان وتیگز یرنڭ اهالیسی:

برنچی قایساق قرغزلر، بو قرغزلر اوزبك نسلندن چقوب مانغوللردن: نایمان، دولات، ژالایر، وباشقه‌لریله اختلاط ایدوب آصل تاتار قیافتلرینی غایب ایتمشلردر. اطرافلرنده اولغان تورلی اهالیدن چوق ظلم كوروب بونلرنڭ ظلمندن قورتلمق ایچون تدریجاً روسیه‌گه تبعیت اختیار ایدوب (١٧٣١) سنه‌سنده كوچك=آردا نامنده اولغان قرغزلر (١٧٨٠) سنه‌سنده «اورته آردا» نامنده اولغان قرغزلر (١٨٤٥) سنه‌سندن (١٨٤٧) سنه باشینه قدر «بیوك آردا» نامنده اولغان قرغزلرنڭ جمله‌سی روسیه‌گه تبعیتلرینی اتمام ایتمشلردر.

مذكوز یرده اولغان قرغزلرنڭ مقداری میلیون یارم اولوب جمله‌سی اسلام دیننده‌درلر. معیشتلری حیوان آصرامق ایله اولوب توز معدنلرنده وسائر معدن قویولرنده خدمت ایله اشتغال ایدنلریده آز دگلدر. دین اسلام اولسه‌ده شامانلقدن قالغان بعض عادتلری حالا اونوتلمامقده‌در.

روسیه‌دن قرغز آچره‌سینه چققان علما قرغزلرنڭ اخلاقلرینی تربیه‌گه بایتاق خدمت ایتمكده‌درلر.

قاره قرغزلر، (٢٠٠) ملڭ مقدارنده اولوب طاغلق تنژان اوبلستنده تورمقده‌درلر. معیشتلری عمومیتله حیوان آصرامق ایله اولوب توسلرینڭ قزل‌لغی، قیافتلرینڭ فین قیافتنه مائل اولوی، ولسانلری صاف ترك لسانی اولمق جهتلری ایله قایساقلردن ممتاز اولمقده‌درلر. مذكور قرغزلر تمام روسیه‌غه آنچق (١٨٦٤) سنه‌سنده تابع اولمشلردر.

مذكور قرغزلر آراسنده ایمپیراطور طرفندن تصدیق اولنغان (ماناپ)لری

واردرکه اهالی اوزرنده بیوك نفوذی واردر. مذکور قرغزلر هر تورلی تولاولردن معاف‌درلر.

مذکور قرانینك یرلی اهالیسندن: صارت‌لر، وتاجك‌لردر.

. خلقنك چوغی بونلرنی برصنف دیه ظن ایتسه‌لرده، بونلرنك ایکاوی ایکی صنف‌درلر. مع ذلك آرالرنده بیوك مشابهتده یوق دگلدر. شویله‌که هر ایکاوی (آری) نسلندن اولوب لسان‌لری وقیافت‌لری آراسنده فرق یوقدر.

صارت‌لر عمومیتله‌سنی اسلام، وتاجك‌لر شیعه مذهبنده‌درلر. صارت‌لر دین‌دار اولوب علمالرینه زیاده‌سیله اطاعتلیدرلر. علمالریده کندی اهالیلرینی تربیه‌ده اللرندن کیلگان قدر غیرت ایتمکده‌درلر. شویله‌که امام ومدرس‌لر کندیلری ایرکاك بالالرغه دین تعلیم ایدوب علمانك قادین‌لریده قز بالالرغه کندی اولرنده بلدکلری قدر دین تعلیم ایله اشتغال ایتمکده‌درلر.

هر ایکاوینك=صارت وتاجك‌لرنك معیشت‌لری آشلق چاچمك وتجارت ایتمك ایله‌در.

فن تجارتده صارت‌لر اولقدرایلری کتمشلردرکه یهودیلرگه بیله رقابت ایتمکده‌درلر.

ترکمن‌لر، توران توبانلکینك جنوبی وغربی قسملرنده تورمقده‌لردر. تورا تورغان یرلری مثلث شکلنده اولوب قاعده‌سی شمالی ایران طاغ‌لری، ورأسیده اوست اورت ارتفاع‌لریدر.

توران‌ترکمن‌لری، سواری‌اولوب، اوزون‌بویلی، قوتلی بدنلی درلر. آتریق نهریله آمودریا نهری آراسنده اولغان ترکمن‌لر ایسکی ترکمن قیافتنده اولوب کیك ماڭلایلی، اوفاق قلی قاصوی کوزلی، اورته اوتکن بورونلی، قالون ایرنلی صالنوب

تورغان قولاقلی، سیراك قاره صقاللی، قاره وقویی قصقه ساچلی، درلر. مذکور توران ترکمنلری میلیون قدر اولوب چوغی روسیه‌گه تابعلردر. ترکمنلر اوز آرالرنڭ چوق طائفه‌لرگه بولنوب جمله‌سی کوچبه اهالی اولوب، سائر کوچبه اهالی کبی معیشت ایتمکده‌لردر لسانلری توران لسانیدر. مذهبلری‌ده عموماً اهل‌سنت اسلامدر. وبتون اول طرف اهالیسی آراسنده گوزل اخلاق ایله اشتهار ایتمشلردر

بو کتاب مستقل بر کتاب اولسه‌ده جغرافیهٔ عمومی نام کتابمزنڭ دوردنچی جزؤی صایلچقدر.

هجری ١٣٢٤ رمضان المبارکنڭ
٢٥ نچی یومنده تمام اولمشدر.

راستوف دون امامی وفا نادیقنڭ اثریدر.